DANION VASILE

UNDERGROUND

Rebelii generației NU

Convorbiri realizate de Romeo Petraşciuc

Editura Agnos,
Sibiu, 2007

Un alt underground
Un pas spre convertire
„Oferta" Hristos
Seducția Ortodoxiei
Între Adevăr şi minciuni
Prietenie şi iubire
Viața de familie
Duhovnicul, prieten sau duşman?
Cu cărțile pe față
Rebel pentru Hristos

Introducere

UN ALT UNDERGROUND

Dragi cititori,

Aveți în față o carte extraordinară. Ea arată cât sunteți de fraieri că nu duceți o viață creştină. Ea arată chinurile iadului care vă aşteaptă dacă nu vă băgați mințile în cap. Opriți-vă din drum. Hooo, brrr! Hăis! Gata! De acum trebuie să deveniți soldați ai Bisericii, că, dacă nu, o încurcați! Lăsați-vă de droguri, sex, băutură. Ca să nu ajungeți în iad, ticăloşilor!… Şi cu asta, basta!

„Dacă unii şoferi adorm la volan, ăsta a adormit scriind", te gândeşti, nu-i aşa? Da, frate… Numai un nătâng ar putea începe astfel o carte pentru tineri. Am vrut încă de la început să îți dai seama că îți înțeleg alergia la stilul acesta, aşa că vom vorbi altfel. Vreau să te iau la o terasă, să stăm de vorbă la o bere… (Poate că vreo cititoare s-ar simți discriminată că mă adresez băieților: „Asta e o carte doar pentru băieți? Câh…" Nu, e o carte şi pentru fete, dar acum simt nevoia să mă adresez unui voinic… De altfel, în *Cartea nunții* m-am adresat mai mult fetelor, deşi volumul le era dedicat în egală măsură şi băieților…) Era un desen animat în care un schelet bea vin dintr-un pahar gol, şi se bucura de asta, imaginându-şi gustul vinului… Aşa şi eu, te invit la o bere virtuală, sau la un suc virtual, dacă preferi… Sau, la un pahar de vorbă mai degrabă. Ba chiar la o sticlă de vorbă, dacă ai timp… Prin faptul că citeşti cuvintele astea înțeleg că ai acceptat invitația mea. Şi, îți mulțumesc. Nu pentru că nu am cu cine să stau de vorbă. Nu… Dar… cartea asta se adresează unei categorii de cititori pentru care am mai scris doar *Tinerii şi sexualitatea* şi o parte din *Cartea nunții*: adică, rebelilor… Ceilalți nu cred că ar gusta-o…

Trebuie precizat şi la care rebeli mă refer: e vorba de rebelii generației NU, rebelii generației tinere care contestă tot. Cred că tinerii care au curajul să fie liberi, nelăsându-se duşi de valul generației lor, sunt într-un fel eroi… Ei înțeleg că majoritatea merge pe un drum al pustiirii sufleteşti, care culminează uneori cu sinuciderea… Şi atunci, ce să faci? Să alergi la Dumnezeu, singurul care mai poate să te ajute.

Există în America o revistă ortodoxă pentru tineri, *The Last True Rebelion*, adresată mai ales punkerilor şi rockerilor. Una din devizele pe care le-au ales este: „The real punk is monk", „adevăratul punker e călugăr", mai bine zis adevăratul punker, dacă ar fi un contestatar total, ar contesta chiar şi viaţa de desfrâu, de droguri şi de sex care îi distruge pe *fârtaţii* lui. Eu nu cred că toţi oamenii puternici ar trebui să se călugărească… Dar cred că toţi rebelii adevăraţi ar trebui să înţeleagă că cea mai mare revoluţie din lume a adus-o Hristos… Cel care a schimbat minciuna, făţărnicia, compromisul acestei lumi cu iubirea cea adevărată, veşnică, cu iubirea care a ales Crucea în locul laurilor…

Faci parte dintre rebelii generaţiei tale? Generaţia tânără, consumatoare de media, e generaţia *PRO – viaţă de turmă*: „Fii PRO, lasă-te manipulat de noi, înţelege că tinereţea e pentru distracţii, discotecă şi iubiri de o noapte. Distrează-te acum..." Şi tu eşti într-un moment de frământare: să te laşi dus de curent sau nu???

E o mare responsabilitate pentru mine faptul că ţii această carte în mână. Îmi dau seama că, dacă te plictisesc, o vei abandona în câteva minute… Îmi asum acest risc. Dar asta nu mă va transforma într-un măscărici care vrea să capteze atenţia celorlalţi. Vreau să rămân eu însumi…

Crede-mă că vreau să vorbesc cu tine… Să îţi înţeleg frământările, problemele, necazurile. Să te ajut… De multă vreme pregătesc o carte *Despre problemele tinerilor*. Simt însă că încă nu te cunosc destul de bine. Te cunosc doar în măsura în care ai ceva în comun cu tinerii care mi-au scris până acum, deschizându-şi inima în scrisori şi mai ales e-mail-uri… Ani de zile am corespondat cu ei, şi mi-a părut foarte bine să văd cum, încet-încet, s-au schimbat. Dar nu pot coresponda cu mii de oameni. E o adevărată problemă pentru mine faptul că nu am timpul necesar pentru a răspunde pe îndelete homosexualilor, bisexualilor, fetelor violate, fetelor care locuiesc la prietenii lor, celor care se droghează… Cei cu probleme mari au prioritate, dar… Cine poate stabili cât timp să îi acord fiecăruia?

Nu fac pe generosul care îşi oferă timpul altora, însă sunt săptămâni întregi de când băiatul meu mă roagă să ies cu el o oră în faţa blocului, să ne jucăm, şi nu am timp. Sunt zile în care mă roagă să ne jucăm şah sau altceva, şi nu am timp. Dumnezeu ştie de ce stau atâta în faţa calculatorului, scriind cărţi, pregătind conferinţe sau răspunzând la e-mail-uri. Nu o fac pentru glorie, că ea trece şi nu rămâi cu nimic. O fac pentru că încerc să îi ajut pe alţii.

De ce îţi spun lucrurile astea? Pentru că mă simt neputincios în a-ţi da o mână de ajutor. Ştiu că te-ar bucura să iasă acum din paginile cărţii o mână întinsă spre tine. Nu cred că mulţi sunt în stare să refuze o prietenie sinceră… Dă-mi o şansă! Lasă-mă să îţi vorbesc!… M-am apucat acum câţiva ani să scriu o carte pentru tine, şi m-am lăsat. Ceva nu mergea. Am încercat acum doi ani să îţi scriu *Tinerii şi sexualitatea*, dar mi-a fost teamă că vei face alergie la prea multe interdicţii… Şi iată că un jurnalist din Sibiu, Romeo Petraşciuc, mi-a propus să facem o carte de interviuri pentru tineri… Am acceptat, gândindu-mă că prin întrebările lui voi auzi întrebările tale… El a asistat la multe conferinţe şi a avut ocazia să asculte multe din întrebările puse la sfârşit, multe din nelămuririle tinerilor de azi… A cunoscut mulţi tineri şi a încercat să le înţeleagă problemele…

Tu poate nu ai fost la nici o conferinţă pe teme religioase până acum, sau, dacă ai fost, te gândeşti că ai alte probleme… Prin cartea asta încerc să fiu aproape de tine. Nu este o carte care să ofere soluţii complete la frământările tale. E o carte în care sunt prezentate într-un stil neconformist diferite probleme pe care le-am regăsit în scrisorile primite de la tineri.

Vreau ca volumul de faţă să fie o introducere pentru o carte care va fi scrisă după ce mă voi mai antrena o vreme, pentru cartea *Despre problemele tinerilor*. Vreau să te înţeleg şi să fiu lângă tine. Ca un prieten. Vreau să înţelegi că, dacă vrei să fii rebel faţă de *Generaţia Nu*, sunt lângă tine! Sunt puţin mai mare, am aproape 33 de ani, dar sper să nu te deranjeze prea tare asta. Important nu e câţi ani are omul, ci câtă rugină are pe suflet, pe minte, pe inimă…

Danion, 28 februarie 2007

***

„Dragul meu frate întru Hristos,

Nu am un frate mai mare, şi mi-am dorit să am unul... Am numai o soră mai mare, şi o iubesc cu toată inima, şi sunt bucuroasă că este sora mea… Te voi considera fratele meu mai mare, pentru că mi-ai vorbit ca unei surori, prin cartea ta, *Cartea nunţii – Cum să-mi întemeiez o familie*. Nu vreau să îţi răpesc prea mult timp. Cartea ta mi-a căzut în mână marţea trecută, când ieşeam de la biserică. Merg la biserică abia de un an şi vreo opt luni, dar am duhovnic abia de zece luni... Înainte am dus o viaţă cam după capul meu

şi, cum spune părintele meu, trebuie să am multă răbdare, pentru că eu am suferit de o boală lungă şi grea... Parcă mi-e şi greu să spun, dar este vorba de patima desfrânării. Am avut de multe ori senzația că ce am trăit eu poate fi o exemplificare a multor forme pe care le ia desfrânarea… şi de aceea m-aş bucura să pot scrie, cu ajutorul lui Dumnezeu, despre anumite aspecte. Nu ca exhibiționism, ci din perspectiva efectelor pe care le are acest păcat asupra gândurilor şi sentimentelor.

Ca să dau un exemplu: la 15 ani l-am lăsat pe prietenul meu de atunci să mă atingă pe sâni. Ne sărutasem deja de mai demult, dar nu am simțit un mare şoc. În schimb, în urma acelor atingeri, țin minte că am simțit clar că îmi este răpită o inocență pe care, în ciuda faptului că mă masturbam de la 10 ani – fără să ştiu măcar cum se numeşte ceea ce fac, nu mai spun că ar fi păcat –, se pare că o aveam. Am simțit că sunt goală... Un sentiment oribil de dureros, pe care l-am înecat în multe țigări. Acest sentiment mă făcea să vreau să-mi cer iertare cuiva. Nu credeam în Dumnezeu, deşi am primit o elementară educație creştină şi mersesem şi la biserică. Dar nu credeam pentru că mă consideram mult prea departe de asemenea lucruri şi evitam biserica pentru că-mi era frică să şi intru, atât de murdară mă simțeam, fără să ştiu de ce exact... Aşa că această dorință de a-mi cere iertare, dorință care mă ardea (cine mai râde când aude de flăcările iadului să se gândească la expresia populară: *arde inima în mine!* Oare de foc cu lemne este vorba aici?), nu am ştiut către cine să o orientez, deşi plângeam până mi se făcea rău… Şi apoi se instala iar în suflet acea sumbră linişte, tristețe goală, epuizarea plânsului meu în zadar, care nu reuşea să mă îmbrace cu nimic... M-am resemnat că am rămas goală pe dinăuntru şi am început, încet-încet, o viață care, dacă nu ar fi fost întreruptă de chemarea lui Iisus, ar fi mers spre *cariera* de prostituată…, dar nu din cele pentru bani… Nu am fost niciodată leneşă şi la facultate am fost bursieră, deci îmi pot câştiga existența foarte uşor... Aş fi ajuns o prostituată din acelea care fac asta din patimă, pentru a se adânci şi mai mult în singurul mod de a trăi pe care îl mai ştiu...

Îmi dau seama cât de prost mă exprim… cât de aproximativ... Chemarea lui Iisus de care vorbesc a fost în forma unei revelații… a iubirii Lui, la 17 ani, după o tentativă de sinucidere, când, în momentul în care am simțit că voi muri, m-am rugat să nu mor şi am promis că îmi voi schimba viața. Apoi am cunoscut un preot care m-a convins că trebuie să mă schimb... Când vorbea de Iisus, i se umezeau ochii, deşi e cunoscut ca un predicator dur şi intransigent (te-am ascultat la o conferință şi mi-ai amintit de el…). E poreclit *călugărul* de alți preoți mai glumeți. L-am cunoscut în preajma Crăciunului, iar de Paşte m-am spovedit cu tot ce aveam, din copilărie. El mi-a spus că este o minune că sunt acolo... Apoi m-a împărtăşit, chiar în noaptea de Înviere... Aşa a vrut Domnul, să vină la mine, deşi eu nu făcusem nimic... Am simțit nevoia să mă rog, şi am început să spun singura rugăciune pe care o ştiam pe de rost, *Tatăl Nostru*... Şi am fost copleşită de lumină, şi am auzit chemându-mă pe nume glasul cel dulce al lui Hristos, care mi-a spus apoi: *Te iubesc!...*, dar parcă ar fi spus, *tu... asta eşti...*; sensul era infinit mai bogat, iar bucuria mea a izvorât în şiruri de lacrimi ce curgeau şi parcă nu ar fi vrut să se mai oprească... Nu am putut spune decât: *Iartă-mă, nu am ştiut!...*. Eram peste putere de fericită, dar şi îndurerată că pe Acesta Îl rănisem eu cu păcatele mele, tocmai pe Acesta, Care este atât de frumos, încât inima mea a simțit că moare de atâta bucurie să Îl vadă!... Acesta pe care acum Îl iubeam atât...

Şi totuşi, după acest dar minunat, la câteva luni, am cunoscut un băiat care a ştiut cum să mă ia, încât să mă culc cu el... Era mai ciudat, el credea că, dacă ne iubim, este deja taina săvârşită, că suntem deja cununați şi în cer... Eu nu credeam, nici nu îl iubeam, a fost doar patima mea... Am fost cu el cinci ani, şi am mai fost cu alții cu care l-am înşelat. Apoi ne-am despărțit pentru că vroiam să fiu liberă să cunosc cât mai mulți... A venit altul, şi altul, şi altul, apoi alta... Orice mă atrăgea, mi se părea şi bun, vedeam în orice atingere a trupurilor iubire, şi nu patimă, confundam plăcerea cu bucuria. Dansam isteric şi atrăgeam ca un magnet, pentru că sunt frumoasă, dar mai ales prin acea intensitate a propriei patimi... Nu cred că erau băieți care să-mi fi putut rezista, pentru că puterea mea de fascinație deja mă depăşea şi pe mine... Primisem şi o poreclă: *la femme fatale*. Într-adevăr, nu trezeam doar dorințe trupeşti, ci reale drame, evident, la oameni la fel de bolnavi ca şi mine... Dar nu s-a întâmplat nici o tragedie... decât că după nouă ani de la acea întâlnire cu El, pe care nu am mai putut-o uita, am avut un moment de luciditate. Urma să termin facultatea, întârziată prin plecarea la o bursă în Germania pentru doi ani, prietenul meu de atunci era tocmai în India şi nu dădea nici un semn, în ciuda unei legături foarte intense, timp de opt luni, în care mărturisea că nu a avut parte de atâta sex în viața lui... Că ar vrea ceva mai mult... Era disperat dacă nu îi scriam, dar nici nu putea să mă ia de soție... (Pe bună dreptate. Femeile fatale nu pot fi soții...) Atunci am privit în viitor şi am simțit că voi muri. Nu aşa, ci cu adevărat... Am simțit gheara rece a disperării, deşi în toți aceşti nouă ani crezusem că niciodată nu voi mai simți disperarea, pentru că aflasem

ce înseamnă iubirea lui Dumnezeu... Căldura aceea a unei clipe cu Hristos rezistase şi după cele mai mari păcate trupeşti, mă ţinuse încă vie... Dar acum doi ani, stând singură în camera mea, am simţit cum voi veni iar în Bucureşti, în toamna următoare, şi că adâncul desfrânării mă va cuprinde în forme noi şi mai mari, pe care le vedeam perindându-se în mintea mea... Acum puteam avea şi bani, şi ştiam şi de droguri, am luat Ecstasy cu prietenul meu indian... Părinţii erau acasă şi nu ştiau nimic... Drumul îmi era deschis, dar i-am văzut şi infinitul de moarte pe care îl conţinea... O moarte veşnică, pustiul... care ar fi început încă de acum!...

Am spus *nu*, de acum mă voi schimba! Nu mai pot aşa, dacă mai amân să mă întorc va fi prea târziu! Şi m-am întors. Pare simplu..., dar nu am cuvinte să spun cum arăta sufletul meu, cum am căzut iar cumplit in iarna următoare şi am devenit pentru o perioadă vedetă necontestată a unui bar din Bucureşti, cum m-am ridicat, şi iar am căzut în primăvară, la fel de cumplit, fiind în India, la prietenul meu, cum l-am pierdut pe acel prieten, şi, cu inima făcută bucăţi, am alergat iar, cu şi mai multă disperare, şi am cerut ce nu găsisem încă: un duhovnic care să mă ajute să nu mai cad aşa de rău, un antrenor adevărat... (Eu am încercat mai demult să schiez şi mi-a luat trei ore să cobor o pârtie pe care alţii o fac în 20 de minute... Dar nu am obosit ca, după fiecare căzătură, să mă ridic, aşa că ştiu ce înseamnă…)

Mi-a dăruit Dumnezeu un duhovnic căruia să-i spun că sunt în stare de orice... Eram în stare să umblu îmbrăcată în zdrenţe pe străzi dacă asta mi se cerea, numai să fiu primită înapoi în Casa Domnului!... Şi m-a primit, şi de atunci sunt acasă, dar sunt încă la pat, cu bandaje şi răni sufleteşti, şi nu am mintea întreagă, şi nu pot privi bărbaţi, şi nici măcar femei, fără a simţi puterea patimei din mine... Sunt aşa, cam ca la reanimare, şi abia am început să înţeleg cât de groaznic e păcatul... Şi ce uşor era când îl făceam... Ce uşor se învoia mintea mea... Ce uşor era să găsesc argumente ca să păcătuiesc!... Şi ce greu e ca acum să mă schimb, când totul în mine e pervertit, bolnav. Un paralitic nu poate vorbi despre mers, nici eu nu pot vorbi despre sentimente fireşti... Îmi doresc un soţ (deşi m-am gândit o vreme şi la călugărie, pentru că firea mea tinde spre extreme…).

Dar... răbdare... Cu ceva timp în urmă, acum vreo trei săptămâni, vorbeam cu colega de cameră că mi-am dat seama unde am greşit strict în relaţia cu băieţii: că am pus plăcerea pe primul plan. Chiar am înţeles că eu aşa am judecat orice relaţie: dacă mă simt bine, nu poate fi rău, şi totul e permis, atâta timp cât ne place amândurora... Nimic nu mi se părea scârbos, nu m-am dat în lături de la nimic… Şi sunt sigură că, dacă nu m-aş fi oprit, aş fi putut ajunge la monstruozităţi inimaginabile. Şi, din moment ce am sfârşit singură, adică toate relaţiile în care am crezut eu că iubesc cu toată inima s-au sfârşit, e cât se poate de clar că nu e bine... Dar ce să pun în loc?

Asta aş vrea să te întreb şi pe tine: ce să pun în loc? Eu nu înţeleg altceva, pentru că sunt bolnavă, nu înţeleg decât plăcerea, şi nu ştiu dacă ştii cum e să simţi că ai merge dincolo de orice limită pentru cineva de care sufletul tău e legat prin plăcere... Mă culcam cu alţi băieţi fără să simt nimic, doar pentru că prin plăcere mi se mai potolea patima cu care ardeam de dorul prietenului meu din India, şi normal că, atunci când a aflat, poate şi vaga hotărâre de a mă lua de soţie pe care o avea s-a spulberat... E cumplit de comic, dacă nu ar fi tragic!... Nu ştiu dacă înţelegi, dar te provoc, poate vei fi duhovnic... Cu ce înlocuiesc eu plăcerea? Dacă mă uit la un băiat, mă îndrăgostesc într-o zi, dar nu ştiu dacă nu e decât reacţia bolnavă a sufletului meu... De câte ori m-am îndrăgostit... o săptămână de unul, apoi de altul!... Acum evit să mai cunosc oameni, pentru că, inevitabil, îmi poate ieşi vreunul în cale care să se transforme în material pentru visele mele romantice... Eu înţeleg romantismul în sensul lui cultural: e o boală a sufletului, e bovarism, e o patimă adâncă în care sufletul nu se poate rupe de plăcere, chiar dacă ea nu e decât a privi un chip... Dar privirea e bolnavă, pentru că sufletul e bolnav. Probabil îţi imaginezi cam ce viaţă pot duce!... Ce viaţă pot duce cei care se află la reanimare?

Dacă m-aş putea întoarce în timp, când cu nonşalanţă îmi ziceam: *E bine să experimentezi*, fără să mă gândesc la consecinţe... Consecinţele pe care le văd în mine depăşesc orice coşmar. Aş vrea să ştie şi alţii, oare ar crede? Sau deja aş fi pusă în categoria nebunilor? Nici nu vreau să ştiu ce diagnostic aş primi de la psihiatri.

Până la urmă poate nici nu e bine ca tu să-mi dai un răspuns... Mi-ai dat deja prin *Cartea nunţii*: pregătirea, singura pregătire reală pentru căsătorie este curăţarea sufletului. La mine, cu *sejurul* în spital de rigoare... Cât va fi nevoie. Adică, chiar m-ai ajutat cu răspunsul din carte… Nu trebuie altă pregătire, ci doar să merg pe calea cea strâmtă! Vroiam să te rog să te mai rogi pentru mine… dacă poţi.

Şi să mă ierţi dacă am dat prea multe detalii. Doamne ajută!... Şi dacă găseşti ceva să-mi spui, m-aş bucura."

***

M-am bucurat foarte mult că, la terminarea acestei cărți, Dumnezeu a rânduit să primesc această scrisoare… Am vrut să mă adresez celor din underground-ul spiritual şi Dumnezeu m-a pus în legătură cu un personaj din acest spațiu… Am primit şi alte scrisori de la astfel de tineri, care au avut curajul să fie *împotriva sistemului*, dar aceasta e cea mai recentă. Cred că într-o anumită măsură în ea se regăsesc mulți dintre potențialii cititori ai cărții de față… (Pentru că e puțin probabil ca pe o bunicuță sau pe un străbunic să îi intereseze spațiul UNDERGROUND… Am ales acest titlu pentru a face o selecție a cititorilor…)

Am citit într-un dicționar american că termenul *underground* înseamnă şi *în secret*. Iar *the underground movement* înseamnă mişcarea de rezistență împotriva ocupanților în timpul unui război. Eu cred că ne aflăm într-un război spiritual care depăşeşte spectacolul trupelor ce se înfruntă în filmul *Stăpânul inelelor*. Cred că suntem pur şi simplu asaltați de o mentalitate care ne face sclavi ai acestei lumi, ai acestei societăți de consum, şi că ne îndreptăm spre o lume asemănătoare celei descrise de Aldous Huxley în *Brave New World*, unde oamenii sunt îndoctrinați permanent să facă sex şi să se drogheze cu substanțe distribuite oficial, pentru a evita orice căutări spirituale…

Spune sincer: la ce te îndeamnă reclamele pe care le vezi la tot pasul? La ce te îndeamnă filmele sau clipurile pe care le vezi? La ce te îndeamnă? Să fii tu însuți? Da, doar în măsură în care ai fost educat să fii rob al mass-media, să nu visezi decât sex, distracții, maşini şi bani. Şi totuşi, fii sincer cu tine! Astea nu te pot împlini. Pentru că Dumnezeu te-a făcut mai mult decât un simplu pacient al spitalului de nebuni după patimi…

Dumnezeu te vrea liber! Hristos ne-a spus: „Rămâneți în adevăr, şi adevărul vă va face liberi”.

Nu vei găsi în cartea asta rețete de libertate, nu mă pricep la aşa ceva. Vei găsi însă o mână întinsă! Sper să o vezi, îmi doresc tare mult să o vezi! Şi, dacă alături de ea vei găsi câteva răspunsuri la întrebările tale, cu atât mai bine.

Bun venit în adevăratul UNDERGROUND…

Un pas spre convertire

Cine eşti tu, Danion Vasile?

Nu ştiu să răspund la întrebarea asta. Mi-e greu să mă definesc. Dacă trebuie să mă definesc, spun că sunt un creştin care a ajuns la Hristos după ce a stat multă vreme în ghearele ereziei şi ale păcatului. Sunt soţ, tată a trei copii, scriitor, doctorand în teologie, editor de carte... Mi-e greu să mă definesc.

Lumea te ştie în special în etapa aceasta, de după convertire. Aş vrea să ne spui puţin cum arăta Danion înainte de această etapă.

Fizic, arătam straniu de tot! M-a văzut soţia într-o poză de când eram ras în cap, cu o privire foarte dură, rece, seacă... Aproape că nu m-a recunoscut.

S-a îndrăgostit de tine înainte de convertire?

Nu, şi nici nu ştiu cum ar fi putut să se îndrăgostească de mine înainte de convertire, pentru că eu consider că soţia mea e o femeie foarte, foarte frumoasă şi nu ştiu cum o femeie atât de frumoasă s-ar fi putut uita la un om atât de rece! Yoga te ucide sufleteşte. Cred că una din şansele mele a fost că, deşi practicam yoga, îmi plăcea să joc baschet, să merg pe skate-board, să dansez în discotecă, şi asta m-a făcut să nu ajung un yoghin complet, un yoghin total, pentru că atunci chiar n-ar mai fi avut Hristos cum să ajungă la inima mea.

Ai vorbit de yoga – cred că te-a definit foarte bine înainte de etapa convertirii. Să insistăm puţin asupra acestui aspect. Mulţi dintre tineri sunt tentaţi de această latură oarecum aşa... mistică, întoarsă pe dos...

De ce întoarsă pe dos? Pentru omul care e legat la ochi de diavol, pentru tânărul care cunoaşte din viaţă numai discoteca, boschetul, şcoala şi scandalurile cu părinţii, yoga e o practică mistică – e ceva tainic acolo. Acum, că mistica respectivă e o mistică bolnavă, că de fapt e o mistică a iadului, nu poţi înţelege dacă nu ai repere creştine ...

De aceea ziceam că e o mistică pe dos, pentru că nu e are sensul misticii în sine, sens împlinit.

E o anti-mistică, de fapt.

Tocmai. Vorbeşte-ne puţin despre această etapă yoga. Ce te-a făcut, de fapt, să optezi pentru yoga?

Două lucruri. În primul rând, faptul că în copilăria mea am înţeles că scopul vieţii nu poate să fie băutura, nu poate să fie ţigara. Am crezut că sunt femeile. Am început să trăiesc în păcat şi am înţeles că păcatul respectiv nu-mi aducea împlinire, îmi usca sufletul. Şi îmi dădeam seama că ăsta nu poate să fie scopul vieţii. Şi atunci am căutat altceva. Am căutat să aflu... să-L găsesc pe Dumnezeu. Îmi părea rău că nu m-am născut în India, unde auzisem că trăiesc marii yoghini, care trăiesc cu câteva boabe de orez pe zi, citisem despre ei, îmi aducea tata acasă cărţi de spiritualitate orientală, chiar şi Rajneesh.

Al doilea lucru care m-a marcat a fost sinuciderea mamei mele, când aveam aproape 14 ani. Şi mama, murind brusc, şocant pentru mine, am încercat să aflu ce se întâmplă după moarte. Mă obseda chestia asta: ce e cu mama şi faptul că eu o să mor? Primul lucru pe care l-am făcut când am aflat de mama a fost să deschid Biblia; mai întâi mi-am pus muzică şi apoi am deschis Biblia. Vechiul Testament nu mi-a spus nimic. Am închis Vechiul Testament, Biblia, fără să-mi dau seama că ar fi trebuit să caut răspunsurile la frământările mele în Noul Testament, şi am crezut că răspunsul mi-l va da yoga.

Am practicat cu toată convingerea, în clasa a VIII-a şi a IX-a am făcut de unul singur – îmi plăcea să fac tot felul de asane şi de tehnici de meditaţie –, şi în clasa a X-a am intrat în MISA, în gruparea lui

Gregorian Bivolaru, cunoscutul şi controversatul guru român. Gregorian Bivolaru e cunoscut mai ales ca maestru de tantra yoga, adică de yoga sexuală, ca să spun aşa, o cale yoghină neconformistă.

Dacă toate şcolile yoghine tradiţionale pun accentul pe asceză, pe înfrânare, tantra yoga pune accentul pe unirea sexuală dintre bărbat şi femeie, despre care se consideră că ar duce la mari elevări spirituale şi la mari transmutări de energie. În India există yoghini care consideră că, din cauza tantricilor, a venit invazia engleză în India, ca o pedeapsă karmică pentru acest desfrâu.

Ce te-a determinat să te apuci de tantra yoga?

În primul an de yoga n-am fost sedus de tantrism, dar, după o revelaţie satanică, am considerat că trebuie s-o pornesc pe calea tantrică. Stăteam cu o fată pe plajă, ne atingeam palmele şi genunchii, stăteam faţă în faţă în poziţie de meditaţie şi în acea clipă am simţit universul ca pe o fiinţă vie care are şapte centri de forţă – aşa cum învaţă yoga că ar avea omul – şi simţeam şapte centri de forţă ai mei cum sunt în legătură cu şapte centri de forţă ai universului. A fost cea mai intensă stare pe care am trăit-o până la momentul respectiv şi n-am mai avut nevoie de nici un fel de lămuriri. Mi-am zis: *Gata, tantra e calea!* Şi am fost iniţiat în sexualitatea tantrică de prietena mea, care a fost una din partenerele iniţiate direct de Bivolaru şi mă gândeam că toată viaţa voi fi yoghin. Când mi-a zis cineva să mă rog la Dumnezeu, am zis: „Nu, nu! Eu o să ajung Dumnezeu". Nu, nu! Nu voiam să mă rog unei fiinţe cu care credeam că sunt identic structural, pentru că aşa învaţă yoghinii: atman – sinele lăuntric – e identic cu brahman, cu sinele suprem. Altfel spus, Dumnezeu e identic cu creatura Sa, oamenii ar avea în ei scântei de dumnezeire.

Noi, ca şi creştini, spunem că suntem creaţi de Dumnezeu şi că niciodată Creatorul nu va fi egal cu creatura. Rămânem făpturi create şi vom rămâne creaţi în vecii vecilor, chiar dacă vom fi îndumnezeiţi prin energiile dumnezeieşti. E mult de vorbit despre perioada yoghină a vieţii mele; atunci voiam să urc pe culmile ascezei, voiam să renunţ definitiv la mâncare, am început să nu mănânc o zi, două zile, trei zile, până la o săptămână, fără pâine, fără apă, numai cu aer să trăiesc şi cu tehnicile de meditaţie yoghină şi asane, care îmi asigurau puterea de care aveam nevoie.

Cum ai dat de Iisus?

Înainte să pornesc săptămâna de meditaţie fără pâine, fără apă, m-am gândit să cer ajutorul cuiva. Şi am avut de ales între Bivolaru şi Iisus. În sufletul meu aşa mi-am zis, că trebuie să-L aleg ori pe Iisus, ori pe Bivolaru, şi, din capriciu, L-am ales pe Iisus.

Cred că a fost mâna lui Dumnezeu că L-am ales pe Iisus, gândindu-mă totuşi că e mai mare puterea maestrului Bivolaru. Am zis aşa: în caz de nevoie, voi apela la puterea lui Iisus şi, dacă Iisus nu mă ajută, apelez la ultima şansă, maestrul Bivolaru. Pentru că eram adept al tehnicii guru-yoga, prin care venerarea maestrului îi ajută pe discipoli să urce pe culmile desăvârşirii, am avut o viziune demonică în care am văzut cum inspiram celule în care maestrul meu se afla în poziţie de lotus, era ca şi cum întreg universul ar fi fost plin de celule, cu maestrul meu în poziţie de lotus, şi inspiram celulele; şi când expiram, expiram celulele goale, maestrul rămânând în mine. Era o formă de demonizare clasică, dar greu de înţeles ca atare de către un om care nu accepta sistemul de referinţă creştin.

Ce te-a influenţat cel mai mult la Gregorian Bivolaru? Am înţeles – din relatările celorlalţi – că e de o forţă extraordinară...

Da, o prietenă de-a mea – care între timp a făcut Facultatea de Teologie –, când l-a văzut prima oară pe Bivolaru, a văzut cum ieşeau raze de lumină din el. Când l-a văzut prima oară în viaţa ei! Are această putere demonică, pe care o exercită asupra altora.

Te vedeai des cu el?

Dacă era maestrul meu, mă vedeam şi duminică de duminică, la sală, şi în cursul săptămânii, la conferinţele pe care le organiza la Casa Studenţilor, *Preoteasa*.

Veneau mulţi tineri la întâlnirile acelea?

Plină sala! Cred că dacă ar strânge ASCOR-ul tineri într-o sală, pentru o conferință, şi în alta Bivolaru, nu cred că ar avea mai mulți ASCOR-ul decât Bivolaru. Asta nu datorită faptului că sunt mai mulți tineri la yoga decât în Biserică, ci datorită faptului că tinerii care sunt în Biserică nu prea vin la conferințele duhovnicești, nu se implică în trăirea vieții creştine aşa cum se implică yoghinii în trăirea rătăcirii. Eu mi-aş dori să fiu un creştin atât de serios, cât eram de serios ca yoghin. Cât de râvnitor eram ca yoghin... De dimineața până seara nu aveam în cap decât ieşirea din ciclul reîncarnărilor. Şi la şcoală – eram elev – fixam puncte pe tablă şi meditam la ele sau făceam alte tehnici de meditație, astfel încât şcoala pentru mine nu era şcoală.

Din ce mi-ai povestit până acum – şi mă refer în special la revelațiile acelea, la starea pe care ai trăit-o –, mai că înclin să cred că nu puțini tineri îşi doresc să trăiască astfel de manifestări şi astfel de stări.

Ca tânăr îți doreşti să trăieşti aşa ceva, pentru că dacă pui pe cântar aceste experiențe cu banalitatea vieții de păcat standard – numai cu boscheți, discoteci, țigări şi băutură –, acestea sunt experiențe mai intense. Numai că nu la nivelul ăsta trebuie făcută comparația.

Ce te-a nemulțumit, ce-ți lipsea în acea stare?

În primul rând simțeam o stare de neîmplinire. Mândria mea luase dimensiuni exagerate… M-a nemulțumit în primul rând faptul că-i vedeam pe mulți obsedați de sex. Am văzut, de exemplu, o fată care considera că Bivolaru e noul Mesia, Maytreya, Budha care va să vie, un echivalent oriental al lui Hristos, şi era în mână cu o revistă pornografică şi studia cu mare interes tot felul de accesorii erotice. Şi mă gândeam: un om însetat de spiritualitate, ce nevoie are de accesoriile astea?

Până la urmă, în capul meu nu reuşea să se lege bine tantrismul de asceza clasică. Şi am întrebat la un moment dat la cursul yoga, l-am întrebat pe Bivolaru pe un bilețel – aşa cum se scriu întrebările şi la conferințele ASCOR – ce legătură există între Hristos şi puterile cosmice, între Hristos şi Kali şi celelalte puteri. Şi a răspuns că nu există nici o legătură. Or, lucrul acesta m-a bulversat, pentru că eu nu puteam să înțeleg că există două feluri de realități spirituale separate. Credeam că Hristos e cel mai mare maestru, credeam în Kali, ca şi putere cosmică, zeița morții, stăpâna timpului, dar îmi imaginam că aceste două tipuri de realități spirituale sunt într-o oarecare legătură. Nu-mi imaginam că Hristos, Marele Maestru, nu are nici un fel de legătură cu Kali.

A sosit momentul convertirii. Să ne spui puțin care au fost paşii principali până la această cotitură definitivă în viața ta.

Primul pas a fost, de fapt, în copilărie. Eram foarte mic, nu ştiu câți ani aveam. Când am fost într-o biserică catolică şi am văzut viața lui Iisus în imagini, aşa cum o au catolicii reprezentată pe pereții bisericii, şi noaptea am visat că Îl duceau pe Hristos să-L răstignească. Şi parcă vag îmi aduceam aminte că atunci Hristos a căzut cu crucea, eu am luat-o şi am dus-o mai departe. Aşa cum a dus-o, de fapt, Simon din Cirene.

Şi mi-a rămas în suflet chestia asta, cu purtatul crucii lui Hristos. Am şi fost legat aşa, în mod deosebit, de o cruce adusă de familia bunicului meu din Grecia, şi, ca şi yoghin, îmi puneam palmele pe cuiele din mâinile lui Hristos şi mă rugam cu disperare: „Doamne, am fost botezat cu apă şi nu mi-a ajutat la nimic. Botează-mă Tu cu foc”.

Ce ştiai de Hristos atunci?

Că e cel mai mare Maestru spiritual. Ştiam în mare ce învață Noul Testament, dar eram convins de teoria new age că Noul Testament a fost cenzurat la primul Sinod Ecumenic. Eu m-am născut pe 15 august, de Adormirea Maicii Domnului, şi mă simțeam legat de Maica Domnului fără să-mi fie mie foarte clar ce-i cu sărbătoarea respectivă. Oricum, Dumnezeu a văzut că rugăciunea mea – „Doamne, botează-mă Tu cu foc, că botezul cu apă nu mi-a ajutat la nimic!” – nu era o rugăciune intenționat mincinoasă. Chiar aşa credeam, şi-n rătăcirea mea, Hristos a înțeles că vreau să-L slujesc, că vreau să trăiesc pentru El

şi m-a adus pe calea adevărului, m-a ajutat să înţeleg că Botezul cu apă nu numai că mi-a folosit foarte mult, ci că a fost poarta spre Împărăţia Cerurilor, de care n-am ştiut să mă folosesc cum trebuie.

Ai tot căutat atunci o mulţime de căi, ai ajuns pe la radiestezişti, pe la alţii...

Am ajuns pe la grupul de la Vladimireşti, mai exact la partea mirenească, ARS-ul, *Alianţa pentru renaştere spirituală*, am avut legături şi cu radiesteziştii şi cu alţi maeştri yoghini, şi cu bioenergeticieni, şi cu tot felul de oameni înşelaţi de diavol. Totuşi, în sufletul meu, căutarea era foarte, foarte sinceră. Înainte să fac, de exemplu, tantra yoga, în fiecare seară, înainte să mă culc cu prietena mea, spuneam Tatăl Nostru, de trei ori. Eram convins că ceea ce fac eu, adică păcatul trupesc, nu era păcat, ci era ceva care mă ajuta să urc spiritual.

Deci, nici prin cap nu-mi trecea că Dumnezeu ar putea considera că era păcat ceea ce fac; dimpotrivă, voiam ca Dumnezeu să mă ajute să fie o unire trupească care să aibă folos spiritual cât mai mare, ca să spun aşa.

Povestea convertirii tale ai descris-o cu lux de amănunte în „Jurnalul convertirii". Cititorii vor afla mai multe lucruri despre convertire din această carte. Să spunem acum, măcar, cum a avut loc convertirea propriu-zisă.

Când am fost la Recea cu grupul, cu cei din *Alianţa pentru renaştere spirituală*, ei mi-au zis că în România trăieşte reîntrupat – reîntruparea fiind o formă de reîncarnare benevolă, nu automată – chiar Sfântul Ioan Evanghelistul, în persoana părintelui Ioan de la Recea. Când m-am dus la părintele, împreună cu o fată de 24 de ani, cu care trăiam în păcat – pe vremea aceea eu aveam 17 ani –, cum ne-a văzut prima oară, părintele a spus: „Voi doi faceţi yoga cu Bivolaru, afară cu voi din mănăstire!"

Părintele ne-a dat afară din mănăstire, eu am revenit după o vreme singur, iar m-a dat afară, apoi m-am dus pe la marile mănăstiri din Moldova. Fusesem şi mai înainte la Sihăstria, şi vorbisem cu părintele Cleopa, care mi se părea incapabil să înţeleagă adevărul spiritual al Orientului yoghin… Începusem să-mi pun problema dacă nu cumva mă aflu în rătăcire.

Începuse să-mi fie groază de rătăcire că, după ce trecusem de la o credinţă la alta, de la o formă de înşelare la altă formă de înşelare, mi-era teamă ca până la urmă şi Ortodoxia să nu fie înşelare, mă gândeam: „Dacă peste câteva luni sau câţiva ani o să trec de la Ortodoxie la altă credinţă, mai bună, mai înaltă, mai, mai, mai?"

Momentul esenţial al convertirii mele a avut loc după ce am stat o noapte în peşteră la Sfânta Teodora de la Sihla. Atunci am avut tot felul de ispite, au venit la mine mai întâi lilieci, apoi un fel de şoricei mici, apoi a venit diavolul, pe care nu l-am văzut, dar l-am auzit, care a făcut un zgomot asemănător unor paşi de urs. Şi mi-a fost groază că voi muri mâncat de urs. Ei bine, după o noapte petrecută într-o rugăciune foarte, foarte încordată – îmi picuram ceară în palmă cu lumânarea ca să nu adorm din cauza stresului la care eram supus –, noaptea următoare am avut un vis. Căutam într-o carte de canoane ce canon trebuie să fac pentru păcatele mele, pentru că mă apăsau foarte, foarte tare păcatele pe care le-am făcut.

Conştientizai că sunt păcate?

Începusem să-mi dau seama că sunt. Şi în timp ce căutam în cartea respectivă de canoane, am auzit o voce – şi preoţii cu care am stat de vorbă despre acest vis mi-au zis că a fost de la Dumnezeu –, o voce fermă, clară, puternică, ce mi-a spus: „Canon: să-i înveţi pe cei din afară filosofia Sfinţilor Părinţi". Nu sunt în măsură să zic: mi-a vorbit Dumnezeu Însuşi; poate că o fi fost un înger trimis de Dumnezeu care mi-a spus lucrul ăsta, nu pot să-mi dau seama.

Te-a şocat, pentru că tu abia păşeai pe calea credinţei...

M-a şocat foarte tare! Şi nu de abia păşeam pe calea credinţei; asta m-a determinat până la urmă să păşesc. Că a fost canon, n-a fost o opţiune, o misiune. Deci, dacă nu făceam canonul respectiv, îmi pierdeam mântuirea.

Numai că nu înțelegeam de ce să îi învăț pe alții filosofia Sfinților Părinți și nu teologia. Dar după aceea am aflat că, la Sfinții Părinți, teologia era totuna cu iubirea de înțelepciune. Cu filosofia cea adevărată. Și am încercat să țin cont de acest canon.

Vocea m-a urmărit obsesiv, ani de zile, nu că aș mai fi auzit-o vreodată, am auzit-o o singură dată și gata. Dacă până să fiu creștin aveam tot felul de revelații demonice, după ce am devenit creștin asta a fost cel mai puternic semn de la Dumnezeu pe care l-am primit și n-am mai căutat altul. Dar m-a obsedat în sensul că mă gândeam: voi fi oare în stare să fac acest canon, să-i învăț pe cei din afară filosofia Sfinților Părinți? La început am crezut că Dumnezeu mă trimite să fiu un fel de misionar între eretici. Și eram preocupat să scriu numai cărți împotriva ereticilor. Dar, pe măsură ce anii au trecut, mi-am dat seama că de Dumnezeul cel adevărat n-au nevoie doar ereticii, au nevoie și oamenii care șovăie să ducă o viață creștină, care sunt la granița cu Biserica, și tocmai de asta în cărțile mele am căutat să mă adresez nu celor întăriți în credință, ci celor care sunt oarecum pe granița credinței.

În concepția multora dintre noi, convertirea înseamnă un eveniment fulminant…

...așa și este...

... un hotar între o etapă și alta. Ce a schimbat în tine, efectiv, această convertire?

Totul. Viața mea. Eu cred că m-am născut cu adevărat abia în clipa în care m-am spovedit prima oară. Am avut o spovedanie… câteva pagini scrise după un îndreptar de spovedanie care mi-a folosit foarte mult, chiar dacă avea unele exagerări. Eu sunt un fan, ca să spun așa, al îndreptarelor pentru spovedanie, pentru că mulți, din comoditate, se spovedesc după cum le tună, le fulgeră și, după 10-15 ani de viață în Biserică, își dau seama că au început cu stângul. Și datorită faptului că părintele lor duhovnic nu s-a ostenit să le pună mai multe întrebări la ultima spovedanie etc.

Și datorită faptului că despre multe din faptele făcute nu știu că sunt păcate. Dar le pot găsi acolo.

Exact, exact! Chiar dacă sunt și unele excese, cum ar fi: „E păcat să bei cafea", câtă vreme cafea se bea și în Sfântul Munte Athos, și arborele de cafea e lăsat tot de Dumnezeu. Totul e să nu devină dependență băutul cafelei. Așa e păcat orice te face dependent. E păcat și să mănânci în fiecare zi trei kilograme de salată, care e de post; dacă devii dependent de salata respectivă și faci urât dacă nu mănânci salată, e păcat. Dumnezeu vrea să fim liberi și nu să ne lăsăm robiți de cele create, de lucrurile materiale.

Deci a fost prima spovedanie o spovedanie completă, adevărată.

De atunci viața mea s-a schimbat, pentru că am început să înțeleg toate întâmplările din viața mea, totul, totul, ca purtând pecetea lui Dumnezeu, adică de când am început viața creștină, cred că Dumnezeu mi-a purtat de grijă în mod deosebit. Nu spun că sunt omul căruia Dumnezeu îi poartă cel mai mult de grijă, sau că sunt între preferații lui Dumnezeu. Cred că toți suntem preferații lui Dumnezeu.

Am reținut unul din câștigurile mari ale convertirii: faptul că te-a plăcut Claudia și s-a îndrăgostit de tine. Acum vreau să ne spui ce-ai mai câștigat cu această convertire. Chiar la modul pragmatic: pe plan moral, social, cultural, să zicem, unde simți că te-a fructificat această convertire?

Total. Nu-mi pot da seama unde nu m-a fructificat. Poate că „nu m-a fructificat" doar trupește, în plan fizic. Poate că dacă aș fi rămas yoghin, aș fi avut un trup mai sănătos. Atâta tot. Dar cred că dacă am să fac mai mult sport, dacă am să ies mai mult la joacă cu copiii, una-alta, se compensează. Și chiar dacă ar trebui să fie ăsta târgul – suflet contra trup –, merită!

Nu te-ai simțit niciodată pierdut pe partea aceasta de succes, știu eu, cultural, social, civic?... Ai fi putut să fii un scriitor foarte bun de romane de nu știu ce natură – polițiste, siropoase –, de lucruri care te-ar fi propulsat oarecum în prim-planul mediei publice, pe partea cealaltă, laică. Puteai să faci orice altceva.

Aşa, şi ce mi-ar fi adus *ceva*-ul ăsta? Eu sincer nu văd chiar ce-aş fi putut pune în balanță, nu văd ce-aş fi pierdut.

Tinerețea e vârsta succesului, a...

Cel mai tare succes e să dobândeşti cel mai tare premiu: *Pulitzer*-ul duhovnicesc, să-L ai pe Hristos, Sfânta Împărtăşanie, lucru pe care unii nu îl înțeleg şi se împărtăşesc rar. Cel mai mare premiu îl iau toți creştinii ortodocşi în momentul în care Hristos vine în inimile lor! Nu-ți trebuie succes mai mare, e glorie totală: Dumnezeul slavei în inima ta! Totuşi, Sfânta Împărtăşanie nu e premiu propriu-zis, e medicament, că ne vindecă sufletele, nu cadou pentru că noi suntem oameni de nota 10.

Cu alte cuvinte, te simți împlinit?

Da, extraordinar, extraordinar de împlinit! Cu toate minusurile şi frământările şi încercările prin care trec. Sunt puțin amărât că mi-a cam albit părul, dar e ceva genetic, nu e pe fond nervos... Mama mea, tot aşa, de tânără, a avut păr alb. Faptul că am albit într-o anumită măsură nu se datorează faptului că viața creştină ar fi o viață chinuită, handicapată, care m-ar face să mă aflu într-un stres perpetuu. Sunt momente de încercare, momente în care simt cuțitul la os, şi, când se întâmplă aşa, mă gândesc că sunt un războinic pe câmpul de luptă, mă gândesc deseori la filmul *Inimă neînfricată* cu Mel Gibson în rolul eroului scoțian William Wallace, şi mă gândesc că exact atunci când eşti rănit, când te-au tăiat, te-au făcut praf, atunci trebuie să dai mărturia ta, abia atunci ține.

Mie mi-e uşor acum să fac pe deşteptul într-un interviu, sau în conferințe, în cărți; e foarte uşor să fii creştin de la distanță. E greu să fii creştin după ce nu mai dai nici un interviu, după ce nu te mai vede nimeni, când eşti numai tu cu Dumnezeu, cu copiii care fac prostii, cine ştie ce prostii prin casă, cu soția care te roagă să o ajuți şi n-o ajuți… Atunci se vede credința ta, de fapt.

Am ajuns la concluzia că, de fapt, cele mai profunde lucruri a lăsat Dumnezeu să fie la îndemâna oricui; pe mine asta mă şochează. Eram înainte adeptul învățăturii ezoterice, tainice, ascunse, rezervate numai unui număr mic de inițiați. Am înțeles până la urmă cea mai tare chestie din lume: că Împărăția Cerurilor se dobândeşte în cel mai simplu mod cu putință, că iubirea este totul.

Pe Hristos când L-au întrebat despre învățătura Sa, le-a răspuns: „Ce mă întrebați pe Mine? Tot ce am avut de spus am spus în sinagogă şi în templu, şi nu am avut nimic de ascuns". Hristos a dat învățăturile Sale la loc deschis. În centrul lor stă iubirea. Or, iubirea pare ceva banal, călcat în picioare, dar nu-i deloc aşa. Iubirea e o chestie nebună, care îți dă aripi.

M-a întrebat cineva: „De ce nu mă iubesc fetele? Ele tot vor să găsească băieți care să le stârnească fluturaşi în stomac, în timp ce eu le împlinesc din punct de vedere spiritual, că am un doctorat în filosofie". Mi s-a părut aiurea întrebarea lui. Pentru că niciodată o fată n-o să se îndrăgostească doar de un doctor în filosofie, în schimb o să se îndrăgostească de un tânăr care efectiv o face să simtă *fluturaşi* în burtă, sau cum simt fetele, poate-i doar o figură de stil, n-am idee.

Ei, eu simt că iubirea îmi dă aripi. Şi iubirea cea adevărată m-a ajutat Hristos să o găsesc în Biserică. Eu zic că, înainte de a fi creştin, nu ştiam să pun suflet în relațiile cu fetele. Eram topit, în clasa a X-a, aveam o prietenă care stătea lângă Bucureşti, în Otopeni, şi seară de seară mă duceam la ea, veneam noaptea la 12-12 jumătate cu cine ştie ce autostop sau ultimul autobuz, şi ziua şi noaptea numai pe ea o aveam în suflet. Mi se părea cel mai extraordinar lucru cu putință iubirea respectivă!

Ei bine, iubirea aceea o pot pune pe cântar cu iubirea pe care o simt pentru soția mea, şi spun că asta e şi mai tare! Adică, cei care nu cunosc iubirea din familie cred că poveştile astea gen *Titanic* sunt grozave şi, când te-ai căsătorit, totul se blazează. Nu! Când te-ai căsătorit intri într-un teren minat, în care totul se poate blaza dacă nu eşti atent. Dacă eşti atent, dimpotrivă, totul creşte.

Nu percepi această reorientare spre Hristos ca pe o mutare a accentului de subjugare? Erai subjugat, să zicem, de yoga, şi acum doar ai schimbat registrele. Nu există riscul, peste o perioadă, să te simți că te-a confiscat, ca tânăr, Hristos?

Aş vrea să mă confişte Hristos! Kali n-a murit pentru mine pe Cruce. Bivolaru n-a murit pentru mine pe Cruce. Bivolaru stătea şi ducea o viaţă de maestru tantric, trăind cu nu ştiu câte femei; seară de seară stăteau la uşa lui la coadă discipole pentru a fi iniţiate în secretele tantrismului – asta îmi spunea prietena mea, care se ducea săptămânal acasă la el.

Şi, dacă comparăm subjugarea de la o învăţătură pe care ne-o propune maestrul tantric cu subjugarea faţă de Hristos, cred că merită să fii subjugat de cineva care te iubeşte atât... Asta o spun celor care ironizează oarecum viaţa duhovnicească, spunând că-i o formă de robie. Zic eu: „Măcar de-ar fi robie! Măcar de-aş fi cu adevărat rob al lui Hristos!" Ce simplu ar fi!...

Numai că Hristos ne face darul ăsta că, pe măsură ce noi vrem să fim ai Lui, El ne lasă şi mai liberi. Se spune despre sfinţi că sunt robi ai lui Hristos. Noi spunem *robi* în antiteză cu noi, care suntem robi ai păcatului, dar de fapt sfinţii n-au fost robi ai lui Hristos, ei au fost cei mai liberi oameni.

Ar conta, la momentul acesta, pentru tine, dacă Bivolaru ar muri pentru tine sau s-ar răstigni pentru tine? Ţi-ar schimba fundamental percepţia asupra creştinismului?

Asupra creştinismului, în nici un caz! N-ar fi exclus ca diavolul să-l ducă şi aici. Eu, când eram yoghin, dacă mi-ar fi cerut Bivolaru să mă arunc sub tramvai – aveam ideea asta fixă în cap, o aveam pe vremea aia –, dacă îmi cerea să mă arunc sub tramvai, mă aruncam senin, zâmbind, mândru chiar să am această onoare.

Şi diavolul acela, care mi-ar fi dat mie putere să mă arunc sub tramvai, nu e exclus să-i dea lui putere să se lase răstignit de cine ştie ce fanatici ai cine-ştie cărei credinţe. Diavolul asta vrea să facă: să facă contra-sfinţi, contra-eroi, să pună modele de jertfă din afara Bisericii. Însă nu, nu! Nu m-ar mişca cu nimic să ştiu că Bivolaru a murit eroic, glorios. Ştiu că în vremea comunistă câţiva discipoli au suferit pentru el, au fost două ucenice închise de Securitate şi torturate şi totuşi, asta nu mă face să le pun pe acelaşi plan cu femeile pe care le are Biserica, chiar dacă n-au ajuns în închisoare pentru Hristos.

Ai făcut oarecum naveta, până să ajungi la creştinism, între o mulţime de forme din acestea religioase, mai mult sau mai puţin apropiate de creştinism. Vei rămâne în creştinism? Cât de definitivă e această convertire a ta la Ortodoxie?

Eu prefer să mor decât să mă lepăd de Ortodoxie. Mă rog de atâtea ori: „Doamne, mai bine să mor, decât să..."

Nu aşa credeai şi în celelalte situaţii?

Ba da! Ba da! Diferenţa e că atunci nu eram în Adevăr. Şi faptul că sunt în adevăr, acum pentru mine e o certitudine. Dacă ar fi să mă duc la Ierusalim, să văd Lumina Sfântă, nu ştiu, sincer, în ce măsură asta mi-ar întări credinţa. Poate aş avea încă o dovadă în plus. Uneori, soţia îmi spune că la cât trâmbiţez că trebuie să ne dăm viaţa pentru Hristos, s-ar putea ca la vreme de prigoană – dacă o să vină prigoana –, cei care au fost astăzi oarecum laşi şi n-au avut curajul să mărturisească dreapta credinţă s-ar putea să aibă curajul să mărturisească ei, iar eu, care am vorbit prea mult, să mă lepăd – Doamne fereşte! Asta ar fi groaznic, ar fi pierderea mântuirii şi cel mai întunecat coşmar cu putinţă de imaginat pentru mine.

Cred, însă, că, după ce ai cunoscut iubirea pe care ţi-o dă Hristos, nu te mai poţi duce la altceva. Pot spune din experienţă că revelaţiile yoghine, stările de extaz yoghine, covârşeau sufletul într-o anumită măsură. Totuşi ele sunt mai palide, sunt de cu totul altă factură faţă de starea de relaţie cu Dumnezeu pe care ţi-o aduce credinţa creştină, în care Dumnezeu efectiv te covârşeşte, te umple de o pace, de o bucurie de nedescris. Aveam eu linişte şi înainte, ba pot spune că aveam mintea mai liniştită, mai exact mai imobilă ca yoghin decât ca şi creştin – că diavolul subjugă mai uşor o minte inactivă. Doar scopul yoga e tocmai anihilarea lucrării minţii. De altfel, chiar aşa începe *Yoga Sutra* a lui Patanjali, tratatul fundamental de specialitate: yoga este încetarea mişcărilor minţii. Scopul vieţii creştine nu este încetarea mişcărilor minţii, ci este dobândirea lui Hristos.

Tocmai asta voiam să te întreb: ce aduce în plus Hristos? Faţă de yoga, faţă de celelalte forme pe care le căutai, în împlinire?

Iubire adevărată! N-o poți pune pe cântar, nu-i poți vorbi unui om despre două stiluri de muzică, şi să-i spui: „Ăsta e mai frumos decât celălalt”, dacă n-ai auzit nici unul din cele două feluri de muzică.

Trebuie să-l faci să conştientizeze că celelalte opțiuni sunt false, operând în cheia eliminării prin negație. Aici nu există, de fapt, opțiuni, ci Opțiunea, la singular…

Câtă vreme nu-L cunoşti pe Hristos, revelațiile necreştine ți se par cele mai tari chestii. În momentul în care L-ai cunoscut pe Hristos, poți face diferența.

Te foloseşte cu ceva experiența yoga, de dinainte, în viața creştină?

Cu nimic. Dacă să primesc legea creştină mi-a fost uşor, să primesc modul de viață creştin mi-a fost foarte greu, pentru că yoga îți anihilează sentimentele; mă refer la yoga autentică, nu la pseudo-yoga care se practică în țara noastră şi în Occident, care e modelată intenționat pe structura omului european, occidental, pentru a seduce cât mai uşor. Yoga autentică te anihilează ca ființă. Yoga asta te învață: să trăieşti foarte rece, foarte sec, ucide de fapt iubirea cea adevărată. Important e să ieşi tu din ciclul reîncarnărilor şi atât.

Ai scris despre convertirea ta cu lux de amănunte în cartea ta, „Jurnalul convertirii”. Vreau să te întreb altceva: ne mai dezvălui nişte aspecte pe care le-ai trecut acolo sub tăcere sau elemente ulterioare pe care nu le-ai prins în altă carte?

Dându-mi seama că paranormalul, experiențele astea ieşite din comun, îi captivează pe tineri, am vrut să descriu într-o anexă la ultima ediție, tipărită la Editura *Lucman* în 2006, şi anumite lucruri ieşite din comun din viața mea creştină. Am cerut sfatul duhovnicului meu de la Sfântul Munte Athos şi mi-a zis *Nu*, ca să nu mă mândresc. Dacă *Jurnalul* ar fi fost mai complet, ar fi conținut lucruri care par... poveşti nemuritoare... Şi nu ştiu în ce măsură ar mai fi fost credibil. Sunt efectiv unele lucruri de poveste pe care le-am trăit şi ele şi-au pus accentul asupra persoanei mele. Fără ele, sigur n-aş fi fost aşa cum sunt acum. Nu zic că aş fi fost mai necredincios sau mai rău, dar aş fi fost altfel. Însă am avut experiența directă a faptului că Dumnezeu e viu în Biserică şi că face minuni.

La începutul vieții creştine, mergând într-un tren spre o mănăstire, am fost înconjurat de lumină atât de puternică, încât am crezut că am murit, eram convins că am murit! O lumină vie, care pulsa oarecum, deci simțeam că e vie lumina respectivă şi simțeam, mi-era clar, că era lumina lui Hristos. Dar nu credeam că, în viață fiind, pot să văd lumina respectivă. Credeam că o să mor! Şi aşteptam să vină îngerul să mă ducă la judecată. Şi aveam o stare de linişte, nu mi-era frică de judecată. Pentru că lumina aceea – e greu de descris o lumină vie, care să te iubească – era o lumină foarte personală, deşi lumina obişnuită n-are trăsături personale. Şi asta nu s-a întâmplat în nici un caz pentru că aş fi fost eu la un nivel de rugăciune, nu! Dumnezeu mi-a dat lucrul ăsta tocmai ca să înțeleg că El vrea să fie cunoscut şi că experiențele duhovniceşti pot fi accesibile şi în zilele noastre. Nu ca să caut experiențe duhovniceşti înalte, nu! Asta nu m-a făcut să caut să văd a doua oară sau a treia oară lumina respectivă. N-am mai văzut-o niciodată aşa. Şi nici în alt fel n-am mai văzut-o. Dar m-a făcut Dumnezeu să înțeleg că, dacă mergi pe calea asta, El e lângă tine, te veghează. A fost un fel de bonus pe care mi l-a dat Dumnezeu, un fel de prăjitură duhovnicească – cum spunea părintele Paisie Aghioritul –, ca să mă ajute să scap de trecut, de experiențe, să scap de pecetea experiențelor necreştine.

Te ispiteşte vreodată gândul să prelungeşti „Jurnalul convertirii” şi cu astfel de lucruri, care nu s-au spus? Sau, cel puțin, e măcar un gând de bătrânețe?

Eu acum, fiind şi editor de carte, îmi dau seama că ar fi şi şocant şi incredibil – nu că nu m-ar crede oamenii din rea-voință, nu m-ar crede pentru că pur şi simplu e greu de crezut. Au fost efectiv lucruri de poveste. Şi pentru faptul că ele au fost prezente pentru o perioadă de câțiva ani din viața mea, după care pot zice că duc o viață creştină foarte banală. Banală e un termen nepotrivit… Hai să-i zicem: firească.

Duc o viaţă creştină foarte firească. Chiar dacă Dumnezeu uneori mai dă câte un semn, aşa, deosebit, pentru întărirea credinţei mele.

Ai avut modele de convertire sau convertiri care te-au marcat?

Cel mai tare mi s-a lipit inima de Sfântul Ciprian, care înainte de convertire a fost vrăjitor, care are sfinte moaşte – mai exact mâna dreaptă – la Biserica Zlătari din Bucureşti, şi mă duceam des acolo, mai ales când aveam ispite foarte mari. Îi spuneam: „Sfinte, nu mai rezist, ajută-mă tu!", eram disperat. Şi alergam la el să mă ajute, că şi el a fost vrăjitor şi s-a convertit datorită faptului că a încercat să trimită dracii la Sfânta Iustina, ca s-o convingă să aleagă calea păcatului. Cel mai tare m-a impresionat din vieţile sfinţilor Sfântul Bonifatie, care e foarte puţin cunoscut, din păcate, în ţara noastră; deşi în vechime, în România, Aglaia era un nume mai des dat fetelor la botez, de la Sfânta Aglaida. Despre Bonifatie nu se ştie aproape nimic. Şi e un sfânt care trăia în beţie, trăia în curvie cu stăpâna lui Aglaida, şi totuşi a ales să-L mărturisească pe Hristos şi a primit cununa muceniciei. Şi mie mi-a fost exemplu. Uite, după ce am trăit atâta în păcat, era extraordinar să merg pe calea asta, a dorinţei de a-L mărturisi pe Hristos cu preţul vieţii! Şi cred asta, cred că, dacă duci o viaţă mucenicească, Hristos te va primi în Împărăţia Cerurilor, chiar dacă nu e vorba de mucenicie standard, cu tăiere de capete sau cu aruncat în lac sau aruncat în fântână. Viaţă mucenicească e, mai ales, să îţi omori voia pentru a trăi în Hristos şi să rabzi încercările la care eşti supus.

Câteva recomandări de lectură despre convertire?

Cea mai tulburătoare carte despre Ortodoxie este *Marii iniţiaţi ai Indiei şi părintele Paisie*, scrisă de Dionisie Farasiotis, apărută la Editura *Egumeniţa*. Autorul i-a cunoscut direct pe marii guru ai secolului XX, a trăit în ashramurile lor, a văzut minunile lor, dar ele au pălit în faţa minunilor şi sfinţeniei vieţii Cuviosului părinte Paisie Aghioritul. Pentru cei care se simt atraşi de yoga sau de alte credinţe e un leac de nota 10.

De mare impact e cartea *Viaţa si lucrările părintelui Serafim Rose*, scrisă de părintele Damaschin Christensen, chiar dacă e o carte enormă, un adevărat ciocan de un kilogram şi ceva ...

...şi de cinci sute de mii de lei, nu?

... şi de cinci sute de mii!… Dar merită, un adevărat ciocan care e greu nu numai la propriu, ci şi la figurat. E o carte extraordinară!… Părintele Serafim îmi este model… M-am bucurat când am primit o părticică din rasa lui, pe care o port la crucea de la gât tot timpul, ca să-mi aducă aminte că se poate să porneşti de la păcat, de la patimi, şi să fii al lui Hristos. Părintele Serafim Rose va fi canonizat, şi atunci oamenii vor putea citi despre viaţa şi convertirea de care a avut parte Sfântul Serafim Rose.

Se mai converteşte lumea în ziua de astăzi?

Lumea – nu, oamenii – da! Noi suntem învăţaţi cu convertiri din astea triumfaliste, generale, cum au fost la georgieni: s-a dus Sfânta Nina, a făcut misiune, s-a convertit poporul în masă! Sfântul Împărat Constantin s-a botezat şi oamenii l-au urmat. Sfântul Vladimir în Rusia, la fel. Convertiri din astea, spectaculoase, la nivel cantitativ, nu mai au loc. Au loc însă convertiri mult mai spectaculoase decât cele de masă, cum sunt, de exemplu, ale desfrânatelor care vin să se pocăiască. Cum e jurnalul Maicii Ecaterina (Monica Fermo), *Talita kumi – Înviind pe drumul Damascului.* Aş recomanda jurnalul părintelui Steinhardt, *Jurnalul fericirii* – i-a folosit pe mulţi, mai ales din cei care erau cu o anumită deschidere spre cultură. Au apărut mai multe convertiri ale celor care au trecut în Occident la Ortodoxie – Frank Schaeffer şi alţii. Cred, însă, că nu există reţete standard care convertesc. Cred că fiecărui om trebuie să-i recomanzi o altă carte. Pe mulţi tineri nu-i ajută cărţile părintelui Cleopa să se convertească, dar există unii pentru care tocmai aceste cărţi reprezintă hrana de care au nevoie. Pe unii îi ajută să citească cărţile părintelui Savatie. Pe alţii îi ajută să citească cărţile părintelui Constantin Necula, pe alţii...

...îi smintesc!

Exact! Pe alţii îi smintesc! Dar asta nu înseamnă că ar fi rele…

De ce se converteşte lumea?

De ce? Unii se convertesc din plictiseală şi convertirile astea nu ţin. Pentru că Hristos nu e o altă opţiune, e Opţiunea cea adevărată, şi dacă nu înţelegi radicala diferenţă dintre opţiunea creştină şi celelalte, ai parte de o convertire superficială.

Dar se poate şi să ţină. O convertire superficială poate să şi ţină.

Poate să şi ţină! Poate şi să ţină, pentru că Hristos ţine seama şi de cel mai mic efort pe care-l facem ca să ne apropiem de El. Şi cel mai mic pas pe care-l facem, Hristos poate să-l întoarcă, şi... El face două mii de paşi spre noi. E trist, însă, că sunt unii care se convertesc cu jumătate de măsură.

În zilele noastre, în Franţa, o catolică îi explica unui prieten al meu că s-a convertit la Ortodoxie, considerând-o doar o formă mai bună de catolicism, şi atâta tot, neînţelegând radicala diferenţă dintre credinţa de la care plecase şi credinţa la care ajunsese. Astfel de convertiri au roade triste. E o carte, *Două milioane de kilometri pe drumul convertirii*, a unui tânăr care cunoaşte mari maeştri yoghini, care ajunge pe la multe grupări sectare, şi, în cele din urmă, vrea să devină ortodox. Şi primeşte chiar Botezul, dar nu înţelege diferenţa enormă dintre credinţa ortodoxă şi grupările sectare, harismatice, şi de tot felul prin care trecuse. Astfel de mărturii fac rău, vatămă! Pe cât de interesantă a fost trecerea tânărului respectiv de la yoga la credinţa creştină de tip sectant, pe atât de puerilă apoi a părut alegerea variantei ortodoxe. Ortodoxia nu e doar o *variantă* de credinţă creştină, ci e credinţa propovăduită de Hristos, de Sfinţii Apostoli, de Sfinţii Părinţi până în zilele noastre.

De ce nu se converteşte omul la Hristos?

Cine îi ajută pe oameni să se convertească? Creştinii care duc o viaţă superficială şi văd numai de ei? Când văd că există atâta egoism în lumea creştinilor, mă întreb dacă putem vorbi obiectiv despre o schimbare reală pe care o simt creştinii ortodocşi în zilele noastre. Într-o carte, *Firea erosului*, Părintele Filothei Faros spune că nici în antichitate – în antichitatea în care erau homosexuali şi alte fărădelegi – nu era atât de intensă depravarea la nivel sexual. El spune că cumpătarea de care dădeau dovadă în sexualitate cei din lumea antică atârnă mai greu la cântar decât pornografia dominantă în aşa-zisele ţări majoritar creştine.

Să discutăm pe marginea unei idei care mă „obsedează". Sunt perioade cu convertiri de amploare, care ţin ani de zile, urmate apoi de perioade de cădere, chiar la fel de fulminante ca şi convertirile în sine. Ce se întâmplă, de ce există aceste perioade de cădere, perioade întunecate ...

Ele au loc tocmai pentru că Hristos nu-i face robi pe creştini. Dacă i-ar face robi, după ce s-au convertit, ei nu ar mai cădea. Ca să poţi iubi, trebuie să fii liber. Nu ne putem mântui dacă nu suntem liberi şi dacă nu iubim. Hristos nu ne poate forţa să-L iubim şi să alegem virtutea.

Or, tocmai datorită faptului că suntem liberi, o parte din convertiţi revin de la viaţa creştină la viaţa de păcat. Ori pentru că n-au avut parte de o convertire sinceră, ori pentru că n-au început cum trebuie, ori n-au făcut o spovedanie completă, reală, totală, n-au avut o legătură strânsă cu duhovnicul, ori pentru că n-au ştiut să depăşească ispitele care apar – nu numai la nivel trupesc, gen băutură, ţigări, sex –, ci la nivelul gândurilor: uite ce viaţă duce părintele, uite ce compromisuri face episcopul, uite cât de mare e păcatul în care trăiesc atâţia slujitori ai altarului, sau cât de mare e păcatul în care trăiesc atât de mulţi creştini. Vedem, de exemplu, ce au ajuns să fie Paştele, Crăciunul, pentru creştini: un prilej de bairam, din păcate. Vedem la televizor cum stau prin discoteci şi petrec toată noaptea. Nu s-au gândit să se spovedească şi să se împărtăşească. Sau, dacă s-au dus, s-au dus şi s-au spovedit dintr-un reflex care le adoarme conştiinţa.

A ajuns spovedania să fie somnifer pentru conştiinţe, în loc să fie cea care le trezeşte conştiinţele. Să vezi când e coadă la spovedanie, câteva zeci de persoane, cum spovedania durează două minute, un minut, eventual, şi nu apucă omul să spună nici a zecea parte din păcatele care ar fi trebuit spovedite. Iar

păcatele care nu sunt spovedite cresc. „Îndoite le veți avea”, zice părintele la spovedanie. Şi nu e o amenințare, ci o atenționare, un SOS.

Imaginea mea, referitoare la acest aspect, e că avem o biserică de surdo-muți: adică noi mergem la biserică, dar nu auzim ce ne spune părintele, părintele nu prea mai are vreme să ne facă să auzim… Sau nu prea reuşeşte să ne comunice ceea ce vrea.

Este o vină a noastră că suntem muți, şi o vină a noastră că suntem surzi, dar şi a părintelui că nu reuşeşte să învețe limbajul surdo-mut şi să comunice cu noi.

Cum se face reinserția în acest Trup al lui Hristos al celor care au alunecat din aşezarea lor în Hristos şi vor să revină la starea inițială?

Ei nu au ieşit din Trupul lui Hristos. Chiar dacă păcătuiesc, rămân fii ai Bisericii. E adevărat, există şi excepții, oameni care după o convertire la Ortodoxie au parte de o anticonvertire spre erezie sau alte religii. Vorbind despre acei creştini care cad, din păcate, în păcate, astfel de exemple negative sunt arătate cu degetul de comunitate. Comunitatea are prilejul de a arăta exemplele negative şi de a se raporta la persoanele respective exclusiv ca la persoane negative, fără să se gândească în primul rând la recuperarea lor. Când fratele tău a furat ceva şi afli că e la puşcărie, nu te gândeşti: „Ce bine că statul l-a prins şi că e judecat” şi că e în situația respectivă, ci te gândeşti să-l ajuți ca, după ce va ieşi, să aibă parte de o viață cât mai firească, mai normală, mai curată; şi te gândeşti să-l ajuți. Or, problema e că noi nu-i privim pe cei care au căzut în păcat ca pe frații noştri, ne bucurăm că au căzut şi că nu suntem noi ca ei. Avem ocazia de a ne arăta noi virtutea, sfințenia noastră, care nu străluceşte decât dacă ne comparăm cu oameni care trăiesc în păcate foarte mari. Ne dăm seama că, dacă comparăm viețile noastre nu cu ale sfinților din vechime, care erau mari stâlpnici, mari pustnici, mari asceți, ci cu ale părinților duhovniceşti din vremea noastră, nu le ajungem nici la degetul mic, şi atunci, pentru a ne declara noi, totuşi, campioni ai Ortodoxiei, trebuie să ne comparăm cu aceste exemple negative şi suntem fericiți că le-am găsit.

Cum să converteşti pe cineva?

Mergi „în pădurea de la strungă, unde-s cei cu puşca lungă”, cum cântă cei din *Phoenix*, îl prinzi pe unul pe care vrei să îl converteşti, cu o funie, îi legi mâinile la spate, îi ții cuțitul pe jugulară şi-i spui: „Ori îți schimbi viața, ori o să mori acum”.

Nu-l botezi direct? Îl mai întrebi?

Prin botezul sângelui, eventual! Vorbim de convertire în România, care e o țară majoritar creştină – cel puțin teoretic –, în care cei mai mulți primesc botezul ortodox la naştere. Nu e vorba, deci, de un re-botez, de o convertire care să culmineze cu botezul, ci de o convertire de la păcat la virtute.

Nu cred că poți converti pe cineva cu forța! Noi am vrea. Mă-ntreabă cititorii, mai ales fetele care vor să-şi convertească prietenii, tinerii care vor să-şi convertească mamele, surorile etc., ce să facă… Toți vrem o rețetă de convertire, pe care Hristos nu ne-a dat-o.

Nu-i absurd să vorbeşti despre convertire într-o țară majoritar ortodoxă?

Dacă am fi fost cu adevărat ortodocşi, ar fi fost poate absurd să vorbeşti despre convertire în proporții masive. Dar, dacă toate bisericile din Bucureşti ar fi pline, numai 4 sau 6% din bucureşteni ar încăpea în ele. Am văzut un studiu de genul acesta. Numai de Paşti sunt pline bisericile în Bucureşti. În rest, în duminicile de peste an, sunt supra-pline unele biserici, pline ochi, dar sunt biserici în care mai e destul loc liber. Asta arată că nu merg la biserică mai mult de 6, hai să zic, exagerând, 10% dintre bucureşteni. Cei care nu merg la biserică duminică de duminică nu sunt creştini. Există un canon: cine nu merge trei liturghii la biserică să fie anatema, să fie exclus din comunitatea creştină.

Hristos nu-i agresiv şi nedrept în cazul convertirilor? Sfântului Pavel i se arată abrupt şi-l determină să se convertească. Unora li se arată faţă către faţă, îi „obligă" să se convertească, îi cheamă imperativ, iar pe alţii îi lasă să şovăie chiar ani de zile până să ajungă la momentul acela. În cazul în care aceştia nu se pierd pe drum, până atunci...

Cred că or să aibă mai mare cunună cei care s-au convertit fără să-L vadă pe Hristos. „Fericiţi cei ce n-au văzut şi au crezut".

Deci nu există o reţetă de convertire...

Nu, dar nici nu pot judeca doi convertiţi. Bineînţeles că cel care s-a lăsat de yoga fără să aibă nici un fel de mângâiere duhovnicească deosebită, fără nici un semn precis de la Dumnezeu, doar înţelegând că Hristos e Calea, Adevărul şi Viaţa, bineînţeles că va avea mult mai multă plată decât mine, de exemplu, care am fost mai greu de urnit şi de asta am avut nevoie de semne. Eu mă bucur că acum n-am parte de semne duhovniceşti.

Dumnezeu are afinităţi speciale doar faţă de unii şi...?

Nu, nu, nu e nimeni pe locul doi pentru Dumnezeu. El ştie cum e structura fiecăruia, cum e sufletul fiecăruia şi, în funcţie de asta, unuia îi dă un leac, altuia îi dă alt leac.

Am văzut că nu putem converti pe cineva. Atunci, cum putem să ajutăm la convertire?

Asta e o întrebare foarte bună, pentru că, în momentul în care noi întrebăm cum putem să convertim – ţi-am spus că primesc astfel de întrebări –, îmi dau seama că omul e decis să-l convertească pe celălalt, chiar dacă celălalt nu vrea, moment în care se pune problema în a-l ajuta să facă primul pas, măcar un mic pas spre convertire. Eu am un răspuns standard, *plagiat* de la Părintele Porfirie, făcătorul de minuni. Părintele Porfirie Bairaktaris zice: „Nu vorbiţi atât de mult copiilor voştri despre Dumnezeu, ci vorbiţi-I mai mult lui Dumnezeu de copiii voştri". Şi singura voastră şansă de a-i schimba pe alţii este să mergeţi voi înşivă pe calea sfinţeniei. Asta a zis Părintele Porfirie, asta învaţă de fapt întreaga tradiţie a Bisericii, şi asta repet şi eu, la rândul meu, ca un papagal, fără să-mi fie ruşine, că nu putem să convertim, să ajutăm pe nimeni să se convertească, dacă noi nu alegem să mergem pe calea sfinţeniei. Mi-e frică de acest cuvânt, *sfinţenie*, dar credinţa creştină fără sfinţenie egal credinţă necreştină. Sfinţenia e pecetea, e ce-i mai propriu vieţii creştine.

Un cuvânt pentru cei aflaţi în antecamera convertirii, pentru şovăitori.

Sunt o mie de structuri psihologice şi zece mii de oameni care au nevoie de un răspuns şi nu poţi da acelaşi răspuns tuturor. Totuşi, totuşi încerc să dau un răspuns…

Gândeşte-te, cititorule, că peste o vreme o să mori. Că acum, când citeşti cartea asta, ai 70 de ani, eşti acasă, singur, sau pe patul de spital, şi că eşti creştin şi eşti înainte de moarte. Răspunde-ţi sincer, ţie însuţi: nu te-ai bucura să ştii că după moarte te uneşti cu Cel pe Care L-ai iubit o viaţă întreagă? Şi-n acelaşi timp, gândeşte-te că eşti pe patul de moarte şi că ai ales o viaţă departe de Hristos, că n-ai avut curajul de a paria pe Hristos, şi că vei muri. Oare o să ai aceeaşi linişte? Oare n-o să îţi fie groază, oare... Cuvintele mele nu constituie totuşi o încercare voalată de a-i determina pe alţii să creadă în Dumnezeu. Nu devenim credincioşi de frică că vom muri. Totuşi, gândiţi-vă şi la lucrul acesta: că va veni un moment în care o să vă pară rău că n-aţi avut curajul să alegeţi o viaţă creştină acum! Nu pentru că citiţi o carte de interviuri, ci acum, astăzi, pentru că astăzi Dumnezeu vă vorbeşte şi prin această amărâtă carte! Aşa cum v-a vorbit de o sută de ori şi o să vă mai vorbească de azi 100 de ori. *Veniţi la Mine!...*, zice Dumnezeu. Şi poate că azi o să închideţi cartea şi o să vă doară-n gleznă, şi poate că mâine n-o să vă gândiţi la Dumnezeu şi iarăşi o să vă doară-n gleznă, şi poate că poimâine veţi fi sătui de minciună, de compromis, de păcat, şi atunci o să vă deschideţi inima şi o să-L primiţi.

Nu Se plictiseşte Hristos niciodată să aştepte astfel de oameni?

Ba da, se plictiseşte. Pe mine m-a aşteptat şi s-a plictisit, deci ar fi oarecum şi vina lui Hristos că nu a ştiut să mă forţeze să mă convertesc mai repede...

Ne place să dăm întotdeauna vina pe oricine, chiar şi pe Dumnezeu, că viaţa noastră e dezordonată. Eu mi-am dat seama că unul din marile mele păcate este că – în ceea ce priveşte căderile mele premergătoare apropierii de Biserică – dau vina pe Hristos. Altfel spus, dacă aş fi avut parte de o educaţie creştină în familie nu ajungeam nici la păcate trupeşti şi nici la yoga… Dar nu văd de câte ori am vrut eu să păcătuiesc şi totuşi Hristos m-a ajutat – prin diferite piedici – să nu păcătuiesc?! Până la urmă, Dumnezeu toate le îngăduie spre folosul nostru, spre mântuirea celor care vor să cunoască Împărăţia Cerurilor.

Deci nu vom rezolva nimic spunând: „Uite, acum Dumnezeu s-a plictisit de mine şi nu mă mai aşteaptă”! Nu, nu, Dumnezeu acum bate la uşa inimii tale! Şi repet, nu prin acest cuvânt al meu, care este slab, neputincios şi de doi bani! Sau de unu’cincizeci! Sau doar de un ban! Dumnezeu îţi vorbeşte! Acum Se foloseşte de o voce timidă, poate, acum, dar o altă voce se va auzi mai târziu mai tare şi mai târziu şi mai tare şi vei răspunde aşa cum trebuie.

Ca o concluzie, Hristos e ultima şansă pentru acum.

Exact…

„Oferta" Hristos

Avem un „produs" pe care vrem să Îl propunem tinerilor: Hristos. Pentru a-L face „vandabil" tinerilor cărora ne adresăm, am să te rog să ne spui Ce sau Cine este Hristosul Acesta pe Care Îl ofertăm în cele ce urmează?

Ce? Sau *Cine* este Hristosul Acesta? Pentru că, dacă propunem un *ce* tinerilor, or să-l arunce la gunoi. Tinerii sunt sătui de *ce*-uri, care le umplu orizontul, ca nişte rebuturi, ca nişte deşeuri. Cred că tinerii sunt tineri în măsura în care Îl caută pe *Cine*, în care simt nevoia să comunice, să împărtăşească ceva.

Mă gândeam că ar merita să apară o carte cu titlul *Testamentul tinerilor*, care să fie scrisă de tinerii de astăzi către tinerii de mâine, care riscă să se nască deja bătrâni sufleteşte. Pentru că deja la 10-12 ani, în Occident, sunt unii care încep viaţa sexuală, la 14-16 ani deja e lucru obişnuit, şi treaba asta îi îmbătrâneşte. Îi îmbătrâneşte prematur. Ei sunt învăţaţi să caute *ce*-ul, trupul celuilalt, plăcerile, poftele şi să-l uite pe *cine*, pe *cine*-le de lângă ei. Hristos e un mare *Cine*, cel mai mare *Cine*, cel mai dulce *Cine*.

În Acatistul Mântuitorului îmi place cum I se spune: „Iisuse Preadulce...". Iisus e, într-adevăr, preadulce. Cine e Hristos? Singurul care e, de fapt, preadulce. Pentru că, în rest, suntem dulci pentru cei care ne iubesc, şi acri şi amari pentru cei care ne urăsc. Însă Hristos e singurul care ne covârşeşte cu dragostea Lui. La nivel omenesc, inima mea e covârşită doar de trei lucruri: de dragostea pe care mi-o dă soţia, de dragostea cu care mă înconjoară copiii, şi de dragostea pe care mi-o dă Hristos, şi Maica Domnului, şi Sfinţii. Şi duhovnicul.

Pentru mulţi dintre oameni, creştinismul e doar o concepţie despre lume şi viaţă...

Nici măcar!

... sau nici măcar. Crezi că, în situaţia aceasta, Hristos mai poate suscita interes pentru tânărul contemporan?

Nu poţi explica unui om cum să danseze pe o muzică, dacă nu cunoaşte ritmul respectiv. Nu poţi învăţa un tânăr să danseze hip-hop, sau nu poţi învăţa o persoană să danseze blues, dacă nu a auzit niciodată o melodie din genul respectiv. Nu poţi prezenta un Hristos doar în cuvinte. Trebuie ca persoana respectivă să înţeleagă că Hristos vrea să fie cunoscut, iubit, înţeles.

Pe mine m-a mirat când, cu ani în urmă, am auzit un preot spunând într-o predică că sfinţii sunt prietenii noştri. Termenul de *prieten* mi se părea prea apropiat, prea intim, prea... Dar am ajuns să înţeleg că sfinţii sunt prietenii noştri şi că Hristos e cel mai bun prieten al nostru. Or, toţi tinerii au nevoie de prieteni. Şi e aşa de bine să ştii că-L ai pe Hristos lângă tine!…

Care este cartea de identitate a lui Hristos? Sau, prin ce Se caracterizează El, în principal?

El se caracterizează, în principal, prin faptul că îl iubeşte pe cel mai mare păcătos mai mult decât îşi iubeşte cel mai tare îndrăgostit prietena pentru care sare în prăpastie, pentru care sare în fântână, pentru care face balet pe zăpadă, şi toate giumbuşlucurile cu putinţă pe care le poate face un îndrăgostit. Hristos a murit pentru noi. Pe mine m-a marcat foarte puternic lucrul ăsta, că Hristos a murit pe cruce pentru toţi, deci şi pentru mine!

Crucea lui Hristos a avut milioane de kilometri lungime şi o bucată din ea era şi pentru păcatele mele. Vorbind metaforic, Hristos e răstignit pe noi. Am scris o poezie, că Hristos Îşi duce crucea şi crucea pe care o poartă în spate suntem noi, şi cuiele sunt, de fapt, păcatele noastre. Trebuie să înţelegem că El ne-a iubit şi ne iubeşte atât de mult...

Uneori nici nu pot să mă rog, stau în faţa icoanei lui Hristos sau în faţa crucii şi mă gândesc că parcă aş fi venit la întâlnire cu persoana pe care o iubesc. Uneori nici nu simt nevoia să mă rog în cuvinte.

Într-o anumită perioadă a studenției mele mă duceam la o mănăstire, la Lainici. Biserica mare de acolo are la subsol un paraclis, şi mă duceam acolo când era seară sau noapte şi nu era nimeni, şi stăteam singur, pe întuneric, şi mă gândeam că am venit la Hristos. Lucrul acesta poate părea pueril, oricine intră într-o biserică ar trebui să se întâlnească cu Hristos, dar, dacă ne uităm la fețele multora, vedem cum vin plictisiți la biserică şi pleacă plictisiți de la biserică. Vin plictisiți la meci, dar dacă echipa lor a bătut, pleacă de la meci în culmea bucuriei. La biserică, de fiecare dată *bate* echipa ta, în sensul că la biserică întrevezi războiul duhovnicesc dintre puterile întunericului şi puterile binelui, puterile adevărului, puterile luminii, puterea cea dumnezeiască. Putere care biruie de fiecare dată, dacă ai ochi s-o vezi. Şi asta îți dă putere, asta îți dă un ghiont, un bobârnac: „Luptă în continuare, pune-te pe picioare, ridică-te. Ai căzut? Nu-i nimic! Trece!"

Sfântul Ioan Evanghelistul vorbeşte despre iubirea aceasta a lui Dumnezeu care iartă totul, uită totul, acoperă totul... Fiecare dintre noi iubim pe câte cineva...

Oare!? Mi-e teamă că uităm sau ne şi dezvățăm să iubim. Cred că explozia de sexualitate ne învață să nu ne mai iubim.

Dincolo de toate, măcar resimțim că ne lipseşte ceva şi intuim că acel „ceva" e tocmai această iubire, pe care o consumăm, destul de frecvent, în tot felul de surogate. Oare aceasta să fie iubirea pe care o aşteaptă Dumnezeu de la noi? Iubirea față de părinți, ştiu eu, față de frați, față de cei apropiați, sau e ceva mai... altceva iubirea dumnezeiască?

Eu sunt *fan* al iubirii de părinți, de frați, de rude... Există în lumea creştină o abordare fixistă a cuvântului Evangheliei, care spune că trebuie să-L iubim pe Dumnezeu mai presus de toate. Iar noi încercăm să plinim cuvântul acesta neiubindu-ne prea mult nici părinții, nici frații, nici soția, nici copiii, de teamă ca nu cumva să-i iubim mai mult decât pe Dumnezeu. Şi cred că, astfel, nu numai că nu împlinim porunca Evangheliei, dar lucrăm chiar împotriva ei. Trebuie să-i iubim din toată inima noastră pe mama, pe tata, pe soție, pe copii, pe verişori, pe prieteni, pe cunoscuți, pe necunoscuți şi, peste toate astea, să-L iubim pe Hristos! Dar dragostea de Hristos să nu ne facă să-i iubim mai puțin pe ceilalți, de teamă ca nu cumva să îi iubesc mai mult decât pe Dumnezeu. Nu, nu! Iubeşte-o pe soție curat, iubeşte-o din toată inima ta, cu condiția însă să fie iubire, nu dependență pătimaşă...

Hristos se defineşte, cel mai bine, prin iubire, şi de aceea El covârşeşte orice altă iubire a noastră. În acest context, iubirea față de ceilalți, fără a fi altoită sau izvorâtă din Hristos, poate fi iubire autentică?

Acum m-ai întrebat oarecum dacă e autentică iubirea pe care o au, de exemplu, păgânii față de copiii lor, nu? Da, cred că e o formă de iubire, nedesăvârşită, dar iubirea cea adevărată tot de la Dumnezeu vine. Cred că mama care moare de foame în China, fiind ori închinătoare la Budha, sau la alte zeități şi idoli, ori atee, cred că ea, dacă îşi rupe de la gură ca să-i dea copilului ei hrana de care are nevoie să nu moară, îşi manifestă dragostea atât cât o poate duce. Însă ceea ce e trist e că noi trăim dragostea pentru părinții şi frații noştri ca pe o dragoste egoistă: îmi iubesc mama pentru că mama îmi va lăsa moştenirea cutare, îmi iubesc copilul pentru că el va fi premiant şi mă voi lăuda cu el. Poimâine va fi student, va termina facultatea şi va fi medic, ei, ce tare voi fi eu c-o să fiu tată de doctor, sau tată de preot... E extraordinar! Unii părinți creştini sunt obsedați să-şi facă copiii preoți, fiicele preotese, ca şi cum toți ar avea chemarea asta şi, impunându-le să dea la Facultatea de Teologie, nu-i iubesc, nici nu-L iubesc pe Dumnezeu. Pentru că nu toți copiii au acest talant.

Şi dacă tu, ca părinte, îl forțezi să devină un mic idol la care te închini – *Vai, ce copil credincios am!* –, mâine-poimâine el va deveni apostat. Şi experiența de lângă noi ne dovedeşte că aşa stau lucrurile, pentru că tineri fără chemare ajung în seminare sau în facultățile de teologie şi apoi ajung pe calea păcatului.

Oferta aceasta, „Hristos", are şi câteva, să le zicem, puncte de greutate foarte concrete. În primul rând este mântuirea. Ce e, de fapt, mântuirea? Sau cum îi explicăm tânărului că Hristos vrea să-l mântuiască? Ce vrea să-i ofere, concret, Hristos?

Îi dă mântuirea. La kilogram!

Asta-i treaba, că noi nu înțelegem că mântuirea o avem în buzunare; suntem nişte belferi din ăştia care dăm mântuire în stânga şi în dreapta, la propriu, nu la figurat. În sensul că mântuirea nu e altceva decât trăirea Împărăției lui Dumnezeu, care e iubire. Dacă noi îl iubim cu adevărat pe cel de lângă noi, noi îi dăm o fărâmă de rai. El vede, sau, mai bine zis, poate vedea în inima noastră, în palma noastră întinsă către el, o fărâmă de rai. Nu ştiu câți ar fi în stare să respingă o iubire adevărată.

Eu am constatat că, de obicei, tinerii resping învățăturile moraliste goale, serbede, sterpe, şi n-am prea cunoscut tineri care să refuze iubirea; nu ştiu cine ar putea refuza iubirea cea adevărată, iubirea care nu stă doar în cuvinte sau în acte din astea filantropice, ci iubirea care constă în a te pune pe pâine şi a te da celuilalt să te mănânce.

Ce este Raiul?

Ce e raiul ar trebui să spună cei care au fost în rai.

La întrebarea asta ateii spun că nu se poate răspunde, sau că raiul e o minciună, o iluzie. Numai că am avut sfinți ai Bisericii care au fost în Rai, au văzut frumusețile Împărăției Cerurilor. Nu numai Sfântul Apostol Pavel, care a fost răpit la al treilea cer, ci şi alții, care au dat mărturie despre cele pe care le-au auzit sau le-au văzut, şi au spus că frumusețile vieții de dincolo nu se pot compara cu frumusețile vieții de acum. Sfântul Eufrosin, prăznuit pe 11 septembrie, e unul din cei care au văzut raiul şi au vorbit despre cum e acolo…

Mie mi-e de ajuns să ştiu că iubirea din rai va fi de o mie de ori mai mare decât iubirea pe care o am acum față de Hristos, acum față de soție, acum față de copii, acum față de duhovnic, acum față de cei de lângă mine.

Am avut un prieten pe care l-am cunoscut brusc. Era într-o situație foarte, foarte grea, a rugat un preot să-mi scrie, preotul mi-a scris şi eu am răspuns preotului: „Spuneți-i tânărului respectiv că eu sunt fratele lui de cruce; că, deşi nu mă ştie, suntem frați de cruce şi cel puțin până va depăşi încercarea respectivă, eu sunt lângă el, umăr lângă umăr”. Şi a fost impresionat tânărul respectiv şi mi-a scris el însuşi şi viața lui s-a schimbat foarte puternic din momentul respectiv. Şi m-am gândit: totuşi, ce ciudat! M-am gândit că, dacă n-aş fi avut starea să-i spun că sunt fratele lui de cruce, poate că nu şi-ar fi ieşit din carapacea în care se afla, dar aşa, o fărâmă de dragoste, o unghie, nici cât o unghie de dragoste, l-a pus foarte tare pe gânduri.

Raiul... Am un prieten care face un doctorat despre Împărăția Cerurilor. Şi s-a dus la unul dintre cei mai mari teologi ortodocşi ai vremurilor noastre, şi teologul respectiv, francez, i-a spus doar: „E, ce ştim noi ce e dincolo?” Un răspuns mai degrabă agnostic decât apofatic. Răspunsul l-a dezamăgit pe colegul meu care-şi făcea doctoratul despre Rai, pentru că a ajuns la concluzia că, până la urmă, teologul respectiv era bun doar în cărți. Nu vreau să afirm că cei cu studii înalte ştiu totul despre rai şi despre frumusețile Împărăției, în nici un caz! Dar în acelaşi timp cred că noi trebuie să păşim încă de aici cu un picior în rai…

Ce e dincolo de cărți e altfel. Şi eu acuma sunt oarecum dincolo de cărți, suntem într-o discuție vie şi nu vreau să mă eschivez, să spun că Raiul e ceva ce mie mi-e cu totul străin. Cred că Raiul ne e propriu tuturor creştinilor, cred că în clipa în care ne rugăm lui Hristos şi în clipa în care inima noastră e topită de dragostea lui Hristos gustăm, într-un fel, raiul.

Cele mai mari bucurii pe care le am, aşa, ca om căsătorit – dragostea de copii şi dragostea de soția mea, chiar dragostea trupească cu soția mea –, nu pot fi depăşite decât de starea de unire cu Dumnezeu din timpul rugăciunii. E adevărat că dragoste cu soția poți să faci în fiecare săptămână, iar mângâierea duhovnicească ți-o dă Dumnezeu când vrea El, poate de trei ori în toată viața! Însă în momentul acela simți că ceea ce s-a întâmplat atunci covârşeşte orice altă senzație.

Spuneai că Raiul face parte din noi.

Nu la propriu. Ar trebui să îl purtăm în sufletele noastre, tot timpul; tot timpul, orice facem, zi de zi, să ne gândim: „Asta mă duce mai aproape de Hristos sau nu?”

...în acelaşi timp, coabităm abitir şi cu iadul...

...din păcate.

Ce este iadul? O sperietoare pentru a-i face pe tineri să se apropie de Hristos?...

Da, de fapt, Dumnezeu, văzând că adevărul nu este destul de eficace pentru a-i călăuzi pe oameni spre mântuire, s-a gândit să-şi teleghideze roboţeii de Sfinţi Părinţi să ne zică poveşti horror cu iadul, cu draci, cu furci, cu bărci... Şi, în cele din urmă, după ce vom muri, ne vom uni cu Acest Dumnezeu, neputincios de a-i duce pe oameni în Rai cu adevărul, şi vom vedea că vom găsi minciună şi pe lumea cealaltă, şi, în cele din urmă, viaţa noastră în rai va fi o viaţă de minciună, o viaţă de compromis, suferinţă şi aşa vom trăi miliarde şi miliarde de ani. Şi care a mai fost învierea noastră, de fapt? Nici una. O astfel de abordare este penibilă…

Iadul e o realitate tot aşa cum realitate este Raiul. A spus clar Mântuitorul că există Rai şi iad şi între ele o prăpastie de netrecut. Nu pot cei din iad să ajungă în Rai. Numai pe unii din iad îi scoate Dumnezeu, pentru rugăciunile Bisericii.

Motovilov, de exemplu, ucenicul Sfântului Serafim de Sarov, n-a crezut că există chinurile iadului aşa cum sunt descrise în literatura bisericească şi a trăit pe propria piele chinurile respective, a simţit viermele cel neadormit care îi tot mânca trupul şi nu termina să mănânce trupul respectiv şi, pe măsură ce viermele mânca, trupul se refăcea la loc, şi tot aşa. Motovilov a simţit, aşadar, aceste chinuri, şi cred că pe lumea cealaltă, la Înviere, păcătoşii or să sufere şi cu trupurile, tot aşa cum drepţii care vor învia în Împărăţia Cerurilor se vor bucura şi cu trupurile de slava lui Dumnezeu.

Pentru mine iadul înseamnă singurătate. Nici nu-mi trebuie o frică de iad mai mare decât frica de singurătate! Cea mai mare pedeapsă pentru păcatele mele – sau poate cea mai mică – ar fi să fiu singur. Iar eu nu vreau să fiu singur! Vreau să fiu cu Hristos, cu Maica Domnului, cu Sfinţii, cu soţia mea, cu copiii, cu prietenii, cu cunoscuţii, cu toţi oamenii. Şi cu duşmanii mei. Am un fix: vreau să fiu în rai cu duşmanii mei. Mă rog pentru ei şi nădăjduiesc că Hristos va primi dacă nu rugăciunile mele, măcar rugăciunile altora pentru aceştia, pentru că se roagă toată Biserica pentru ei, aşa cum se roagă pentru toţi ceilalţi.

Nu te gândeşti că va fi un chin pentru ei să fie cu tine şi acolo?

Păi nu, că... A, ha-ha, pentru că s-ar putea să facă alergie la mine şi în Rai! Nu m-am gândit la asta... Nu, cei care ajung în Rai depăşesc orice bariere de genul acesta. Întrebarea *îmi place*, iese din şabloanele standard ale unor discuţii dintre jurnalişti şi oameni care vor să dea o mărturie plictisită, bătută în cuie.

Mai există păcat în lumea asta modernă în care trăim?

Nu, nu, păcatul a dispărut. Arătam într-unul din articolele din lucrarea *Tinerii şi sexualitatea* că păcatele pe care le cunoaşte ca atare societatea modernă sunt: fanatismul religios, lipsa de grijă faţă de problemele mediului înconjurător etc. Curvia, beţia, homosexualitatea, astea sunt trecute cu vederea, astea ne-au intrat în reflex, şi păcătuim cum respirăm. Scria cineva despre un rege cu multe amante, care era într-o stare trupească mai delicată din punct de vedere medical: într-o erecţie continuă. Cam aşa e societatea noastră contemporană! Tot timpul gata să păcătuiască: păcătuieşte, oboseşte, iar se ridică şi păcătuieşte mai departe! O vigoare dată de vrăjmaş, de puterile întunericului; e inexplicabil cum se păcătuieşte cu atâta...

...voluptate.

...voluptate, exact!

Cum îi putem spune tânărului de astăzi că nu are voie să facă una sau alta...

...iar noi facem asta în faţa lui sau cu uşa închisă, sau astfel, încât el oricum află că noi o facem.

...sau din moment ce lui poate nu i se spune nici chiar de către oamenii Bisericii că lucrurile acestea sunt păcate. Ne e destul de cunoscută imaginea tânărului care merge chiar la spovedit, habar nu are că o mulțime din acțiunile sale sunt, cu adevărat, păcate, iar preotul nu prea are vreme să îl lumineze. Iese de la spovedit, revine la spovedit anul următor, iese tot ca acum câțiva ani, şi totul e „în regulă". Un circuit continuu al păcatului prin omisiune, o ecuație rutinieră şi absolut confortabilă.. Tânărului i se mai poate spune şi altceva decât a fost el obişnuit să audă?

Îi lăsăm aşa să meargă pe calea pe care merg, îi încurajăm aşa, ca-n *Forrest Gump*: „Run, Forrest, aleargă spre păcat cât poți, că e de bine, o să-L găseşti pe Hristos prin păcatele tale, prin droguri, sex şi celelalte... mândrie, răutate, violență, vei găsi Împărăția Cerurilor". Asta ar trebui să-i spunem noi? Dacă am face aşa ceva, el va păcătui cu conştiința împăcată, iar noi vom fi liniştiți că nu l-am tulburat pe săracul tânăr.

Eu cred însă că trebuie să fim mai abrupți şi că trebuie să-l iubim pe tânăr întinzându-i o mână, chit că el ne va scuipa, ne va înjura. Mi-a plăcut că mi-a scris un tânăr un e-mail foarte dur, aşa: „Vă scriu dumneavoastră, care aveți răspuns la toate problemele tinerilor, faceți pe deşteptul etc..." Era foarte arogant. Şi eu i-am răspuns. „Uite care-i treaba – zic –, masa de cititori care mă laudă, ăştia cunosc un Danion fals. Tu ai pus degetul pe rană, sunt aşa cum zici tu". Şi după câteva zile îmi scrie: „Vreau să vă iau model..." Adică pe el l-a şocat faptul că n-am căutat să mă apăr, să mă dezvinovățesc... Trebuie să-i lăsăm să ne şi scuipe puțin. Noi nu vrem să plătim prețul ăsta al scuipatului, noi vrem să ne laude toți, să ne aplaude: „Vai, ce credincios e! Ce credincios bun, aşa, un om deosebit, merge pe calea lui Dumnezeu, uite!..." Cum se zice despre câte unul că acela calcă a preot, aşa să se zică şi de noi: „Ăsta calcă a creştin", şi lumea să ne aprecieze pentru chestia asta. Ei, nu! Dacă lumea ne apreciază, e ceva bolnav. Că lumea asta păcătoasă n-are cum să ne aprecieze dacă noi chiar am călca a creştini. Numai să vadă ceilalți iubirea noastră adevărată, iubirea jertfelnică.

Mă tot gândesc la textul acesta, apropo de ce ceea ce discutăm: „Dacă ați fi fost din lume, lumea v-ar fi iubit". Şi la toată acea apologie a suferinței pentru Hristos. De ce, urmându-L pe Hristos, suntem sortiți victimizării, suferinței? Ne vrea Hristos să suferim pe lumea aceasta?

Trebuie să fim realişti şi să vedem că sunt unii care sunt obsedați de suferință şi parcă caută să fie prigoniți de ceilalți – că ei nu pot să ducă o viață creştină dacă nu sunt prigoniți –, simt o nevoie permanentă în a-şi linişti conştiința că sunt prigoniți, deci sunt ai lui Hristos. Sunt unii care transformă frumusețea credinței creştine într-o sumă de nu-uri şi de interdicții, de legi pe care numai ei le împlinesc, şi aşa, fiind efectiv ridicoli, nu fac altceva decât să fie batjocoriți de ceilalți şi atunci se consideră eroi ai lui Hristos.

Îşi creează situații de genul ăsta.

Exact, exact! Caută neapărat un martiriu dintr-ăsta, dar dacă ar trebui să dea o mărturie mucenicească, ar fugi. Găsim în *Viețile Sfinților* un ucenic care voia să dea mărturie mucenicească, starețul îi spune că nu e pregătit, şi când ia bătaie, ca să vadă că nu rabdă suferința, după câteva lovituri e gata să se lepede şi de Hristos.

Lăsând la o parte lucrul ăsta, totuşi, nu vreau să am un triumfalism mincinos şi să zic: „Ce senină e viața noastră creştină şi ce mult ne iubesc ceilalți!" Ceilalți nu ne iubesc. Pentru că noi, prin viața noastră, fără să-i batem la cap, le spunem: „Sunteți eretici, sunteți păgâni, sunteți înşelați, sunteți păcătoşi!", numai prin faptul că noi trăim după cuvântul lui Hristos şi că Îl purtăm pe Hristos în inimile noastre, pe ei îi zgândără, îi supără. Când un homosexual vede o familie, soț / soție, căsătoriți, cu copii, care dau mărturie că aşa a lăsat Dumnezeu să fie viața, ca bărbatul să-şi ia femeia sa, pe el îi zgândără treaba asta! Numai prin afirmarea faptului că Dumnezeu a zis: „Bărbatul să se unească cu femeia, nu cu bărbatul". Această societate devine neo-păgână şi în mod implicit îi va prigoni pe creştini. Credința creştină nu poate să fie în armonie cu păgânismul. Nici măcar cu erezia – vedem istoria Bisericii: ereticii i-au prigonit pe creştini. Ereticii iconoclaşti s-au ridicat asupra mărturisitorilor noştri. În prigoana iconoclastă, ereticii îi forțau pe creştini să primească împărtăşania eretică, turnându-le-o cu forța în gură.

Or, tot aşa, societatea noastră neo-păgână va deveni şi neo-prigonitoare. Prigoana se leagă firesc de mărturisirea unei credinţe mincinoase. Nu se poate să fie iubitoare de creştini o societate urâtoare de Hristos. Aşa zicea părintele Seraphim Rose: „Dacă Hristos ar merge pe stradă în zilele noastre, ori L-ar răstigni a doua oară, ori L-ar interna într-un spital de nebuni".

Ce este Biserica? De ce mereu se bagă în treburile noastre, ne strică viaţa noastră, a tinerilor.

O fiinţă băgăcioasă, care nu ne lasă în pace... Bună întrebare! De obicei, e pusă în acelaşi stil în care întrebăm: „Unde e Insula Hawaii? Ce înseamnă vulcan noroios? Cât de departe e planeta Marte?" Adică întrebăm aşa, ca să ne aflăm în treabă. Sau cum se miră copilul mic când vede că i-au apărut bube, că are cine ştie ce erupţie şi vrea să se scarpine, îl enervează... Cam aşa e şi cu Biserica!

De ce nu ne lasă în pace? Biserica nu ne lasă în pace pentru că are nevoie de sclavi, are nevoie de fonduri, popii trebuie să-şi cumpere ultimul tip de maşină, trebuie să-şi ia toate accesoriile cu putinţă la telefoanele mobile...

Noi trebuie să ne vindem cărţile...

Noi să ne vindem cărţile, exact! Ca şi cum nu am conta decât noi înşine… Şi privim totul la nivel omenesc. Nici măcar omenesc! La nivelul la care vrea diavolul să le privim. Biserica este Trupul lui Hristos, este Mireasa lui Hristos. Azi au fost *Sfinţii Trei Ierarhi* la biserică, şi tânărul care predica, un student teolog care a predicat la biserica Paraclisul Facultăţii de Teologie, a reprodus un citat din filosoful păgân Libanius, dascălul Sfântului Ioan Gură de Aur, care a zis: „O, ce femei devotate au creştinii!" Numai că tânărul, din neatenţie, a reprodus: „O, ce femei au creştinii!" – la nivelul de admiraţie la care sunt admirate modelele… A stârnit râsete prin biserică. „O, ce soţie are Hristos!" – aş putea spune eu, pentru că Biserica este Mireasa lui Hristos. Şi chiar dacă unii vor râde, dau mărturie ca fiu, ca firimitură a acestei Biserici, că e un lucru minunat să fii în Biserică!

Ce e Biserica pentru tine?

Ce e Biserica pentru mine? Biserica nu ca şi clădire, Biserica – trup al lui Hristos. Şi în casa mea sunt în Biserică. Laurenţiu Dumitru mi-a luat un interviu care a avut titlul *Hristos poate sta şi în sufrageria noastră*. Adică şi sufrageria de la noi din casă poate să fie locul în care Se manifestă Biserica lui Hristos prin noi, care suntem fii ai Bisericii. Numai că noi vrem să fie Biserica doar în biserică, doar acolo unde mergem duminica două-trei ore, sau jumătate de oră, eventual, dacă ne grăbim să prindem filmul care se termină la 1 şi jumate, şi casa să fie casă, adică să ne destrăbălăm cât vrem, să păcătuim cât vrem, că suntem liberi, după ce ne-am luat porţia de duhovnicie.

Biserica... În viaţa mea există câteva poveşti. Biserica este o poveste. M-am îndrăgostit de ea. E ceva, aşa, ce nu poate fi descris în cuvinte, nu pentru că sunt handicapat, nici pentru că vocabularul meu nu depăşeşte 700 de cuvinte, ci pentru că e pur şi simplu ceva foarte frumos, cu adevărat Trupul lui Hristos! Adică Hristos e viu în Biserică, e Capul Bisericii.

Şi totuşi oamenii fug de Biserică...

Oamenii fug de Biserica-instituţie. Un părinte, Filothei Faros, a scris o carte: *Biserica – mântuire şi scandal*. Pentru că unii confundă Biserica-instituţie, care eşuează uneori – prin acei fii implicaţi în tot felul de scandaluri sociale, în fraude economice, în cine ştie ce scandaluri sexuale, în afaceri cu droguri etc. –, cu Biserica Trup al lui Hristos.

Dar prin Biserica-instituţie nu eşuează Biserica, ci eşuează unii fii ai ei, care sunt liberi. Eu nu cred că ar trebui să fim îngrijoraţi că preoţii păcătuiesc, mai exact că unii preoţi – nu toţi – păcătuiesc. Păcătuiesc mulţi dacă ne luăm doar după ce prezintă mass-media.

Ce rost are să prezinte mass-media viaţa de sfinţenie a părintelui Cleopa? Mass-media a prezentat viaţa părintelui Cleopa accidental, numai ca să sporească vânzarea unor ziare sau audienţa unei emisiuni, şi atâta tot!

Mass-media nu este interesată de ce propovăduieşte cu adevărat părintele Cleopa, care era radical, spre exemplu, împotriva efectelor negative ale hipnotizării prin televizor.

E firesc ca mass-media să prezinte zece cazuri de preoţi păcătoşi şi două cazuri de preoţi sfinţi. Asta nu înseamnă că sunt de cinci ori mai mulţi preoţi păcătoşi. Repet, deşi există totuşi unii preoţi care păcătuiesc, lucrul acesta nu trebuie să ne sperie. Trebuie să-l vedem tot ca pe o dovadă de dragoste a lui Dumnezeu, Care respectă libertatea pe care i-a dăruit-o omului.

S-ar putea să fie greşită ideea pe care o susţin, n-am mai găsit-o în altă parte, dar îndrăznesc să afirm că pe mine mă bucură faptul că Hristos îi lasă pe diaconi, pe preoţi, pe episcopi şi pe patriarhi liberi, că nu le calcă în picioare libertatea. Ar însemna că, în momentul în care cineva primeşte hirotonia întru diacon, sau preot sau episcop, în momentul acela a încetat să fie om. Şi devine un slujitor infailibil al lui Dumnezeu, adică un slujitor care nu poate greşi, ceea ce este o utopie.

Cum cred catolicii că papa e infailibil. O minciună gogonată! Infailibil nu e nimeni decât Dumnezeu, şi infailibilă e Biserica, prin harul Duhului Sfânt, Care o luminează la Sfintele Sinoade Ecumenice.

Dar aşa, sinoadele locale pot greşi, poate greşi Sinodul Bisericii Române, Sinodul Bisericii Ortodoxe Ruse, Sinodul Bisericii Ortodoxe Sârbe... De-a lungul istoriei găsim exemple de sinoade tâlhăreşti, care au angrenat mulţime de ierarhi. Nu contează mulţimea ierarhilor la vreme de erezie. Contează că Hristos rânduieşte ca dreapta credinţă să fie păstrată, să fie mărturisită, chiar dacă există aceste pricini de sminteală în cler. Oamenii trebuie să depăşească această ispită… E un impediment pentru a deveni creştin păcatul pe care-l fac preoţii. Dar trebuie să avem putinţa de a trece peste acest hop şi o să luăm cununa. Eu nu zic că e uşor să nu te sminteşti de păcatele clerului. Ba zic că e foarte greu! Dar nu zic că e uşor nici să fii creştin. Zic că e şi mai greu!

Între atâtea alte oferte ale lumii contemporane, mai suscită interes, mai e actual, se mai menţine „pe piaţă" mesajul creştin?

S-ar putea ca ceea ce spun eu să intre în contradicţie cu discursul standard din anumite parohii, cum că tinerii din ziua de azi sunt atât de plini de păcate, încât nu mai calcă pe la biserică. Cred – şi nu vreau să acuz pe nimeni – că preotul care nu are în biserică deloc tineri poartă el însuşi o anumită parte din vină. Nu se poate ca în toată parohia să nu fi fost cinci tineri iubitori de Hristos, trei tineri, sau măcar un tânăr! Şi cred că părintele respectiv dă cu barda în tineri pentru că, de fapt, n-a fost el în stare să-i aducă în biserică. Cum se face că în biserica de lângă el sunt zece tineri sau cincisprezece tineri? Până la urmă, totul ţine de disponibilitatea preotului de a-şi apropia tinerii şi de a face vandabil mesajul creştin.

Eu am fost şi sunt uimit de cât de uşor îşi pot schimba viaţa tinerii. Eu îi cunosc doar pe unii, cei care şi-au schimbat viaţa prin cărţile mele, pentru că mi-au scris, mi-au cerut sfatul, una-alta. Mă bucură mulţi care doar simt nevoia să-mi mulţumească şi atâta tot. Şi după luni de zile sau ani de zile, când mai corespondez cu ei, îmi spun că au rămas în Biserică şi sunt fii ai Bisericii.

Un preot, şocat de faptul că spuneam că tinerii au disponibilitate pentru viaţa duhovnicească, mi-a zis: „Eee, se convertesc şi cine ştie cât timp rămân în Biserică?!" Ei bine, sunt unii care-mi scriu după ani de zile, şi au rămas în Biserică, şi asta arată că Dumnezeu e şi pentru tineri. Hristos nu e o ofertă doar pentru 60-69 de ani, sau 70-100 de ani, cei mai mulţi mor până să atingă şaptezeci de ani.

Adică Hristos nu are termen de garanţie, nu Se depreciază...

Hristos este o ofertă pentru toţi. De când s-au născut, de când au primit Taina Botezului, sunt chemaţi la mântuire, până pe patul de moarte.

Ce este împlinirea în Hristos?

Greu de zis! Cred că o mie de tineri creştini se împlinesc într-o mie de feluri diferite. Să nu mai poţi de bucurie, să nu mai poţi de linişte, să nu mai poţi de recunoştinţă, de mulţumire, de... Cum e când dai un examen şi ai luat examenul respectiv? Te bucuri foarte tare. Vrei să ocupi un post, un loc de muncă, dai un examen, l-ai luat, te bucuri foarte mult. Ei, în Biserică te bucuri foarte mult că Dumnezeu te iubeşte, te bucuri foarte mult că Hristos vrea mântuirea ta, oricât ai fi de rău, de egoist, de zgârcit! Totul e să-ţi dai

seama că eşti şi te poţi schimba. Eu cred că cel mai mare fariseu, cel mai făţarnic om se poate schimba, dacă vrea să se schimbe.

Cât de liber eşti, când eşti atât de dependent de Hristos?

Cred că abia atunci eşti liber. E mult de spus. Eu am cunoscut şi experienţa păcatului, şi am fost şi teribilist. La un moment dat, eram prin clasa a şaptea, umblam pe stradă având în ureche o cruce cu Hristos răstignit, dansam pe stradă, mi se părea că fac chestii extraordinare, sau în liceu, cu blugii rupţi, cu catarame, cu lanţ de barcă la pantaloni... Mi se părea că sunt absolut ieşit din comun. Ei, chestiile astea sunt ieftine până la urmă, nu lasă în suflet ceva frumos, lasă o nemulţumire.

Când văd o fată că îşi pune încă un cercel în ureche şi încă unul în buric şi încă unul pe unde şi-o mai pune, înţeleg că indirect ea dă mărturie că e adevărată credinţa creştină. Cum? Simplu: arată că, după ce şi-a pus al cincilea cercel în ureche, tot n-a fost mulţumită; şi l-a pus pe al şaselea, după aia pe al şaptelea, şi-şi bagă şi în buric şi pe unde îşi mai bagă câte un cercel. Ea nu e mulţumită de faptul că şi-a batjocorit trupul. Ea şi-l deformează şi caută împlinirea acolo unde nu o poate găsi. Şi ea îmi arată mie că e bine că mă mulţumesc cu cumînţenia ortodoxă, care nu e sterilă deloc, nu e plictisitoare deloc. În Hristos guşti adevărata libertate!

Am discutat despre aceste atu-uri sau caracteristici ale ofertei mari, Hristos. Să trasăm acum tipul de profil pe care-l propune Biserica pentru viaţa în Hristos.

Da... Fata să fie blondă, cu ochii albaştri, 95-75-93, să cunoască trei limbi străine şi să ştie să lucreze pe calculator.

Sigur să fie blondă?

Ei, acuma... Înseamnă că la judecată e simplu: eşti blondă, te-ai mântuit; nu eşti blondă, nu te-ai mântuit! Asta o spun ca să iau într-un fel apărarea blondelor, care sunt prea luate peste picior peste tot şi-n orice ocazii şi, de fapt, unii tineri exploatează aşa-zisa prostie a blondelor tocmai pentru a profita de ele sexual şi pentru a le transforma în unelte de provocat plăcerea. Ei bine, Biserica n-are un model standard la nivelul ăsta. Modelul de om pe care-l propune Biserica e al omului care-i cu adevărat stăpân pe sine însuşi, e al omului care iubeşte fără ca iubirea lui să rănească, e al omului care iubeşte fără ca iubirea lui să se termine.

Mie mi s-ar părea imposibil să-mi iubesc soţia ştiind că peste 50 de ani dragostea noastră va muri şi că, dacă eu o să mor, dragostea noastră o să moară şi ea. Eu o iubesc pe soţia mea şi cred lui Hristos că, dacă voi ajunge în Rai, o s-o iubesc pe soţia mea miliarde şi miliarde de ani, că dragostea aceasta nu are sfârşit. E o melodie adaptată de maneliştii noştri care are textul: „Dragoste fără sfârşit, este tot ce mi-am dorit". Pe cât de puerilă pare ideea aceasta în maneaua respectivă, pe atât de reală e! Omul vrea dragostea fără sfârşit, tinereţea fără bătrâneţe şi viaţa fără de moarte. Asta ne oferă Biserica: şansa de a avea tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte!

La o conferinţă am întrebat în glumă : „Ştiţi care este tipul de soldat universal pe care-l propune Biserica?" „Nu", au răspuns cei din sală. „Este tânăra din faţă." Şi am arătat cu degetul o femeie la vreo 60-65 de ani, o femeie care e plină de energie, zici că a băut spirt, nu se potoleşte, tot timpul să facă ceva, să dreagă ceva. Am fost găzduit la ea acasă după o conferinţă şi am văzut câtă energie are, cât de activă e; când e de biserică – biserică, rugăciune, nevoinţă; când e de gătit, una-alta, se pricepe foarte bine. E *oţelul* optim produs de Biserica lui Hristos.

Cred că Biserica ne face tineri. Între cei mai tineri oameni pe care i-am văzut au fost oamenii duhovniceşti; eu sunt îndrăgostit de părintele Iustin Pârvu, de părintele Arsenie Papacioc, de părintele Iulian de la Prodromu, de părintele Teofil de la Slănic, care-s nişte oameni foarte tineri, oameni care ştiu să zâmbească, care au o seninătate extraordinară, pe care puştoaicele din discoteci nu o au, au pierdut-o.

Cum să-şi petreacă timpul liber tinerii care se apropie de Hristos? Cu ce să şi-l umple?

Asta e una din cele mai grele întrebări care mi se pun. Şi nu mă pricep să răspund şi, mai ales, nu cred că există o rețetă standard de petrecut timpul liber. Pentru că fiecare om are sensibilitatea lui, are delicatețea lui, nu poți să-i iei pe toți şi să-i pui aşa, la grămadă: „Voi faceți aşa, alergați aşa, vă duceți în parc aşa...”

Cred că-i foarte important să ştim să recuperăm sportul. Părintele Porfirie, marele făcător de minuni din Grecia secolului XX, fiind bolnav, mergea pe bicicletă medicală. Le recomanda tinerilor să meargă la schi, la călărie, deşi unii consideră călăria ca un sport extrem. De ce e nevoie de sport? Pentru că noi trăim într-o societate radical diferită de lumea Bizanțului, în care oamenii făceau efort fizic foarte mult.

Noi stăm foarte mult în casă, la calculator, la birou, şi efortul pe care-l facem e mai mult cu mintea decât cu trupul sau, dacă e cu trupul, se bagatelizează, într-un fel. Femeia care vinde pâine nu se poate spune că are o condiție fizică deosebită.

Cred că există un dezechilibru între starea sufletească şi starea fizică a noastră, şi cred că, dacă neglijăm sănătatea trupească, vom ajunge peste cinci ani apăsați de boli şi poate peste zece ani în discotecă, supărați că nu am fost în stare să ne găsim un prieten, o prietenă, pentru întemeierea unei familii în altă parte.

Poate ar fi fost mai comod să răspunzi cu rețeta aceea standard: metanii, acatiste, pentru a înlocui celelalte lucruri ale tinereții.

Da, numai că nu fac parte din timpul liber! Acuma, ce înțelegem prin timp liber? Pentru mine, canonul de rugăciune nu e un timp liber, e un timp de activitate foarte intensă. E adevărat că pentru o viziune standard a timpului liber, timpul liber e când nu faci nimic din ceea ce eşti obligat pentru şcoală, facultate, treburile casei etc., şi atunci, şi canonul ar intra în timpul liber, cititul ar intra în timpul liber... În măsura în care oamenii de azi uită să citească şi preferă să se informeze numai din filme sau de la televizor, recomand cititul cu toată încrederea.

Ce-ți spune sintagma prietenie versus gaşcă?

Nu ştiu în ce măsură sunt de acord cu ea. Pentru mine, într-un fel, prietenii mei creştini sunt gaşca mea. Cuvântul gaşcă are sens negativ, de obicei. Gaşcă – ce te îndeamnă la păcat, la beție, la alcool, la fumat –, dar pentru un tânăr, gaşca e mediul în care se simte sprijinit, încurajat, în care nu e singur. Şi eu cred că într-un fel trebuie să înțelegem că tânărul are nevoie de unitatea pe care o găseşte în gaşcă. Noi, din păcate, ajungem în Biserică şi n-avem sinceritatea relației pe care o au cei care duc viață de păcat şi au găştile lor. Mi-au scris mai mulți tineri că n-au găsit între prietenii de la biserică, de la ASCOR, de la asociațiile religioase, sinceritatea şi unitatea pe care o găseau când trăiau în păcat. Mi-au scris cu durere. Nu-i nimic, mai căutați, mai săpați şi o să găsiți! le spun eu. E foarte greu să găseşti prieteni. Dacă pe cei din gaşca standard îi uneşte păcatul şi patimile, pe cei din Biserică îi uneşte Hristos şi, în acelaşi timp, îi luptă vrăjmaşul şi patimile. Şi de asta e atât de greu să se sudeze uneori.

Am văzut părțile bune ale ofertei.

Oare!? Am văzut doar câteva din părțile bune ale ofertei. Oferta e extraordinară. Spunea la un moment dat părintele Porfirie despre părintele Paisie Aghioritul: „Dacă ar fi fost părintele Paisie aici, i-ar fi convertit pe toți oamenii aceştia”. Pentru că părintele Porfirie se smerea şi spunea că părintele Paisie avea mai mult *lipici*.

Din vorbele mele se poate cunoaşte o ofertă incompletă prezentată de un vânzător nepriceput. Dacă aveam *diplomă* în sensul acesta, adică dacă eram cu adevărat un om duhovnicesc, oferta prezentată de mine era mult mai variată, mai vie, mai atrăgătoare. Aceasta am prezentat-o după nepriceperea mea. Sper însă ca tocmai din nepriceperea mea unii să înțeleagă de fapt cât de bună e marfa.

După cum s-au trasat liniile directoare ale acestei oferte, pe cine interesează mai mult va căuta în continuare. Voiam să te întreb: orice ofertă are şi efecte colaterale negative. Cum stăm la acest capitol în cazul ofertei noastre?

Victime colaterale...

Victime colaterale. Ce victime face această ofertă?

Din păcate face şi victime, dar nu din cauză că marfa e expirată, ci din cauză că medicamentul e luat în cantitate prea mare sau prea mică, şi e ineficient. Există atâta crispare la oamenii din Biserică, atâta fățărnicie!... Diavolul, când a făcut dintr-un creştin un fățarnic, a biruit. Pentru că respectivul creştin va fi un mădular viu al instituției fățărniciei. Şi poate persoana respectivă să repete pe dinafară citate din Sfinții Părinți, din Sfânta Scriptură...

Eu am ajuns chiar în extrema cealaltă. Văzându-i pe unii cum învață Noul şi Vechiul Testament pe dinafară, dând citate memorate cu referințe exacte – Marcu 13, 4 sau Luca 17, 25... –, am încercat să nu învăț aproape deloc, tocmai ca să nu ajung ca şi ei. Îmi pare rău că nu ştiu să reproduc şi citate pe dinafară, cu numărul capitolului şi al versetului, cum fac de obicei sectanții. Am preferat însă să abordez altfel credința creştină.

În ce măsură viața aceasta în Hristos îl sufocă pe om? Sau îl plictiseşte?

Definitiv! Definitiv, total şi irevocabil. Mai exact, sufocă păcatul în care trăieşte omul. De fapt, irevocabil – irevocabil pentru cel care rămâne pe baricade până la sfârşitul vieții sale. Căderi avem. Am citit la Sfântul Ioan Gură de Aur un cuvânt: „Abia după ce ne lepădăm de două-trei ori de Hristos începem să-L iubim cu adevărat!" Era vorba de lepădările pe care le facem prin păcate, prin fățărnicie, răutate, minciună, sau alte păcate mai mari. Oferta pare sufocantă, dar nu e deloc aşa. Mi-a scris un tânăr care s-a apropiat de Biserică: „Abia acum am înțeles că Dumnezeu îl iubeşte pe om mai mult decât se iubeşte omul pe sine însuşi". Or, iată o mărturie că oferta aceasta nu numai că nu sufocă, ci dimpotrivă, eliberează.

Trăgând linia bilanțului, merită să-ți pui viața în slujba lui Hristos? Să-ți trăieşti viața în Hristos?

Să zicem acuma că tu eşti un om care lucrează la o revistă de muzică hip-hop şi mă întrebi pe mine, care sunt solist hip-hop. Şi eu o să-ți spun: „Nu, nu asculta hip-hop, ascultă numai rock, că aia e muzică adevărată, asta e un jeg!" şi tot aşa. Evident, tu te-ai supăra, n-ai publica interviul şi întâlnirile noastre ar rămâne fără efect. Eu acuma n-o să-ți zic din reflex: „Da, merită, vino! cum zic sectanții, care sunt atât de agasanți. Veniți la Hristos! Medicamentul, viața..." şi atât de tare trâmbițează, că te plictisesc. Eu nu-mi explic cum anume...

Publicitate agresivă...

... da, exact, exact! Asta e, o publicitate agresivă, care are efect invers. Şi oamenii trag concluzia că Hristos e un gunoi care, dacă nu-i lătrat la toate intersecțiile, înseamnă că nu-i valabil. Nu, Hristos e altceva! Pe de altă parte, Hristos trebuie mărturisit şi la colț de stradă, cred asta! Cred că, din păcate, sectanții ne-au furat şi colțul străzii, şi blocurile, şi maidanul. Încearcă să recupereze toate celelalte teritorii. Lumea-i făcută de Dumnezeu şi toți oamenii sunt chemați la mântuire, sunt chemați la credința cea adevărată, la Ortodoxie. Cred că noi ne lenevim să dăm mărturia noastră şi atunci ne cotropesc ceilalți şi promovează un mesaj virusat, care-i îndepărtează pe oameni de Dumnezeu. Merită să alegi calea creştină, merită, merită, merită! Merită să fii al lui Hristos, merită să faci această alegere, merită să te lupți, merită să fii în genunchi, să te târăşti uneori, să-ți fie foarte, foarte greu, să te simți călcat în picioare de ceilalți, că nu mai aer, să simți că nu mai rezişti, că eşti ca un naufragiat pe o insulă, şi totuşi să nădăjduieşti: „Totuşi, Dumnezeu nu mă va lăsa!" Şi dacă va fi aşa până la urmă, o să vină şi viața de dincolo, o să vină şi Împărăția Cerurilor.

O întrebare pentru Hristos: „Merită să-ți dai viața pentru om?"

La întrebarea aceasta nu poate răspunde decât Hristos. Şi la întrebarea aceasta, Hristos a şi răspuns deja. Unde? Pe Cruce.

Seducția Ortodoxiei

Știm că dintre confesiunile creştine, sau dintre religii, în general, Ortodoxia are seducția faptului că se adresează omului ca persoană, şi nu ca individ. Are o conştiință vie a persoanei. De unde vigoarea şi adresabilitatea aceasta, atât de personală, a Ortodoxiei?

Ea provine tocmai din faptul că Dumnezeu a făcut lumea pentru om, pentru a-i da ocazia omului să sporească şi să crească în iubire. Pentru a cunoaşte iubirea, care-i limba veşniciei. Fără libertate, omul nu poate să iubească. Omul, pentru a creşte în această dragoste, e hrănit de Dumnezeu, şi Biserica îi oferă tocmai acest spațiu al iubirii. Ortodoxia seduce tocmai prin faptul că-l ia pe om aşa cum e! Ortodoxia, la care sunt chemați şi cei care n-au cunoscut-o încă, nu necesită o deformare a omului, ci doar o cunoaştere reală de sine.

E adevărat că în spațiul yoghin sau în spațiul meditației zen sau în alte spații religioase unii creştini au aflat anumite valori care i-au fascinat şi, în cele din urmă, au lepădat credința creştină pentru a deveni yoghini, sau budişti, sau chiar musulmani. Aceasta s-a datorat faptului că nu şi-au cunoscut destul de bine propria credință.

Cineva îmi povestea despre o întâlnire a unui grup de evrei care se află în căutarea adevărului lui Hristos, evrei care au avut mai multe întâlniri cu reprezentanți ai comunităților diferitelor confesiuni creştine şi care, venind în țara noastră, ascultând mărturia ortodoxă, au fost pur şi simplu impresionați.

Şi unul dintre ei, de origine rusă, a înțeles pur şi simplu că plecase într-o lungă călătorie, ca să descopere ceea ce era de fapt cel mai aproape de el. E adevărat că mulți trec prin experiențe spirituale îndoielnice până să descopere frumusețea Ortodoxiei, dar în momentul în care o descoperă sunt şi mai râvnitori, gata de eforturi şi mai mari. Oare de ce? Ne putem întreba: e nevoie să treacă toți tinerii prin yoga sau prin alte credințe pentru a deveni creştini râvnitori? Ar fi absurd să credem aşa ceva.

Dacă sufletul omenesc ar fi avut nevoie de un astfel de stagiu necreştin pentru aprofundarea credinței creştine, Hristos Însuşi şi-ar fi trimis discipolii pentru ucenicie la marii inițiați ai religiilor păgâne. Ceea ce aduc însă cu ei cei care au trecut prin experiențe spirituale dubioase e acea râvnă pentru adevăr.

E uşor de observat că noi, ca şi creştini ortodocşi, nu avem aceeaşi râvnă pentru adevăr pe care o au, de exemplu, credincioşii altor religii. Ne e uşor să ne eschivăm spunând că, da, pe ei îi ajută diavolul, în timp ce noi luptăm cu diavolul. Şi aşa este. Nu se compară ispitele pe care le are un creştin care merge pe calea Împărăției Cerurilor cu ispitele pe care le are un musulman sau un hindus.

Însă, pe de altă parte, trebuie să recunoaştem că şi noi ne-am lăsat cuprinşi de un fel de moleşeală. Să facem o comparație: cât de bine cunosc sectanții Sfânta Scriptură şi cât de puțin o cunosc creştinii ortodocşi, care se laudă că Biserica noastră deține tâlcuirea cea bună şi adevărată a Sfintei Scripturi, fără să se ostenească să cunoască ce spune Scriptura şi care este tâlcuirea cea bună a Sfintei Scripturi. Adică au rămas la o laudă fără acoperire. Pe când sectantul, chiar înțelegând greşit Sfânta Scriptură, totuşi o cercetează, încercând să se hrănească din ea.

Care sunt valorile umane pe care le propune Ortodoxia?

Cred că în iubire se rezumă toate. Numai că omul de azi înțelege foarte multe lucruri prin iubire. Asistăm, pe de o parte, la o pervertire a iubirii şi această pervertire atrage după sine folosirea altor termeni, mai mult sau mai puțin sinonimi, sau o deformare frontală, care aduce după sine chiar şi deformarea termenului *iubire*.

Aş da un exemplu: dacă înainte, tinerii care voiau să păcătuiască spuneau că vor să facă dragoste, astăzi spun că vor să facă sex. În engleză, *I want to make love with you* a devenit *I want to make sex*. Pur şi simplu, pe şleau! Pentru că oamenii au înțeles, au ajuns la concluzia că ceea ce vor, de fapt, nu e să facă dragoste, nu e să se iubească, ci să-şi satisfacă poftele trupeşti.

În acelaşi timp a existat şi curentul potrivit căruia a-ți arăta iubirea înseamnă a face sex înainte de căsătorie, pentru că, în lipsa acestei dovezi, dragostea, iubirea ar fi îndoielnică.

Care e iubirea la care ne cheamă Biserica, care e iubirea la care ne cheamă Hristos? E iubirea în care nu ceri ceva de la ceilalți, ci te dăruieşti pe tine celorlalți. Cel mai clar model de iubire ni l-a dat Hristos, Care a murit pe cruce pentru mântuirea noastră. Modele de iubire vedem în Viețile Sfinților, care s-au nevoit în fel şi chip pentru a primi de la Dumnezeu puterea să-i ajute pe alții.

Exemple de iubire vedem la mamele creştine, care şi-au crescut copiii cu multă grijă, cu multă atenţie, cu multă râvnă. Lucrul acesta e foarte important! De exemplu, în trecerea la Ortodoxie a iudeilor, înaintea săvârşirii Botezului, evreul e pus să semneze o mărturisire de credinţă, care se încheie cam aşa: „Şi voi rămâne statornic în dreapta credinţă şi-mi voi creşte copiii în dreapta credinţă". Un lucru foarte important! Nu poţi să spui că tu eşti rob al lui Hristos dacă nu-ţi creşti copiii pe calea lui Hristos. Nu poţi să le impui copiilor tăi să ducă o viaţă creştină, dar poţi să le oferi cadrul în care ei să ducă o viaţă bineplăcută lui Dumnezeu, după învăţătura Bisericii celei una, sfântă, sobornicească şi apostolească.

Cum iubim? Întrebaţi o sută de oameni dacă vor să fie iubiţi şi toţi or să spună: *Da!* Toţi oamenii vor să fie iubiţi. Excepţie fac numai cei cu probleme psihice sau cei care au suferit decepţii atât de mari în iubire, încât nu mai cred în puterea tămăduitoare a iubirii.

Dar marea majoritate vor spune că da, vor să fie iubiţi. Omul, modelul de om pe care-l propune Hristos prin Biserică este tocmai acesta, al omului care învaţă limba Raiului, Limba Împărăţiei Cerurilor. Dragostea care nu cere nimic, care toate le crede, toate le rabdă, toate le nădăjduieşte, dragostea care nu cade niciodată. Într-o lume care caută o iubire de câteva minute, săptămâni sau luni, Biserica ne pune în faţă super-eroi care cunosc iubirea ce rămâne în veşnicie!

Să vorbim puţin despre aceşti eroi. La ce te referi exact când vorbeşti de super-eroi?

La sfinţi. La sfinţii pe care-i are Biserica.

Ei sunt stâlpii de foc şi de rezistenţă ai Ortodoxiei…

Noi înţelegem prin sfinţi, în mod greşit, doar pe cei pe care-i vedem pomeniţi în sinaxare. Dar încă din Vechiul Testament am auzit porunca: „Fiţi sfinţi pentru că Eu, Domnul Dumnezeul vostru, Sfânt sunt!" Şi primele comunităţi creştine erau comunităţi de sfinţi.

De altfel, la Sfânta Liturghie, preotul spune: „Să luăm aminte, Sfintele sfinţilor!", adică Sfintele Taine se dau sfinţilor din biserică. Adică tuturor creştinilor care nu au păcate opritoare de la împărtăşire. În Biserica primară, toţi creştinii se împărtăşeau la fiecare Liturghie, cu excepţia câtorva oameni care aveau păcate foarte mari. Toată comunitatea creştină era sfântă. Spune azi preotul: „Să luăm aminte, Sfintele sfinţilor!" şi nu vine nimeni la Sfânta Împărtăşanie. Sau vin foarte puţini.

Poate din smerenie...

Nu din smerenie, ci pur şi simplu pentru că nu înţeleg că sunt chemaţi să se hrănească din Sfintele Taine pentru a primi puterea de a rezista în faţa ispitelor acestei lumi.

Care ar fi mijloacele de dobândire a acestei iubiri şi de menţinere, de creştere a ei în Ortodoxie? Adică creştinul are nevoie, bănuiesc, şi de un instrumentar pentru a ajunge la aceasta.

O să dau un răspuns care se bazează şi pe o experienţă a dialogului cu tinerii. Mulţi, foarte mulţi se simt incapabili să iubească. Din cauza cine ştie căror poveşti de iubire eşuate, inima lor s-a împietrit, şi spun: „Cum să trăiesc în Biserică, când Biserica cere să iubeşti, iar eu nu pot să iubesc?..."

E un record de sinceritate să recunoşti că nu poţi să iubeşti! Decât să te limitezi la o iubire trupească, la o iubire axată exclusiv pe sex, care de fapt nu e iubire adevărată, e mai bine să ai curajul de a spune: „Da, mă simt incapabil să iubesc". Dar ăsta e un record relativ.

Adevăratul record e să înţelegi că, în pofida neputinţei tale de a iubi, Hristos te poate face să iubeşti. Şi să te rogi: „Doamne, zdrobeşte inima mea cea împietrită şi umple-o cu harul iubirii Tale!"

Am fost la un părinte cu viaţă aleasă, în Grecia, şi mi-a spus: „Roagă-te lui Hristos să te înveţe să-L iubeşti şi Maicii Domnului să te ajute să-L iubeşti pe Fiul ei". Şi de atunci, seară de seară, zic şi eu, şi soţia, şi copiii, la rugăciune: „Doamne, învaţă-mă să Te iubesc! Maica Domnului, învaţă-ne să-L iubim pe Fiul tău!"

Şi asta e poate una din cele mai frumoase rugăciuni pe care le zic în timpul zilei, chiar dacă e foarte scurtă, pentru că mărturisesc, pe de o parte, că eu nu ştiu să-L iubesc pe Hristos, şi-n acelaşi timp cred că Hristos mă poate învăţa să-L iubesc şi că Maica Domnului mă poate acoperi cu Sfântul ei Acoperământ,

ca să sporesc în iubirea pentru Fiul ei.

Tot aşa e şi cu iubirea pentru aproapele. Dacă ne rugăm, Dumnezeu ne va da iubire, chiar dacă acum nu avem! În stilul părintelui Steinhardt de la Rohia: „Dăruind vei dobândi…" Dăruind din ce nu ai vei dobândi prin dăruire… Paradoxal, nu? De fapt e cât se poate de frumos şi de firesc... Noi suntem făcuți să iubim, chemarea noastră e să iubim. Pentru sufletul omenesc, iubirea nu e ceva artificial. E tot ce e mai propriu sufletului: să iubească.

Problema e că trăim într-un mediu care atâta speculează iubirile, încât aproape că ne e imposibil să ieşim din acest labirint şi să înțelegem că mai există iubire adevărată.

Să vorbim acum puțin despre formele de conservare şi de exprimare a culturii Ortodoxiei. Şi mă refer aici la cărți, muzică, limbaj... Să vedem ce fel de literatură ne propune Biserica şi dacă ea poate fi pe gustul tinerilor.

Există romane de succes, care se vând în tiraje enorme şi pe care le consumă marea majoritate a oamenilor, care se află într-o criză spirituală profundă şi care se mulțumesc până şi cu surogate cum e *Al cincilea munte* al lui Coelho. Ba citindu-l, încă, îşi imaginează că au aflat ceva despre Sfântul Ilie, fără să înțeleagă că imaginea Sfântului Ilie, aşa cum o prezintă Coelho, e o imagine deformată.

Oare nu e lesne de înțeles că, după ce ai ajuns la adevăr, adevărul va fi în stare să te cucerească şi mai tare? Într-un fel, la nivel proporțional, observăm că oferta necreştină este mult mai vastă, mai presantă, mai variată, ține cont de tot felul de segmente de cititori, de frământările lor, de nelămuririle lor.

Pe când oferta Bisericii pare oarecum standard, e brută. Miză pe Hristos. Oferta Bisericii pare aşa de la distanță. După ce te apropii de ea, înțelegi, practic, că toate cărțile ortodoxe ar putea fi incluse în mari colecții, cea mai mare fiind colecția cu scrierile Sfinților Părinți. Dar sunt multe alte colecții care au un impact mai percutant pentru sufletul celui care se apropie de Biserică.

Există mărturiile convertiților. Există cărțile despre minunile pe care le-au făcut sfinții vremurilor noastre. Există cărți despre părinții duhovniceşti, monahii sau mirenii care au trăit în secolul XX şi au dus o viață extraordinară. Există cărți despre modul în care au rezistat Sfinții Bisericii în secolul XX în închisori. Există cărți pentru copii. Există cărți pentru familie.

Oferta Bisericii este foarte, foarte variată! Trebuie numai să te apropii de ea, trebuie numai să te apropii de ea cu atenție. Şi, mai ales în primii ani de viață creştină, să ai bunăvoința de a-i întreba şi pe alții: *Ce să citesc?* Să ceri, pur şi simplu, să ți se recomande cărți potrivite măsurii tale.

Când eram la facultate, am citit *Imnele iubirii dumnezeieşti* ale Sfântului Simeon Noul Teolog, deşi în prefața lor, ucenicul Sfântului Simeon, Cuviosul Nichita Stithatul, scrie ceva gen: „Această carte nu este recomandată celor cu dinți duhovniceşti de lapte". Nu e o reproducere exactă, dar asta era ideea. Eu am luat binecuvântare de la duhovnic să o citesc, am citit-o şi mi s-a părut că – vai! – ce deştept sunt că am citit *Imnele* Sfântului Simeon!

Şi după ani de zile mi-am dat seama că nu fusese potrivit să le citesc atunci şi m-aş fi folosit mult mai tare dacă aş fi citit ceva potrivit vârstei mele, aşa cum zice Înalt Prea Sfințitul Bartolomeu Anania, în prefața *Patericului egiptean*: „Înainte de a te avânta să citeşti *Filocalia*, e bine să mergi pe drumul bătătorit al *Patericului*". Să încercăm să citim cărți potrivite măsurii noastre.

Ca editor de carte religioasă şi, de atâția ani, truditor în segmentul acesta, cum ți se pare la ora actuală piața de carte religioasă?

Completă. Mi se pare completă. Nu cred că e vreun segment de cititori care să fie interesat de viața duhovnicească şi să spună pe bună dreptate că „lipsesc cărțile pe tema cutare". Avem aproape orice, interes să fie...

Nu avem cărți împotriva fiecărei erezii în parte. Dar avem împotriva ereziilor celor mai importante şi cine vrea să se lămurească de adevărul Bisericii, chiar neavând o carte clară contra cine ştie cărui segment de neo-protestanți, găseşte cărți contra celorlalte grupări protestante. Găsim lămuriri, totul e să avem răbdarea să le căutăm.

Unde mai avem de lucrat mai mult? Pe ce segmente ar trebui să insistăm mai mult?

Cred că trebuie să aibă loc o deplasare a accentului de la pastorația făcută oamenilor din Biserică, la misiunea către cei care sunt gata să părăsească Biserica, sau vor să se apropie de Biserică, sau au intrat în Biserică, dar sunt complet buimăciți, complet nelămuriți, vin la biserică din reflex şi fiindcă aşa trebuie, dar ies din biserică fără să înțeleagă ce se întâmplă.

Totuşi, ca în orice comerț, dacă putem spune aşa, producătorul ține seama de cerințele clientului şi observ şi pe piața de carte religioasă o deschidere mult mai mare față de problemele tinerilor. Or, cu ani în urmă, acum zece-cincisprezece ani era mult mai greu să găseşti cărți care să trateze astfel de subiecte.

Ce ne poți spune despre muzica Ortodoxiei, în general, sau muzica venită în interferență cu Ortodoxia?

Când eram în şcoala generală, eram fan Michael Jackson. Atât de fan, încât, dacă ascultam Michael Jackson, începeam să tremur! Era un fel de isterie din asta extatică. Nu-mi imaginam că o să ajung să-mi placă mai tare muzica religioasă, şi nu numai că-mi place mai tare, îmi dau seama că emoția pe care o poate simți sufletul e mult mai profundă.

În Ortodoxie nu căutăm adrenalină, nu căutăm să avem parte de experiențe duhovniceşti la comandă. Dar, pur şi simplu, după o vreme, înțelegi cum muzica ortodoxă autentică îți modelează sufletul… Mă refer la muzica psaltică, pe care am primit-o de la Sfinții Părinți… Chiar dacă e mai dificil de înțeles la început,

Tot aşa e şi cu muzica clasică. Nu poți spune că o asculți de la început şi, gata, ai înțeles-o! Trebuie puțină răbdare, trebuie puțină statornicie. Însă ştii că muzica aceasta, bisericească, te învață să Îl cunoşti pe Dumnezeu şi să te cunoşti pe tine însuți.

În acelaşi perimetru al dezbaterilor, cum ți se pare limbajul teologic actual?

În mare parte ruginit, dar observ şi semne bune. În mod special, părintele Savatie Baştovoi, părintele Constantin Necula de la Sibiu reuşesc să spargă această gheață şi publicul e receptiv. Am şi scris eu acum câțiva ani un articol despre *apostazia limbajului de lemn*.

Sunt unii oameni, chiar slujitori ai Bisericii, care-şi imaginează că dacă repetă ca nişte papagali învățăturile din vechile Cazanii vor reuşi să mişte pe omul de lângă ei. Nu este deloc aşa! Se vor înțelege, cum e vorba aia, „ca surdul cu mutul prin gaura cheii", adică deloc.

Omul are nevoie de un limbaj în care să se regăsească. Nu trebuie să deformăm învățătura ca s-o facem pe înțelesul omului, trebuie însă să adaptăm limbajul. Dacă vrei să convingi un tânăr să nu trăiască în păcat, nu-i de ajuns să reproduci câteva citate din Sfinții Părinți despre osânda în flăcările iadului şi chinurile fără sfârşit. Asta nu-i mişcă pe tineri.

Trebuie să înțelegi că omul secolului XX este radical diferit de omul secolului IV. Nu seamănă aproape deloc între ei! Anatomic seamănă. Deşi chiar şi la nivel trupesc există schimbări… La nivel sufletesc însă, schimbarea este enormă. Şi cine nu ține seama de ea, nu cunoaşte omul.

Există duhovnici care ajung să-i judece pe oameni numai după cele citite în cărți, fără să încerce să aibă deschiderea de a privi, de a cerceta cum e cu adevărat omul de lângă ei. Oamenii sunt nişte ființe speciale, nu poți să îi supui pe toți aceloraşi şabloane.

E adevărat, eu, într-un fel, încerc să mă lupt cu această amorțeală la nivelul limbajului, abordând cât de multe stiluri pot. Când mă adresez oamenilor în vârstă, când scriu despre boală sau necazuri, am un stil; când mă adresez tinerilor care merg la discotecă, am alt stil; când mă adresez tinerilor care merg la biserică, am alt stil; şi, sincer, îmi pare rău că nu sunt şi mai priceput în a mă juca mai mult cu stilurile, pentru că, în fond, de rezultatul stilului folosit atârnă în mare parte şi rezultatul mesajului pe care îl dai. Un exemplu de balet stilistic am încercat să fac în *Evanghelia versus Iuda*, în care am trecut de la bancuri la vieți de mucenici, de la şuetă la stil de revistă de studii teologice… Nu contează mai mult stilul decât mesajul, dar mesajul abordat într-un mod greşit riscă să eşueze.

Avem o extremă: cerebralizarea excesivă a discursului, în care nu mai reuşeşti să detectezi mesajul. Atât de didacticist formulat şi atât de elevat, încât nici nu mai ştii ce a vrut să zică părintele. Şi s-au înregistrat cazuri chiar hilare când, la o parohie de țară, părintele nou-venit, foarte bine şcolit, vorbeşte jumătate de oră, după care lumea iese din biserică şi se întreabă ce o fi pățit părintele, că nu a pomenit

nimic de Dumnezeu.

Da, e trist. Eu am văzut cu ochii mei o parohie la care predica un profesor de la facultate. În clipa în care începea predica, majoritatea oamenilor ieşeau din biserică şi, când se termina predica, intrau înapoi în biserică. Pentru că discursul era extrem de complicat. Până şi la o căsătorie a ţinut un cuvânt atât de sofisticat, că trebuia să faci flotări logice ca să-l înţelegi.

Mi s-a întâmplat şi mie ceva similar, când am ţinut o predică la o mănăstire, când eram în facultate. Mi-a spus un călugăr bătrân: „Ai vorbit frumos. Dar n-am înţeles nimic...” Adică am vorbit degeaba, altfel spus.

Cum stăm la capitolul asumării eşecurilor problemelor prin care trecem?

Cred că suferim de o boală: încercăm să facem pe deştepţii când nu suntem. Adică sunt preoţi care vorbesc despre intelectuali şi Biserică, fără ca preoţii respectivi să fi citit măcar câteva cărţi serioase. Alţii, care vor să ţipe contra ereziilor, fără să înţeleagă de fapt în ce constau ereziile respective.

Încercăm să pretindem că am avea răspunsuri la toate întrebările, când, de fapt, nu le avem. Un părinte a fost invitat să ţină o conferinţă despre raporturile dintre yoga şi credinţa creştină, şi-n loc să-şi fi pregătit o conferinţă serioasă, a venit cu caietul de predici la toată trebuinţa. Or, demersul nu s-a dovedit roditor, era cât p-aici să fie făcut praf de yoghinii din sală...

Nu ne place să ne vedem lungul nasului. Mi-a plăcut părintele Teofil de la Sâmbăta cum a răspuns la întrebarea: „Ce părere aveţi despre tinerii din ziua de astăzi?” O întrebare la care mulţi preoţi ar fi simţit nevoia să înceapă cu nişte critici cât se poate de aprige şi de serioase şi de ramificate şi ar fi ţinut chiar o prelegere pe această temă. Dar părintele Teofil de la Sâmbăta a zis simplu şi la obiect: „Eu nu cunosc tinerii din ziua de astăzi. Nu-i cunosc decât pe tinerii care vin la mine, la mănăstire”.

Extraordinar! Un răspuns smerit şi sincer… De aici încolo, tânărul va avea dispoziţia de a asculta un răspuns. Pentru că era un răspuns sincer. Dacă Părintele Teofil s-ar fi apucat să vorbească despre toţi tinerii din România, pe care nu-i cunoaşte, răspunsul ar fi fost artificial...

Când m-am apucat să scriu *Tinerii şi sexualitatea*, au fost creştini care m-au atenţionat pe e-mail: „Vezi că părinţii din mănăstiri nu te vor înţelege, că s-ar putea să se ridice împotriva ta”. Şi eu am zis: „Eu nu scriu cartea aceasta pentru ucenicii preoţilor din mănăstiri. Ei duc o viaţă curată, o viaţă de virtute, foarte bine şi frumos. Eu scriu pentru cei care n-au ajuns niciodată la marii duhovnici şi nici la spovedanie. Scriu pentru cei care stau departe de drumul cel bun...

Mi-am asumat un risc. Însă acum, după ce a apărut cartea şi primesc atâtea ecouri de la cititori, îmi dau seama că a meritat riscul. Cred că trebuie să vedem la ce capitole stăm prost. Nu stă Biserica prost. Biserica e Trupul lui Hristos, e sfântă, dar la nivel practic, misionar, noi stăm prost!… Să vedem care sunt segmentele pe care nu reuşim să le atingem.

Un episcop spunea că ar fi interesant să se facă mai multă misiune în spaţiul universitar, să fie hirotonit câte un duhovnic pentru fiecare facultate. Medicii să aibă duhovnicul lor, Facultatea de Filologie să aibă duhovnicul ei, Facultatea de Arhitectură să aibă duhovnicul ei, pentru că păcatele sunt aceleaşi, dar problemele cu care se confruntă studenţii în anumite situaţii sunt, într-o anumită măsură, specifice.

Şi nu numai atât, contează enorm frământările lor, problemele lor – pentru că duhovnicul nu-ţi dă doar iertarea de păcate, la duhovnic te duci să-l şi întrebi: „Părinte, oare e bine să fac asta, asta, asta?” Or, nu se poate pricepe un duhovnic şi la medicină, şi la arhitectură, şi la chestii care sunt paralele faţă de pregătirea sa de bază.

Am văzut că Ortodoxia e o luptă...

Mie-mi place deviza *Ortodoxie sau moarte*, de la o mănăstirea athonită. Nu în sensul că omorâm pe cineva, ci în sensul că suntem gata să murim pentru apărarea Ortodoxiei.

Cum a rezistat Ortodoxia atâta vreme în istorie şi cum crezi că va rezista şi în continuare?

Tocmai prin jertfă a rezistat şi doar prin jertfă va rezista! Nu vrem să înţelegem că ceea ce ni se cere astăzi este să dăm o mărturie jertfelnică. Preferăm să bocim ca nişte babe la înmormântare: „Vai, ce se

întâmplă! Vai, ne agresează homosexualii! Vai, se distruge familia! Vai, ne scot icoanele din şcoli, vai, vai, vai!"

Viaţa noastră duhovnicească se rezumă la zece mii de *vai*-uri, în loc să înţelegem că noi trebuie să dăm mărturia cea jertfelnică, aşa cum au dat-o Sfinţii Părinţi, cum a făcut Sfântul Antonie cel Mare, când, la vreme de erezie, la vreme de prigoană, a ieşit din pustie să dea mărturia cea bună. Şi totuşi, din darul lui Dumnezeu, n-a primit cununa muceniciei, dar mărturia a dat-o. Chiar şi-a spălat haina pe care o purta, ca să sară şi mai tare în evidenţă şi să îi zgândăre şi mai tare pe prigonitori. Şi totuşi, Dumnezeu l-a păzit.

Noi facem exact invers: în loc să dăm mărturia cea bună şi să ne lăsăm păziţi de Dumnezeu, ne păzim pe noi înşine, lepădându-ne de Dumnezeu. Dacă Biserica n-ar fi avut mucenici, ar fi venit sfârşitul lumii de mult. Pentru că numai mărturia cea jertfelnică a făcut să reziste credinţa. Cum spunea Tertullian, „Sângele martirilor este sămânţa creştinilor".

Mi se pare puţin nefiresc că în România sunt atât de puţin cunoscuţi sfinţii închisorilor. A apărut nu demult o carte extraordinară, *Întoarcerea la Hristos*, scrisă de Ioan Ianolide, şi părintele Calciu spune în prefaţă că este cel mai impresionant document despre sfinţii închisorilor.

De ce nu-i iubim mai mult pe aceşti sfinţi? Pentru că, dacă noi am avea evlavie la ei, Biserica i-ar canoniza! Dacă ar avea loc mai întâi canonizarea populară, ar urma apoi şi canonizarea sinodală.

Dacă noi nu ne hrănim din pilda mucenicilor ultimei prigoane şi ai prigoanelor de dinainte, nu vom reuşi să rezistăm prigoanei nesângeroase în care ne aflăm astăzi. Şi poate, dacă peste cine ştie câtă vreme va veni o nouă prigoană sângeroasă, cu atât mai puţin vom fi în stare să rezistăm atunci.

Dar nu trebuie să aşteptăm prigoana sângeroasă. Creştinismul e prigonit de diavol de două mii de ani. Cu sânge sau fără sânge, nu contează. Niciodată diavolul nu i-a lăsat în pace pe creştini. El l-a bătut pe Sfântul Antonie cel Mare atât de tare, încât de-abia a putut sfântul să rabde loviturile… Când i S-a arătat mai apoi Hristos sfântului, acesta L-a întrebat: „Unde ai fost, Doamne? De ce m-ai părăsit?" Şi Hristos i-a răspuns: „Am fost cu tine!" Noi nu vrem să pătimim pentru Hristos şi nu vrem să auzim mărturia aceasta, că Hristos e cu noi la vreme de încercare.

E nevoie în Biserica Ortodoxă de un aggiornamento?

Depinde cum înţelegem acest cuvânt. Dacă îl înţelegem ca o îndulcire a învăţăturii morale, dacă-l înţelegem ca o refacere, ca o restructurare a învăţăturii dogmatice, sub nici o formă nu e nevoie de aggiornamento, pentru că adevărul nu poate fi modernizat, adevărul e adevăr.

Avem însă nevoie de o schimbare numai în planul mărturisirii acestui adevăr. Cred că în primul rând în planul asumării acestui adevăr. Ducem o viaţă creştină sterilă, fadă şi, fiind goi pe dinăuntru, fiind pustii ca făţarnicii şi fariseii pe care i-a mustrat atât de dur Hristos, suntem incapabili să mărturisim ceva adevărat. Cred că problema nu e la nivelul mărturisirii, a misiunii exterioare; cred că problema Bisericii este la nivelul trăirii pe care o au credincioşii în secolul XXI.

Avem o credinţă superficială şi o viaţă duhovnicească superficială din care lipsesc postul, nevoinţa, căutăm foarte mult să dezlegăm posturile că e cine ştie ce aniversare, cine ştie ce botez în post sau chiar cine ştie ce nuntă, şi, fiind nuntă, nu putem să continuăm postul.

Ce s-ar putea îmbunătăţi în starea de lucruri actuală a Bisericii?

Întrebarea asta şi-o pun mulţi creştini ortodocşi. Foarte puţini creştini ortodocşi îşi pun însă întrebarea sinceră: *Oare cum m-aş putea îmbunătăţi?* Noi vrem să se schimbe lumea fără implicarea noastră. Să fie lumea cât mai bună, cât mai credincioasă, cât mai dreaptă, cât mai duhovnicească, numai noi să fim aceiaşi.

Adică noi ne simţim pregătiţi pentru zodia de aur a spiritualităţii ortodoxe, numai lumea să se schimbe, că noi ne descurcăm aşa cum suntem. Or, tocmai de asta nu se schimbă lumea în bine, pentru că ortodocşii nu se luptă destul de serios să se schimbe.

Să ne uităm la părintele Paisie Aghioritul. E un om care a schimbat lumea! Dar în ce procent a făcut-o? Cincizeci la sută? Nu! Zece la sută? Nu! Unu la sută? Nu! „Ei, dacă n-a schimbat-o nici unu la sută, nu contează." „Ba contează!" Pentru că atunci când vorbeşti de schimbarea unei lumi întregi, contează şi 0,01 %, dacă cineva e în stare să o schimbe în bine.

E adevărat că nu putem acum să facem programe duhovniceşti de schimbare 0,3 % a stării spirituale a

locuitorilor planetei pământ. Însă părinți precum părintele Paisie, părintele Porfirie, părintele Filotei Zervakos, sfinți, cum e Sfântul Nectarie din Eghina, Sfântul Ioan Maximovici, Sfântul Ioan Rusul, au schimbat foarte mult istoria lumii.

Creştinii sunt chemați să facă istorie. Nu pentru a apărea în cărțile de istorie. Mie mi-a plăcut un cuvântul pe care mi l-a zis părintele Iulian de la Prodromu, când m-a îndemnat să dau mărturia cea bună a dreptei credințe în fața ereziilor. Mi-a zis: „Nu te teme, chiar dacă te vor lovi, chiar dacă te vor distruge! Important e că L-ai dobândit pe Hristos şi că vei dobândi Împărăția Cerurilor. Să ştii că, dacă dăm mărturia cea bună, facem istorie… Asta nu o spun ca să ne mândrim c-o să apărem în cărți, că nu de asta dăm noi mărturia cea bună, dar mărturia noastră, dacă o dăm aşa cum trebuie, va rămâne şi va da roade". Cuvântul acesta m-a pus pe gânduri… Fiecare creştin e chemat să dea o mărturie care să dea roade. Fiecare creştin care are o viață de familie binecuvântată, care îşi creşte copiii pe calea credinței, a schimbat istoria lumii. „Cu cât? Cu un suflet din câteva miliarde?" Da! E puțin, din afară. Dar nu e puțin, e foarte mult!

Pentru că în fond lumea, întreaga lume, n-a fost făcută ca să trăiască atâtea miliarde şi miliarde de oameni în patimi de tot felul. Lumea a fost făcută pentru ca omul să-L cunoască pe Dumnezeu. Lumea a fost făcută pentru ca oamenii să ajungă în Împărăția Cerurilor. Că or să vrea doar câteva milioane lucrul acesta, asta nu face cu nimic mai neimportantă lupta pe care o duc ei.

O uşă de intrare în Împărăție prin Ortodoxie e şi icoana. Te rog să ne spui câte ceva despre cum vezi icoana sau care e rolul ei în Ortodoxie.

Rolul icoanei este de a face minuni la grămadă, la kilogram în viața creştinilor. Nu o să vorbesc acum despre miile de minuni care s-au făcut prin icoane, am să spun însă că icoana te ajută să vii în fața lui Hristos, în fața Maicii Domnului, în fața sfinților.

E cu adevărat poartă spre Împărăția Cerurilor, spre Împărăția Sfinților. Şi icoanele au făcut mii de minuni în casele creştinilor care, la vreme de necazuri, s-au rugat să aibă răbdare – şi au avut răbdare; în casele elevilor care s-au rugat să aibă minte luminată şi să se poată pregăti cum trebuie pentru examen, şi au reuşit; în casele celor care s-au rugat să se căsătorească, şi s-au căsătorit; în casele celor care s-au rugat să depăşească moartea tatălui sau a mamei, şi au depăşit-o; în casele celor care nu aveau ce mânca, şi Dumnezeu le-a dat mâncare; în casele celor care n-aveau serviciu, şi le-a dat serviciu. Pe mine m-a ajutat mult Maica Domnului, făcând o minune printr-o copie a Prodromiței, icoana care s-a pictat în chip minunat. Chipul Maicii Domnului nu e pictat de mână omenească… Am văzut şi originalul, la Muntele Athos, şi m-am bucurat mult…

Icoana te ajută să înțelegi că cerul vrea să fie lângă tine şi că tu trebuie să fii cu inima deschisă pentru a primi ajutorul dumnezeiesc. Trebuie însă făcută o diferență între icoana autentic ortodoxă, adică icoana bizantină, şi kitsch-urile importate din mediul occidental, în care Maica Domnului arată senzual şi cu nişte forme pline, care contrastează cu înfățişarea duhovnicească din icoana bizantină.

Am fost chiar într-o biserică în care am văzut reprezentați sânii unei sfinte în frescă… Sub veşminte, evident, dar reprezentarea era senzuală şi n-avea ce căuta într-o biserică. M-a şocat pur şi simplu!

Ne pot sminti icoanele?

Nu. În icoana bizantină nu există nici un element care să producă sminteală. Nici sânul dezgolit al Maicii Domnului din icoana în care ea Îl alăptează pe Hristos nu e deloc vulgar. Icoana ne duce la Dumnezeu, nu ne rupe de el… Fac o paranteză: în piesa de teatru *Taina iubirii*, apare o povestioară ieşită din comun. Am scris despre un om care primeşte o icoană în care era reprezentat el însuşi. Personajul acesta trecuse prin încercări grele şi se îndepărtase de biserică. Privind pe rând în icoana aceea şi în oglindă, omul a înțeles cât de mare e diferența… Şi şi-a dat seama că el e chemat spre sfințenie, spre iubire adevărată, spre împlinire. Se săturase de chipul posomorât, stresat, deznădăjduit din oglindă. Şi a spart oglinda… Apoi a înțeles că icoana respectivă, pe care o pictase naşul său, era de fapt un fel de scrisoare în culori. Care, după ce fusese citită şi înțeleasă, nu mai avea nici un rost. Şi, atunci a pus-o pe foc – fără să greşească făcând asta.

Că nu era o icoană adevărată…

Nu era o icoană adevărată, era un tablou pictat în stil bizantin – a luat hotărârea să pună început bun mântuirii… Până la urmă, privind icoanele, în biserică sau acasă, noi trebuie să înțelegem şi lucrul ăsta: că suntem chemați la sfințenie, că trebuie să ne rupem de tot ce înseamnă minciună şi păcat, pentru a trăi după voia lui Dumnezeu… Şi noi suntem chemați să ajungem sfinți, chiar dacă nu sfinți canonizați, din sinaxare. Suntem chemați să ajungem sfinți, făcându-I loc lui Hristos în viața şi în inima noastră...

Între Adevăr şi minciuni

Cât adevăr şi câtă minciună există în expunerea Bisericii?

N-am înțeles întrebarea, o mai formulezi o dată?

Cât adevăr şi câtă minciună există în varianta de adevăr a Bisericii?

85% merge?

Nu e mult? Întreb asta pentru că chiar unii dintre slujitorii Bisericii nu sunt convinşi de ceea ce zic. Dovadă...

Dovadă! Sfântul Serafim de Sarov a spus că în vremurile din urmă vor fi episcopi care n-or să mai creadă în Înviere. Se ştie minunea cu cei şapte tineri din Efes, care au înviat tocmai pentru că în vremea respectivă existau episcopi care se îndoiau de Înviere.

Nu te întreb dacă avem astăzi cazuri de asemenea episcopi, te întreb ...

Noi, ortodocşii, nu ştiu să avem. Anglicanii au avut. S-a făcut un sondaj de opinie, câți episcopi anglicani cred în Înviere, şi rezultatele au fost dezastruoase. Tocmai de asta o anumită parte a anglicanilor s-a îndreptat spre alte confesiuni, iar unii au venit la Biserica cea Adevărată.

Trăim vremurile din urmă?

Asta nu pot s-o spună decât sfinții vremurilor noastre şi părinții duhovniceşti. Iar părinții duhovniceşti au spus că vremurile din urmă sunt aproape. Aproape sunt de două mii de ani. Însă acum sunt mai aproape ca niciodată.

Cum rămâne cu procentajul de adevăr din mărturia Bisericii? Rămânem la 85%?

Întreb: e satisfăcător? Pentru unii ar fi satisfăcător. Pentru cei care sunt leneşi în căutările spirituale, peste 50% e bine. Pentru cei care sunt iubitori de adevăr, procentajul e foarte mic. Eu nu pot să cred un adevăr valabil doar 85%. Adevărul Bisericii e adevăr sută la sută. Este adevărat însă că, din păcate, există tot felul de credințe băbeşti, care se datorează fondului spiritual precreştin, şi aceste superstiții sunt amestecate cu adevărul Bisericii. Şi-n momentul în care simbioza este prezentată drept adevăr absolut, e lesne de înțeles de ce unii contestă acest „adevăr absolut".

Adevărul Bisericii este adevăr pentru că Biserica nu e o instituție care vrea să smulgă banii credincioşilor prin pomelnice, slujbe sau prin mijloace dubioase. Biserica vrea să-i ducă pe credincioşi în Rai. Ca să-i ducă pe credincioşi în Împărăția Adevărului, nu poate să le dea adevărul combinat cu minciuna. Biserica nu ne poate învăța decât limba Raiului, care e Iubirea şi Adevărul. Dacă Biserica ar propovădui minciuni, atunci oamenii modelați de Biserică ar ajunge, ar fi predestinați să ajungă în iad. Pe mine m-a bucurat foarte, foarte mult să înțeleg Adevărul Bisericii ca fiind Hristos, pentru că atâta vreme cât ne întrebăm ce este adevărul şi nu înțelegem că Adevărul este o persoană, este Hristos, câtă vreme vrem un adevăr filosofic, metafizic, rupt de Adevărul care este Hristos, nu ştim nici cum să căutăm şi nici ce trebuie de fapt să căutăm. Biserica ne oferă Adevărul sută la sută pentru că este Sfântă. Minciuna nu poate să fie sfântă. Nu poate să existe minciună în Trupul lui Hristos.

De asta, practica indulgențelor din biserica catolică arată că în catolicism adevărul a fost virusat şi s-a amestecat cu minciuna. Ce a fost cu indulgențele, care l-au exasperat pe Luther? Dacă plăteai o anumită sumă de bani preotului, acesta spunea că îți iartă şi păcatele pe care încă nu le-ai săvârşit, şi păcate foarte precise: uciderea unui episcop, uciderea soției.

În Ortodoxie nu au existat aberații similare indulgențelor...

Oare?...

Faptul că există, din păcate, şi în Biserica Ortodoxă, preoți care recurg la un fel de indulgențe locale – „Dacă dai atâta pentru repararea acoperişului bisericii, o să te iert că ai sărit de trei ori gardul la vecină şi ai lăsat-o însărcinată; dacă dai atâția bani pentru repararea podețului spre biserică, vei primi iertare pentru cine ştie ce păcat..." – nu înseamnă că aceasta reprezintă învățătura Bisericii Ortodoxe!

Tot aşa cum am auzit că recent o femeie s-a dus să se spovedească şi un părinte i-a spus: „Dacă donezi un rând de veşminte bisericii, o să ți se ierte păcatele". Astfel de negociere a iertării păcatelor e o negociere îndoielnică. Păcatele nu pot fi *vândute* la kilogram: ai atâtea kilograme, dai atâția bani să iei o iertare. Să lăsăm la o parte faptul că anumiți oameni înțeleg greşit Ortodoxia şi o mărturisesc greşit...

Vorbeai despre acele negoțuri între ceea ce prescrie preotul şi ceea ce face penitentul. În cazul penitentului, cum e situația lui, când el o face din ascultare, cu toată inima, cu încredințarea că într-adevăr acela e canonul care se cere pentru iertarea de păcate.

S-ar putea ca Hristos să-l ierte pe credincios pentru credința lui şi să-l osândească pe preot pentru necredința lui.

În acelaşi timp are şi Steinhardt vorba aceea deloc blândă, că „Dumnezeu nu vrea să mântuiască proşti". E cumva şi o doză de prostie pe care o amendează Hristos la noi, în astfel de situații?

Părintele Steinhardt se referea la o prostie voită, oarecum. Nu la o prostie cu care te-ai născut; cu toate că asta nu înseamnă că cei care s-au născut fără capacități intelectuale deosebite vor ajunge în iad. Nu există predestinare. Există oameni care s-au născut fără o anumită înzestrare intelectuală foarte mare şi oamenii ăştia aşa se vor mântui. Inima lor poate că e de zece ori mai mare decât creierele celorlalți.

Vorbind despre dreapta credință, nu putem să nu vorbim şi despre abaterile de la normă….

Ba putem, cum să nu, să facem abstracție de ele, din laşitate! În zilele noastre se practică lucrul acesta. De exemplu, anul acesta, de praznicul Sfântului Antonie cel Mare a venit la o biserică în Salonic, la biserica Sfântul Antonie, un delegat de la Mitropolie care a ținut o predică foarte frumoasă în care a atacat ereziile, le-a tot atacat, dar fără să numească nici o erezie. Şi părintele care slujeşte de obicei la biserica respectivă – renumitul patrolog Teodor Zissis – a zis apoi că este foarte ciudat că există râvnă pentru apărarea credinței împotriva ereziilor, fără ca ereziile să fie nominalizate. Dacă nu le nominalizăm, oamenii intră în beznă. Ce anume atacă Biserica? Nu poți spune: duşmanul ne invadează țara, fără să spui numele duşmanului, fără să spui de unde vine...

Să punctăm aici explozia asta de experiențe mistice, extrem de discutabile din punct de vedere creştin, dar foarte practicate chiar în rândul multora dintre creştini.

Da, practicate mai ales de creştinii care se spovedesc cu o jumătate de gură. Nu vreau să ştie preotul că eu acasă fac meditații yoga, nu vreau să ştie părintele că eu practic reiki şi-mi vindec bunica, mătuşa, străbunica, folosindu-mă de bioenergie şi îi spun părintelui numai ceea ce consider eu că ar fi păcat, nu ceea ce ar trebui să-i spun cu adevărat.

Poate uneori şi părintele are nevoie să-i spunem ce-i păcat, să afle şi el aceste lucruri...

Poate ar trebui şi el să-l întrebe pe credincios, aşa cum scrie în Molitfelnic, prima întrebare la spovedanie: „Crezi, fiule, şi mărturiseşti toate cele pe care le mărturiseşte Biserica Răsăritului?" Aşa trebuie să înceapă spovedania, câtă vreme vine o persoană pe care părintele nu o cunoaşte foarte bine.

Să luăm un exemplu. Ce e horoscopul? De cele mai multe ori ne orientăm, până şi cafeaua de dimineață, când şi cum să o bem, în funcție de horoscop.

Horoscopul e o mare păcăleală. Oamenii care nu vor să-şi asume responsabilitatea pentru faptele lor vor să dea o parte din vină pe mersul planetelor. „Ah, m-am îndrăgostit, pentru că Jupiter a fost în conjuncție cu Marte!" Sau: „Ah, m-am îndrăgostit, pentru că aşa scria în horoscop, că eu astăzi trebuia să mă îndrăgostesc!" „Ah, m-am culcat cu vecina mea, pentru că aşa au spus astrele, că sunt într-o stare de elevație erotică deosebită".

Mi s-a părut interesant cum, într-un an, redactorii unei reviste sau ai unui ziar, nevrând să plătească un nou specialist în astrologie ca să facă noi predicții, au retipărit nişte predicții mai vechi, care fuseseră lansate inițial cu ani în urmă. Şi totuşi, nici unul din cititorii revistei nu s-a autosesizat că nu i s-ar potrivi *profețiile* respective.

Ceea ce e interesant e că alt experiment a fost făcut într-o sală întreagă, unde diverselor persoane li s-a dat acelaşi formular cu predicții astrale. Toți s-au regăsit în ele, deşi oamenii erau, evident, din zodii diferite. Acest fapt arată disponibilitatea majorității de a se regăsi în orice fel de predicții, din cauză că oamenii se află într-o relație foarte crispată cu viitorul. Oamenii care nu cred în Dumnezeu nu ştiu ce-i aşteaptă şi, neavând nădejdea că Dumnezeu veghează asupra vieții lor, încearcă să plaseze responsabilitatea asupra altora.

Cum stăm cu vrăjitoria? E o practică răspândită...

Stăm foarte rău. Într-o carte a Părintelui Arsenie Vliangoftis, *Ereziile contemporane*, e prezentată mărturia unei vrăjitoare care spune cum a reuşit să inițieze un număr de preoți şi de credincioşi în practicile respective. E vorba de vrăjitoarea Myrian Starhawk, care spune că învățătura despre zeița Thea a fost predată călugărilor, preoților, călugărițelor şi îndrumătorilor creştini, care au fost foarte receptivi la noile idei. Şi mai spunea vrăjitoarea respectivă că a descoperit cu mare bucurie că în bisericile creştine există un puternic curent care priveşte cu simpatie idolatria păgână.

Faptul că în Grecia contemporană asistăm la învierea cultului vechilor zei, zeii Greciei antice, faptul că în Grecia de astăzi oamenii se adună pe Muntele Olimp şi fac tot felul de jertfe arată clar că ne aflăm într-o epocă post-creştină.

Nu sunt deloc de acord cu triumfalismul diferiților preoți sau profesori de religie sau chiar ierarhi ai Bisericii, care vorbesc cu încredere de *zodia de aur* a credinței creştine din mileniul trei. Mă îndoiesc, şi nu mă îndoiesc de capul meu, ci mă îndoiesc pentru că m-au ajutat să mă îndoiesc părinți duhovniceşti şi chiar sfinți ai Bisericii noastre, cum e Sfântul Nicolae Velimirovici, care a scris un text extraordinar despre demonia albă a Europei şi despre apostazia din vremurile noastre.

Fiindcă vorbim de vrăjitorie… Ce ne zici despre deschisul pravilei, de aceste practici oarecum mai „încetățenite" în Biserică sau practicate de oameni ai Bisericii?

Prefer să nu răspund la această întrebare, tocmai ca volumul nostru să se vândă şi în parohiile preoților ghicitori şi astfel cartea noastră să aibă un efect cât mai mare.

Glumesc. Îmi permit să glumesc, întrucât situația e ridicolă. Sunt preoți care afirmă că sunt slujitori ai lui Hristos şi deschid *Pravila*. Da, ei zic că dacă deschid *Psaltirea* sau *Sfânta Scriptură* ca să ghicească viitorul, prin aceasta sunt robi ai adevăratului Dumnezeu. Nu e deloc adevărat! Şi vrăjitoarele deschid *Psaltirea*.

O mică paranteză: citeam undeva, de curând, că diavolul e atât de neruşinat, încât are curajul chiar să meargă la Hristos şi să-I propună să i se închine lui, că-I va da toate bogățiile!

A făcut asta deja! A mai făcut-o o dată, în pustiul Carantaniei.

Da, despre acel pasaj se făcea vorbire. Diavolul intră prin preoții ghicitori în valoarea diferitelor cărți bisericeşti. Cărțile de cult intră în registrul lui de lucru, în modul lui de lucru. Iată cum, astfel, avem de-a face şi cu „diavolul cărturar"...

Trebuie să avem curajul de a mărturisi adevărul, chiar dacă nu va fi pe placul unora. Mi s-a întâmplat să vorbesc într-o biserică, fusesem chemat să țin un cuvânt într-o biserică în care ştiam că la pangar se

vând *Talismanele*. Şi una din întrebările care mi-au fost puse a fost legată de talisman. Şi am şovăit dacă să răspund sau nu. Dacă răspundeam, riscam să produc tulburare, nu-l cunoşteam pe părinte, putea să iasă tulburare în popor; dacă nu răspundeam, riscam să-mi pierd mântuirea. Pentru că mi s-a cerut mărturia adevărului şi nu am dat-o. Şi în cele din urmă m-am rugat la Dumnezeu şi am dat mărturia cea firească, pentru că dacă ar fi existat cu adevărat talismane, atunci le-am fi găsit în tradiția Bisericii, le purtau Sfinții Apostoli, le purtau Sfinții Părinți, le purtau Sfinții Mucenici la vreme de prigoană. Or, talismanul este o făcătură de origine eretică, care se bucură de acest succes extraordinar în multe biserici, în rândul unor credincioşi ortodocşi tocmai din cauza originii sale neortodoxe. Părintele Arsenie Papacioc a şi scris, de altfel, o broşură foarte bună, *Talismanul şi efectele înşelătoare*, în care demască această înşelare.

Ce este radiestezia?

Radiestezia este ştiința care se ocupă cu studiul energiilor emanate de diferite obiecte, corpuri, ființe vii – încerc să dau o definiție cât mai neutră – şi, de fapt, trebuie să completez spunând că până la urmă radiestezia, deşi are o bază aparent ştiințifică, nu e decât o formă de vrăjitorie. Diavolul, folosindu-se de faptul că, într-adevăr, corpurile, obiectele, au un anumit câmp energetic, reuşeşte să-i ducă în înşelare pe radiestezişti. Lăsând la o parte faptul că o parte din cercetările radiesteziştilor au rezultate precise, obiective, cum ar fi descoperirea de râuri, izvoare de apă şi altele asemenea, lăsând la o parte acest adevăr oarecum de necontestat în ceea ce priveşte descoperirile fizice, o dată cu acest pachet, diavolul serveşte şi înşelări spirituale. „Există reîncarnare?" „Dacă ansa se mişcă înspre dreapta, există, dacă se mişcă înspre stânga, nu există." „Daa, există! Uraa!" „Maica Domnului a mai avut copii?" „Dacă se mişcă ansa-n dreapta, a mai avut, dacă se mişcă-n stânga, n-a mai avut." „Are dreptate Biserica?" „Dacă se mişcă ansa-n dreapta..." şi tot aşa. Eu i-am văzut pe radiesteziști în Munții Bucegi, în Peştera Ialomicioarei, la o şedință de genul ăsta şi m-a izbit faptul că se lăsau efectiv manipulați de diavol la modul cel mai rudimentar, prin ansă.

Ce e homeopatia? Putem vorbi de homeopatie creştină, necreştină?

După ce am tipărit prima ediția a cărții mele *Dărâmarea idolilor*, un renumit doctor creştin m-a sunat nemulțumit şi m-a rugat să scot homeopatia dintr-o listă de practici new-age-iste, pe care eu o citasem selectiv în cartea mea. Selectiv pentru că lista era foarte lungă şi am ales numai o parte din ramificațiile new-age-iste. Homeopatia apare inclusă între practicile new-age, este o formă de medicină contestată de anumiți părinți duhovniceşti, în mod special de părinții de la Sfântul Munte Athos şi de Părintele Paisie Aghioritul şi de Părintele Porfirie.

Cu toate acestea, în acelaşi timp, este o practică medicală care a fost susținută chiar de un sfânt al Bisericii. Sfântul Teofan Zăvorâtul spune că nu e nici o diferență reală între medicina clasică şi medicina homeopată. Nu m-am lămurit dacă e sau nu aşa, deşi de ani de zile încerc să aflu cât mai multe despre homeopatie. Nu pot spune că m-am lămurit. Mi-e clar că părinții homeopatiei au avut legături cu ocultismul şi cu vrăjitoria, mi-e clar că o mare parte a homeopaților sunt vrăjitori şi că principiile pe care le susțin contrazic învățătura Bisericii privitoare la existența lumii create şi la modul în care trebuie tratată o boală. Nu mi-e clar însă în ce măsură anumiți homeopați – cum e Dr. Pavel Chirilă – greşesc undeva şi, mai ales, unde greşesc. Nu pot da un răspuns precis. Şi asta pur şi simplu pentru că nu am argumente. Am văzut argumentele părinților care sunt contra homeopatiei, dar am observat că ele sunt aplicabile homeopatiei care e practicată de vrăjitori. Nu-mi e clar în ce măsură homeopatia, aşa cum o înțelegea Sfântul Teofan Zăvorâtul, e ceva rău sau bun.

Fiindcă tot facem vorbire despre această specie ciudată de creştini rătăciți prin contemporaneitate, vreau să te întreb ce părere ai despre extratereştri, despre O.Z.N.-uri.

I-am văzut. Aşa că părerea mea porneşte de la ceva foarte precis.

În biserică i-ai văzut?

Asta era culmea, să-i văd şi în biserică! Eventual sub formă de motan, cu coadă neagră, care ţopăie prin Sfântul Altar...

Nu, în biserică nu i-am văzut, dar i-am văzut afară, de cel puţin două ori, dacă nu de trei. O dată, când jucam badminton în parc, şi am vrut să dau cu paleta, am văzut brusc o navă uriaşă de lumină cum venea dinspre lacul Herăstrău pe cer, aşa, în sus, şi am fost uimit.

A doua oară i-am văzut la bunica, printre blocuri. Mai precis am văzut o rază de lumină cam de un metru-doi, lumină intensă care era din ce în ce mai palidă, cum mergea seara printre blocuri. Şi alţi copii au văzut ceva similar.

Iar a treia oară cred că i-am văzut când am fost în tabără la mare, când la orizont se vedeau tot felul de luminiţe roşii, verzi, albastre, care se mişcau de-a lungul orizontului. Când m-am întors la vila în care eram cazat, au mai spus şi alţi copii că au văzut extratereştri la Năvodari în seara respectivă. Părintele Cleopa descrie o întâlnire cu extratereştri, şi e foarte interesant că e una din puţinele întâlniri ale părinţilor ortodocşi cu OZN-uri, dacă nu singura… După ce părintele Cleopa s-a rugat, extraterestrul, care coborâse dintr-o maşină de alamă cu multe roţi, s-a dat de trei ori peste cap cu tot cu maşină şi apoi a căzut într-o râpă… Era diavol... După ce i-ai văzut pe extratereştri, îţi e mult mai uşor să vorbeşti despre ei. Pentru că oamenii care nu-i văd, care n-au ghinionul să-i vadă, trăiesc aşa, cu un mare semn de întrebare... Oare cum o fi? Unii chiar aşteaptă să îi vadă!… Există UFO-latri, adoratori ai OZN-urilor, care, neavând altă preocupare, stau şi privesc stelele, cerul înstelat, nopţi întregi, doar-doar or vedea şi ei ceva. Săracii, se află într-o căutare spirituală sinceră, însă deviată de vrăjmaş.

Iar dăm vina pe diavol?...

Cred şi mărturisesc cu toată convingerea mea că aceşti extratereştri sunt diavoli. De ce diavoli? Datorită mesajelor spirituale pe care le emană în timpul apariţiei lor. Cele mai multe mesaje extraterestre sunt standard: că omenirea va ieşi din ciclul închinării la Hristos şi va intra într-o epocă de înflorire spirituală în care oamenii se vor autoîndumnezei, practicând diferite tehnici de meditaţie, că există civilizaţii paralele care ne-au creat. Toţi au un mesaj care contrazice ce ne-a spus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Care a murit pe Cruce.

Dacă adevărul ar fi fost de partea extratereştrilor, de ce nu s-au arătat părinţilor duhovniceşti? De ce părinţii duhovniceşti n-au luat legătura cu aceste civilizaţii extraterestre şi de ce aceşti extratereştri iau legătura numai cu oameni cât se poate de obişnuiţi din punct de vedere moral şi spiritual, ba cu unii chiar întreţin relaţii sexuale, dacă nu-i supun la tot felul de torturi. Dacă vorbim de torturi, să ne amintim şi de mutilarea vitelor din statul american Colorado, din anii ‘70… Animalele au fost operate de fiinţe nepământene, de *oamenii stelelor*… Doctorii au rămas înmărmuriţi!… Pentru că tehnica medicală folosită o depăşea cu mult pe cea pe care o cunoaştem noi…

Am văzut un film, *Contacts*, care era foarte interesant datorită faptului că nu-ţi arăta extratereştri ca atare, ci numai problematiza existenţa lor. Şi după ce am văzut filmul, eram predispus să accept existenţa extratereştrilor. Filmul fusese făcut cu foarte mare pricepere, astfel încât nu te agresa cu o prezenţă handicapată a extratereştrilor. Spunea numai: „Cât e de mare universul ăsta, oare n-or putea exista şi alte civilizaţii?”

Or noi, în loc să punem vreo întrebare aşa, ar trebui să întrebăm: oare de ce există universul ăsta atât de mare? Nu cumva e făcut doar pentru om? Nu cumva e făcut tocmai pentru ca omul să aibă libertatea de a accepta sau nu existenţa lui Dumnezeu? Dacă exista doar planeta Pământ ne era mult mai uşor să credem în Dumnezeu. Dar Dumnezeu ne-a dat acest mare dar, de a ni se părea că Universul e nemărginit. Universul a fost făcut pentru om. Dacă ar exista fiinţe şi pe alte planete, sub nici o formă existenţa lor n-ar afecta viaţa Pământului.

Or, noi ştim că la a doua venire a lui Hristos va exista cer nou şi pământ nou şi întreaga creaţie se va schimba. Existenţa Pământului nu depinde în nici un caz de alte civilizaţii.

Istoria Bisericii ne arată că diavolul poate lua orice formă, orice chip, orice înfăţişare, poate vorbi în orice limbă, poate să scoată orice sunete.

Dacă la începutul vieţii în Biserică e greu să accepţi astfel de lucruri, şi poate nici nu e bine să insiste prea tare preoţii sau ceilalţi creştini în a-i convinge pe începători să accepte astfel de lucruri. În timp, în momentul în care înţelegi realele priorităţi în viaţa duhovnicească, înţelegi şi învăţătura Bisericii referitoare la astfel de înşelări.

Ți-ar plăcea să te reîncarnezi?

Există în tradiția orientală învățătura despre așa-numiții bodhisattva, care aleg să se reîncarneze special pentru mântuirea celorlalți. Lăsând la o parte faptul că existența acestor bodhisattva nu e reală, cred că dacă – acum vorbesc ca om obișnuit, cu minte tulbure și neclară –, dacă aș avea de ales între a duce o viață frumoasă, într-un binecuvântat rai, și a avea șansa pe un singur om să mai vin să-l ajut, cred că aș alege să vin să-l ajut.

Numai că de fapt omenirea n-are nevoie de mine încă o dată. Dacă pot să-i ajut cu ceva pe ceilalți, îi ajut tocmai pentru faptul că Dumnezeu e viu în sufletul meu și-n inima mea, și-n măsura în care e viu în inima mea, poate să fie de zece ori mai viu în inima altuia. Lumea n-are nevoie să mă reîncarnez eu sau altul, ci are nevoie ca fiecare să-și vadă locul, rostul, și ce l-a făcut Dumnezeu. Spune foarte frumos părintele Arsenie Papacioc, la un moment dat: *Fiți mici mântuitori!* Nu în sensul în care noi substituim Jertfa lui Hristos de pe Cruce, ci în sensul în care ne facem mâinile lui Hristos.

Există în acest sens o vorbă foarte frumoasă: „Cimitirul e plin de oameni de neînlocuit.”

Repet cuvintele părintelui Arsenie: trebuie să fim mici mântuitori, și putem face asta în măsura în care murim noi și trăiește Hristos în inimile noastre. Pe mine m-a bucurat oarecum un cuvânt al unui părinte athonit, care mi-a zis: „Tu ești mâna Părintelui Iulian în România”. Nu pentru că aș fi eu un om duhovnicesc, ci așa înțelegea el, că dacă eu fac ascultare de părintele Iulian – duhovnicul meu de la Prodromu –, și primesc ascultarea lui de a mărturisi dreapta credință, părintele e într-un fel viu în mărturia pe care o dau eu. Am încercat să extrapolez și să înțeleg că noi, de fapt, la propriu, trebuie să fim mâinile lui Hristos, gura lui Hristos, așa cum învață Părinții. În noi trebuie să fie viu Hristos. În ochii, în gura, în mâinile, în picioarele noastre, trebuie să fie viu Hristos în toate mădularele noastre.

O imagine care mi s-a creat acum, vorbind despre asta... Fiecare din mărturisitorii lui Hristos fac zid comun, se prind unul de mâna celuilalt, astfel încât, până la urmă, nu se mai știe care e mâna celuilalt și care e mâna ta.

Dumnezeu știe!

Poate și în sensul acesta prelungirea acelei mâini face Trupul comun al Bisericii.

Clar, clar!

Vreau să ne oprim asupra a două subiecte care au bulversat oarecum tineretul (și nu numai) ultimelor vremuri. Și mă refer aici la „Evanghelia lui Iuda” și la „Codul lui da Vinci”. Ai și scris o carte despre una din teme. Vreau să sintetizezi în câteva cuvinte poziția ortodoxă pentru cititorul care nu a avut ocazia să ajungă la cartea ta, să-l edifici puțin în privința „Evangheliei” acesteia și a „Codului lui Da Vinci”.

Mai întâi o să încerc să-l bulversez puțin. Două mii de ani Biserica a trăit după o învățătură cât se poate de rigidă, de precisă, clară, despre care s-a spus că e a Mântuitorului, a Sfinților Apostoli și a Sfinților Părinți, și brusc apare o evanghelie care e pusă pe seama lui Iuda.

Chiar dacă cei de la *National Geographic* n-au afirmat că a fost scrisă de Iuda, ereticii cainiți, care au ținut acest text drept adevărat, o considerau ca fiind scrisă de Iuda.

Să ne întrebăm în ce măsură poate fi adevărată Evanghelia lui Iuda. Dacă Iuda a fost apostolul ales, ucenicul cel adevărat, și ceilalți apostoli s-au aflat în înșelare, și totuși, de-a lungul istoriei, a supraviețuit mărturia celorlalți unsprezece apostoli, și nu mărturia lui Iuda, care două mii de ani a fost sufocată, înseamnă că prin eșecul mărturiei lui Iuda, de fapt, a eșuat mesajul real al lui Hristos. Ceea ce înseamnă că Hristos n-a fost Fiul lui Dumnezeu. Pentru că ar fi fost doar fiul unui Dumnezeu neputincios, el însuși fiind un Mesia neputincios. Și că de fapt a biruit minciuna.

Eu nu pot crede că adevărul l-a avut Iuda, care s-a sinucis, iar nu Sfinții Apostoli, care și-au dat viața pentru mărturisirea dreptei credințe, și a căror propovăduire a fost întărită de Dumnezeu prin mulțime

mare de minuni. Nu pot să cred că Dumnezeu, Care a ținut vie Biserica, prin ceata de mărturisitori din prigoana comunistă şi din celelalte prigoane, este de fapt un Dumnezeu al întunericului şi al minciunii! Ereticii cainiți şi gnosticii – *evanghelia* răsărind din mijlocul unei comunități gnostice – credeau că Dumnezeu, Care a făcut cerul şi pământul, este un Dumnezeu inferior, un demiurg imperfect şi că cei care se închinau Dumnezeului Vechiului Testament cinsteau acest Dumnezeu inferior.

Cainiții, cei care țineau la mare cinste evanghelia lui Iuda, se închinau lui Cain – Cain, care l-a ucis pe Abel –, şi în acelaşi timp se închinau tuturor personajelor negative ale Vechiului Testament, considerând că aceste personaje negative, de fapt, s-au luptat cu demiurgul inferior ținut drept Dumnezeu în legea cea veche. Cainiții îi cinsteau până şi pe homosexualii din Sodoma şi Gomora. Nici în ziua de astăzi, oricât de mare ar fi desfrâul, homosexualii nu-i cinstesc pe sodomiți, deşi îi urmează aproape în totalitate în ceea ce priveşte deschiderea spre desfrâu. Nu cred că e nevoie de foarte multe explicații legate de această temă. Cine vrea, într-adevăr, poate să citească cartea mea, *Evanghelia versus Iuda* – se poate citi şi pe internet – şi va găsi o combatere – din punct de vedere biblic, din punct de vedere patristic, din punct de vedere moral – pe diverse planuri a acestei înşelări.

Ceea ce mă întristează, totuşi, este că oameni care nu cunosc învățătura Bisericii, dar au citit *Evanghelia lui Iuda*, sunt dispuşi să citească *Evanghelia lui Iuda* pentru a se lămuri în ce măsură este sau nu adevărată, fără a citi mai întâi Evangheliile Bisericii, adică fac o alegere pripită. E ca şi cum ai compara mărul cu para, încercând să guşti doar mărul şi fără să ştii cum e para. Eşti incapabil să spui că-i mai bun sau mai rău decât para.

Codul lui da Vinci?

Am să spun o întâmplare pe care am repetat-o în mai multe ocazii. După ce am ținut o conferință la Buzău, un tânăr din sală, care a făcut Facultatea de Teologie, a spus aşa: „După ce am citit *Codul lui da Vinci*, am simțit că-mi pierd credința. Mai aveam de citit ultimele pagini, şi am preferat să închid cartea, decât să mă lepăd de Biserică". A zis: „Credeți-mă, că am văzut lumina sfântă, la Ierusalim, cu ochii mei, şi dovadă mai precisă că Dumnezeu e viu în Biserică nu-mi trebuia. Şi totuşi, chiar dacă am văzut lumina sfântă, eram gata să mă lepăd de învățătura Bisericii din cauza cărții lui Dan Brown". Tânărul respectiv a avut curajul de a închide cartea. Chiar dacă era un teolog, a simțit că era o ispită peste puterile lui. Cei mai mulți citesc însă cartea până la capăt, neînțelegând porunca Bisericii de a nu citi cărți eretice şi se deschid diavolilor înşelării care veghează în lumea nevăzută, diavolilor care îi supraveghează într-un fel pe toți cei care citesc *Codul lui da Vinci* sau alte cărți eretice. Nu sunt jocuri de copii! Am auzit de altă fată din Bucureşti care a citit *Codul lui da Vinci* şi a început să țipe ca o îndrăcită în biserică. Sunt lucruri grave de care trebuie să ținem seama. Nu suntem nişte laşi, nu suntem nişte fricoşi, trebuie însă să înțelegem că lupta cu puterile întunericului nu e o joacă. Şi vedem asta cel mai simplu atunci când asistăm la cazuri de exorcizare, de izgonire a demonilor.

Aceste întrebări poate n-ar fi avut loc, sau nu ți le-aş fi pus, dacă aş fi găsit până acum un răspuns foarte ferm din partea Bisericii instituționalizate.

Biserica instituționalizată a răspuns. În Grecia, Sinodul a dat un comunicat foarte clar contra *Codului lui da Vinci*. S-a tipărit şi în limba română… Contra *Evangheliei lui Iuda* a răspuns şi Mitropolia Basarabiei...

Mă refer la reacții ferme la provocări dure, hulitoare, la care Biserica ar trebuie să dea nu numai „răspuns bun", ci şi la zi, acea mărturie de care vorbeam ceva mai devreme.

Repet un cuvânt din părintele Stăniloae: „Există multe erezii pe care Biserica nu le condamnă. Ar trebui să fie mai prezentă..." Sunt întru totul de acord cu această afirmație a părintelui Stăniloae şi cred că dacă noi vom cădea într-o letargie pierzătoare de suflet şi nu vom fi capabili să răspundem prompt la fiecare rătăcire, mulțimea ereziilor ne va îngenunchea. Da, recunosc că am o mare bucurie că am reuşit să scriu *Evanghelia versus Iuda* exact la o lună după ce a apărut în limba română cartea tipărită de *National Geographic* cu *Evanghelia lui Iuda*. Cred că trebuie să învățăm să fim prompți. Cum ni se dă o palmă, să

întindem imediat celălalt obraz. Or, în cazul de față, în ceea ce privește apărarea dreptei credințe, întindem celălalt obraz arătând răspunsul Bisericii la provocarea respectivă.

Am vorbit în cea mai mare parte a acestui capitol despre erezii, despre eretici, văzându-i oarecum ca „ceilalți". Cum ni-i asumăm pentru a ni-i apropia de Hristos? Sau care trebuie să fie atitudinea noastră față de eretici?

A fost întrebat părintele Gheorghe Metallinos, fost decan al Facultății de Teologie din Atena, dacă-i iubește pe eretici, și a răspuns: „În fiecare dimineață, soția mea îmi pregătește un catolic și un protestant la micul dejun". Până la urmă, se pot trata lucrurile și mai fără crispare, așa cum a făcut, de exemplu, și Sfântul Irineu de Lyon, în anumite pasaje din tomurile sale împotriva ereziilor… Totul e să nu smintim pe alții!…

Oricum, să ne dăm seama că ni se tot reproșează că nu avem dragoste de eretici tocmai pentru că afirmăm că Ortodoxia e calea cea adevărată… Dar asta au mărturisit și Sfinții Părinți ai Bisericii, care au mărturisit uneori cu prețul vieții Dreapta Credință! Noi, tocmai spunându-le ereticilor că se află în erezie, îi iubim. Dacă noi îi lăsăm să meargă pe calea întunericului, pentru că erezia e calea spre iad, noi arătăm că nu-i iubim. Chiar dacă stăm cu ei la mese, la cafele, la tot felul de întâlniri simandicoase, nu arătăm că-i iubim. Sfântul Ioan Gură de Aur spunea că n-au nici o valoare astfel de adunări, care propovăduiesc pacea, dacă pacea care-i unește nu e pacea lui Hristos.

Aș vrea să te rog să lămurești puțin semnificațiile unui cuvânt care a cam fost scos din vocabularul Bisericii - cuvântul „anatema".

Mi s-a părut interesant, am văzut pe un site cum cuvântul *anatema* era explicat ca ținând de trecut. Că anatema era verdictul dat ereticilor în vechime, ca și cum anatemele n-ar fi actuale. Cuvântul *anatema* a fost, este și va rămâne actual pentru Biserică, mai ales că Sfântul Apostol Pavel a zis: „Dacă ar veni cineva, chiar înger din cer dacă ar fi, care ar vesti o altă evanghelie, să fie anatema". Până la sfârșitul veacurilor, cine mărturisește altceva decât Evanghelia și tradiția Bisericii, rămâne sub anatema.

Canonul întâi de la al doilea Sinod Ecumenic spune: „Anatema să fie orice erezie". Spunea Sfântul Teofan Zăvorâtul că Biserica n-are nevoie să dea anatema nominal asupra fiecăruia din ereticii vremurilor noastre, întrucât a dat anatema contra tuturor marilor erezii și contra tuturor celor care se îndepărtează de Biserică, și ereziile vechi se pot regăsi în ereziile de astăzi. Numai că în vremea noastră cuvântul *anatema* e privit ca și cum ar fi de origine inchizitorială, ca să spun așa. Ca și cum ar fi propriu spațiului catolic, care ardea ereticii pe rug, și nu spațiului Bisericii lui Hristos. Anatema este proprie Bisericii lui Hristos, pentru că, așa cum arăta Sfântul Ioan Maximovici, marele făcător de minuni, pronunțând anatema, Biserica arată că nu mai are ce să facă pentru un suflet care s-a îndepărtat voit de calea mântuirii. Biserica îi arată sufletului respectiv că merge pe calea pierzaniei și, câtă vreme sufletul nu se va pocăi, Biserica nu poate să-l primească în ea. Abia după ce ereticul se va lepăda de înșelarea lui, Biserica poate să-l primească. În viața Sfântului Ioan Tăcutul, Episcopul Coloniei, apare o minune. La sfânt au venit un eretic monofizit și un dreptcredincios, și sfântul, văzându-i prima oară pe cei doi, a vorbit numai cu dreptcredinciosul și a spus: „Cu acesta nu vorbesc, că este eretic". I s-a descoperit în chip minunat că acela era eretic… Și s-a purtat ca și cum ereticul n-ar fi fost de față, l-a ignorat cu totul! Văzându-se dat în vileag, ereticul a leșinat și după câteva ore, revenindu-și, l-a întrebat pe sfânt: „Ce să fac ca să mă mântuiesc?" Și atunci sfântul i-a zis: „Du-te în biserică și leapădă erezia și apoi te vei uni cu trupul Bisericii celei vii".

Cad sub anatema, în special, creștinii aflați în erezie. Cum pot fi ei reprimiți în Biserică, dacă au fost botezați, apoi căzuți sub anatema? Cum pot reveni la Hristos?

Ereticii care au fost botezați ortodox pot fi reprimiți în Biserică prin lepădare de ereziile lor. Dacă erezia a fost mare, părintele să îl ungă cu Sfântul Mir. Dacă e vorba de un eretic care s-a aflat sub erezie primind botez neortodox, Sfinții Părinți au spus că trebuie rebotezat, așa cum se practică și azi la Sfântul Munte Athos, de exemplu. Dar Biserica a rânduit că pot fi primiți și prin pogorământ, prin mirungere, așa cum a fost primit, de exemplu, părintele Serafim Rose. S-a întâmplat un caz interesant, chiar în țara

noastră. Un danez, care a fost primit în Biserică prin mirungere, a simțit că sufletul lui e în continuare bolnav. Avea o formă de demonizare şi, la un moment dat, a auzit o voce care i-a spus: *Valahia*. A căutat pe hartă, a aflat, s-a interesat, a venit în România, a ajuns la o mănăstire, părintele a zis că trebuie să se boteze, s-a botezat şi, când s-a botezat, a văzut chipul lui Hristos în cristelniță. Şi sufletul lui s-a vindecat de posesia demonică. Am vorbit cu părintele care l-a botezat. E impresionantă slujba, botezul respectiv a fost şi filmat! Nu vreau să contest validitatea cazurilor în care unii sunt primiți la Biserică prin mirungere. Vreau doar să afirm că în unele cazuri botezarea celor care vin de la alte confesiuni în Biserică s-a dovedit cât se poate de folositoare, aşa cum citim şi în cartea *Cuviosul Cosma Athonitul – Apostol în Zair*, despre minunile întâmplate în Zair şi despre lucrarea părintelui Cosma de la Mănăstirea Grigoriu. Acesta a primit în Ortodoxie prin botez africani de alte confesiuni.

Cum ne păzim de căderea în apostazie?

Părintele Porfirie dă o soluție foarte practică. Într-o sală de conferințe, când i s-a pus întrebarea similară legată de cum trebuie să ne ferim de Antihrist, a întrebat: „Mai poate veni cineva? Mai poate intra cineva în sală?" „Nu." „De ce?" „Că sala e plină." „Dacă inima noastră e plină de Hristos, Antihrist nu va putea intra în ea."

Tot aşa e şi cu erezia şi cu diavolul: dacă inima noastră e plină de Hristos, erezia diavolului nu are loc în ea.

PRIETENIE ŞI IUBIRE

Cât loc mai ocupă păcatul în preocupările lumii civilizate?

E majoritar. E la putere. E dictator chiar. Chiar dacă lumea civilizată nu recunoaşte aceasta şi redefineşte valorile morale în funcție de propriile dorințe, aspirații şi pofte.

Păcatul e măcar conştientizat?

Nu, deloc! Dacă acum 10-15 ani fetele ce îşi pierdeau fecioria înainte de majorat aveau oarecari mustrări de conştiință, în ziua de azi o fac cu o dezinvoltură pur şi simplu şocantă.

Mi-a povestit directoarea unei şcoli din Bistrița – deci nu dintr-un oraş mare – cum un elev de clasa a şaptea a venit în cabinetul ei ca să-i vorbească despre experiențele lui sexuale şi problemele lui sexuale. Directoarea a fost pur şi simplu şocată de schimbarea de mentalitate la care asistăm astăzi.

Asistăm, în acelaşi timp, la o situație destul de ciudată. Adică, unele păcate care înainte erau foarte înfierate sau recunoscute ca păcate, astăzi pur şi simplu nu mai sunt considerate păcate. Au păcatele termen de garanție?

Observăm că da. Putem observa că, dacă acum o sută, o sută şi ceva de ani, medicii vorbeau despre efectele nocive ale masturbării asupra tinerilor, medicii din ziua de astăzi spun că, dimpotrivă, masturbarea îi ajută să scape de surplusul de hormoni şi le dă o stare de linişte şi echilibru interior.

Acelaşi lucru se întâmplă şi în ceea ce priveşte abordarea duhovnicească a problemei. Dacă înainte masturbarea era privită ca o problemă, iar duhovnicii, preoții, încercau să-i ajute pe tineri să scape de această patimă, în ziua de astăzi există chiar duhovnici care sunt pur şi simplu neinteresați dacă tinerii care vin la spovedanie fac sau nu acest păcat. În America există chiar preoți care consideră masturbarea foarte firească pentru tineri.

Păcatele lumii de astăzi, sunt ele cu adevărat noi, sau sunt noi doar pentru generația noastră? Au existat şi în trecut, aceleaşi păcate, sub forme, nume diferite?

Într-unul din volumele trilogiei mele *Tinerii şi sexualitatea* – pe care l-am tipărit chiar sub titlul *Păcate noi, păcate vechi* – am arătat că multe din păcatele de astăzi nu sunt altceva decât revigorarea păcatelor care au bântuit lumea antică.

Homosexualitatea, care era la mare cinste în lumea greacă, revine astăzi cu o presiune extraordinară! De altfel, vedem cum, paralel cu descreştinarea lumii, asistăm la repăgânizarea lumii. Lumea nu-şi poate anihila mărturia creştină fără a pune în loc ceva de orientare contrară.

Care consideri că sunt cele mai grele păcate ale acestei lumi?

Nu pot să-mi dau cu părerea. Refuz a-mi da cu părerea în probleme atât de importante, pentru că aş fi subiectiv, şi prefer să evit subiectivismul. Asta nu pentru că mi-e frică de opinii personale, ci pentru că iubesc prea mult adevărul pentru a mă juca cu el. Atunci când afirm ceva, vreau să fiu sigur că e aşa… Uneori chiar mi se reproşează că sunt foarte sigur pe ceea ce spun prin conferințe sau în interviuri.

Sunt sigur pe mine pentru că ceea ce spun e mărturia Bisericii, aşa cum am citit-o la Sfinții Părinți şi cum am auzit-o la părinții duhovniceşti cu viață sfântă din vremurile noastre.

În ceea ce priveşte păcatele cele mai mari, nu pot indica precis care sunt acestea, pot spune că printre cele mai mari păcate se află raportarea greşită la Dumnezeu, mulți oameni aşteptând o mântuire pe bandă rulantă, o mântuire fără efort. De genul: „Dumnezeu e bun, e iubitor de oameni, e atât de iubitor, încât nu poate să nu ne mântuiască, indiferent de cât de păcătoşi am fi; că dacă Dumnezeu e atotputernic, cu siguranță ne va mântui şi pe noi”.

Oamenii care pun problema aşa refuză să înțeleagă că Dumnezeu nu ne-a predestinat să ajungem în

iad, dar nu ne-a predestinat nici pentru rai. O astfel de predestinare ar implica transformarea oamenilor în nişte roboţi obligaţi să iubească. Ca să poţi ajunge în rai, trebuie să fii liber. Să iubeşti şi să fii liber să alegi raiul.

Dar noi vrem să alegem iadul prin faptele noastre, iar lui Dumnezeu Îi cerem să ne mântuiască. Ne-am învăţat să enunţăm ca păcate mari homosexualitatea, consumul de droguri, beţia şi furatul, ca pe nişte refrene care ne măresc în proprii ochi: „Ce bine că noi nu suntem nici homosexuali, nu ne drogăm, nu furăm şi nici nu suntem beţivi".

Consider făţărnicia un păcat mare! Un părinte, Filothei Faros, observa că, dacă citim cu atenţie *Noul Testament*, vedem că Hristos nu a mustrat desfrânatele cum i-a mustrat pe făţarnici şi pe farisei. Ne-am obişnuit să considerăm făţărnicia şi fariseismul păcate mici, tocmai pentru că sunt păcate în care cădem adesea, fără să le conştientizăm.

Am scris un articol, *Cel mai mijlociu păcătos*, în care arătam că ne place să ne considerăm întotdeauna păcătoşii de mijloc şi să-i arătăm cu degetul pe cei mai păcătoşi decât noi, refuzând să ne raportăm la ceea ce am putea fi dacă am avea o viaţă vie în Hristos. Ne este ruşine să facem o comparaţie obiectivă…

Una din cauzele păcatelor e necredinţa unora dintre noi, sau credinţa îndoielnică. De unde până unde s-a ajuns la această stare?

Procesul a fost de durată. Din multele prigoane pe care le-a ridicat împotriva Bisericii, diavolul a observat că oricât ar fi de puternic lovită din afară Biserica şi oricât de mulţi oameni ar fi omorâţi pentru credinţa lor în Hristos, credinţa se înmulţeşte, credinţa creşte, nu se împuţinează. Şi atunci diavolul a înţeles că trebuie să lovească Biserica de dinăuntru, să-i amăgească pe fiii Bisericii cu erezii subtile… Câţi creştini s-ar mai duce la yoga, dacă maeştrii de yoga le-ar spune că „Hristos e creaţia Satanei"? Nimeni! Diavolul nu mai vine cu înşelări din acestea flagrante. De fapt, încearcă şi prin ele, cum putem vedea din mincinoasa Evanghelie pusă pe seama lui Iuda sau din aberanta descoperire a rămăşiţelor trupeşti ale lui Hristos…

Am văzut pe zidurile facultăţii din Salonic lipit un abţibild blasfemiator, cu nişte cuvinte foarte scabroase şi o caricatură (efectiv blasfemiatoare) în care era reprezentat Hristos în Sfântul Altar într-o ipostază pe care prefer să nu o descriu. Când am rupt abţibildul respectiv, m-am gândit că poate el arată că cei care luptă contra Bisericii nu sunt în stare să lupte decât cu argumente din acestea, murdare, cu blasfemii. Nu sunt în stare să lovească direct – să lupte cinstit, faţă către faţă – credinţa creştină. Folosind caricaturi pornografice, îşi arată de fapt propria măsură. De fapt, nu lovesc în Hristos, ci lovesc în propria lor faţă schimonosită de păcat.

Observăm că se tinde spre această sfărâmare a Tradiţiei, cu „T" mare, şi mutarea accentului pe tradiţiile „ t"-ului mic...

... pe tradiţii omeneşti...

De ce crezi că e atât de importantă Tradiţia, încât e necesară sfărâmarea ei?

Da, interesant argument! Interesant pusă întrebarea. Dacă Tradiţia n-ar avea putere, ar fi pur şi simplu ignorată de *înţelepţii* acestei lumi. Dar din moment ce ei atacă cu înverşunare credinţa creştină, cuvântul Scripturii, învăţătura Sfinţilor Părinţi şi a duhovnicilor contemporani, înseamnă că această Tradiţie, oricât ar părea de neputincioasă, totuşi le stă împotrivă. Ei o conştientizează ca pe principalul factor care-i împiedică să-şi pună în aplicare planurile de a anihila lumea, transformând-o într-un spaţiu al păcatului.

În acelaşi timp, îşi dau seama că nu o pot anula cu totul, că trebuie să pună ceva în loc, şi de aceea recurg la tradiţiile acestea omeneşti sau uneori la resemnificarea anumitor mituri, înlocuirea lor. Chiar se vorbea la un moment dat de mitul MacDonalds, de mitul Coca-Cola, o dovadă a faptului că sufletul omenesc are nevoie de tradiţii, nu poate trăi fără ele.

Problema e că miturile acestea ne sunt induse în subconştient cu foarte mare delicateţe. Noi, pe de o parte, suntem manipulaţi să căutăm o libertate fără limite, şi, în acelaşi timp, libertatea noastră e virusată

cu tot felul de mici dependențe care adunate la un loc îşi arată de fapt puterea. Sunt ca o sută de grupuri de soldați duşmani care, în clipa în care te atacă simultan, te pot distruge.

Mă gândesc acum la următorul aspect, pornind de la remarca aceea că diavolul întotdeauna vrea să facă lucrurile pe dos față de cum le face Dumnezeu. Când Dumnezeu face ceva, face şi el imediat altceva. Şi mă gândesc la asta, încercând să abordez puțin problema drogurilor. Adică, tânărul renunță la Sfânta Împărtăşanie, la lucrurile care-i dau viață, recurgând, în contrapondere, la o imagine din aceasta pe dos, oarecum, de trăire prin delegație, prin…

Creştinii se droghează! Drogul pe care-l folosesc ei e extraordinar de eficace. Numai că nu se vinde nici în piață, nici în bazar, nici în locuri ascunse. Fac o paranteză: mi s-a întâmplat să fiu în Atena, pe Acropole, să văd un motociclist urcând într-un anumit loc, unde bănuia că s-ar găsi droguri; am rămas puțin şocat să văd cum decurge o vânzare instantanee: imediat a găsit dealerii de droguri, a cumpărat şi a plecat. Şi fețele lor arătau exact aşa cum sunt în filme, standard, ca să spun aşa. Mă gândeam cât de uşor se cumpără în Grecia zilelor noastre droguri. Deocamdată în România nu-i la fel. În România încă nu găseşti atâtea seringi pe lângă facultăți, cum găseşti în Grecia, care are o piață a drogurilor mai puternică decât piața românească. De bine-de rău, pe vremea comunistă am fost şi protejați de anumite rele venite din Occident.

Noi, creştinii, ne drogăm cu un drog pe care o să-l luăm în vecii vecilor: iubirea cea adevărată. E cel mai puternic drog! Harul lui Dumnezeu nu dă doar o bucurie de moment, harul lui Dumnezeu dă o bucurie care sporeşte, sporeşte şi va spori la nesfârşit.

Eu cred că cei care îşi pun problema să se apuce să ia droguri, dacă vor un drog autentic, ar trebui să caute drogul care nu-i distruge, drogul care-i înfrumusețează, drogul care-i face să fie ei înşişi. Drogul acesta e numai viața în Hristos. Nu ştiu dacă rezolvăm prea multe arătându-i cu degetul pe cei care se droghează. Cred că dacă i-am lua de mână şi le-am vorbi despre Hristos, şi le-am spune că Hristos vrea să-i împlinească, vrea să-i ajute, vrea să-i facă cu adevărat fericiți, măcar unii s-ar putea întoarce. Şi am primit şi eu mărturii de la tineri care s-au drogat, mai mult sau mai puțin, şi care acum, în Biserică, şi-au găsit adevărata împlinire. Nu le-a fost uşor, le-a fost groaznic de greu, dar a meritat…

Ce este discoteca?

Pentru mine era locul în care agățam fete, sperând să le atrag cât mai repede în păcat. Spun asta întrucât unii vor să prezinte o față *umanizată* a discotecii, care ar fi locul de întâlnire a tinerilor, care n-au alt mod de a-şi petrece timpul decât dansând.

Şi mie îmi plăcea să dansez, dansam şi o noapte întreagă, fără probleme, până dimineața, şi dansam încă foarte bine… În discoteci din astea renumite, cum erau cele din Costineşti, mă duceam prin toată discoteca să văd cine dansează mai bine decât mine, şi găseam puțini… Am făcut şi sport de performanță, şi condiția fizică era un atu indiscutabil… Spun asta nu ca să mă laud, pentru că mi se pare o prostie să te lauzi cu dansul, ci ca să arăt că nu vorbesc despre discotecă din afară, ci vorbesc ca unul care am bătut-o destul de bine, repet: în scopuri pătimaşe. Nu contest faptul că îmi făcea şi bine să dansez, fizic, pentru că lipsa gimnasticii, lipsa sportului, lipsa dansului mă făcea să am o stare fizică de blegeală.

Cred însă că efortul fizic pe care l-ai putea face în discotecă cu riscul pierderii sufletului, îl poți depune şi în alt fel, prin sport – şi fără nici un fel de efecte negative pe plan spiritual.

Unii se duc în discotecă să lege prietenii, le leagă şi rămân cu un gust amar. Chiar mă gândeam să pun pe un site o parte din scrisorile pe care le primesc de la fetele care au început viața sexuală dăruindu-se prietenilor lor, au fost foarte fericite la început, crezând că au dat de iubirea vieții lor, dar după ani de zile regretă. Mă gândeam să le pun pe site – scoțând orice amănunt cu ajutorul căruia o fată ar putea fi identificată –, ca să se vadă din afară cât de mult seamănă poveştile lor, zici că sunt trase la xerox. Amănuntele par pur şi simplu nesemnificative. Eşecul a fost previzibil în toate cazurile şi s-a şi ajuns la eşec. Aşa e şi cu discoteca: te duci ca să-ți faci prieteni, cu ei ajungi repede în boscheți, dacă nu şi la medic, ca să faci avort. Tinerii simt nevoia să fie împreună, dar cred că unirea pe care o aduce discoteca nu e o unire reală. E o unire de suprafață.

Am vorbit de droguri, de discotecă. Să amintim ceva şi despre fumat şi despre beție.

Beția riscă să devină ceva derizoriu într-o lume care apelează la băutura cea tare, care-i drogul. Cred că, datorită frământărilor economice prin care vom trece, alcoolul va reveni între patimile de succes ale oamenilor debusolați, care nu sunt în stare să alerge la Biserică.

Eu, dacă am fost atras de yoga, am stat departe de băutură. Prima bere am băut-o chiar înainte să mă căsătoresc. Şi totuşi, un duhovnic cu viață sfântă, părintele Visarion de la Clocociov, mi-a zis să mă feresc de desfrâu şi de băutură. Mi s-a părut ciudat sfatul lui, câtă vreme eu nu băusem nici o bere până atunci. Şi am avut ispita de a bea, într-un moment greu, atunci când mi se părea că nu mai găsesc nici o soluție. Şi, dacă nu m-aş fi spovedit, poate că aş fi făcut-o.

La început, nici beția, nici drogurile, nici viața sexuală înainte de căsătorie nu par ceva rău. Păcatul nu vine cu o față hidoasă spre noi, vine ca un prieten care vrea să ne ajute să depăşim un moment de plictiseală, de tristețe, de disperare, de deznădejde.

Şi de ce e aceasta rău în sine?

Pentru că ne rupe de Hristos. Cum ne rupe, sincer, nu pot să-mi dau seama! Cum Îl pierde pe Hristos un tânăr de 16 ani, care se duce să facă dragoste cu prietena lui? Nu-mi dau seama. Dar cred mărturia Bisericii! Şi, de altfel, am putea observa că la început tânărul respectiv o iubeşte pe fată, o iubeşte şi a doua oară, şi-a treia oară... iar după două luni, marea dragoste pe care i-a arătat-o se termină. O părăseşte, şi ea poate să ajungă chiar la disperare şi să-şi pună problema sinuciderii. Asta ar fi, aşa, o dovadă grosolană a faptului că iubirea aia a avut ceva putred în ea. Bine, acum putem spune că aşa e şi-n căsnicie şi putem ramifica discuția.

Cred însă că în momentul în care intri în Biserică trebuie să ai nu numai tăria de a crede că Hristos e Fiul lui Dumnezeu, ci şi de a crede că ceea ce învață Biserica că e rău – e rău, şi ceea ce învață că e bine – e bine. Dacă – prin vocea Bisericii – Dumnezeu le cere tinerilor să nu se masturbeze, ei nu trebuie să facă acest păcat, pentru că, dacă se masturbează, sufletul lor va fi distrus.

De acest păcat mulți tineri vor să scape şi nu reuşesc, pentru că numai Dumnezeu le poate da puterea de a se vindeca. Nu contează că se masturbează 90% din tineri, sau, cum spun unele statistici, 80%. E irelevant! Să fie 99% din oameni, din locuitorii planetei Terra, hoți. Şi să se decreteze că hoția e virtute. Să fie bonusuri pentru cei care fură mai mult de la serviciu. Cu toate acestea, hoția va rămâne hoție, nu va deveni virtute!

Adică oamenii nu sunt în măsură să stabilească criteriile morale. Nu omul l-a făcut pe om. Dumnezeu l-a făcut pe om şi numai Dumnezeu îi poate descoperi omului ce-i cu adevărat bine şi ce-i cu adevărat rău.

Şi dacă vine vreun dumnezeu care spune că e rău ceea ce ieri a spus Hristos că e bine, şi dacă va veni şi va spune că-i bine ceea ce ieri Hristos ne-a spus că-i rău, să ştim că *dumnezeul* acela e de fapt diavolul, care poate lua chiar şi chip de înger de lumină.

Societatea contemporană se caracterizează şi printr-o explozie extraordinară tehnică. Una din aceste cuceriri tehnice este internetul. Ce este internetul: ne e prieten sau duşman?

Şi prieten, şi duşman. Părintele Ioan Şişmanian făcea o legătură: internet – infernet. Că, într-adevăr, mulți au ajuns în iad din cauza folosirii greşite a internetului. Am o prietenă care a fost părăsită de soțul ei pentru că acesta a ajuns să cadă în păcate trupeşti cu alte femei pe care le-a cunoscut pe internet.

Se pune problema: nu putea să se ducă şi la bordel?

Putea să se ducă şi la bordel, sau putea să le găsească prin ziare. Numai că internetul facilitează păcatul. Trebuie să fim sinceri şi să ne dăm seama că noi înşine am fi făcut mult mai multe păcate dacă am fi avut mai multe prilejuri. Dumnezeu ne-a ținut în brațele Sale, dar dacă noi am fi avut mai multe ocazii să păcătuim şi nu am fi fost cu luare aminte, am fi putut cădea.

Să ne uităm chiar în propria noastră viață, în trecut, să ne gândim de câte ori am fost aproape de păcat şi Dumnezeu ne-a ferit. Îmi spunea un prieten: „Am vrut să cad în păcat cu o fată, să-mi pierd fecioria, şi exact atunci au venit părinții mei acasă". Dacă nu veneau părinții acasă, el îşi pierdea fecioria! Dumnezeu l-a păzit.

Ei bine, dacă începi să intri pe internet şi să te joci cu păcatul şi virtutea, poți să-ți pierzi sufletul foarte

repede. Eu nu-mi dau seama însă în ce măsură războiul împotriva internetului trebuie să fie un război total, sau în ce măsură putem folosi internetul în bine.

Faptul că există poate chiar milioane de tineri care şi-au pierdut sufletul din cauza internetului, dar, în acelaşi timp, există mii sau zeci de mii de tineri care s-au apropiat de Ortodoxie datorită internetului, e dificil de apreciat. Atâta vreme cât mari mănăstiri au site-uri cu materiale ortodoxe de care oamenii se folosesc, cred că internetul poate fi folosit şi în bine. Câtă vreme există atâtea emisiuni duhovniceşti, chiar televiziune ortodoxă pe internet, există cărți de toate felurile ortodoxe pe internet, cred că poate fi folosit în bine. Mi-a pus cineva o întrebare pe e-mail: „De ce vorbiți contra internetului, atâta vreme cât aveți site pe internet?" Am site pe internet, încercând să-i ajut pe alții prin materialele pe care le pun acolo, ale mele sau ale altora.

Deocamdată – nu ştiu, poate peste zece ani voi vedea altfel lucrurile –, deocamdată cred că e foarte bine să-i ajutăm pe tineri să nu devină sclavii internetului. Să-i ajutăm să deosebească ce e bine şi ce e rău.

Am cunoscut cazuri de oameni care la început au folosit internetul în bine şi apoi, din curiozitate, au vrut să vadă una-alta, sau, vrând să vadă pagini ortodoxe, le-au apărut tot felul de link-uri spre site-uri pornografice, şi curiozitatea i-a biruit şi au ajuns să meargă pe calea păcatului. Dar tot aşa au fost şi alții care, deschizând internetul şi obişnuiți să vadă site-uri pornografice, într-un moment de frământare sufletească, au vrut să caute şi ceva duhovnicesc, şi au găsit.

Mi-aş dori sincer să am un răspuns precis, clar, lipsit de orice îndoială privitor la internet, dacă e bine să existe materiale ortodoxe pe internet şi dacă nu cumva internetul ar trebui respins total. Nu-mi dau seama încă. Cred totuşi că poate fi folosit în bine. Dacă voi înțelege vreodată, dacă voi ajunge vreodată la concluzia că trebuie respins, a doua zi site-ul meu va dispărea de pe internet.

Cum trebuie să-i privim pe homosexuali?

În nici un caz cu dispreț! Între cele mai interesante schimburi de e-mail-uri sunt cele pe care le am cu homosexuali. Pentru că homosexualul din realitate, viu, nu seamănă cu homosexualul din cărți. În sensul că noi îl privim de obicei ca pe un om pătimaş, pe care nu-l interesează Împărăția Cerurilor, care trăieşte numai patimile, caută doar plăcerea, şi atâta tot. Şi e incapabil să iubească o femeie etc.

Corespondând cu homosexuali, am înțeles că mulți dintre ei sunt suflete foarte sensibile. Diavolul chiar a exploatat această sensibilitate. Cunosc homosexuali care s-au lăsat de păcatul acesta şi au devenit fii ai Bisericii. Numai că orice păcat mare pe care îl are un om nu poate fi tămăduit fără o grijă, fără un tratament foarte atent din partea unui duhovnic.

Mi-a spus un duhovnic cum a venit la el unul din cei mai cunoscuți lideri homosexuali dintr-o cunoscută mişcare din țara noastră, şi părintele l-a certat foarte tare: „Până nu te laşi de păcatul acesta, să nu vii aici! N-ai ce sta de vorbă cu mine! Sunt atâtea femei care sunt înnebunite după sex şi voi staţi şi vă consumați energia, bărbații, între voi!" Mie abordarea asta mi s-a părut radical greşită! Nu aşa convingi un homosexual să renunțe la păcatul lui, spunându-i că atâtea femei suspină după sex. Adică nu poți substitui un păcat mai mare cu un păcat mai mic. Nu poți să-i propui homosexualului: „Uite, păcătuieşte mai întâi cu femei şi apoi o să vezi că şi asta e păcat, dacă nu te căsătoreşti!" şi după aia îl vei face creştin.

Nu cred că a fost bine că părintele l-a gonit pe homosexualul respectiv. E adevărat, nu putea să-l spovedească!… Câtă vreme el nu voia să renunțe la păcatul lui, părintele nu putea să-i dea dezlegare de păcate. Dar putea să stea de vorbă cu el şi iar să-l primească şi iar să-l primească şi, dacă ar fi avut răbdare, poate până la urmă l-ar fi câştigat.

E mult mai uşor pentru preoți să refuze cazurile dificile pe care le prezintă homosexualii. Zicea părintele respectiv: „Mi-era şi ruşine nu cumva să vină vreun credincios care-l cunoştea pe homosexualul respectiv de la televizor şi să spună: *Ia uite, părintele stă de vorbă cu homosexualul ăla!*" Ei, şi? Cred că era un lucru de mare bucurie pentru om să zică: „Ia uite, homosexualul pe care l-am văzut ieri la televizor stă de vorbă cu părintele şi poate vorbeşte şi peste o săptămână şi peste două şi peste cinci ani. Poate-l văd şi spovedindu-se şi poate cine ştie când o să-l văd şi împărtăşindu-se".

Şi bucuria credinciosului va fi mare, văzând un mare păcătos apropiindu-se de Biserică! Părintele Porfirie simțea că uneori Dumnezeu urmează să-i trimită „un peşte mare", adică un om cu probleme foarte mari, cu păcate foarte mari, care se putea întoarce şi putea urca pe culmile vieții creştine.

Un alt păcat pe care l-aş asocia păcatului necredinţei e acela al indiferenţei.

Sunt surori! Indiferenţa e sora mai mică, sora fardată a necredinţei. „Eu nu sunt un necredincios. Adică eu nu sunt un duşman al lui Dumnezeu, nu! Eu sunt un om indiferent…" Dar nu indiferenţă explicită, ci o indiferenţă la nivelul: „A, mă duc şi eu din când în când la biserică, că se spun şi lucruri bune acolo, e şi ceva adevărat acolo. Nu mă interesează ce, cât e adevăr, eu îmi liniştesc conştiinţa că cel puţin nu sunt un duşman al Bisericii".

Ca să fii duşman presupune o luptă serioasă, să fii sigur că Dumnezeu e ceva rău şi ai cu ce să te lupţi. Chit că această siguranţă nu o dă decât diavolul, dar presupune o angajare serioasă faptul de a fi ateu convins. Pe când indiferenţii n-au treabă, ei îşi văd de cozonacul lor, de maşina lor, de serviciul lor, de patimile lor şi atâta tot.

Cum am putea ieşi din această stare?

Înţelegând că Dumnezeu vrea să ne scoată, că Dumnezeu bate la uşa inimii noastre! Înţelegând că, dacă nu ieşim din această stare, riscăm să murim trăind încă, să fim nişte morţi pe picioare. Să avem trupurile sănătoase, dar sufletele moarte.

Ce-ţi spune procentajul acesta de optzeci şi ceva la sută ortodocşi?

Că suntem manipulaţi. Că ni se dă impresia că suntem foarte mulţi când, în realitate, suntem foarte puţini. Şi asta se va lămuri la prima prigoană prin care va trece Biserica din ţara noastră. Cum a fost în prigoana comunistă, câţi au rezistat? Au rezistat mulţi, dar procentual foarte puţini! Câţi episcopi am avut în închisori? N-am avut episcopi în închisori. Am avut preoţi? Am avut preoţi, şi ne bucurăm că Dumnezeu a dat această cunună Bisericii noastre. Prigoană fără clerici în închisori înseamnă o prigoană în care Biserica abia se mai ţine pe picioare. Să nu ne lăsăm amăgiţi că suntem mulţi! Observăm în Occident comunităţi ortodoxe restrânse ca număr, dar foarte puternice ca viaţă duhovnicească. Să înţelegem că de fapt suntem puţini şi să încercăm să fim cât mai aproape unul de celălalt, să depăşim barierele, rigidităţile, judecata: „Eu sunt bun, celălalt nu-i bun!" Sau: „Numai eu şi frate-meu şi credincioşii din parohia mea sunt buni, ceilalţi uite ce rătăciţi sunt şi ce păcătoşi sunt!" Să încercăm să nu ne mai luptăm între noi, ci să luptăm umăr lângă umăr pentru aceeaşi cauză. Mă refer la unitatea dintre creştinii ortodocşi, nu la unitatea interconfesională.

Cum vezi această luptă sau acest scenariu de luptă concertată a mass-media împotriva Bisericii? Se susţine că toţi ar avea ceva cu noi, toţi ar încerca să ne lovească…, un complot din acesta oarecum programat.

E firesc, pentru că Biserica propune oamenilor un mod de viaţă radical diferit de modelul pe care-l propune mass-media. Omul creştin nu poate suporta să vadă telenovele. Nu poate suporta să vadă cum oamenii îşi irosesc viaţa trăind departe de Dumnezeu. Chit că apar în telenovele şi preoţi, personaje care se roagă – ăsta e un circ de suprafaţă. Şi de asta mass-media înţelege că omul creştin nu va sta niciodată să cumpere produsele destrăbălate ale mass-media. Înţelege că omul creştin, în şapte zile pe săptămână, abia dacă are cinci-şase emisiuni interesante la care să se uite. Şi la restul, nu!

Mass-media vrea să aibă cât mai mulţi clienţi şi simte nevoia să lovească în Biserică. Şi din păcate îi dăm şi noi ocazia să ne lovească cu vârf şi îndesat. Dar nu va putea birui, asta-i nădejdea noastră. Că, până la urmă, va birui Hristos, adevărul, iubirea, binele şi nu surogatele cu care ne inundă înţelepciunea acestei lumi! Să ne uităm la ultimul mare circ mediatic: descoperirea mormintelor lui Hristos, al Mariei Magdalena şi al copilului lor. Mare conferinţă de presă la New York, mass-media în erecţie, în sfârşit, s-a dovedit faptul că Biserica ne-a spus basme… James Cameron girează cu numele lui tot spectacolul. Şi milioanele de fani ai *Titanicului* intră în priză. Dar, până la urmă, balonul se dezumflă: tocmai descoperitorul mormintelor respective, arheologul Amos Kloner, afirmă clar că documentarul făcut de Discovery e un „fals istoric"… După ce cei de la *National Geographic* au lansat blasfemiile din filmul cu Evanghelia lui Iuda, a venit şi rândul celor de la *Discovery* să se autodiscrediteze… Să ne aşteptăm însă la înşelări din ce în ce mai perfide…

Să schimbăm subiectul… Uneori, chiar însuşirile noastre bune pot deveni cusururi. De pildă, această indiferenţă faţă de bani, să spunem, care trece de multe ori în superficialitate, indiferenţă faţă de nevoile aproapelui, de lenevie.

Da, pe mine m-a ajutat mult duhovnicul în această problemă. M-a şi certat de multe ori că sunt aerian şi că nu-mi pun serios problema banilor. Eu mă gândeam: „Important e să trăieşti pentru Dumnezeu, să faci aia, aia, aia", dar nu mă prea gândeam şi la pâinea cea de toate zilele. Duhovnicul mi-a spus categoric că din moment ce sunt căsătorit, am copii, n-am dreptul să mai fiu aerian, că e păcat să fiu aerian. Că nu trebuie doar să aştept să trimită Dumnezeu din cer şi că trebuie să fac şi eu partea mea. Şi că dacă eu îmi las familia în seama lui Dumnezeu, fără ca eu însumi să mă îngrijesc de cele ale casei, înseamnă că eu contest faptul că Dumnezeu mi-a dat posibilitatea de a mă ocupa de casă.

E adevărat, toate vin de la Dumnezeu: hrana, mâncarea, îmbrăcămintea, dar dacă noi stăm şi nu facem nimic şi aşteptăm să ni le trimită Dumnezeu, greşim, şi o să ajungem mâine-poimâine să cerşim în stradă.

E o falsă credinţă aceasta că noi doar stăm şi ne rugăm şi Dumnezeu ni le trimite pe toate. Nu! Noi muncim, transpirăm, obosim, facem efort şi atunci Dumnezeu, văzând nevoinţa noastră, ne va da ceea ce ne este de trebuinţă.

Şi când nu ne dă, să ne întrebăm sincer unde am greşit? Ce se întâmplă de Dumnezeu nu ne dă? Oare nu cumva noi trăim încă în păcat? Oare nu cumva conştiinţa noastră e apăsată de cine ştie ce răni pe care nu vrem să le descoperim în faţa duhovnicului? Ce se întâmplă?

Ori de câte ori avem o încercare mare, Dumnezeu vrea să ne vorbească. Noi însă ne-am învăţat să privim la televizor calamităţi de tot felul şi să ne lamentăm fără să ne întrebăm de ce s-a întâmplat calamitatea cutare. Încercăm să pierdem mesajul pe care vrea să ni-l trimită Dumnezeu prin orice încercare.

A venit uraganul Catrina. Păi da, dar de ce a venit? Pentru că New Orleans trăia în păcate de tot felul, acolo aveau loc anual festivalul *Decadenţa sudică*, festivalul homosexualilor şi alte manifestări destrăbălate. Pentru asta, Dumnezeu a trimis uraganul! Clar, simplu şi la obiect! Că asta n-o să spună mass-media, e partea a doua, dar au spus-o şi o spun atâţia preoţi care ne învaţă ca-n orice încercare serioasă din viaţa noastră să căutăm să înţelegem mesajul lui Dumnezeu.

Revenind la excesele acestea, cei care le au să fie sinceri cu ei înşişi şi să înţeleagă că, dacă nu renunţă la ele, mai devreme sau mai târziu vor regreta. Dacă nu încercăm să avem o raportare firească la viaţa de zi cu zi, vom ajunge într-un mare impas.

Ortodoxia nu înseamnă doar a primi o învăţătură adevărată despre Dumnezeu. Ortodoxia implică şi o ortopraxie, o dreaptă lucrare. Să ştii cum să lucrezi creştineşte, trăind virtutea în încercările vieţii de zi cu zi.

Am discutat de păcatele lumii contemporane. Să vedem care ar fi şi virtuţile acestei lumi, că trebuie să aibă şi părţile ei bune, lăsate de Dumnezeu între noi. Adică poate chiar faptul că încă există Ortodoxia în felul în care mai există, că lumea măcar o tolerează, dacă n-a ajuns la stadiul acela extrem de...

... de prigoană sângeroasă?

Da. Poate că şi acest fapt e o… virtute a lumii acesteia prăpăstioase, îndreptate spre neantizare.

Nu ştiu dacă putem spune că asta e o virtute a lumii, că încă n-a sufocat Ortodoxia. Dacă ar fi putut, ar fi sufocat-o. Dumnezeu a ţinut Biserica Sa şi o va ţine până la sfârşitul veacurilor şi nici puterile iadului nu o vor putea birui.

Dacă putem vorbi totuşi de o virtute a oamenilor, am impresia că aceasta constă în faptul că s-au săturat de o ofertă religioasă artificială. Faptul că în Occident Ortodoxia începe să câştige teren şi că din ce în ce mai multe comunităţi, chiar comunităţi protestante, trec la Ortodoxie cu tot cu pastorii lor, arată că oamenii s-au săturat de o ofertă spirituală fără acoperire. Au înţeles de ce e putregai în protestantism, de ce e putregai în catolicism şi vor altceva. Un altceva pe care Ortodoxia poate să-l ofere.

Ce oferă Ortodoxia sufletului rănit al tânărului de astăzi?

În primul rând îl ajută pe tânăr să fie sincer şi să-şi dea seama că e rănit, pentru că cei mai mulți tineri refuză să se vadă pe ei înşişi aşa cum sunt, preferă să-şi pună tot felul de măşti, care de care mai artificiale, pentru că le e teamă să se confrunte cu realitatea. Ortodoxia îl ajută pe tânăr să înțeleagă: „Da, sufletul meu e rănit de păcat, dar Ortodoxia îmi dă leacul". Ortodoxia nu arată cu degetul şi nu face victime de dragul de a face victime.

Ortodoxia ne ajută să înțelegem că suntem bolnavi tocmai pentru a ne vindeca! Ortodoxia vrea să ne dea leacul de care au nevoie sufletele noastre. Dar, ca să putem primi medicamentul, trebuie să înțelegem că suntem bolnavi.

E o problemă foarte, foarte fină! Mândria noastră nu prea acceptă aşa ceva. Noi ne-am învățat să căutăm să fim cei mai buni, cei mai deştepți, cei mai frumoşi, cei mai sexy, cei mai cool, cei mai, cei mai, cei mai... şi nu ne convine să *nu* fim în top permanent!... Nu ne convine să recunoaştem că păcatul şi-a făcut loc în sufletele noastre, că facem de multe ori lucrarea diavolului prin păcatele în care trăim.

Biserica ni-L dă pe Hristos şi e efectiv ca în poveşti!… Eu dau mărturie despre asta ca unul care am trecut şi prin yoga şi prin desfrâu, grămadă! Nu îmi dau seama cum a putut Hristos să Se apropie de sufletul meu şi să mă curățească, astfel încât, atunci când m-am căsătorit, mi s-a părut că soția mea e prima femeie de care m-am apropiat în viața mea şi că m-am căsătorit fecior. Asta e senzația pe care mi-a dat-o Biserica! Chiar în mod special, la Taina Cununiei, înainte ca părintele să ne pună verighetele, când ne-a făcut cruce cu ele, am simțit de parcă s-ar fi întâmplat ceva şi la nivel fizic şi psihic!… A avut loc o schimbare foarte profundă, greu de descris, am înțeles că Hristos m-a făcut un alt om.

Asta face Ortodoxia, indiferent ce bube ai, te vindecă. *Vrei?* – asta e întrebarea.

S-a tot spus şi se repetă că Ortodoxia e o religie prin excelență a iubirii.

Se repetă, dar de cele mai multe ori de către oameni care, din păcate, nu iubesc! Se repetă de către oameni care repetă asta ca nişte casetofoane, ca nişte reportofoane, îmbătrânite şi plictisite şi neconvingătoare. Adică noi credem că, dacă repetăm cu triumfalism că *Ortodoxia e religia iubirii*, am făcut ceva. N-am făcut nimic! Dimpotrivă, am dat o anti-mărturie.

Fie că alții repetă sau nu, sau fie că alții chiar neagă acest fapt, Ortodoxia este o religie a iubirii.

Este.

Să mutăm puțin accentul de la modul acesta general de iubire al Ortodoxiei la modul practic al primei iubiri dintre doi tineri. La modul acesta omenesc de a se iubi. Cum trebuie să fie prima iubire a unui tânăr? Sau putem vorbi de prima, a doua, a treia… de un lanț de iubiri?

Cred că putem vorbi. Un părinte, destul de cunoscut în țara noastră, povestea odată cum fiul său l-a întrebat: „Tată, ce-i cu numele atâtor fete pe pomelnicul pe care-l spui dimineața şi seara la rugăciune?" Părintele i-a spus că, alături de alte rude şi cunoscuți, pomeneşte şi pe prietenele pe care le-a avut până să se căsătorească. Sunt prietene pe care le pomeneşte în continuare. Unii au râs, auzindu-l pe părinte dând această explicație, dar eu m-am bucurat. Faptul că părintele a avut multe prietene arată că a ştiut să aibă atâtea prietenii curate! Pentru că n-ar fi pomenit la rugăciune numele unor fete care i-ar fi produs tulburare, frământare, amintiri triste sau ceva de genul ăsta.

Dimpotrivă, părintele a ieşit victorios din fiecare prietenie. Cum a simțit că una nu e fata potrivită pentru a întemeia o familie cu ea, s-au despărțit frumos. Cum au fost prieteni, aşa s-au şi despărțit. E adevărat că despărțirile nu sunt glorioase, au o pecete a tristeții, dar mai bine să întrerupi o relație tristă, decât să o păstrezi din lenea de a nu o rupe.

Prima iubire... E dificil să spui care e prima iubire. Forțând puțin cuvântul, aş spune că de prima fată m-am îndrăgostit înainte să am zece ani… Aşteptam luni întregi s-o revăd – era o fată din Israel, cu care mă vedeam foarte, foarte rar, şi mă tot uitam la pozele ei… Țineam foarte mult la ea! Pentru mine, iubirea pentru tineri e definită ca starea în care ți-e dor de celălalt şi aştepți ore, zile, săptămâni să fii cu celălalt şi să te bucuri de celălalt.

Totuşi, deşi am avut segmente foarte năvalnice în tinerețea mea, şi la mare şi la munte şi-n toate

locurile astea mai ispititoare, totuşi ştiu că prima iubire adevărată a fost faţă de soţia mea. De asta m-am şi căsătorit cu ea. Pentru că prietene am mai avut. Fete care să ţină la mine am mai avut, fete care să vrea să se mărite cu mine au mai fost. Dar soţia mea a fost prima care m-a înconjurat cu atâta dragoste, încât m-a năucit, ăsta e cuvântul! Şi în momentul în care am simţit dragostea ei, tot ce a fost înainte pur şi simplu a pălit.

Aceasta a fost, de fapt, prima iubire.

Da, deşi până s-o cunosc pe soţia mea, judecam lucrurile altfel. Dar mi se pare că pur şi simplu am fost handicapat, confundând iubirile de dinainte cu iubirea adevărată. Pe care am cunoscut-o abia în povestea de iubire cu soţia mea, poveste care creşte de atâţia ani.

E o poveste continuă?

Nu, e poveste care a avut şi are uneori poticnirile ei, momentele ei de cumpănă, dar astfel de momente sunt depăşite repede şi mergem înainte şi încă mergem cu fruntea sus.

Poate exista prietenie fără iubire?

Nu. Depinde ce înţelegem prin prietenie şi ce înţelegem prin iubire. Acum e foarte dificil ce e prietenia dacă nu e susţinută de iubire. Înseamnă că e susţinută de un interes material precis şi nu mai e prietenie! Poate exista iubire fără patimă? Da! Asta e altceva, dacă asta voiai să întrebi.

Dar poate exista iubire fără prietenie?

Nici asta nu poate să existe. Sau, există doar în măsura în care iubirea e pătimaşă, e carnală şi nu e o iubire curată. Iubirea curată implică prietenia şi prietenia implică iubirea.

Poate fi cazul acela al relaţiei duhovnic - ucenic, când duhovnicul îl iubeşte foarte mult pe ucenic, dar nu lasă segmentul acesta al prieteniei să se vadă.

Dar prietenia există chiar dacă nu se manifestă. Duhovnicul mi-e şi prieten. Chiar dacă nu îl consider prieten, dar mi-e cel mai bun prieten.

Acel verset scripturistic, potrivit căruia iubirea iartă totul, uită totul, acoperă totul – acest „totul" include şi păcatul?

Pentru omul de azi, da. Trebuie lămurit însă că există două moduri de a acoperi păcatul. Unul e comportamentul soţiei pe care soţul a înşelat-o şi care, în loc să divorţeze, îl rabdă, îl iartă şi nădăjduieşte că el îşi va schimba viaţa, şi altul e al amantei care îl iartă pe partenerul ei că a înşelat-o cu altă amantă şi îi acoperă păcatul numai pentru a stărui amândoi în păcat.

Există două moduri de a acoperi păcatul, repet. Cel de al doilea e lucrare drăcească! Să nu se creadă că am un hobby pentru cuvântul acesta: drac, drăcesc, diavolesc, dar trăim într-o lume care efectiv ignoră lucrarea puterilor întunericului, care nu sunt deloc puţin prezente în viaţa noastră, fie că ne dăm sau nu seama.

Mulţi dintre tineri sunt, din păcate, în situaţia de a avea decepţii foarte dure ca urmare a primei iubiri. Cum ne comportăm în astfel de situaţii?

M-a întrebat pe messsenger un tânăr, un puşti cred că era: „De ce suferim din dragoste?" Şi i-am răspuns: „E un lucru bun că suferim din dragoste, pentru că asta arată că am iubit mult, că iubirea care nu suferă după despărţire înseamnă că a fost iubire infirmă". Suferim tocmai pentru că iubim. Iubirea presupune un risc: riscul de a suferi. Cine nu-şi asumă acest risc de teama de a nu pierde, nu iubeşte!

Ce ne facem când aceste decepții intră într-un circuit din acesta închis, într-un şir de decepții?

Asta se întâmplă în mod firesc cu cei care au pornit pe calea păcatului. O fată, după ce şi-a pierdut fecioria, o să se dăruiască trupeşte mult mai uşor următorului ei prieten, şi mai uşor celui de al treilea, şi tot aşa. Pornind prietenii în care unirea trupească are un rol important, aceste prietenii nu pot decât să eşueze. Şi fata respectivă merge într-un cerc închis. Nu poate ieşi de acolo decât dacă aleargă la Hristos.

Dumnezeu ne decepționează vreodată?

Da, când suntem fraieri! Pentru că nu înțelegem că ne vrea binele. Eu îmi decepționez copiii de multe ori, pentru că nu le dau lucruri care le-ar face rău. Dar cu toate astea, peste o jumătate de oră, tot ei mă iau în brațe. Şi uită că i-am decepționat şi, când or să crească, vor înțelege de ce i-am decepționat. Or să înțeleagă de ce nu i-am lăsat să mănânce iaurt după ce au băut suc de portocale, or să înțeleagă de ce nu i-am lăsat să se joace cu o oglindă cu care se puteau tăia, or să înțeleagă multe lucruri.

Numai la modul ăsta ne decepționează Dumnezeu! Dar, după ce or să treacă anii, o să înțelegem că de fapt decepțiile alea s-au datorat exclusiv nepriceperii noastre de a înțelege lucrarea lui Dumnezeu. Dacă însă ni se întipăreşte foarte bine în suflet că Dumnezeu ne iubeşte şi vrea mântuirea noastră şi binele nostru, lucrul acesta ne va ajuta foarte mult.

Eu, când am încercări în care mi se pare că Dumnezeu face ceva împotriva mea, stau şi mă frământ să înțeleg, totuşi: unde greşesc? Ştiu că Dumnezeu nu poate greşi. De multe ori îmi dau seama unde greşesc, alteori nu-mi dau seama pe loc. Îmi dau seama abia după luni sau chiar ani de zile.

Pentru mulți tineri, iubirea e sinonimă cu a face dragoste. De ce Dumnezeu nu ne lasă să facem dragoste, dacă iubim?

Tocmai că ne lasă. Că dacă nu ne-ar lăsa, n-am face. Dumnezeu îngăduie să facem dragoste. Am fost la un liceu, la o întâlnire pe care am avut-o cu tinerii. Mă întreabă un elev: „De ce nu vrea Dumnezeu ca un om care iubeşte, un tânăr care iubeşte să facă dragoste cu fata pe care o iubeşte? De ce e Dumnezeu împotrivă?" Şi i-am spus că Dumnezeu nu e împotrivă. Tânărul s-a mirat foarte tare şi i-am zis: „Vino în față să facem ceva. Uite, hai să facem trei sute de flotări". El a rămas şocat. N-a vrut să vină. Stătea într-una din ultimele bănci. Zic: „Hai, vino încoace, să facem trei sute de flotări". „Nu, că nu pot să fac atâtea, nu vreau să vin". „De ce?" „Păi nu pot să fac trei sute de flotări". Zic: „Uite, tot aşa tu nu poți să faci nici dragoste". „De ce?" – m-a întrebat. Zic: „Dar trei sute de flotări de ce nu poți să faci?" „Că nu sunt antrenat". I-am spus: „Tot aşa e şi cu dragostea: nu poți s-o faci fără să fii antrenat".

Ca să faci dragoste, trebuie să treci prin acest antrenament anterior căsătoriei. În momentul în care te-ai căsătorit, Dumnezeu a binecuvântat antrenamentul pe care l-ai făcut, de a iubi curat şi frumos, şi atunci poți să faci cu adevărat dragoste, şi nu sex, cum ai face dacă n-ai avea experiența aceasta a iubirii. Tânărul a fost puțin şocat de modul cum am pus problema, dar aşa stau lucrurile.

Dumnezeu n-are nimic împotrivă ca oamenii să facă dragoste, dar să facă dragoste şi nu sex. Să facă dragoste, adică modul în care-şi manifestă iubirea prin trup să-i ajute ca dragostea lor să nu se termine o dată cu viața aceasta trecătoare, ci să meargă spre veşnicie.

Cei mai mulți tineri care trăiesc în păcat spun că nu fac sex, că fac dragoste, şi sunt iritați când le spui că iubirea lor nu e curată etc. Dar exact aceiaşi tineri, peste cinci ani de zile, peste zece ani, văd lucrurile altfel.

De unde ştiu asta? Din scrisorile pe care mi le scriu cei care acum zece ani au avut 19 ani, 20 de ani, 27 de ani. Şi din scrisorile lor văd încă şi încă o dată că ceea ce făceau ei atunci nu era dragoste, deşi făceau din tot sufletul, deşi era beton de beton, extraordinar de senzațional, de nespus. Dar povestea lor s-a dezumflat, s-a fâsâit şi n-a mai rămas nimic din marea dăruire.

Totuşi, ce ne facem cu tinerii care ne spun că nu pot renunța la sex?

Avem două posibilități: ori preoții îi lasă să trăiască în continuare în păcat şi-i împărtăşesc cu Sfintele Taine, chipurile, ca să nu-i piardă, aşa cum se întâmplă în unele parohii în Occident, unde tinerii rămân cu sufletele bolnave şi mor cu sufletele bolnave, sau încercăm să-i ajutăm să înțeleagă că dacă nu vor renunța

la păcat nu se vor putea uni cu Hristos.

E adevărat că fiecare duhovnic are iscusința sa şi modul său de a vindeca o boală. E foarte important însă ca tinerii să înțeleagă că, deşi li se pare că nu pot scăpa de patima respectivă, totuşi, vor scăpa, şi, dacă se luptă din toate puterile, Dumnezeu îi va ajuta să scape cât mai repede. Pentru că nu se luptă doar tânărul cu patima sa, Dumnezeu îl întăreşte pe tânăr să biruie patima respectivă.

Sunt unii tineri care vor să scape de o patimă, se luptă, se spovedesc, iar cad, iar se ridică, iar se spovedesc, iar cad, şi tot aşa. Ei bine, până la urmă cineva va birui: omul întărit de Dumnezeu sau diavolul. Şi dacă omul luptă sincer, după o mie de căderi, poate se va ridica şi va birui pentru totdeauna.

Cum îşi dă seama tânărul că iubeşte cu adevărat şi că iubirea lui e ceea ce vrea Dumnezeu să fie?

Foarte greu, pentru că omul judecă numai prin experiențele pe care le-a avut până în momentul respectiv. Un tânăr trăieşte cu prietena lui în păcat, dar nu-şi dă seama că lucrul respectiv e păcat; mulți tineri mi-au scris pur şi simplu şocați de faptul că în cărțile mele despre sexualitate am scris că e păcat să faci dragoste înainte de nuntă, e păcat să faci sex înainte de nuntă. Oricum, şi limbajul are o deficiență în problema asta. Nici nu ştiu cum să mă exprim, pentru că dacă zic: „E păcat să faci dragoste înainte de nuntă", înseamnă că e posibil să faci dragoste înainte de nuntă; dacă spui: „E păcat să faci sex înainte de nuntă", se presupune că după nuntă poți să faci sex. Când soții ar trebui să facă doar dragoste – chestie diferită de făcutul de sex. Chiar dacă poziția e aceeaşi…

În momentul în care tânărul Îl cunoaşte pe Hristos, în momentul în care tânărul cunoaşte dragostea lui Hristos, în momentul în care tânărul îi iubeşte pe Hristos, pe Maica Domnului, pe sfinți, în momentul în care tânărul iubeşte o fată, îşi poate da seama dacă dragostea pentru fata respectivă îl îndepărtează sau nu de Dumnezeu.

Dacă îl apropie de Dumnezeu, e bine, dacă îl îndepărtează de Dumnezeu, e rău! Există însă şi stări de înşelare, în care tânărul are impresia că-l apropie de Dumnezeu chiar faptul că trăieşte în păcat cu prietena lui.

E loc de patimă într-o relație de iubire?

Este, este. Pentru că diavolul înțelege că până la urmă iubirea, iubirea de Dumnezeu, iubirea de aproapele, iubirea de mamă, de prietenă au ceva comun. Şi diavolul e împotriva omului care iubeşte curat. Diavolul vrea să răstălmăcească orice iubire, vrea să deturneze orice iubire şi s-o amestece cu patima.

Aşa cum şi iubirea mamei pentru copilul ei poate să devină dragoste pătimaşă, egoistă, cu atât mai mult dragostea unui prieten pentru prietena lui poate să devină pătimaşă.

Tinerii nu trebuie să se sperie de faptul că apare patima într-o iubire. Trebuie să se sperie dacă nu se luptă cu ea. Dacă-i stau împotrivă şi-i rezistă, vor primi cunună de la Dumnezeu.

Câtă acoperire mai au cuvintele „Te iubesc!" în ziua de astăzi?

Nu ştiu. Nu ştiu. Mai ales că au ajuns uneori să fie un preț pentru a dobândi mai repede o fată în pat. Dacă tânărul spune parola *te iubesc*, fata devine foarte receptivă la propunerile lui erotice şi ajung să facă sex. Nu ştiu câți oameni spun cu adevărat *te iubesc*. E foarte greu să spui aşa ceva fără să minți astăzi. Din păcate, ni se fură şi acest cuvânt frumos. Până şi această exprimare sinceră ni se fură.

Cum se arată, cum se exprimă iubirea?

E foarte greu de spus. Eu, cel puțin, mă simt deficient la capitolul arătării iubirii. După atâția ani de căsnicie, îmi dau seama că i-am arătat soției mele foarte puțin din dragostea pe care i-o port.

Odată ştergeam geamurile şi era să cad de la etaj. Şi m-am speriat şi m-am gândit: „Ce-aş fi spus în cădere?" Primul gând a fost că ar fi trebuit să zic o rugăciune, dar cu vocea să-i strig tare soției: *Te iubesc!* Adică ultimele cuvinte pe care aş fi vrut să le audă soția mea de la mine ar fi fost *Te iubesc!*

Pentru că totuşi noi, atunci când iubim pe cineva, oricât ne-am strădui, nu putem să-i arătăm cu adevărat cât de mult îl iubim. Eu recunosc că aştept Împărăția Cerurilor şi pentru că acolo poți să-ți arăți dragostea aşa cum e! Acolo oamenii se vor iubi foarte curat, foarte frumos, foarte intens şi n-or să fie şi

acolo probleme de comunicare a sentimentelor.

Cum arătăm celuilalt că-l iubim?... Trebuie trasată o linie între cum arătăm asta înainte de căsătorie şi cum o arătăm după căsătorie. Până la căsătorie trebuie să avem foarte mare grijă să nu lăsăm patima desfrâului sau alte patimi să ne murdărească povestea de dragoste – evident, şi după căsătorie trebuie să veghem asupra acestui lucru –, dar înainte de căsătorie trebuie să fim foarte atenți, pentru că o strângere de mână poate să ceară mai mult, de la un luat de mână ajungi la un luat în brațe, la un sărut, două săruturi, trei săruturi şi până la urmă în pat.

Trebuie ca tinerii care vor să se mântuiască să înțeleagă că trebuie să țină cu dinții de curăția dragostei lor. Să aibă grijă de iubirea lor ca de o floare. Să-şi arate dragostea astfel încât să nu ofilească dragostea respectivă.

Cum se falsifică iubirea?

Prin patimă, cel mai simplu. Când faci o mixtură: 30% iubire, 15% sex, 20% minciună, vezi ce mai pui şi ai făcut un ghiveci... care nu poate mulțumi sufletul.

Cum ne manifestăm în acest negoț: feciorie – despărțire?

Adică: te culci cu mine sau te părăsesc?

Da.

Multe fete acceptă acest târg şi după aia regretă. Nu ştiu, sincer, dacă cinci sau zece la sută din fete sunt mulțumite că au acceptat târgul acesta. Pe loc, da, majoritatea se declară fericite, cel puțin la început, când li se pare că s-a sudat prietenia lor. Să fim realişti, într-adevăr, unirea trupească dintre un tânăr şi o tânără sudează, într-un fel, relația respectivă. Dar o sudează într-un mod artificial, superficial. Ceea ce a sudat se dărâma la prima vecină mai senzuală care apare la scara cealaltă a blocului şi prietenul o lasă pe fată instantaneu, lăsându-se vrăjit de aspectul fizic al vecinei.

Ceea ce sudează sexul, între doi tineri care nu s-au căsătorit, nu e iubirea. Ei îşi sudează într-un mod banal dependența unuia de celălalt. Fata, după ce s-a culcat cu prietenul ei, va fi mult mai dependentă de el. El, după ce s-a culcat cu ea, va fi dependent de ea până se va sătura, până va găsi ceva mai atrăgător. Deşi vedem cum în ziua de astăzi multe fete se masculinizează şi ajung ele să-i părăsească pe prietenii lor, pentru că n-au fost destul de capabili de performanțe erotice.

Următorul pas într-o astfel de situație e dezamăgirea. Ce ne facem când ne aflăm în acest impas?

Unii se dau cu capul de pereți, îşi taie venele, se aruncă sub tramvaie… Oferta pe care ți-o propune diavolul e foarte mare, numai că trebuie ignorată. Trebuie să ținem seama de oferta pe care ne-o dă Dumnezeu. Dumnezeu vrea ca tu să depăşeşti încercarea respectivă cu fruntea sus. Dumnezeu vrea să te mângâie, să-ți dea putere să mergi mai departe.

Oamenii sunt disperați tocmai pentru că nu ştiu să alerge la Dumnezeu, Care să-i ajute în momentele respective. E trist dacă te-a părăsit persoana pe care o iubeşti. Mai ales dacă tu ai avut încredere în ea, mai ales dacă tu ai investit sufleteşte în această relație – dacă putem folosi această formulă: *a investi sufleteşte*; eu nu-s de acord cu formula *a investi în iubire*, pentru că dragostea nu e o afacere în care să investeşti, dragostea e o poveste în care te dărui.

Asceții spun că trupul e stricăcios, că frumusețea omenească e deşertăciune. Au ceva asceții cu trupul nostru? Suntem noi vinovați dacă ne lasă Dumnezeu frumoşi, plăcuți la vedere?

Două probleme diferite: una, că trupul e stricăcios, şi să-mi arate mie cineva un trup nestricăcios, pentru că toate trupurile când mor devin stricăcioase, numai unii sfinți lasă moaşte întregi şi neputrezite, cum e Sfântul Ioan Rusul sau Sfântul Spiridon al Trimitundei, dar trupurile oamenilor sunt stricăcioase, gata, când mor, îi mănâncă viermii, s-au dus.

Asceții nu mint când spun că trupul e stricăcios şi iarăşi nu mint când spun că frumusețea e trecătoare.

Că blonda sau şatena sau bruneta cu ochii albaştri, verzi sau căprui, cât se poate de dotată astăzi, peste şaizeci de ani ea va fi o babă care de-abia îşi târăşte picioarele, pe culoarele spitalelor.

Da, numai că de la aceste afirmații până la a desconsidera trupul...

De aici până la a avea o atitudine negativă față de trup, e un drum foarte lung. Din păcate, în Biserică s-a infiltrat într-un anumit fel curentul acesta gnostic, în care sufletul e în trup ca şi cum s-ar afla într-o închisoare. Ideea aceasta este eretică, este străină adevărului. Trupul pentru creştini nu este închisoare, Dumnezeu a făcut sufletul şi trupul şi trupurile noastre vor învia. Ce înseamnă asta? Că o să fim în vecii vecilor într-o închisoare; la limită, asta ar însemna. Că, dacă trupul e închisoare, învierea morților, învierea trupurilor o să fie un eveniment dezastruos pentru noi: Dumnezeu ne predestinează să fim în cătuşe în veşnicie. Trebuie însă să înțelegem că frumusețea trupească ne e dăruită de Dumnezeu, şi fiecare om are frumusețea sa...

Din păcate, trupul, în modul în care este valorificat astăzi, e prezentat exclusiv ca o unealtă de satisfacere a poftelor trupeşti. Părintele Filothei Faros spunea că revista *Playboy* a mutat frunzele lui Adam şi ale Evei mult mai sus, le-a pus deasupra feței, şi că nu mai contează deloc cum arată celălalt, contează doar în ce măsură poate să ne satisfacă sexual. E foarte trist. Mie mi se pare că modul în care e prezentat trupul în oferta contemporană nu face altceva decât să sufoce sufletul. Adică înveți să foloseşti trupul într-un mod care nu te va împlini.

E foarte dificil pentru tânărul creştin să ştie să păstreze o anumită măsură în modul în care se îmbracă, în modul în care se aranjează. N-a spus nimeni că fetele creştine nu trebuie să se pieptene, n-a spus nimeni că tinerii creştini trebuie să arate hidos.

Un părinte aghiorit spunea că nu era de acord cu un ucenic de-al său, care era atât de râvnitor pentru Hristos, încât nici măcar nu-şi lăsa soția să meargă la coafor. Nu cred că, impunându-le celor de lângă noi cum să trăiască, îi vom schimba. Trebuie să-i ajutăm să-L iubească pe Hristos, să înțeleagă viața creştină şi ei înşişi să renunțe la ce e de renunțat.

Sărutul e de post?

Depinde: dacă săruți lemn sau plastic, da, e de post. Dacă săruți gura celuilalt, nu cred că e amară şi nici acră. De obicei, de cele mai multe ori, e de frupt, e de dulce. Pe mine chiar mă şochează. Eu am sărutat destule fete până să mă căsătoresc, o sărut pe soția mea, căsătorit fiind, şi pur şi simplu îmi dau seama că nu seamănă sărutul de dinainte de căsătorie cu sărutul de după căsătorie. Mi se pare la propriu că buzele soției sunt atât de dulci, încât mi se pare că până să mă căsătoresc n-am sărutat pe nimeni, niciodată. Deşi şi înainte, cât am trăit departe de biserică, sărutul mi se părea o chestie extraordinară.

Nu ştiu dacă e o soluție să le impună preoții tinerilor: *Nu vă sărutați, nu vă sărutați!*, că ei oricum or să se sărute. Cred că rolul preoților este de a-i ajuta pe tineri să înțeleagă că sărutul e o treaptă spre a ajunge la unirea trupească. E un fel de poartă a păcatului.

Că unii reuşesc – foarte puțini – să se sărute şi să nu cadă în curvie, e problema lor! Dar cei mai mulți, chiar dacă nu cad în păcat cu trupul, cad în păcat cu sufletul şi tot păcătuiesc. Şi dragostea lor s-a murdărit. Că o dragoste nu se murdăreşte neapărat doar abia când cei doi au ajuns în pat. Se murdăreşte şi dacă unul din cei doi e obsedat de sex. Chiar dacă nu reuşeşte să facă păcatul cu trupul, dar îl face cu gândul. Prima treaptă a păcatului este în gând, în minte. Cred că cei care vor avea puterea să se lupte pentru a avea o prietenie curată se vor bucura ani şi ani şi ani de ea.

În registrul aceloraşi gesturi: e păcat sau nu îmbrățişarea?

Depinde şi cum iei o fată în brațe. Dacă o iei ca s-o stârneşti prin mângâierile anexe, e clar că e ceva rău. Dacă poți s-o iei în brațe curat... asta e discutabil. Nu pot să dau un răspuns standard. Pentru că sunt unii care au trupurile – aşa e organismul lor – mai cuminți, mai liniştite şi pot lua o fată în brațe fără să se tulbure, sunt alții care numai au luat-o de mână şi s-au întinat. Cunosc cazuri de tineri care numai au atins o fată pe mână şi hormonii şi-au spus cuvântul. Dar astfel de cazuri sunt rare, să nu generalizăm.

Cât de creştineşti sunt anticoncepționalele folosite de tineri pentru a nu ajunge la sarcini nedorite?

Cele mai multe anticoncepționale sunt avortive. Cât de creştin e un anticoncepțional care ucide un copil? Răspunsul e uşor de dat: e anticreştin! Crima e crimă! Anticoncepționalele post-contact sunt, evident, avortive. Steriletul e avortiv, nu periodic, ci accidental, dar este avortiv. Chiar şi anticoncepționalele obişnuite, despre care se spune că împiedică ovulația, au şi ele rată de eşec şi fetele pot ajunge la sarcini nedorite, care sunt eliminate fără ca mama să-şi fi dat seama că a fost însărcinată. Astea sunt din păcate lucruri pe care le recunosc foarte puțini medici, cei mai mulți preferând să susțină că anticoncepționalele reuşesc împiedicarea ovulației şi, implicit, apariția unui embrion. Dacă după aşa-zisa revoluție în România au avut loc 16 milioane de avorturi obişnuite, oare cine ar putea număra avorturile datorate steriletului sau pilulei de a doua zi, sau a celor obişnuite? Numai Dumnezeu ştie...

Cât priveşte cât de creştin e prezervativul – vorbesc despre tinerii care trăiesc în păcat înainte de a se căsători –, răspunsul e clar: *Nu e creştin*. Dacă ar fi fost creştin, l-ar fi recomandat Biserica! În ce măsură e mai bine să păcătuiască cu sau fără prezervativ, Biserica iarăşi nu vine să spună: „Măi, fraților, voi păcătuiți aşa, pentru că-i mai mic păcatul vostru dacă vă protejați, sau mai mare păcatul acesta dacă o faceți natural!…" Biserica spune un NU hotărât păcatului. Acum, mai există o altă perspectivă din care putem privi problema. Dacă un tânăr nu crede în Dumnezeu, nu merge la biserică sau merge accidental, dar el trăieşte oricum în păcat cu prietena lui şi ştie că, dacă o lasă însărcinată, o va pune să avorteze şi are de ales între a o lăsa însărcinată sau a n-o lăsa însărcinată, protejându-se cu prezervativ, în măsura în care până şi prezervativul are rată de eşec de până la 30% (depinde de firmele producătoare, dar toate prezervativele au o rată de eşecuri), şi în măsura în care înțelege foarte precis că nici prezervativul nu-i poate oferi o protecție sigură – între a se culca cu prietena lui şi a o lăsa însărcinată şi a se culca cu prietena lui şi a n-o lăsa însărcinată, cred că, decât să facă două păcate, e preferabil să facă unul singur. Mai ales că avortul nu numai că distruge pruncul respectiv, dar o distruge şi pe femeie, foarte puternic, Cele mai multe femei rămân marcate din cauza avortului. Crima îl marchează şi pe tânărul care a fost de acord cu crima, chiar dacă mustrările de conştiință apar în timp, nu pe loc.

Înțeleg demersul foarte hotărât al unor preoți care spun că sub nici o formă tinerii nu trebuie să folosească prezervative, şi sunt de acord că n-ar trebui să folosească, dar asta poți s-o spui unor tineri care duc o viață curată şi să le explici că, stând departe de păcat, implicit vor sta departe şi de anticoncepționale. Dar dacă te adresezi unor tineri care oricum păcătuiesc şi sub nici o formă nu vor să renunțe…

Strategia paşilor mărunți?

Exact! Cred că de fiecare dată trebuie ajutat tânărul să facă cel mai mare pas pe care-l poate face. Totuşi, ceea ce observ eu este că prin consilierea psihologică de prin şcoli şi licee, prin educația sexuală în care prezervativul stă la loc de cinste, rezultatul acestei educații nu este scăderea desfrâului în rândul tinerilor. Dimpotrivă, desfrâul creşte, numărul avorturilor creşte, din păcate. Adică educația *pro prezervativ* dă rezultate nedorite. Mi se pare că trebuie să lepădăm această fățărnicie de a afirma că tinerii sunt educați serios de campaniile de educație sexuală din instituțiile de învățământ...

Şi nu e mai mic păcatul curviei dacă te protejezi. Păcatul curviei rămâne păcatul curviei! Poți să pui zece prezervative, păcatul acelaşi a rămas. Diferența e că nu ucizi prunci.

Am văzut că aceste prietenii nebinecuvântate de Biserică duc de cele mai multe ori la dezamăgiri, duc la tot felul de drame. Cum ne vindecăm de una din aceste drame, şi anume frica de a iubi?

Având răbdare. În primul rând, lăsându-ne iubiți. Cred că cel mai tare te învață să iubeşti iubirea pe care o primeşti. După ce m-am căsătorit, mulți prieteni mi-au spus că m-am schimbat în bine. Nu ştiu cum eram înainte, dar cert e că dragostea pe care mi-a purtat-o soția mea m-a ajutat foarte mult. Mie lipsindu-mi dragostea mamei de la aproape 14 ani, am suferit foarte mult şi am căutat iubirea mult de tot, chiar dacă n-am găsit-o, pentru că o căutam greşit. În momentul în care te simți iubit de Maica Domnului, de sfinți, simți că sfinții veghează asupra vieții tale. Când ştii că Hristos te iubeşte şi că vrea binele tău, în momentul ăla ieşi puțin din carapacea în care ai stat atâta timp şi începi să iubeşti.

Ce şanse are un tânăr care a păcătuit de nenumărate ori cu prietena...

Ei, n-au păcătuit chiar de nenumărate ori! Păcătuiesc de multe ori, dar nici chiar de nenumărate ori!

... şi care vrea să se apropie de Biserică? Ce şanse are să fie reprimit în sânul Bisericii?

Sută la sută! Totul este să vrea să fie primit. Să înțeleagă că Biserica nu poate să accepte păcatul. Biserica nu poate să închidă ochii şi să pactizeze tacit cu păcatul. Dacă a intrat în Biserică, trebuie să lupte cu păcatul.

E foarte important să găsească un duhovnic iscusit, un duhovnic potrivit sufletului lui, un duhovnic față de care să-şi deschidă sufletul. E extraordinar de importantă prima spovedanie. Dacă ratezi prima spovedanie, greu, greu îți este să înțelegi ce ai pierdut!

Dar se poate recupera, nu-i nimic. Sunt unii care după ce trei luni, şase luni, un an de zile s-au spovedit superficial, până la urmă, citind *Îndreptarul de spovedanie*, îşi dau seama că au greşit şi se spovedesc cum trebuie şi pun început bun. Biserica e un spațiu foarte mobil în care, dacă ai greşit, te ridici, pac! Te pui pe picioare! E simplu, totul e să crezi că Hristos vrea să te pui pe picioare.

Care e soluția finală pe care o oferă Biserica unei prietenii, unei iubiri?

Iubiți-vă mai mult decât vă iubiți acum, când sunteți gata să mergeți pe calea păcatului. Tinerii sunt crispați de faptul că ei înțeleg că Biserica îi obligă să se iubească mai puțin. „Biserica nu ne lasă să facem sex, deci ne cere să ne iubim mai puțin”. Nu, nu! Biserica vă cere să vă iubiți şi mai mult! Şi dacă vă iubiți mai mult, o să aveți puterea să nu faceți sex. Şi dacă vă iubiți mai mult, dragostea voastră o să fie mai trainică şi mai frumoasă. Şi o să vedeți că există şi bucurii de alt fel, nu numai cele de pe plajă şi din alte locuri similare...

Care e expresia acestei împliniri a iubirii?

Care e?! Familia, în mod firesc. Familia. Eu nu mă dumiresc, după atâția ani de căsnicie – şi o să spun asta până or să se plictisească cei care mă ascultă –, nu-mi vine să cred cât de frumoasă poate să fie familia, nu-mi vine să cred că nu numai că dragostea s-a sudat, ci cât de frumos a înflorit, cât de frumos împlineşte sufletul! Adevărata iubire dintre un tânăr şi o tânără culminează cu căsătoria, doar cu căsătoria. Şi nu cu căsătorii de probă sau cu cine ştie ce relații trecătoare. Căsătoria înseamnă începutul unei noi vieți. Căsătoria înseamnă că cei doi au hotărât să păşească împreună pe un drum al împlinirii iubirii. Al iubirii fără sfârşit.

VIAȚA DE FAMILIE

O întrebare de longevivă actualitate: ce este familia?

O minune, o comoară sau un rahat. Depinde de cine o privește, de ce experiențe a avut, de ce sentreabă și de ce vrea să răspundă. Nu știu ce voi spune peste 50 de ani, dar o să fiu la fel de fan al familiei. Chiar mă gândeam să scriu *Cartea Nunții*, mi se părea că e poate mai corect să scriu *Cartea Nunții – Cum să-mi întemeiez o familie*, abia pe la 80 de ani. Însă m-am gândit că decât să aștept cincizeci de ani ca să dau mărturie despre frumusețea familiei, e de preferat să scriu acum, să-i folosesc pe tinerii de astăzi. Și, într-adevăr, foarte, foarte mulți tineri mi-au scris că sunt de acord cu cele spuse de mine despre faptul că familia e o mare minune, e o cale pe care ne cheamă Hristos să ne întregim, să ne înfrumusețăm și să ne sporim iubirea.

De ce avem nevoie de Hristos în această relație? Ce aduce în plus Hristos, în familie?

Aduce fericirea unei iubiri veșnice. O bătrânețe între doi oameni care se iubesc, dar știu că după moarte nu-i așteaptă nimic, nu poate să fie o bătrânețe frumoasă! Ar fi o bătrânețe frumoasă doar convențional, doar din reflex. Pentru că ar trebui să se lupte cu disperare cu ideea că la un moment dat dragostea lor se va sfârși. Pe când Hristos vine și transfigurează iubirea și o așază în veșnicie.

Această mare iubire de care spui se manifestă prin gesturile mărunte și în lucrurile de zi cu zi. Care sunt aceste bucurii „casnice", micile-mari bucurii ale familiei?

După ce m-am căsătorit, zi de zi vedeam cum soția se scălda în ochii mei și lucrul acesta a produs în mine o schimbare profundă. Pe măsură ce anii au trecut și au apărut și greutăți, și copiii, și una și alta, chiar dacă ne-am scăldat mai puțin unul în ochii celuilalt, dragostea a sporit ca profunzime. Chiar dacă nu mai avem aceeași libertate de a fi tot timpul unul cu celălalt, cum aveam înainte, bucuria că ești lângă omul iubit e de nespus în cuvinte. Cuvintele sunt efectiv sărace să descrie frumusețea iubirii.

Când am scris un articol despre iubire, în cartea mea *Despre iubire și păcat*, am încercat să descriu iubirea. Și n-am putut. Și atunci am făcut o paralelă cu cuvântul Sfântului Apostol Pavel, că „... dacă mi-aș da și trupul să fie ars, dar dragoste nu am, nimic nu sunt". Și asta e valabil și în familie! Dacă n-ai dragoste, chiar dacă trăiești până la 50 de ani fără să-l înșeli, fără să-l minți, și te porți de nota zece, dar dacă dragoste nu ai, nimic nu ești! Până la urmă dragostea e motorul vieții de familie.

De unde vin necazurile în familie?

Din două surse: de la diavol, care vrea distrugerea familiei, și de la Dumnezeu, Care vrea ca familia să fie o cale de dobândire a Împărăției Cerurilor, să fie o luptă pentru care primești cununa. Viața de familie nu e o viață roz, în care soții se tot sărută, se tot admiră până la sfârșit și își înalță osanale unul altuia, nu! E și o viață de cruce. Asta nu pune familia într-o umbră. Ci, dimpotrivă, arată că familia e un prilej de a dobândi un premiu extraordinar de important: veșnicia alături de persoana pe care o iubești.

Au loc certurile în familia creștină?

Au loc certurile în mănăstire? Au! E bine, e normal? Nu, nu e normal! Au loc certurile în familia creștină? Au! E bine? E normal? Nu! Dar au. Au, pentru că suntem neputincioși. Dar fiecare încearcă să se schimbe... Până la urmă, e un prilej de a pune din nou început bun și mântuirii, și poveștii de iubire dintre cei doi.

Un element mult abordat în toate segmentele, fie ele religioase sau laice: soacra. Cum e văzută soacra din perspectivă creștină, în familia creștină?

În familia necreștină – fac o mică paranteză – știu că soacra ideală e bună când e ca berea, adică rece și pe masă. În viziune creștină, soacra e un suflet care trebuie să se mântuiască. Și ca să se mântuiască

soacra, trebuie să laşi foarte mult de la tine, trebuie să rabzi, trebuie să înghiţi uneori mult.

Nu atâta cât să-i dai soacrei voie să se bage în viaţa de familie. Sunt unele soacre care, nefiind fericite de viaţa pe care au dus-o, încearcă să-şi retrăiască viaţa, manipulând viaţa cuplului tânăr.

Deci, te şi ajută să te mântuieşti. Vrea, cu tot dinadinsul, să te tragă şi pe tine spre Rai... Chiar dacă, pentru asta, trebuie să guşti şi puţin „iad", pe pământ...

Într-un fel, da, dar trebuie să ştii şi să-i răspunzi. Cu smerenie, dar cu fermitate, uneori! Acum, să fim sinceri, până la urmă soacra e ironizată în atâtea bancuri... Cred totuşi că unul din motivele pentru care soacra e pusă la colţ se datorează faptului că generaţia tânără are ceva contestatar.... În ultima sută de ani s-a acutizat schimbarea de mentalitate.

Generaţia veche a avut foarte mari conflicte cu generaţia tânărăm, şi soacra, femeia, mama care-şi iubeşte copilul sau fata, şi vrea binele copilului, a simţit mai mult nevoia să se implice în viaţa tinerei familii. Nu din răutate! Cred că, la origine, a fost în multe cazuri bunăvoinţă. Mama a vrut ca familia băiatului ei, familia fetei ei să fie ferită de problemele cu care ea s-a confruntat. Însă cuplul tânăr, de multe ori, depăşind anumite bariere morale, călcând anumite tabu-uri, s-a simţit cenzurat de prezenţa soacrei, şi a încercat să o dea la o parte.

Eu cred că într-o familie creştină rolul soacrei este extraordinar de important! Acolo unde soacra a avut o viaţă întreagă cu Hristos, atât soţul, cât şi soţia vor să se folosească de experienţa ei. Înţeleg că rugăciunile ei, rugăciunile soacrei, ca şi ale socrului, contează foarte mult pentru binele familiei. Sfaturile soacrei, ca şi ale socrului, contează foarte mult! Repet, din perspectivă creştină se schimbă până şi raportul soacră – noră, soacră – ginere. Când însă soacra e creştină de rit pisălog, bună să dea cu gura doar ca să critice şi să exaspereze, sau când soacra e necredincioasă şi încearcă să le impună tinerilor un mod de viaţă handicapat, atunci se schimbă kalimera, cum zic unii. *Kali mera* înseamnă în greacă zi bună, e salutul *Bună ziua*. Când soacra e agasantă, *kali mera* devine *kaki mera*, adică zi rea…

Într-o familie creştină pot veni ispitele de genul acestea, de a se înşela unul pe celălalt?

Întrebarea e ridicolă. Pot pătrunde, câtă vreme se ştie că pătrund. Aa…, dacă vorbim de familie creştină... Ce înseamnă, adică până în clipa în care a păcătuit, tânărul, omul, era creştin, şi în clipa în care a păcătuit a devenit brusc necreştin?

Trebuie să fim realişti şi să înţelegem că familia e supusă unor presiuni foarte, foarte puternice. Cred că mileniul trei e mileniul distrugerii familiei. Secolul XXI, ce să vorbim de mileniul trei, secolul XXI e secolul distrugerii familiei, nu doar prin presiunile pe care le vor face cuplurile de homosexuali, care vor adopta copii şi care vor impune un mod de raportare la valorile tradiţionale radical diferit…

Cred că vom asista la creşterea numărului de divorţuri, la creşterea numărului copiilor din flori. Şi familia creştină va fi automat supusă unor lovituri mai puternice. Cred că o soţie creştină, în clipa în care e înşelată, are de ales între a răbda – gândindu-se că e mai bine pentru familie, şi trece cu vederea căderile soţului – sau a divorţa, sau a răbda, dându-i soţului ocazia să se schimbe.

În primul caz, în care acceptă tăcută greşelile soţului, ea greşeşte. În al doilea caz, în care divorţează, arată că iubirea pe care i-a purtat-o soţului a fost de suprafaţă, pentru că, dacă l-ar fi iubit cu adevărat, i-ar fi dat şansa să se schimbe.

În cel de al treilea caz, în care ea-l rabdă, e dificil de precizat până unde să rabde femeia. Să tacă, să rabde, să rabde, să rabde, şi... pe urmă, soţul e în stare să vină cu amanta acasă, să se culce cu amanta acasă, şi... situaţii de genul acesta.

În situaţiile limită trebuie cerut sfatul duhovnicului. El e cel în măsură să spună: *femeie, faci aşa, sau aşa...*, fără să impună, să o sfătuiască pe soţie. Există însă cazuri în care femeia şi-a iertat bărbatul care a înşelat-o o dată, de două ori, de trei ori şi până la urmă bărbatul şi-a înţeles greşeala şi şi-a schimbat viaţa şi a devenit un soţ exemplar, şi n-au mai contat căderile de la început.

Nu trebuie vorbit însă doar de căderile bărbatului. În egală măsură, greşeşte şi femeia! Nu doar soţul îşi înşală soţia, ci şi soţia îşi înşală soţul. Chiar dacă, în principiu, femeia fiind nu doar soţie, ci şi mamă, veghează altfel la liniştea şi pacea căminului, totuşi sunt atâtea soţii care-şi înşală soţii.

Cred că unul din motivele pentru care soţiile ajung să-şi înşele soţii e pentru că nu au fost în stare să depăşească tensiunile care apar în mod firesc în cuplu, care apar în mod firesc şi în pat. Dacă în loc să ai

curajul de a înfrunta o problemă, te dai bătut şi te predai fără să lupți, mai târziu vei regreta.

Ce părere ai despre cea de-a doua căsătorie?

Unii oameni au trecut printr-un divorț, L-au descoperit pe Dumnezeu după ce au divorțat, sau au fost părăsiți de partenerul de căsătorie tocmai pentru că L-au descoperit pe Dumnezeu, şi nu simt că ar putea trăi o viață întreagă singuri. Şi atunci se gândesc să-şi întemeieze o familie creştină. Nu vreau acum să vorbim aici despre cei care au divorțat fiind iubitori de cine ştie ce patimi şi se vor recăsători căutând satisfacerea aceloraşi patimi. Cei care se gândesc să se recăsătorească – şi spun asta nu pentru că am citit foarte mult pe această temă, ci pentru că am corespondat cu oameni aflați în situația aceasta – au de ales între a înțelege că Hristos vrea să-i ajute să aibă parte de o căsătorie frumoasă sau au de ales varianta „mă căsătoresc cu oricine, numai să nu îmi petrec viața în singurătate".

Cei mai mulți dintre cei care au ajuns la a doua căsătorie sunt oameni care atunci când s-au căsătorit prima oară nu şi-au pus problema unirii în Hristos. Sunt oameni care prima oară au ajuns în fața altarului din reflex, pentru că le-a plăcut fetelor să îmbrace rochia de mireasă, albă, şi bărbaților că le-a plăcut spectacolul religios şi, mai ales, bairamul care urmează, din păcate.

După ce L-ai descoperit pe Dumnezeu şi te-ai unit cu un suflet pentru a rămâne cu el până la sfârşitul vieții şi pentru a merge împreună în Împărăția Cerurilor, după ce ai avut parte de astfel de experiențe, este foarte puțin probabil să divorțezi şi să te recăsătoreşti. Repet: cele mai multe divorțuri au loc tocmai pentru că oamenii nu s-au căsătorit pentru a merge împreună spre Rai. Scopul căsătoriei a fost oricare altul, în afară de dobândirea Raiului.

Cred însă că Dumnezeu e bun şi iubitor şi iertător dacă omul vrea să-şi schimbe viața. Şi mi se pare că greşesc mult cei care sunt gata să se căsătorească cu oricine, doar pentru că sunt la a doua căsătorie şi trebuie să aibă nişte exigențe foarte banale. Cred că dacă au greşit o dată şi au eşuat o dată în prima poveste de familie, a doua oară trebuie să fie mult mai atenți şi să nu se joace cu focul.

În Taina Sfintei Cununii, de multe ori, de foarte multe ori mi se pare că obsedant ni se aminteşte sau ni se propune naşterea de prunci, ca o condiție fundamentală a căsătoriei. Cum stăm atunci cu căsătoria albă? În ce măsură acele binecuvântări se răsfrâng şi într-o căsătorie albă?

Există două moduri în care putem privi căsătoria albă. Dacă ne raportăm strict la înțelepciunea acestei lumi, n-are nici un rost căsătoria albă, dacă tinerii s-au căsătorit, au făcut-o ca să se iubească şi trupeşte - să facă dragoste... În *Viețile Sfinților* putem citi însă despre cupluri de tineri care s-au căsătorit şi au mers pe calea căsătoriei albe, adică au ales să-şi păstreze fecioria şi Dumnezeu i-a răsplătit cu harul Său. Au fost şi alții care, chiar dacă şi-au pierdut fecioria înainte de căsătorie, în cine ştie ce situații, în clipa în care s-au căsătorit, s-au înțeles să pornească pe această cale a înfrânării.

O astfel de cale este extrem de riscantă. De obicei se gândesc la căsătorie albă tinerii care n-au chemare spre monahism, nu vor să aibă o căsătorie normală, cu copii, pentru că le e teamă de greutăți şi se gândesc la căsătoria albă ca la o eschivare. Căsătoria albă ca eschivare e clar un eşec! Căsătoria albă, în cazul în care are la bază dorința reală de a trăi alături de Dumnezeu şi alături de persoana pe care o iubeşti, e un lucru înalt despre care nu mă pricep să vorbesc.

Una dintre binecuvântările familiei, poate cea mai mare binecuvântare, sunt copiii. Sunt ei mai privilegiați din punct de vedere al percepției asupra acestui segment în familia creştină, decât în altă familie?

Da, pentru că în familia necreştină, părintele iubitor de patimi e, în mod implicit, un om mai egoist, şi de asta preferă să scape de copii pentru a se distra în fel şi chip. Să fim serioşi, generația tânără de astăzi a crescut mai mult cu bunici şi cu baby-sitter decât cu părinți.

Părintele creştin ştie că trebuie să-şi sacrifice timp pentru copii. Nu numai ca să-i ducă duminica la biserică şi să stea dimineața şi seara cu ei la rugăciune şi să le spună poveşti. Părintele creştin stă cu ei nu numai la teme, cum stau şi ceilalți.

Părintele creştin încearcă să-i ofere copilului creştin mult mai mult decât părintele necreştin, un spațiu al dragostei. În familia necreştină, ce-i acasă e şi la şcoală, copilul se află şi în lume şi acasă în acelaşi

mediu fără Hristos.

În familia creştină lucrurile stau altfel. Mama şi tata înţeleg că dacă nu-i vor da copilului liniştea sufletească, dacă nu-l vor ajuta să aibă o viaţă duhovnicească încă de la o vârstă fragedă, el va fi nimicit de patimile care se ridică la orizont.

Vorbeşte-ne puţin despre căsătoria preoţilor. Trebuie să fie altfel pregătită decât căsătoria celorlalţi dintre noi?

În măsura în care preotul trebuie să fie model pentru turma sa, şi viaţa de familie a unui preot va trebui să fie model pentru întreaga parohie. Canoanele spun că tânărul care vrea să devină preot trebuie să fie fecior, tânăra care vrea să devină preoteasă să fie fecioară, chiar dacă astăzi au loc hirotonii ale tinerilor care au făcut anumite păcate, ale tinerilor care s-au căsătorit cu fete care şi-au pierdut fecioria înainte de căsătorie...

... la alţii, nu la noi! La alţii...

Adică?

Nu, la noi, nu se întâmplă în Ortodoxia românească astfel de cazuri...

De ce?

Pentru că noi nu avem probleme de genul acesta...

Înţeleg ironia… Noi nu le mai considerăm probleme. La noi a devenit obicei! Totuşi, chiar dacă există astfel de situaţii, în momentul în care a primit haina preoţească, tânărul trebuie să înţeleagă că viaţa lui şi a soţiei va fi schimbată radical.

Din păcate, tineri care s-au căsătorit la repezeală, fără să se gândească foarte serios înainte, cu fete care nu duc o viaţă morală deosebită, în clipa în care au îmbrăţişat haina preoţiei şi trebuie să ducă o viaţă de nevoinţă şi de rugăciune mai serioasă, ajung la conflicte foarte serioase, care se sfârşesc uneori în mod trist, prin divorţuri.

Există frământări şi tensiuni între preot şi preoteasă chiar şi când soţul duce o viaţă de sfinţenie, sau când soţia duce o viaţă de sfinţenie, dar cu ajutorul duhovnicului sunt depăşite. Totuşi, am auzit un caz foarte trist, un duhovnic care spovedea până târziu în noapte, era un duhovnic foarte bun, dar soţia nu-l înţelegea, soţia credea că părintele o înşală şi soţia a murit de inimă rea, de supărare, deşi părintele nu o înşelase niciodată.

Ce e iubirea trupească în familie? Se consumă ea vreodată?

Dacă n-ai grijă de ea, s-ar putea să se consume! Mi-aduc aminte cum bunica mea se lăuda cum ei, la o vârstă … avansată, bătrâni, au făcut dragoste, şi pentru ea era un lucru extraordinar!... Pe mine m-a mirat să spună asta o bătrânică, motiv de mândrie... Pentru ea însemna foarte mult faptul că bunicul a iubit-o şi la 70 de ani, sau cât a avut înainte să moară. Asta în condiţiile în care bunicul meu a fost surd, a chinuit-o foarte, foarte tare pe bunica, s-a purtat foarte, foarte urât cu ea! Îi era frică de faptul că e înşelat, deşi bunica nu-l înşela, dar asta era frământarea lui de bătrân bolnav, în fine... Nu îi dau ca exemplu, bunicul era chiar ateu înrăit…

Cred că soţii creştini sunt cei mai potenţi soţi, pentru faptul că ştiu să-şi protejeze sexualitatea, nu s-o irosească. Sunt soţii care ştiu valoarea postului, iar postul regenerează trupurile.

Sunt soţi care, spre bătrâneţe, renunţă la iubire trupească nu pentru că nu mai pot, ci pentru că au ajuns la o altă măsură, mai înaltă a dragostei. Atunci dragostea trupească creşte şi se transfigurează…

Aşa înţeleg eu viaţa de familie creştină. În familia creştină iubirea trupească se împuţinează numai atunci când e ucisă mai întâi iubirea sufletească dintre soţi şi, dacă ai ucis cauza, iubirea, atunci ucizi şi manifestarea: iubirea trupească.

De ce e privită cu dispreț viața intimă a familiei creştine?

E un canon care-i osândeşte pe cei care disprețuiesc unirea trupească a soților. Noi ne-am învățat să vedem sfințenia numai la cei care au ales să meargă în mănăstiri, în posturi neîntrerupte, şi nu înțelegem că de fapt soțul care îşi iubeşte soția, care îşi creşte copiii în dreapta credință, care face eforturi mari ca să nu le lipsească nimic copiilor şi să fie pace şi linişte în casă, soțul acesta se sfințeşte chiar dacă face dragoste cu soția lui. Nu e nimic rău în asta!… Avem o imagine deformată asupra unirii trupeşti a familiei, din păcate. Generația aceasta mai tânără de preoți a reuşit puțin să fie mai realistă, într-un fel, şi să aibă o viziune mai echilibrată asupra frumuseții unirii trupeşti, despre care, de exemplu, Sfântul Ioan Damaschin spunea că este medicament. Câți duhovnici de la mănăstirile de astăzi le spun creştinilor că unirea trupească cu soțiile lor este medicament? Foarte puțini! Vrând să fim selectivi, cenzurăm în mod inconştient chiar scrierile Sfinților Părinți…

Hristos nu ne lasă, am văzut, să facem sex înainte de căsătorie...

Ba ne lasă, dar nu e de acord cu faptul că facem! Că, dacă nu ne-ar lăsa, n-am putea face, ne-am îmbolnăvi, am muri pe loc.

Atunci, de unde să ştie tânărul cum să facă dragoste după căsătorie? De unde învață el lucrurile acestea?

Grea întrebare! Grea întrebare!... Din păcate, mulți învață să facă dragoste uitându-se la tot felul de filme, sau citind cărți, manuale de sexologie, care-i învață să facă sex, nu-i învață să facă dragoste. Şi-i învață să reducă iubirea trupească, să aprecieze iubirea trupească după numărul orgasmelor sau gradul de excitație la care se ajunge.

Cred că un rol foarte important ar trebui să-l aibă naşii, la căsătorie, care să le spună tinerilor: *Uite, aşa, aşa...* Sunt anumite lucruri intime, care totuşi trebuie comunicate. În cercuri foarte restrânse… Cred că un rol important îl are duhovnicul.

Din păcate consultarea cu manualul de sexologie sau vizionarea diferitelor filme nu face altceva decât să prezinte o față deformată a iubirii trupeşti, un aspect pe care pe bună dreptate îl contestă părinții din mănăstiri.

Fiindcă se discută foarte puțin aceste lucruri, multe familii creştine au nelămuriri privind aceste aspecte: când e permis să faci dragoste, când nu e permis, dacă ai voie în post, sau când ai voie în post...

...mai ales că zece duhovnici spun zece lucruri diferite. Hai, poate nu zece, dar cinci duhovnici pot zice lucruri diferite.

Cum destructurăm aceste aspecte?

Observăm că unii soți nu țin postul rânduit de Biserică, sau îl țin eventual numai de mâncare, cât priveşte dragostea trupească, nu. Îmi scriu multe femei care sunt tiranizate de bărbații lor, care nu le lasă liniştite nici în post. Ba unele chiar ajung pentru asta la divorț!

Şi sunt puțin şocate femeile cărora le răspund: „Câtă vreme soții vor şi în post să facă dragoste cu voi, pentru că sunt slabi în credință, n-aveți dreptul să-i lipsiți de dragostea voastră trupească, pentru că-i obligați să meargă la alte femei, sau să se masturbeze, sau să facă cine ştie ce lucruri mai nepotrivite".

Câtă vreme soțul e necredincios, nu încerca să-l forțezi să țină o nevoință peste măsura lui. Nu fi de acord cu perversiunile, da! Nu fi de acord să faci avorturi, da! Nu fi de acord să foloseşti anticoncepționale, care te duc la avort, da! Dar dacă tu îi pui o povară prea mare, el va ceda şi, după un an, doi, trei, cinci, vei rămâne singură şi-ți vei creşte copiii singură.

Cred însă că frumusețea postului poate fi descoperită încetul cu încetul. În primul rând, ea poate fi, de fapt trebuie să fie descoperită în familia creştină, în care amândoi soții vor să se mântuiască. În familia în care doar unul din soți e creştin, foarte greu se va reuşi asta! Măcar prima săptămână şi ultima din Postul Paştelui şi al Crăciunului să accepte să nu se atingă de soția lui. Sau soția necreştină să nu se atingă de

soțul creștin în zilele acela. Repet, acolo e nevoie de foarte multă delicatețe!

Deşi nu e uşor pentru nici un cuplu creştin să țină posturile, eu dau mărturie din viața mea de familie, de aproape nouă ani, că posturile ajută foarte mult. Nu mă laud că eu le-aş fi ținut cum trebuie, nu vreau să fiu lupul moralist. Să dăm lămurirea cea mai banală: câtă vreme mănânci în fiecare zi acelaşi fel de mâncare, până la urmă te saturi. Tot aşa şi cu unirea trupească: dacă ai parte de ea în fiecare zi, rişti să o banalizezi. Nu doar rişti, ci chiar o banalizezi!… Pe de altă parte, nu cred că sunt oameni capabili să facă în fiecare zi dragoste, ani de zile, dar să facă dragoste, nu sex. Am o prietenă care vreo trei ani de zile a făcut dragoste nebuneşte cu soțul ei, tot timpul; când veneau de la serviciu, se iubeau, se tot iubeau; după trei ani au divorțat. Brusc.

Eu nu cred că omul poate în fiecare zi să fie capabil să spună cu zdrobire de inimă şi cu o trăire deosebită acelaşi acatist sau acelaşi paraclis. Uneori avem o stare de uscăciune la rugăciune. Ei, uscăciunea asta apare şi în unirea trupească a soților! Nu poate să fie tot timpul de nota zece.

De obicei, când trec prin momente din acestea de uscăciune, să zicem aşa, unii preferă să alerge la vecine, la colege de serviciu, la secretare, pentru a ajunge din nou pe culmile plăcerii. Dar scopul nu e să fii pe culmile plăcerii sexuale, ci scopul e să dobândeşti, să cunoşti adevărata iubire! Există impasuri şi în unirea trupească a soților, dar momentele astea sunt depăşite cu răbdare.

Posturile ajută foarte, foarte mult! Se ştie că de obicei bărbatul se înfrânează mai greu în această direcție… Cred însă că dacă el e mai tentat să calce un post şi femeia nu-l lasă, nu-l lasă, nu-l lasă – bărbatul se află în primejdia de a călca strâmb.

Şi cred că e mai de folos ca, atunci când bărbatul se află la limita răbdării şi a rezistenței, femeia totuşi să accepte să facă dragoste cu el, fiind o greşeală mai mică să facă dragoste cu el în post, decât... să îl trimită indirect la o amantă.

Acum, lucrurile sunt foarte, foarte delicate. De asta nici nu există canoane foarte precise care să spună clar că soții să nu facă dragoste în zilele de cutare şi cutare. Nu există canoane foarte precise! Sunt unii părinți duhovnici care susțin că e bine ca soții să facă dragoste numai marțea şi joia, şi că dacă fac în celelalte zile este păcat. Or, a le impune tuturor cuplurilor un astfel de regim, înseamnă a nu ține seama că ei au încă dinți de lapte în ceea ce priveşte viața duhovnicească. E mai greu decât dacă i-ai cere unui om obişnuit să țină trei zile de post negru pe săptămână.

Pentru că cei mai mulți soți care ajung la scaunul de spovedanie sau cei mai mulți oameni care ajung la scaunul de spovedanie înainte de căsătorie, ajung pentru că s-au săturat de viața de compromis, minciună şi păcat şi vor să pună început bun mântuirii.

Şi a le pune unora un jug greu de purtat înseamnă a-i rupe pur şi simplu de Biserică. Încearcă un post, încearcă două, văd că n-au reuşit şi pe urmă părăsesc Biserica.

Cred că la acest capitol e nevoie de o anumită îngăduință din partea preoților, scopul fiind mântuirea celor doi, nu a le băga în cap că e păcat să calce posturile.

Cum vezi problema aceasta a calendarului, în cazul unirii trupeşti?

E absolut irelevant cum o văd eu, contează cum o văd duhovnicii! Duhovnicii mari, din mănăstiri, sunt împotrivă, cei mai mulți duhovnici căsătoriți sunt de acord. Am întâlnit nu demult, ieşind din Sfântul Munte Athos, un pelerin care l-a cunoscut şi pe părintele Paisie. După ce făcuse repede patru sau cinci copii, tânăra lui soție începuse să aibă probleme psihice şi relația lor de familie de-abia, de-abia se mai ținea. De ce? Pentru că au venit copiii unul după altul, fără nici un repaus, şi încercarea a fost prea grea pentru femeie. Greşeala nu a fost că a făcut mulți copii, nici că i-a făcut repede, ci că nu se pregătise cum trebuie pentru un asemenea examen. Am auzit multe cazuri de femei care au fost distruse pur şi simplu de un copil în plus! Ba chiar ştiu cazul unei preotese care l-a blestemat pe episcopul care i-a zis să nu se păzească, şi a rămas însărcinată cu al şaselea copil... Poate că e cam dur acest exemplu, dar preotul nu trebuie să repete mecanic rețete, trebuie să țină seama şi de nivelul duhovnicesc al familiilor pe care le călăuzeşte.

Cred că în ziua de azi a face un copil nu înseamnă doar a se uni bărbatul cu femeia, ci înseamnă, înainte de asta, *a vrea* să mai facă un copil, în sensul că dacă vine un copil nedorit, el va creşte lipsit de dragostea părinților, va creşte într-o stare de tensiune şi... Nu vreau să fiu înțeles greşit! Există copii nedoriți care s-au mântuit… Totuşi, cei mai mulți copii nedoriți nu ajung să vadă lumina zilei. Am fost la o maternitate, la secția de ginecologie, şi am vorbit cu femei care stăteau la rând să avorteze. Unele din

ele spuneau că după ce avortează se vor spovedi… Oare nu era mai bine ca ele să nu rămână însărcinate decât să avorteze? Ştiu, problema nu ar trebui să se pună între a alege între un păcat mic şi unul mare, ci între păcat şi virtute…

E foarte important ce spune duhovnicul în astfel de situaţii! Pentru că sunt soţi care ţin calendarul pentru că sunt egoişti, se gândesc numai la ei, să-şi ia şi casă, şi maşină, maşina să şi-o schimbe cu una mai bună, s-o schimbe cu una mai mare, şi tot amână să facă copii, tot amână să facă copii, şi pe urmă ajung la 40-45 de ani şi nasc copii handicapaţi sau cine ştie ce se întâmplă.

În acelaşi timp, sunt unii care, după un anumit număr de copii, simt că nu mai rezistă, simt că sunt la limita puterilor şi a răbdării şi atunci, în unele cazuri, duhovnicii sunt îngăduitori şi-i lasă să folosească această metodă a calendarului care, de altfel, este cea mai nesigură metodă contraceptivă. Un părinte profesor le spunea studenţilor săi: „Am patru copii, şi când l-am făcut pe fiecare foloseam cu soţia metoda calendarului, dar n-a ţinut…”

Oricum, metoda calendarului implică o formă de post destul de dură, şi cei mai în măsură să se pronunţe în această privinţă sunt duhovnicii.

Atâta că duhovnicii mari din mănăstiri, care sunt contra, sunt contra şi în predici, şi la scaunul de spovedanie, şi în scris, iar cei care sunt pro calendar preferă să-şi manifeste această opţiune numai în scaunul de spovedanie. Normal ar fi ca ce-i în guşă să fie şi-n căpuşă; ce crezi, asta să şi mărturiseşti cu voce tare, fără frică! Vorbeam cu unul din cei mai cunoscuţi duhovnici din Moldova despre viaţa de familie şi mi-a spus: „Eu am familii de creştini sporiţi în viaţa duhovnicească, creştini care au copii şi nu mai vor să facă, şi care au rezolvat problema sexualităţii simplu. Fac dragoste o dată sau de două ori pe lună, într-o anumită perioadă”. „În ce perioadă, părinte?”, am întrebat eu, fiind convins că se referea la perioada nefertilă. „Ştii şi tu, de ce trebuie să spun eu…” Şi asta pentru că ţineam în mână un reportofon care înregistra…

Cum vezi problema anticoncepţionalelor în căsătorie?

Există două categorii mari de anticoncepţionale: cele avortive şi cele neavortive. Cele avortive, care duc la uciderea pruncului – pilulele post-contact, steriletul, şi chiar pilulele obişnuite, considerate neavortive, dar care au o anumită rază de eşec, aceste metode care implică într-o măsură mai mică sau mai mare avortul – nu pot fi acceptate… E clar că Biserica nu poate fi de acord cu crima, că o Biserică îngăduitoare faţă de crimă ar fi anti-Biserică! Cât priveşte metodele anticoncepţionale care nu implică avortul, sunt două cunoscute: calendarul şi prezervativul. Biserica nu e de acord cu transformarea sexualităţii într-un mijloc de satisfacere a poftelor trupeşti.

Însă pe cei care sunt pe primele trepte ale vieţii duhovniceşti, mulţi duhovnici îi îngăduie să folosească aceste mijloace anticoncepţionale, care nu implică avortul, pentru a nu-i pierde. Sunt credincioşi cu dinţi de lapte, sunt la început, şi atunci duhovnicii îngăduie, un an, cinci ani, zece ani.

Important ce e? Să-l ajute pe ucenic să crească în viaţa duhovnicească şi să înţeleagă că trebuie să scape de toate formele de păcat. Încet-încet, pe măsură ce se maturizează, duhovnicul îi arată: „Uite, şi asta e greşit, şi asta e greşit, şi asta e greşit”. Mi se pare totuşi ciudat că sunt atâţia duhovnici împotriva calendarului, dar nu sunt în aceeaşi măsură împotriva clevetirii, nu sunt împotriva judecării, nu sunt împotriva răutăţii. Şi pun prima barieră: „Dacă nu renunţaţi la calendar, nu vă spovedesc”. Omul pleacă la alt duhovnic şi poate acolo e lăsat şi cu sterilet… Ştiu cazuri precise…

În acelaşi timp sunt alţii care nu renunţă la păcate cum ar fi răutatea, judecata, invidia, gelozia, şi pe aceştia aceiaşi duhovnici aspri îi spovedesc fără probleme. Mi se pare neechilibrată o astfel de atitudine! Nu cred că folosirea calendarului e cel mai mare păcat care apare în viaţa soţilor şi mi se pare prezentat într-un mod exagerat. *Gata, nu ţin calendarul, asta înseamnă că sunt creştin bun.* Dar sunt unii care nu ţin calendarul, nu folosesc anticoncepţionale, dar nu se iubesc, se urăsc, şi viaţa în casă e un iad. Asta e soluţia? Mă îndoiesc!

Ce părere ai despre masturbare, are vreun rol în viaţa cuplului?

Teoretic, ar trebui să nu aibă nici un rol. Practic, vedem, statisticile arată că unii oameni căsătoriţi se masturbează. Masturbarea în viaţa de familie e un eşec! Arată că bărbatul şi femeia nu înţeleg trupul, nu cunosc trupul şi rostul trupului. Ei se cred mai deştepţi decât Dumnezeu, Care a creat trupul, şi nu înţeleg

că Dumnezeu a lăsat ca şi bărbatul şi femeia să ajungă la împlinire prin actul trupesc firesc, fără masturbare. Chit că ei ajung la concluzia greşită că dacă se masturbează reciproc ajung la cine ştie ce formă de manifestare a dragostei. Soţii care înainte de a se căsători au avut un trecut sexual foarte variat şi care erau obişnuiţi cu masturbarea, în momentul în care s-au căsătorit, vor constata că nu dispare de la sine această patimă. Trebuie să se lupte foarte serios pentru a scăpa de ea! Dacă nu, va putea această buturugă mică să răstoarne carul mare al căsniciei.

Pentru că omul care se masturbează e un om egoist, e un om iubitor de plăceri grosiere, şi în cele din urmă va da mai multă importanţă acestor plăceri grosiere decât iubirii faţă de celălalt.

Ce loc ocupă perversiunile sexuale în viaţa de familie?.

E trist că unii duhovnici nu discută cu ucenicii lor şi probleme legate de sexualitate. A venit o femeie la părintele Arsenie Papacioc, s-a spovedit că ea ani de zile n-a făcut nici un copil şi, intrând în detalii *tehnice*, părintele i-a explicat că nu era normal să facă sex anal... Ea, săraca femeie, s-a măritat fecioară, fără să ştie de fel cum trebuie să facă dragoste cu soţul ei şi ani de zile ea şi-a păstrat fecioria fizică, făcând sex anal. Şi în mod firesc nu a rămas însărcinată.

Acuma nu trebuie ca orice preot să devină specialist în sexologie. Dar, în ceea ce priveşte problemele mari – masturbare, perversiuni, anticoncepţionale –, duhovnicul trebuie să prezinte punctul de vedere creştin.

Cred că, deşi perversiunile sunt tratate în revistele pentru tineri, şi în revistele obişnuite, chiar în programele Radio-TV, chiar dacă sunt tratate cu dezinvoltură, ca şi cele mai fireşti lucruri, perversiunile ajungând să fie un fel nelipsit în meniul erotic al familiilor secolului XXI, oamenii Bisericii trebuie să precizeze totuşi că o astfel de dragoste virusată nu are cum să nu eşueze. Dragostea manifestată prin perversiuni nu e o dragoste care să ţină. E potrivnică dragostei care biruieşte moartea.

O părere despre frigiditate…

Nu mă voi întinde prea mult la această întrebare. Ţin totuşi să răspund că, în mare, există două categorii de persoane credincioase care au această problemă: cele care au dus o luptă foarte puternică cu patima desfrâului şi, omorând patima, şi-au omorât şi orice fel de sensibilitate fizică, şi chiar după ce s-au căsătorit n-au fost în stare să recupereze în mod firesc raportarea la trup, şi persoanele care, din cauza experienţei sexuale prea vaste, sau femeia după cine ştie câte avorturi, ajung să nu mai simtă nici un fel de atracţie sexuală şi s-o facă în mod mecanic, roboţeşte.

Cred că frigiditatea trebuie privită ca o problemă foarte serioasă şi amândoi trebuie să se lupte pentru depăşirea ei. Soţul care e sănătos la acest capitol trebuie să aibă foarte multă răbdare şi înţelegere pentru a-l lăsa pe celălalt să recupereze ceea ce a pierdut.

Un duhovnic ieromonah spunea că femeia ideală e femeia frigidă. I-am spus duhovnicului meu asta şi a râs şi s-a mirat: „Cum poate un preot să spună aşa ceva?” Există preoţi călugări care au anumite concepţii extraordinar de rigide, ei înşişi călugărindu-se şi primind haina preoţiei fiind feciori şi neînţelegând frumuseţea unirii trupeşti. Or, lucrul ăsta nici n-ai cum să-l înţelegi doar teoretic! Tot aşa cum nu e normal ca mirenii să vorbească despre culmile *Rugăciunii lui Iisus* şi despre vederea luminii dumnezeieşti fără să ajungă pe aceste culmi, tot aşa monahii care au mers pe calea fecioriei n-au cum să înţeleagă frumuseţea unirii trupeşti dintre soţ şi soţie.

Spunea părintele Constantin Coman la o conferinţă: „Ce-aţi zice dacă v-aş spune că cel mai frumos lucru din lume, cel mai sfânt lucru din lume este unirea trupească dintre bărbat şi femeie?” Au tăcut toţi… Mai sunt şi alţi părinţi care susţin acelaşi lucru. Mi s-a părut totuşi prea precaut acelaşi părinte Coman când a ţinut o altă conferinţă despre sexualitate şi i-a rugat pe toţi cei din sală să închidă reportofoanele, pe motiv că lumea nu este deschisă să afle astfel de lucruri. Dimpotrivă, dimpotrivă, cred că oamenii au nevoie să li se vorbească pe şleau despre frumuseţea unirii trupeşti dintre bărbat şi femeie! Să nu mai privească această problemă cu crispare, ca pe un rău necesar, ci ca pe un bine necesar, într-o anumită măsură.

Cum evităm plictiseala, rutina într-o căsătorie?

Cei care apelează la perversiuni se vor sătura şi de perversiuni. Eu am rămas pur şi simplu bulversat, lucrând la cartea *Tinerii şi sexualitatea* şi căutând pe site-urile pentru tineri diferite materiale pe care să le comentez, când am văzut câtă aparentă originalitate există în perversiuni şi, până la urmă, această originalitate nu e decât originalitatea într-o formă de sinucidere sufletească, pentru că nici perversiunile respective nu ţin prea mult, expiră şi ele, cauţi altele, şi până la urmă îţi dai seama că nu-ţi ajunge trupul să faci perversiunile pe care ai vrea să le faci.

Dacă există plictiseală, ea va trece! Cred că cel mai bun medicament contra plictiselii e postul. Ia să postească soţul şi soţia patruzeci de zile, ia să ţină Postul Crăciunului sau Postul Paştelui, să vadă cât de dor le e de celălalt! După fiecare post, aproape, când fac iarăşi dragoste cu soţia mea, mi se pare că fac dragoste pentru prima, prima oară. Ajută foarte mult postul!... Ţi se pare că n-ai mai făcut asta niciodată, eşti impresionat, eşti mirat de celălalt, de trupul lui, ţi se pare că nu l-ai mai atins niciodată!… Sau chiar dacă au făcut dragoste şi în post, dar apoi le-a părut rău că nu s-au înfrânat şi au continuat postul, vor simţi efectele…

Dacă iubeşte atât de mult Hristos familia, de ce nu Şi-a întemeiat El Însuşi o familie?

El Şi-a întemeiat…

... o familie la modul la care vedem noi familia...

...El şi-a întemeiat-o în alt mod. Mireasa lui Hristos este Biserica. Noi toţi suntem fiii ei... Creştinii sunt fiii acestei Biserici. El nu Şi-a întemeiat o familie standard, pentru că nu e un om standard. El este Dumnezeu şi om! Or, Dumnezeu, Cel Care a făcut cerul şi pământul, Care a creat lumea, nu Se putea căsători. Însă dragostea pe care ne-o poartă Hristos, pe care o poartă fiecăruia dintre oameni, e mai intensă decât dragostea pe care o poartă cel mai îndrăgostit soţ de cea mai îndrăgostită soţie, cel mai îndrăgostit tată de fiul său.

Hristos nu S-a căsătorit. Ce loc ocupă însă Hristos într-o familie creştină?

Răspunsul e variabil. Eu fac doctoratul în Patrologie, cu tema: *Înţelegerea scrierilor Sfinţilor Părinţi în viaţa creştină*, cum schimbă scrierile Sfinţilor Părinţi viaţa familiei creştine. Şi părintele Zissis, cu care fac doctoratul, nu înţelegea tema pe care i-o propusesem. Până la urmă mi-a zis: „A, înţeleg, cum schimbă scrierile patristice viaţa familiei creştine, şi partea a doua, cum ar trebui să o schimbe, pentru că practic, din păcate, foarte multe familii creştine sunt creştine doar cu numele".

Unii creştini se duc duminica la biserică, şi atât... Şase zile în restul săptămânii şi 21 de ore duminica sunt necreştini. Şi cele trei ore de slujbă sunt creştini de suprafaţă. Mai ales dacă-şi iau haine negre, dacă femeia îşi pune un batic cât mai negru şi-şi ia o privire cât mai smerită şi mai pierdută… Dar apoi vine acasă, dă drumul la televizor şi are o viaţă de duminică foarte comodă şi plăcută.

Pentru soţii creştini, Hristos nu e ceva Căruia I se acordă un anumit timp, zilnic sau săptămânal… Hristos trebuie să fie o prezenţă permanentă! Soţii creştini, când fac dragoste, nu se ruşinează că Dumnezeu îi vede. Dacă le e ruşine, înseamnă că ceea ce fac ei acolo, în pat, nu e dragoste, e altceva, fac sex, mizerie, altceva. Nu-ţi e ruşine de Dumnezeu când faci ceva frumos!…

Spunea cineva că, în vechime, unii oameni întorceau icoanele cu faţa la perete când făceau dragoste, ca să nu se sminteasc sfinţii. Ideea mi s-a părut ciudată. Cum ar fi ca unii să Îl roage pe Dumnezeu să îi părăsească cât fac dragoste, ca să nu se simtă stingheriţi de prezenţa Sa? Nu ne ducem să facem dragoste în biserică, evident, dar câtă vreme casa noastră e o mică biserică, facem dragoste în această mică biserică… Şi trebuie ca dragostea noastră să fie foarte curată, să nu întineze biserica cea mică, care e casa noastră, care a fost sfinţită, care e stropită cu aghiazmă etc.

Idee minunată pentru un otpust de împreună-sfătuire: curăţia vieţii de familie, dată de suavitatea bisericii celei mici, care e casa noastră, iubirea noastră... O iubire care, dincolo de tot şi toate, se re-semnifică, mereu, în cuvântul apostolului, care ne repetă, cu obstinaţie chiar, că ea, iubirea, iartă totul, uită totul, acoperă totul... Deci, şi neputinţa noastră, uneori, de a iubi cu adevărat Adevărul.

Duhovnicul, prieten sau duşman?

Deseori, la întâlnirea cu Biserica, sau când intrăm în conjuncție cu Biserica, suntem îndemnați spre duhovnic. Cine e acest personaj, care mereu trebuie să se bage în treburile noastre?

Baba Cloanța, în versiune masculină upgradată, în mileniul trei. Am observat o foarte mare reținere a tinerilor față de duhovnic. Acum câteva zile mi-a scris un tânăr din Braşov, care era foarte frământat că trăieşte în păcat cu prietena lui, că vrea neapărat să vorbească cu mine la viitoarea conferință pe care o voi ține în Braşov. Şi l-am întrebat de ce nu merge la duhovnic. Mi-a spus că nu merge pentru că duhovnicii sunt rigizi, lipsiți de înțelegere față de problemele tinerilor. L-am întrebat, i-am zis în glumă: „Vrei să facem pariu că nu-s aşa?" Şi el, şocat puțin de stilul în care am pus problema, a zis: „Dacă vreți dumneavoastră, facem". Şi după câteva minute, în care am încercat să-l lămuresc că există şi duhovnici *bau-bau*, dar şi duhovnici *cei mai buni prieteni din lume* şi că, dacă are răbdare, o să găsească duhovnicul de care are nevoie, a încheiat spunându-mi: „Voi merge să caut duhovnic!"

Şi m-am bucurat foarte tare şi mi-am zis: „Uite cât de uşor e să ajuți un tânăr să ajungă la duhovnic, câtă vreme el are o dorință sinceră de a trăi pentru Dumnezeu". Deşi avea o reținere, că duhovnicii sunt aşa şi aşa, n-a trebuit să-i explic prea mult, câteva rânduri i-am scris. Şi nu rânduri magice, cu putere duhovnicească, care să străpungă inima lui păcătoasă, nu! Nişte rânduri simple, clare, în care i-am spus lucruri elementare legate de duhovnic, şi mi-a zis că-şi va căuta duhovnic. Poate că n-o să-şi caute. Poate doar a zis şi va renunța. Poate peste o lună iar o să se gândească: „O să-mi caut duhovnic!", şi n-o să-şi caute. Dar poate peste trei luni o să-şi caute duhovnic.

Tânărului care vrea să se apropie de Hristos, care a citit despre El, a citit Scriptura, i se pare că Hristosul Acela i se potriveşte sau i se adresează, duhovnicul nu i se pare un personaj interpus între el şi Iisus? Nu-i denaturează oarecum imaginea pe care o are el despre Hristosul foarte personal, Care-l cheamă pe el, într-un mod foarte propriu, pe nume?

Să fim obiectivi, poate să denatureze. Există şi eşecuri, în domeniul acesta, aşa cum există eşecuri peste tot, şi-n medicină, şi-n lumea artei… Peste tot există eşecuri. Dar nu ne raportăm mai ales la eşecuri. Ne putem raporta la chestiile de elită. De exemplu, cunosc o fată care acum e în mănăstire, care la o spovedanie l-a văzut în chipul duhovnicului ei pe Sfântul Serafim de Sarov. Şi după aia, fața duhovnicului a revenit la aspectul obişnuit. Fata respectivă a ajuns să o ia pe calea monahală şi acum e în mănăstire la Diveevo, unde sunt moaştele Sfântului Serafim de Sarov. Asta nu-i o poveste, e o întâmplare reală! Duhovnicul nu trebuie să se interpună între tine şi Hristos, ci dimpotrivă, Hristos trebuie să fie viu în inima duhovnicului, Hristos trebuie să vorbească prin duhovnic, şi atunci e bine, căci nu vorbeşti doar cu un povățuitor de suflete, ci Hristos te călăuzeşte prin povățuitorul de suflete.

Rolul acesta al duhovnicului nu îl poate îndeplini conştiința? La un moment dat chiar Nae Ionescu zicea undeva, că fusese întrebat de cineva, despre acest aspect, cam în termenii următori: „De ce să am nevoie de o altă persoană pentru a-i spune ce mă frământă lui Dumnezeu? Nu-mi pot lua singur epitrahilul conştiinței, să mi-l pun după gât şi să-mi fac eu periodic această spovedanie lucrând cu mine însumi?" Am nevoie neapărat de o altă persoană, de preot?...

Da!

Nu e mai bine să rezolv această problemă lucrând cu mine însumi? Cine mă poate cunoaşte mai bine pe mine decât eu însumi? Şi cine poate fi mai corect cu mine, decât eu însumi? Am nevoie neapărat de o persoană cu care să stau de vorbă față către față?

Da, da, da! E bună ideea asta cu cercetarea gândurilor, pe care o recomandă Sfinții Părinți, numai că una e cercetarea gândurilor cu un epitrahil digital, fantomatic, pe umerii minții, şi alta e spovedania, în care primeşti iertare de păcate de la Hristos prin duhovnic, şi primeşti călăuzire de la Hristos.

Ia să-şi pună tinerii epitrahile din astea digitale, fantomatice, pe cap, să-şi dea singuri iertarea de păcate şi să ceară călăuzire, să vedem: cine le răspunde lor? Le răspunde aşa, conştiința? Ştie conştiința lor ce

leac e cel mai potrivit pentru tămăduirea rănilor pe care le au sufletele lor? Nu!

De unde vin discrepanţele acestea ale soluţiilor date de către doi duhovnici diferiţi pentru aceeaşi problemă, aceluiaşi tânăr?

Vai, dar mă agresaţi cu întrebări smintitoare, pe care în mod obişnuit le pun duşmanii Bisericii!... Vă rog să-mi puneţi întrebări standard, bătute în cuie. Şi astfel vă voi putea răspunde dându-vă doar citate din Sfinţii Părinţi, arătând cât de triumfalistă este Ortodoxia în care cred.

Mă bucură că mi se pune o astfel de întrebare încuietoare, considerată de către unii încuietoare. La o conferinţă, un tânăr a ridicat mâna şi mi-a pus o întrebare care lui i se părea extraordinar de deşteaptă: „Dumnezeu e atotputernic? Da? Dacă e atotputernic, de ce nu poate să facă o piatră pe care să nu o poată ridica?"

Şi era atât de satisfăcut de întrebarea-încuietoare pe care mi-a pus-o, încât părea că a descoperit rostul lumii, că ştie toate şi că restul e un nimic în faţa lui. Şi totuşi, ce m-a bucurat e că întrebarea respectivă n-a zgândărit pe nimeni din sală, adică toţi cunoşteam refrenul acesta cu piatra pe care Dumnezeu să n-o poată ridica. L-am auzit în copilărie... Tânărul nu înţelegea cât de simplu e răspunsul pe care-l dă Biserica: că Dumnezeu e Făcătorul cerului şi al pământului, că Dumnezeu e necreat şi nu poate creatura să fie mai mare decât Creatorul. Nu se poate schimba acest raport. Dumnezeu nu poate niciodată să fie creat, câtă vreme e necreat. Şi tot aşa, întrebarea cu „de ce doi duhovnici dau două soluţii", care pare încuietoare…

E o întrebare foarte frecvent întâlnită în rândul tinerilor. Dacă într-adevăr Dumnezeu lucrează prin duhovnic, de ce...

... de ce pentru acelaşi păcat unul îţi dă cinci ani oprire de la împărtăşanie, altul doi ani, altul un an, altul te împărtăşeşte pe loc? De ce unul te pune să faci cinci sute de metanii, altul o sută, altul cincizeci, altul – câte poţi? De ce unul te pune să faci rugăciunile dimineaţa, seara, plus paraclis, acatist, altul zice că te-ajută şi e de-ajuns să zici *Doamne, Iisuse*, altul că te ajută să zici rugăciunea de dimineaţă sau cea de seară?

Da, adică te face, efectiv, înainte de a merge la spovedanie, uneori, să-ţi alegi duhovnicul în funcţie de grila ta interioară de analiză. „Mă duc la duhovnicul respectiv pentru că e mai îngăduitor cu mine în privinţa acestor aspecte..." Ăsta e unul dintre riscuri, mi se pare. De ce se întâmplă lucrurile astea?

Trebuie să răspund la întrebare?

Tânărul e interesat dacă Biserica are, într-adevăr, răspunsuri şi la întrebările care i se pun.

E foarte important să vedem de ce e căutat acest răspuns. Dacă a pus întrebarea, poate că întrebarea chiar îl macină şi el e obsedat de răspuns. Dacă întreabă doar ca să se afle în treabă, şi să afle al o sută paisprezecelea răspuns la cele 114–115 chestii pe care vrea să şi le lămurească, nu-l ajută cu nimic o lămurire în plus, de genul ăsta.

Dar dacă tânărul caută cu adevărat, atunci îl întreb: *Frate, ai fost vreodată bolnav?* Şi cei mai mulţi au fost bolnavi. Şi-l întreb: *Ai fost la doctor? Da. La care doctor ai fost, la cel mai aspru, sau la cel mai blând?* Şi cei mai mulţi or să-mi spună că l-au căutat pe doctorul cel mai bun. Şi o să întreb mai mulţi, şi o să aflu că au fost în acelaşi oraş zece oameni bolnavi de stomac, şi fiecare a fost la doctorul despre care a auzit că-i cel mai bun, dar n-au ajuns la acelaşi doctor. Unul la un spital, altul la alt spital, şi toţi s-au vindecat, în felul lor. Unul mai devreme, altul mai târziu, dar cei mai mulţi au fost mulţumiţi de tratamente şi de rezultatele lor.

Noi, când ne ducem la duhovnic, căutăm să ne vorbească Hristos prin duhovnic, anulând personalitatea duhovnicului, transformându-l pe duhovnic într-un fel de roboţel. Dar Hristos nu vrea să anuleze libertatea duhovnicului. Şi fie că te duci la cel mai aspru duhovnic, fie că te duci la cel mai îngăduitor duhovnic, pentru credinţa ta, Dumnezeu poate să-ţi vorbească şi să te vindece, indiferent la care te-ai dus.

Este bine însă să căutăm duhovnici cât mai iscusiţi. Spunea părintele Sofronie de la Essex că dacă ştim

că în zona în care locuim există doar preoți cu viață îndoielnică, mai bine străbatem un drum lung şi ajungem la un părinte cu viață curată, în mâinile căruia ne putem pune sufletele.

Pentru că tot aşa cum nu ne putem juca cu inima noastră, sau cu stomacul nostru, sau cu ficatul nostru, sau cu ochii noştri, tot aşa nu ne putem juca nici cu sufletul. Ei, câtă vreme nu facem experiențe pe ochii noştri, tot aşa să nu facem nici cu sufletul.

Să încercăm să ne ducem la duhovnicul pe care-l considerăm cel mai potrivit pentru boala noastră, fără să suferim de fixismul că duhovnicul nostru e cel mai bun din lume. E penibil când trei creştini se ceartă, fiecare afirmând că duhovnicul lui e cel mai sfânt, cel mai duhovnicesc, cel mai şi cel mai...

Sunt tânăr, mă spovedesc la duhovnicul cu care am fost obişnuit din copilărie, e mai îngăduitor cu mine, unele din păcate mi le trece foarte uşor cu vederea, sau pur şi simplu nu ajung să conştientizez că sunt păcate. Aflu pe alte căi că acele lucruri sunt păcate, chiar opritoare de la împărtăşanie.

Da, mitropolitul Hrisostom de Etna spune că în America există preoți care erau de acord cu faptul că tinerii se masturbează, spunând că nu e nici o problemă. Deşi canoanele Bisericii sunt clare cu privire la masturbare.

Ce se face tânărul aflat în situația aceasta? Validitatea iertării ține de validitatea morală, etică a preotului?

Întrebarea e destul de încuietoare. Oricât de păcătos ar fi preotul, el poate da iertare de păcate. Numai că n-ajută la nimic ca un bolnav să meargă de o mie de ori la doctor şi doctorul să-i spună de o mie de ori: *Ai boala cutare*. Doctorul trebuie să-l vindece pe bolnav.

Şi dacă duhovnicul respectiv e el însuşi bolnav, de anumite păcate, şi nu ştie să dea leacul cel bun, nu va putea face decât să constate o boală şi nu-l va ajuta pe ucenic să se vindece.

Sunt fete care au trăit ani de zile în păcatul curviei şi nu s-au vindecat, sunt tineri care au trăit ani de zile în păcatul curviei şi nu s-au vindecat. Deşi s-au spovedit post de post, post de post, post de post. Câtă vreme n-au primit leacul potrivit sufletelor lor, au rămas bolnavi.

Dacă ar fi avut râvnă pentru Hristos, dacă s-ar fi rugat cu credință ca Dumnezeu să le îndrepte viețile, atunci i-ar fi călăuzit Dumnezeu şi prin cel mai nevrednic duhovnic. Câtă vreme duhovnicul n-a căzut în păcatul ereziei, poate săvârşi Sfintele Taine.

Sunt încadrat într-o anumită parohie, țin de parohia respectivă. Canoanele îmi interzic oarecum să am alt duhovnic...

Nu interzic! Nici un canon nu interzice! Asta nu o poate interzice nimeni…

Pot să mă duc să-mi caut alt duhovnic doar cu binecuvântarea preotului paroh.

Cine a spus asta? Îți trebuie binecuvântare să îți schimbi duhovnicul, dar nu să îți alegi primul duhovnic…

Avem dreptul, sau putem să ne alegem duhovnicii... Altfel spus, în ce măsură putem să ne alegem duhovnicii? O putem face când şi ori de câte ori vrem, după capriciile noastre?

Duhovnicul – sezonul primăvară-vară 2007. Brunet, înalt, fața uscățivă. Există doi doctori care dau la aceeaşi boală acelaşi leac? Da! Dar există şi cinci, zece doctori care dau la aceeaşi boală zece leacuri, zece tratamente diferite. E adevărat că unii dau nişte tratamente în urma cărora pacientul moare. E cunoscută sintagma: „Operația a reuşit, pacientul – decedat!" E de dorit să nu se ajungă la asemenea situații în viața duhovnicească.

Dacă tânărul vrea să primească cuvântul cel bun şi se roagă să fie sfătuit de Hristos prin duhovnic, chiar dacă s-ar duce la cel mai prost duhovnic din lume, va primi cel mai bun răspuns cu putință. Zece sfaturi cu zece stiluri duhovniceşti nu înseamnă zece Hristoşi diferiți în care cred părinții respectivi, ci înseamnă că, atunci când cere sfatul unui părinte duhovnicesc, credinciosul trebuie să înțeleagă că nu cere

răspunsul unui calculator.

Duhovnicul nu e un computer în care bagi datele problemei şi-ţi spune: „x egal atât, y egal atât". Era chiar o anecdotă. Trei hoţi stăteau la coadă la spovedanie. Vine primul: „Părinte, am furat un portofel". Bagă părintele datele în calculator, apoi îi dă canonul: „Trebuie să faci zilnic o sută de metanii". Vine al doilea: „Părinte, eu am furat o motocicletă." Verdict – trei sute de mătănii. Vine al treilea: „Părinte, eu am spart un magazin şi am furat o icoană de biserică". Bagă părintele datele în calculator şi îi spune: „Frate, trebuie să mai furi ceva, că îmi dă cu virgulă…"

Duhovnicul nu trebuie să spună doar mecanic: „Trebuie să faci atâtea mătănii, atâtea paraclise şi atâtea acatiste şi să dai atâţia bani la săraci". Duhovnicul este un om, este un suflet viu, şi-n momentul în care te-ai dus la el, trebuie să înţelegi că dacă rămâi lângă doctor, sufletul tău se va vindeca.

Deci, canoanele nu sunt date impersonal, aşa... E adevărat că găsim la sinoadele ecumenice şi locale canoane precise: pentru păcatul cutare, canonul cutare.

Numai că Sfântul Vasile cel Mare spunea că duhovnicul trebuie să dea aceste canoane ţinând seama foarte precis de caracteristicile credinciosului care se pocăieşte. Poate că o fată care şi-a pierdut fecioria şi care are canon să facă cincizeci de metanii pe zi se pocăieşte mai tare decât o altă fată care a făcut acelaşi păcat şi face cinci sute de metanii pe zi. Arta aceasta a spovedaniei e o lucrare a Duhului Sfânt, nu e ceva omenesc, care să poată fi explicat în întregime într-un tratat de psihologie religioasă. Eu mi-am făcut lucrarea de licenţă în teologie despre ascultarea de duhovnic în Ortodoxie… M-a preocupat modul în care duhovnicul îl naşte pe ucenic în Hristos, în măsura în care ucenicul vrea să fie cu un picior în Împărăţia Cerurilor. Să preguste bucuria Împărăţiei Cerurilor încă din lumea aceasta.

Cât de aplicabile mai sunt canoanele Sfinţilor Părinţi în lumea actuală? Aceleaşi păcate abitir condamnate cândva, astăzi sunt tratate mult mai îngăduitor. E normal? E rău, e bine lucrul acesta?

Există duhovnici foarte aspri, cum a fost părintele Nicodim Mândiţă, care a dat canoane foarte grele, ca să zic aşa, după pravilă, şi a vindecat mulţime de suflete. Au existat duhovnici nepricepuţi, care au dat aceleaşi canoane după pravilă, şi ucenicii s-au îndepărtat de Biserică. Nu datorită faptului că era rău canonul. Canonul era bun, dar n-a ştiut părintele să-l aplice! Există duhovnici care dau canoane uşoare – părintele Stăniloae recomanda, în *Dogmatică*, să se dea maxim trei ani oprire de la împărtăşanie. Există duhovnici care dau canoane uşoare şi ucenicii se vindecă; există mulţi duhovnici care dau canoane uşoare şi ucenicii nu se vindecă.

Problema nu e deci greutatea canonului, ci eficacitatea acestuia. Canoanele sunt valabile. Ceea ce au spus Sfinţii Părinţi că e păcat rămâne păcat până la sfârşitul lumii! Canoanele morale, spre deosebire de cele dogmatice, pot fi aplicate cu pogorământ sau cu acrivie. În ce priveşte canoanele dogmatice, nu există întoarcere: adevărul e adevăr, dogma e aşa şi nu altfel, întotdeauna Duhul Sfânt va purcede *de la Tatăl*, şi nu *de la Tatăl şi de la Fiul*; întotdeauna Maica Domnului va fi Născătoare de Dumnezeu şi vor fi eretici cei care vor contesta aceasta. Întotdeauna creştinii vor trebui să cinstească icoanele şi cei care vor fi prigonitori ai icoanelor, iconoclaşti, vor fi sub anatema Bisericii.

Ce a legat un duhovnic poate dezlega un altul?

Nu! După învăţătura Sfinţilor Părinţi, ce a legat un duhovnic poate dezlega doar duhovnicul respectiv. Sunt persoane care fug de la un duhovnic la altul, cel de al doilea dezleagă, ca să-şi mărească numărul de ucenici, dar se joacă cu harul Duhului Sfânt. Numai în cazuri extraordinare, când duhovnicul a murit, atunci se poate merge la alt duhovnic şi să se vadă exact ce zice duhovnicul şi... lucrurile sunt foarte, foarte delicate. Însă, cel care, fiind legat cu un canon, pleacă la alt duhovnic numai pentru că i se pare prea greu canonul primit sau prea grele lucrurile pe care i le cere primul duhovnic, greşeşte.

Care e relaţia ta cu duhovnicul? În ce măsură ţii ceea ce îţi spune duhovnicul în ceea ce faci?

Eu mă aflu puţin într-o situaţie nepotrivită, neobişnuită, nefirească, întrucât îmi fac doctoratul în Grecia şi am duhovnic în Sfântul Munte Athos şi am duhovnic în România. Duhovnicul din Athos s-a întâmplat să îmi spună una, duhovnicul din România să-mi spună alta… Şi atunci am încercat să fac ce spun Sfinţii Părinţi…

Să nuanțăm puțin. Bănuiesc că nu sunt multe temele în care nu pușcă ce zice un duhovnic cu celălalt.

Nu! În afară de mărturisirea dreptei credințe, când duhovnicul din România îmi spune să fiu cât mai prevăzător, grijuliu, atent, să nu-mi pun pielea la bătaie, iar duhovnicul din Athos, dimpotrivă, mă binecuvântează să ies la atac cât mă întărește Dumnezeu, lăsând la o parte această problemă, în rest e armonie.

Ce apreciezi cel mai mult la un duhovnic?

Faptul că îl simți ca doctor de suflet, dar și prieten în același timp… Apreciez și faptul că își cunoaște lungul nasului… Părintele Serafim Rose atrăgea atenția că există unii duhovnici de tip *guru*, care vor să-și impună propriul mod de viață în viața ucenicilor lor, în loc să-i lase pe aceștia să-L cunoască cu adevărat pe Hristos. Și se interpun ei între Hristos și ucenicii respectivi. Părintele Serafim Rose spunea: duhovnicii adevărați nasc ucenici liberi. Și asta a făcut și părintele Porfirie și marii duhovnici ai secolului XX. Nu căutau o subjugare de tip oriental a ucenicilor, ci căutau să-i ajute pe aceștia să guste din libertatea pe care o aduce Hristos.

Crezi în calitatea duhovnicului dată de mediul în care își desfășoară, își lucrează mântuirea?

Adică? Diferența dintre duhovnicul din lume și duhovnicul din mănăstire?

Nu, mă refer la o anumită imagine a duhovnicului situat undeva în vârful unui munte, retras de lume, numai în rugăciune, foarte greu găsibil de către ucenici...

... cum e Părintele Rafail Noica, de exemplu?

Da.

Biserica a avut și are astfel de mărturisitori. Nu contează în ce măsură cred sau nu cred eu. Ei există și sunt stâlpii Bisericii. Mi se pare firesc să cred că asta e o cale de dobândire a sfințeniei. Problema e că dacă alergi numai după duhovnici de felul acesta, pe care-i găsești o dată la zece luni, riști ca în cele zece luni să faci păcate de zece ori mai multe decât dacă te-ai fi spovedit la părintele de la biserica din colțul străzii tale.

Important e exercițiul spovedaniei, în primul rând...

Și una, și alta! E foarte important să fii povățuit de un duhovnic foarte iscusit, dar decât să ajungi la el foarte rar, mai bine te spovedești la un duhovnic la care poți ajunge mai ușor.

Ți-am pus această întrebare și în ideea că nu toți au posibilitatea, fizic, să ajungă la duhovnici de genul acesta, foarte îmbunătățiți, deși și-ar dori. Și atunci, care e soluția pentru ei?

Eu cred – e o părere, un sfat pe care l-am primit și eu la rândul meu de la alți părinți duhovnici – că e bine ca, pentru păcatele așa-zis obișnuite pe care le face credinciosul, să se spovedească la duhovnicul de parohie, dar pentru schimbări esențiale în viața sa, cum ar fi căsătoria, sau monahismul, sau alegerea unei meserii, sau pentru alte hotărâri foarte importante, cu binecuvântarea duhovnicilor lor, să ceară și sfatul unor duhovnici iscusiți.

De exemplu, eu am ajuns la părintele duhovnic din Athos, trimis chiar de părintele duhovnic din România. Mi-a zis: „Când ajungi în Athos, să te duci neapărat pe la părintele Iulian de la Prodromu, că el e duhovnicul, el e cel mai important de acolo, el e inima mănăstirii”.

Spune-mi, cum trebuie să arate prima spovedanie?

Trebuie să fie cât mai lungă cu putință. Un roman. Cu cât e mai bine pregătită prima spovedanie, cu atât folosul ei va fi mai mare. Dacă la prima spovedanie zicem păcatele care ne vin în minte așa, la repezeală, fără să ne pregătim cum trebuie înainte, riscăm să nu spovedim mare parte din păcatele importante. Pur și simplu pentru faptul că, fiind luați pe nepregătite, scăpăm anumite lucruri.

E foarte mare greșeala celor care ascund păcate la spovedanie. Chiar azi mi-a scris un bisexual din Suedia, care mi-a spus că nici postul acesta nu va spune la spovedanie ce orientare are, că părintele îi pune niște întrebări standard, și asta e toată spovedania. I-am spus că mai bine nu se spovedește decât să se spovedească mincinos. S-a mirat când i-am spus că se poate îndrăci dacă minte la spovedanie… Sunt tineri care vor să înceapă o viață duhovnicească, dar se sfiesc să spună că s-au drogat, s-au masturbat, au făcut sex anal, cine știe, fetele au făcut avorturi la vârste foarte fragede sau alte lucruri de genul ăsta.

Or, e ca și cum ai vrea să te unești cu Hristos, ținându-l pe dracul în brațele tale. Ori te spovedești, te lepezi de toate păcatele pe care le-ai făcut și, mai ales, de cele mari, ori ce rost are să vii de pe front, rănit, să ai răni mari și răni mici, și să tratezi doar rănile mici? Nu-ți ajută la nimic! E ca și cum un bolnav de ulcer face o răceală, merge la doctor și doctorul îi dă medicamente doar ca să-și trateze răceala. Și asta s-ar și întâmpla dacă pacientul n-ar spune că are dureri de stomac, dacă n-ar descrie simptomele și dacă medicul n-ar înțelege că pacientul are și ulcer. Dacă i-ar prescrie doar medicamente pentru răceală, boala i s-ar agrava.

Cum ne ferim de rutina în spovedanie?

Cum ne ferim de rutina de a iubi? Cum ne ferim de rutina de a ne ruga? În primul rând – vorba aia, *pofta vine mâncând!* – te ferești de rutină vrând să te ferești de rutină. Adică, dacă înțelegi pericolul acestei curse, dacă ești atent, și te lupți din tot sufletul să nu cazi în această cursă, vei avea șanse foarte mari să nu cazi în ea.

Mie, de exemplu, mi-e frică de rutina în viața de familie. Știu că dragostea față de soția mea și față de copiii mei se poate blaza, și atunci încerc s-o înfrumusețez și să pun paie pe foc și lemne pe foc – nu doar paie pe foc, că paiele ard repede – ori de câte ori am ocazia.

Nu reușesc de fiecare dată, dar reușesc de multe ori. Tot așa e și cu rutina la spovedanie! Am observat însă că există pericolul – mă refer la cei care se spovedesc foarte des – să ajungă să spovedească lucruri foarte fine, de exemplu, faptul că au ridicat vocea la cineva, și spovedind lucruri fine, de fapt inima lor se umple de mândrie.

În perioada în care mă spovedeam foarte des, mai des decât săptămânal, mă spovedeam și de trei ori pe săptămână la biserică, căzusem și în această ispită. Spovedeam păcate foarte mici, și, de fapt, mintea mea se înălța: „Ia uite ce curat sunt eu. Eu am făcut doar păcatele astea, astea, astea! Ce creștini se mai roagă mai mult de zece ore pe zi, ca mine?”

Nu înțelegeam că faptul că mă rugam mult – acum parcă nici mie nu îmi vine să cred…– era un dar de la Dumnezeu! Și astfel de spovedanii, în loc să mă ajute, în timp mă ofileau duhovnicește. Asta nu era din vina preotului, nu din vina lui Hristos, ci din vina mea, că încercam să mă măresc, să mă slăvesc pe mine însumi în ochii mei la spovedanie: „Ia uite, ce mare păcătos ai fost, Danioane, când îți petreceai timpul în desfrâu, și ce duhovnicesc ești acum, când te rogi atât de mult!” Și chiar dacă pe loc amăgirea asta îmi dădea așa o stare de liniște, în timp mi-am dat seama că a fost o mare pierdere.

Și că poate mi-ar fi fost mai bine să mă spovedesc doar o dată pe săptămână, sau chiar o dată la lună, dar să fiu mai atent la mine și mi-era mai de folos să îmi dau seama că sunt mândru, decât să mă laud că fac mici păcate.

Ascultarea de duhovnic e o virtute?

Da. E și virtute, și dar de la Dumnezeu. Ca orice virtute, e și dar de la Dumnezeu. Trebuie înțeleasă ca atare. Din păcate, am văzut că foarte mulți au predispoziția aceasta, de a-și judeca duhovnicul, numai și numai pentru a nu fi în situația de a recunoaște că duhovnicul le-a găsit rana și că vrea să-i vindece.

Mai bine, câtă vreme tu te masturbezi și duhovnicul vrea să te ajute să scapi de acest păcat, zici: „Părintele e lacom, am văzut eu, am văzut ce mașină și-a luat etc., etc.” Și-l tot judeci pe duhovnic, numai ca să găsești argumente pentru a nu asculta cuvintele lui.

Ai avut situații în care nu ai ascultat de duhovnic?

Foarte puține. Și cred că e bine ca mirenii să încerce, citind despre ascultare la Sfinții Părinți, să ceară să fie luminați de duhovnic chiar fără să fi depus ei votul de ascultare, așa cum l-au depus monahii. Cred că, pentru credința ucenicului, Dumnezeu îl luminează pe duhovnic. Și când am făcut altfel decât a zis duhovnicul meu, chiar dacă pe loc a fost bine, până la urmă a ieșit rău. Deși au fost câteva excepții, însă în cele mai multe cazuri a ieșit rău...

Duhovnicul se folosește cu ceva din experiența sau din starea penitentului?

Cred că duhovnicul se folosește mai ales din faptul că spovedania ar trebui să fie o fabrică de iubire pentru el. Dacă ucenicul a căzut în mari păcate, duhovnicul trebuie să-l ude cu iubirea sa și să-l ajute să se pună pe picioare; dacă ucenicul a dus lupta cea bună și n-a căzut, duhovnicul trebuie să-l ude cu iubirea sa, tocmai ca el să rămână pe baricade. Și într-o situație și în cealaltă, duhovnicul se folosește. Duhovnicul are ocazia de a iubi.

În prelungirea acestei idei, care trebuie să fie relația normală între duhovnic și ucenic?

Nu pot să dau rețete de genul acesta, e peste măsura mea, și cred că nici părinții duhovnicești nu se apucă să dea rețete foarte precise: uite, relația normală este să spovedești o dată pe săptămână, la-la-la...

Nu mă refer la aceasta, ci...

... Ci la cât să fie de apropiați?

Da, la gradul de apropiere.

Când am ajuns la duhovnicul care mi-a dat cel mai important elan pe calea scrisului, m-a întrebat, înainte de prima spovedanie: „Vrei să-mi fii ucenic sau prieten?" Și instantaneu am răspuns: „Ucenic!"

Și am tras un *loz câștigător*, ca să zic așa, pentru că duhovnicul poate să-ți fie prieten, dar prietenul nu poate să-ți fie duhovnic. Duhovnicul adevărat ți-e și prieten adevărat! Prietenul adevărat, oricât s-ar strădui, nu poate să-ți fie duhovnic.

Duhovnicul e valid doar în scaunul spovedaniei?

Și în parc, când iese să se plimbe cu familia, nu? Asta ar fi întrebarea, nu? Nu! Duhovnicul e *valid* tot timpul. Dar mai cu seamă în scaunul spovedaniei...

Obișnuiești să apelezi la sfatul duhovnicului în orice altă situație, sau mergi să-i ceri sfat în special în scaunul spovedaniei?

La spovedanie îi spun păcatele, sfat îi cer oricând. Mai puțin nopțile, când doarme. Sau se nevoiește. El știe ce face. Dar nu îndrăznesc să-l deranjez de obicei. Când sunt situații limită, îndrăznesc să-l deranjez și la ore mai târzii.

Care ar fi aceste limite? Până la urmă, chiar această apropiere, adică sunatul duhovnicului mereu, poate trece spre granița aceea de prietenie, de care spuneam.

Da, și atunci îți dai seama că îl tratezi ca pe un prieten, și pierzi duhovnicul. Depășești pragul acela... Duhovnicul, trebuie să înțelegi, nu e din lumea aceasta! Duhovnicul e un mesager al lui Hristos pe pământ. Și dacă-l tratezi ca și cum ar fi un om obișnuit – *Hai să ieșim la un tenis, la un pescuit, la un schi*... –, uiți că e duhovnic. Duhovnicul e duhovnic, el nu iese la tenis, la baschet… Dar dacă eu interpretez dragostea pe care mi-o poartă ca o dorință a lui de a depăși bariera dintre noi, nu rezolv nimic. Adică pierd. Nu fac altceva decât pierd!

Ai avut câteva modele de duhovnici la care ţii mult? Să ne limităm la spaţiul acesta al cărţilor. Discutăm despre cei care nu mai sunt între noi, neapărat, şi care ne pot fi modele. Duhovnici pe care i-ai recomanda tinerilor ca modele de oameni înduhovniciţi...

Care au trecut la Domnul?

Da, da.

Mie îmi place în mod deosebit exemplul părintelui Serafim Rose, noul apostol al Americii; părintele Porfirie Bairaktaris, marele făcător de minuni; de la noi, Părintele Constantin Sârbu, de la Biserica Sapienţei, un părinte cu viaţă sfântă; dintre părinţii în viaţă, sunt foarte impresionat de Părintele Arsenie Papacioc şi de Părintele Iustin Pârvu, de Părintele Iulian de la Prodromu şi de Părintele Teofil de la Slănic – ultimul fiind mai puţin cunoscut.

Cred însă că, pe măsură ce generaţia de duhovnici bătrâni va trece la Domnul, Dumnezeu va ridica noi mărturisitori, cum este părintele Rafail Noica. Toţi îl apreciază doar ca pe un mare rugător, trecând cu vederea verticalitatea poziţiei lui faţă de rătăcirile apusene... Unii sunt deocamdată la vârste foarte fragede, dar după viaţa pe care o duc, de nevoinţă şi rugăciune, cred că Hristos îi va ajuta să ajungă la mari măsuri duhovniceşti.

Un cuvânt pentru cei care se îndreaptă către prima spovedanie. Care nu s-au spovedit niciodată încă, şi sunt în căutare de spovedanie. Cum le-am putea deschide apetitul spre această întâlnire cu Hristos? Sau, efectiv, cum să-i ajutăm să se aşeze pe această cale?

Ca majoritatea lucrurilor care ţin de viaţa duhovnicească, nu poţi să explici în cuvinte nişte lucruri foarte simple, dar totuşi foarte profunde. Eu le-aş spune aşa: „Sunt convins că dacă s-ar găsi acum în toate supermarket-urile o băutură extraordinară, din care dacă bei cinci mililitri te energizează şi-o să ai mintea limpede şi organismul sănătos, o să fii în formă toată ziua după ce bei, dacă ar exista o astfel de băutură, s-ar înghesui lumea în supermarket-uri să o cumpere şi stocurile s-ar isprăvi rapid. Dacă Hristos ne dă prin Biserică posibilitatea de a primi iertare de păcate, şi nu doar atât, ci şi tămăduire pentru rănile sufletelor noastre, oamenii şi chiar şi tinerii s-au săturat de refrene şi nu pot să înţeleagă că o comoară atât de mare poate fi primită atât de simplu. Se aşteaptă să primească comorile mari într-un mod mult mai complicat. Totuşi, alergând la scaunul spovedaniei, găseşti ceva foarte, foarte frumos. Îţi vine efectiv să zbori…”

După câteva spovedanii simţi că zbori. Adică simţi că sufletul tău e altul. Am ajuns la un duhovnic la care, când intram, vedeam cum oamenii intrau aşa, cu feţele obişnuite, şi ieşeau cu lacrimi în ochi. Am intrat cu soţia mea în chilia lui pe la 4-5 dimineaţa, şi ne-am şi spovedit la părintele respectiv, cu ochii cârpiţi de somn. Când am ieşit noi, a intrat o maică, care toată noaptea a bătut mătănii (îşi pusese un batic în faţa chiliei şi făcea mătănii acolo: bam, bam, se auzea cum lovea cu capul de podea); ea s-a spovedit după noi, iar dimineaţa, când am revenit să mai vorbim cu părintele, se spovediseră deja unii prieteni de-ai noştri înainte. Când a dormit părintele respectiv, în noaptea aia, Dumnezeu ştie! Or, lucrul ăsta m-a marcat, pur şi simplu, pentru că am înţeles că mai există duhovnici care-şi pun sufletele pe pâine. Dacă le-ar face operaţie pe inimă, chirurgul ar vedea acolo numele ucenicilor pe care duhovnicul vrea să-i poarte spre Hristos. O astfel de dragoste mulţi au nevoie să cunoască, şi pot să o cunoască, dacă aleargă la duhovnic…

Cu cărțile pe față

Iată-ne la sfârşitul unei noi cărți. Nu te întreb cum te simți la sfârşitul ei, ci mai degrabă te-aş întreba de unde stilul acesta aproape alert în care scrii? Cititorii s-au obişnuit mereu să te vadă pe piața de carte religioasă, uneori chiar într-un ritm atât de palpitant şi trepidant, încât nu mai pot ține pasul achiziției noii apariții.. De unde până unde acest ritm alert de a scrie?

Cred că viața pe care o trăim poate fi frumoasă sau poate fi urâtă în mare parte şi în funcție de modul în care vrem să trăim. Dacă înțelegem că, mai devreme sau mai târziu, vom muri, dacă avem de spus ceva, vom încerca să spunem cât mai repede şi cât mai bine. Sunt împotriva cărților scrise pe bandă rulantă, sunt împotriva lucrurilor făcute doar de dorul grabei şi de dorul afirmării în fața celorlalți.

Nu-mi propun să scriu atât de mult, deşi recunosc că mă bucură faptul că scriu mult – nu datorită cantității, ci datorită celor pe care reuşesc să le spun, pentru că, într-un fel, scriitorul e primul cititor al operei sale şi, în momentul în care scrii, îți clarifici chiar ție însuți anumite lucruri.

De când scrii?

Prima poezie am scris-o la şcoală. Am scris o poezie despre iarnă. Apoi, în clasa a şaptea - a opta am prezentat la o întâlnire cu nu mai ştiu ce personalitate – parcă venise Alexandru Mironov – un scurt textuleț science-fiction. În clasa a opta, după ce am scris o povestire gen *Sandokan – Tigrul Malayesiei*, am scris o poveste mai lungă, un fel de mini-roman, care avea ca temă căutarea fericirii. Însă scrisul a fost oarecum accidental în prima parte a vieții mele, pentru că eram mai atras de ştiințele exacte: de matematică, de informatică…

Câtă vreme am stat pe calea orientală, pe calea yoghină, am scris două articole pe care m-am dus să le public la o revistă pentru tineri şi mă bucur foarte mult că nu mi-au fost primite, pentru că repari mai greu sminteala pe care o produci prin scris. Însă prima carte pe care am scris-o a fost *Jurnalul convertirii*. Şi când am scris prima variantă a *Jurnalului*, care s-a pierdut, şi când am rescris *Jurnalul*, lucrul a mers mult mai uşor.

Aceea a fost şi cartea de debut?

Prima carte care mi-a fost tipărită a fost *Dărâmarea idolilor*, care a fost de fapt o dezvoltare a lucrării mele de masterat în *Sectologie*. Am titlul de master în *Misiologie şi Ecumenism* pe o temă legată de New Age.

Cum ai ajuns să scrii carte religioasă?

În momentul în care... În momentul culminant al convertirii mele L-am auzit pe Dumnezeu cerându-mi să-i învăț pe cei din afară filosofia Sfinților Părinți. O vreme am crezut că cel mai simplu va fi să fac lucrul acesta ca preot. Nu mă gândeam că voi scrie cărți. Am avut însă la un moment dat un duhovnic care a dus viață sfântă, a trăit o viață de nevoință deosebită, şi care, la moartea părintelui Stăniloae, mi-a zis: „Tu o să scrii foarte, foarte mult" – şi eram puțin sceptic. Mi-a zis chiar: „O să scrii cărți spre folosul poporului, cărți pe înțelesul poporului" – ceea ce mie mi se părea un lucru banal.

Şi părintele i-a spus cuvântul respectiv şi unei alte cunoştințe de-a mea, şi când m-a văzut cunoştința respectivă cu câteva cărți publicate, mi-a zis: „Ştii că părintele mi-a zis că tu o să scrii multe cărți încă pe vremea când erai în liceu…" Un an de zile am avut, practic, de viață creştină, până să termin liceul şi, auzind lucrul acesta de la părintele, mi s-a întărit şi mai tare convingerea că Dumnezeu vrea să scriu, şi atunci, dacă vrea să scriu, trebuie să scriu cât mai mult şi cât mai bine.

Te mândreşti cu cărțile tale?

Aveam, aşa, o oarecare mulțumire de sine provocată de faptul că vedeam cărțile mele în atâtea pangare, în atâtea librării şi în atâtea case de creştini şi, la un moment dat, am avut un vis, de la oboseală, în care eram la Judecată şi voiam să-I spun lui Hristos: „Uite, Doamne, cât am făcut pentru Tine!" Şi

Hristos mi-a zis doar două cuvinte: „Doar atât?” Mi-am dat atunci seama că pentru tot ceea ce am făcut n-am cum să mă mândresc, n-am cum să mă laud, pentru că, dacă în ceea ce am făcut e ceva de folos, s-a datorat ajutorului dumnezeiesc, iar dacă e ceva ce nu e de folos, e din cauza prostiei mele. Deci nici într-un fel, nici în altul n-am de ce să mă laud.

Dacă ar fi să socotim matematic, să zicem, scrisul, cât îl vezi ca datorie, pentru Dumnezeu, sau cât îl vezi ca nevoie intrinsecă, mod de a te exprima efectiv pe tine însuți?

Am văzut împreună cu soția mea *Legenda lui Zorro*, şi acolo soția îi reproşa lui Zorro: „Tu vrei să fii erou, tu vrei să fii Zorro!” şi el îi răspunde că nu, lumea are nevoie de Zorro… I-am spus soției mele că de fapt într-un fel şi el avea nevoie să fie Zorro, şi lumea avea nevoie de un Zorro, lucrurile se completau reciproc. Pot spune că pentru mine e o datorie să scriu, ba mai mult, un canon, iar eu exist făcându-mi această datorie. Mă simt foarte eu însumi scriind! Când am încercat să mă autodefinesc, m-am întrebat care sunt lucrurile care mă caracterizează cel mai tare. Şi cel mai tare cred că mă reprezintă – şi sper să nu o spun cu mândrie – dragostea de Dumnezeu, de soție, de copii, de duhovnic şi scrisul. Într-adevăr, nu ştiu cum ar fi să nu mai scriu. În sufletul meu, pentru mine înseamnă foarte mult. Aşa sunt acum! Nu ştiu ce va fi peste cinci ani, peste zece ani.

Fiindcă, poate, cartea aceasta va ajunge la mulți dintre cititorii care te descoperă abia acum sau din mers, şi nu prea cunosc activitatea ta publicistică de până acum – şi mă refer în special la ceea ce ai publicat în volum –, te-aş ruga să faci o trecere în revistă, o sinteză a activității tale de până în momentul acesta.

O să o iau aşa, la întâmplare. În afară de *Jurnalul convertirii*, care descrie trecerea mea de la yoga la Ortodoxie…

Este cartea la care ții cel mai mult, să înțeleg?

Şi da, şi nu. Da, pentru că e tot ce a fost mai frumos în perioada apropierii mele de Biserică şi, în acelaşi timp, nu, pentru că pe măsură ce trece timpul mi se pare că ar fi cartea altcuiva, adică eu mă schimb şi nu mai sunt acelaşi cu tânărul de 18 ani care vedea într-un anumit fel Ortodoxia. Da, dogmele au rămas aceleaşi, învățăturile principale aceleaşi, dar la nivel de nuanță mă schimb foarte mult. De exemplu, am avut o perioadă în liceu, în care citisem în Viețile Sfinților că unii mari nevoitori nu se spălau, şi mă duceam la liceu fără să mă spăl, să mă pieptăn etc. Sau tăceam foarte mult… Am avut la un moment dat canon să spun 30 de cuvinte pe zi. Şi, dacă spuneam 35, seara sunam duhovnicul – că seară de seară vorbeam cu duhovnicul la telefon, numai ce vorbeam cu duhovnicul nu se număra – „Azi am spus cu cinci cuvinte mai mult”.

Am avut o paletă foarte largă de experiențe şi nu mai văd lucrurile aşa cum le vedeam atunci, însă *Jurnalul* îmi rămâne o carte dragă. Acuma cred că cea mai dragă mi-e *Cartea nunții – cum să-mi întemeiez o familie,* pentru că e cartea de la ai cărei cititori am primit cele mai multe mesaje şi, ciudat, dintre cărțile pe care le-am scris e cartea care a schimbat cele mai multe vieți de tineri. Adică tinerii au înțeles precis rostul acestei cărți. Acesta n-a fost doar de a-i ajuta să se iubească mai frumos, ci şi de a-i ajuta să se iubească pentru totdeauna, adică pentru veşnicie.

Să continuăm cu prezentarea cărților.

O carte care mi-e dragă, dacă pot spune aşa, dar încă n-a fost răspândită destul de bine, n-a ajuns aşa cum trebuie la cititori, este trilogia *Tinerii şi sexualitatea*. A apărut recent şi într-un singur mare volum, o lucrare în care am încercat să răspund celor mai importante frământări ale tinerilor legate de această problemă şi să-i conving pe tineri că, oricât de tare ar fi ei răniți de păcat, totuşi Hristos îi aşteaptă şi vrea să le ofere o viață foarte frumoasă, o viață împlinită.

O carte cam alarmistă, ar putea spune unii, *Despre înaintemergătorii Antihristului*, atrage atenția asupra faptului că, deşi aparent din punct de vedere economic mergem din bine spre mai bine, totuşi duhovniceşte mergem din rău în mai rău.

Singura carte de folos, dacă pot să spun aşa, standard, din tot ce-am scris, este *Patericul mirenilor*. Este o carte care a fost foarte bine primită şi de cititori şi de duhovnici, mulţi duhovnici recomandând-o la spovedanie, volum în care am încercat să arăt că spiritualitatea pustiei Egiptului poate fi adusă în zilele noastre, pe stradă, la serviciu, în casă, în lift, în cofetărie, la cinematograf, că Hristos este acelaşi şi că noi putem să respirăm astăzi înţelepciunea pustiului egiptean.

Am scris *Despre reîncarnare şi invazia extraterestră* şi *Despre horoscop, cutremure şi ghicirea viitorului* – două cărţi în care am încercat să răspund principalelor provocări din sfera spirituală, la care sunt supuşi mulţi chiar dintre cei care vin la biserică. *Taina iubirii* e o cărticică ce conţine o piesă de teatru şi câteva poezioare. *Ne vorbesc părinţi athoniţi* – o carte pe care am făcut-o cu Marian Maricaru, un bun prieten şi coleg de studii –, e o carte care conţine interviuri cu părintele Dionisie de la Colciu şi cu părintele Iulian de la Prodromu, duhovnicul meu. Alte cărţi: *Cum să ne creştem copiii*, *Despre înfruntarea necazurilor* şi *Despre înfruntarea bolii*. *Despre înfruntarea necazurilor*, iarăşi, ştiu, a fost foarte bine primită, mai ales *Scrisoarea către omul aflat în necazuri*. *Mângâiere pentru bolnavi* e o carte care se adresează celor care-i îngrijesc pe bolnavi. Dacă *Despre înfruntarea bolii* se adresează omului aflat pe patul de boală, *Mângâiere pentru bolnavi* se adresează celorlalţi: părinţi, fraţi, rude, asistente medicale, doctori, tuturor celor care stau în preajma bolnavilor.

Şi, ultima apariţie a mea, *Evanghelia versus Iuda*, editată în 2006 de Editura *Sophia*. Ea este într-un fel, aşa cum am şi precizat în introducere, testamentul meu teologic înaintea integrării României în Uniunea Europeană. Consider că această integrare ne va pune în faţa unor provocări spirituale greu de prevăzut deocamdată. Am încercat să pun în această carte tot ce am considerat esenţial pentru abordarea teologiei ortodoxe. Evident, sunt şi alte lucruri importante pe care nu le-am tratat aici, dar ceea ce am considerat important, am tratat în *Evanghelia versus Iuda*.

Câte cărţi ai tipărit până acum?

Nu ştiu, le pot număra...

Am vrut să văd dacă le contorizezi, dacă la fiecare apariţie îţi mai adaugi una pe răboj... Şi a fost şi un fel de verificare spontană a smereniei. Cărţile le va număra cititorul. O să te întreb altceva. Cum ai ajuns să-ţi dai seama de vocaţia scrisului? Adică, am înţeles, ai scris încă din copilărie, dar cred că a fost un moment în care ţi-ai dat seama, mai mult ca oricând, că aceasta e menirea ta principală de a te raporta la ceilalţi. A fost un moment anume pe care îl poţi identifica?

Au fost mai multe. Foarte important a fost faptul că am ales să studiez Teologia… Tatăl meu m-a dus la părintele Galeriu ca să mă ajute să decid la ce facultate să dau: la Teologie sau la Filozofie. Părintele Galeriu a încercat să mă convingă să dau la Teologie, dar eu aveam reţineri, şi asta pentru că nu ştiam deloc să cânt. Între probele eliminatorii pentru admiterea la facultate era şi una de muzică bisericească. Părintele m-a pus să cânt *Tatăl Nostru*. Eu, pe vremea aceea, nu ştiam să cânt *Tatăl Nostru*. Am încercat să inventez o melodie, care a sunat jalnic. Părintele a strigat: „Argentino, vino să vezi ce frumos cântă băiatul!" A chemat-o pe doamna preoteasă şi trucul i-a reuşit, adică am căzut în mrejele lui, am dat la Facultatea de Teologie. Aici, pe măsură ce citeam mai mult din învăţătura Sfinţilor Părinţi şi din minunile sfinţilor Bisericii, am simţit nevoia să împărtăşesc această bucurie şi celorlalţi.

Tot aşa cum atunci când eram copii şi începeau desenele animate, ne strigam unii pe alţii: „Hai, a început Gala desenului animat", tot aşa cum atunci când, fiind mai mare, era un film interesant la cinematograf sau la televizor, ne anunţam unii pe alţii: „Uite, e filmul cutare", tot aşa am crezut că e firesc să-i anunţ pe alţii şi de faptul că Hristos e de o frumuseţe de nespus. Şi am încercat să vorbesc celorlalţi despre aceste frumuseţi.

În momentul în care m-am apucat să scriu – de exemplu, am scris prima lucrare de seminar la vreo două săptămâni după ce am intrat la Facultatea de Teologie – a fost un şoc, oarecum, pentru unii colegi, care nu se aşteptau să scrie cineva atât de repede o lucrare de seminar. Mi-am dorit să Îl mărturisesc pe Hristos prin scris... M-am îndrăgostit de scris, recunosc.

Ai amintit de Părintele Galeriu ca de unul care te-a influenţat într-o oarecare măsură în urcuşul spiritual…

Da, m-a ajutat mult. Mi-a rămas în suflet ultima întâlnire pe care am avut-o cu părintele, după ce fusesem împreună cu alte două persoane într-o audienţă la Prea Fericitul Teoctist. După audienţă, am fost la părintele acasă, la masă, şi mi-a spus aşa: „Aşa cum Mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului l-a sprijinit pe părintele Stăniloae, aşa te-am sprijinit eu pe tine". Cuvântul acesta m-a bucurat şi m-a surprins, pentru că era o comparaţie exagerată, însă, ca încurajare, l-am păstrat în sufletul meu.

Pe lângă părintele Galeriu, care sunt persoanele care te-au mai influenţat în mersul acesta spre Hristos?

Cel mai tare m-a influenţat un părinte care a trecut la Domnul. Doi părinţi români din Sfântul Munte Athos vor să-i scrie viaţa şi minunile şi, dacă o vor scrie, am să spun şi eu multe despre el. Nu i-am dat numele nici în *Jurnal* – acolo apare doar ca *părintele T*. Lăsând la o parte harismele pe care le-a avut acest părinte, a avut o iubire deosebită pentru ceilalţi. Mi-a spus de multe ori: „Eu am cinci ucenici apropiaţi. Dar tu îmi eşti cel mai apropiat, mai apropiat şi decât cei doi părinţi". E vorba de cei doi monahi care apoi au plecat în Athos… Pentru sufletul meu rănit de păcat a contat foarte mult iubirea aceasta declarativă primită de la părintele…

Plângeam, de exemplu, de Crăciun, fiindu-mi dor de mama mea – mama mea s-a sinucis când aveam aproape 14 ani – şi mi-a zis: „Ştiu de ce plângi: plângi că ţi-e dor de mama ta. Dar eu te iubesc mai mult decât te-a iubit mama ta..." Nu ştiu dacă văzuse cu duhul sau cum îşi dăduse seama, dar ştia de ce plâng… Oricum, legătura dintre mine şi acest părinte nu a fost ceva obişnuit, pentru că duhovnicii sunt mai reţinuţi în a le spune ucenicilor că ţin la ei. Am avut însă nevoie de această legătură strânsă, cu atât mai mult cu cât trebuia să mă dezvăţ de relaţia guru-discipol pe care o exacerbasem prin guru-yoga.

Ne poţi spune totuşi ceva deosebit despre acest duhovnic trecut la Domnul?

Încep prin a spune că, până să citesc despre părintele Porfirie, nu ştiam că şi părinţii ortodocşi pot avea o viaţă atât de plină de minuni… Minunea era ceva firesc în viaţa părintelui, deşi nu încerca să facă spectacol din asta. Aş da un exemplu: plecasem de la mănăstirea unde el era duhovnic la maici la Bucureşti. Părintele mă rugase ca, dacă am timp, să îi aduc un rând de veşminte pe care le lăsase la mănăstirea Peştera. Eu m-am dus în Bucureşti, mi-am rezolvat treburile şi apoi am plecat să îi iau veşmintele. Am intrat şi în peştera de lângă mănăstire, unde părintele îşi petrecuse multă vreme în rugăciune. Când m-am întors la mănăstirea de maici, părintele m-a mustrat: „Unde ai fost atâta vreme?" I-am spus că de la Bucureşti plecasem să îi iau veşmintele. A părut mirat, ca şi cum uitase că mă trimisese şi la Peştera. După puţin timp, o maică sau o soră de la mănăstire – nu îmi mai amintesc exact – m-a întrebat: „Cum a fost în peşteră?" „De unde ştii că am fost în peşteră?" „Când ai intrat, părintele a spus: *Acum, Danion e în peşteră*...". Părintele văzuse cu duhul că am fost în peşteră, aşa cum văzuse de multe alte ori ce fac eu sau ce fac alţii. Totuşi, nu a venit momentul să vorbesc despre el. Şi, pe de altă parte, aştept să vorbească alţii, să nu se spună că vreau de fapt să îmi fac reclamă, că ia uite ucenicul cui am fost…

Părintele a trecut la Domnul. La Domnul a trecut şi un alt duhovnic al meu, părintele Bartolomeu de la Ţigăneşti; la Domnul a trecut încă un duhovnic la care am făcut spovedanie din copilărie, părintele Nectarie de la Lainici… Pot spune că, deşi am avut mulţi duhovnici – lucru de nedorit –, totuşi prin fiecare a lucrat Acelaşi Hristos.

Ai avut şi oameni care te-au sprijinit efectiv în drumul scrierii cărţilor. Aş vrea să ne spui puţin despre aceştia sau despre modurile în care ai simţit că te-au sprijinit. Pentru că ele pot fi multiple.

Cel mai tare m-au sprijinit părinţii duhovniceşti, prin binecuvântările pe care mi le-au dat. Prima binecuvântare care m-a marcat, ca să spun aşa, am primit-o de la părintele Cleopa. Pe vremea când încă eram apropiat de rătăcirile yoghine, i-am cerut binecuvântare să scriu cărţi spre slava lui Dumnezeu – nu mai ţin minte exact cum mi-am formulat cererea, cert e că eu aveam în cap să scriu cărţi yoghine –, şi el mi-a dat binecuvântarea să scriu. Cred că binecuvântarea părintelui Cleopa a contribuit la schimbarea mea. A însemnat foarte mult pentru mine binecuvântarea pe care mi-a dat-o părintele Dionisie de la

Colciu să scriu în apărarea dreptei credințe sau binecuvântarea pe care mi-a dat-o părintele Iustin Pârvu, de la Petru Vodă. Am simțit efectiv o putere fizică, fizică!

În ultima vreme, în ultimii ani, m-a ajutat foarte, foarte mult legătura cu Părintele Iulian de la Prodromu, duhovnicul schitului românesc din Sfântul Munte Athos. Simt efectiv ca pe o baterie, să spun așa, rugăciunea părintelui Iulian. Un exemplu: într-un oraș trebuia să țin o conferință și, pentru că eram într-un tur de conferințe prin țară, nu fusesem atent pe ce temă trebuia să vorbesc în ziua respectivă. Nu îmi pregătisem cum trebuie tema şi, în momentul în care cel de la A.S.C.O.R. a anunțat: „Va vorbi teologul Danion Vasile pe tema cutare", şi eu nu ştiam tema respectivă, în prima secundă am rămas şocat, după care am zis: „Doamne, pentru rugăciunile părintelui Iulian, ajută-mă!" Şi a fost singura conferință la care la sfârşit m-au durut urechile de la aplauze. Am văzut în asta mâna lui Dumnezeu. Am ridicat mâna ca şi cum aş vrea să spun ceva, ca să-i opresc pe cei din sală să mă aplaude, dar ei m-au aplaudat şi mai tare, pentru că şi-au dat seama că voiam de fapt să le opresc aplauzele, nu să le spun altceva. Pentru mine contează foarte mult să văd cum lucrează rugăciunea duhovnicului...

E atât de importantă legătura cu duhovnicul?

De când am venit în Biserică, pentru mine cel mai tare şi mai tare a contat legătura cu duhovnicul.

De exemplu, acum câțiva ani, a fost o perioadă în care nu eram primit la spovedanie până nu scriam un text literar. Ceva, nu articol teologic, ci literatură. La un moment dat nu apucasem să pregătesc nici un text şi mă gândeam: „O să fiu primit, nu o să fiu primit la spovedanie? Ce o să se întâmple?" Şi m-am rugat: „Doamne, dă-mi un gând, dă-mi măcar o idee de poveste în gând, ca să i-l pot spune duhovnicului şi să mă primească la spovedanie!" Şi mi-a venit în gând povestea vulturilor aurii, care deschide *Cartea Nunții* şi pe care mulți au citit-o şi cărora le-a plăcut. Şi m-am dus la duhovnic şi i-am spus: „Părinte, am o idee de poveste în cap. Mă lăsați să v-o spun, ca să mă pot spovedi?" Mi-a răspuns: „Uite, te spovedesc, dar s-o scrii după aia". Şi pe mulți i-a marcat. Mi-a scris, de exemplu, o fată: „Citind povestea, mi-am dorit să cunosc un vultur auriu şi am găsit un tânăr care citise şi el povestea asta şi voia şi el să găsească o fată tot ca în poveste, şi ne vom căsători şi..." A fost foarte frumos! Alți prieteni, soț-soție, au citit povestea, apoi s-au culcat şi, în somn, au visat amândoi povestea vulturilor aurii...

Asta pentru mine înseamnă foarte mult, ca să poți visa o poveste, înseamnă că ți-a ajuns la suflet.

Ai un feed-back oarecum destul de apropiat al impactului cărților în rândul celor care citesc, prin scrisori şi e-mail-uri. Ce place mai mult în cărțile tale?

În primul rând, faptul că sunt neconvenționale. Vreau să fac apologia neconvenționalului, pentru că o parte din tinerii care s-au apropiat de Biserică prin cărțile mele mi-au scris: „Am încercat să citim şi cutare, şi cutare, şi cutare", dar nu ne-a mişcat. N-au găsit răspunsuri pe limba lor. Dimpotrivă, au fost convinşi că nu le trebuie viața în Hristos.

Eu am încercat să nu diluez mesajul Bisericii, am încercat să diluez doar rigiditatea care se regăseşte în anumite cărți ortodoxe şi care are impact la fiii Bisericii, dar la cei din afara Bisericii are efect contrar. Am observat că place şi faptul că sunt tânăr – am 32 de ani; deoarece, în Ortodoxie, mărturia duhovnicească nu o pot da decât bătrânii duhovniceşti, eu mă aflu într-o stare nefirească. M-a obsedat nefirescul stării în care mă aflu. Adică duhovnicul îmi spunea: „Scrie, scrie, scrie!", şi totuşi mă gândeam: „Măi, dar cum să scriu, dacă sunt atât de slab duhovniceşte?" Am avut chiar o ispită, şi i-am spus duhovnicului: „Părinte, gata, de acum nu mai scriu nimic, o las cu cărțile şi cu scrisul şi cu asta, basta!", pentru că simțeam nevoia să mă aşez eu duhovniceşte. Când am ajuns în Grecia, la doctorat, primul lucru pe care l-am întrebat pe un duhovnic a fost: „Uitați, duhovnicul mă pune să scriu cât mai mult, eu sunt tânăr, nepriceput, ce să fac?" Şi părintele din Grecia mi-a zis aşa: „Era un pustnic care avea un ucenic în lume. Şi pustnicul se ruga, şi ucenicul scria poezii religioase, care îi ajutau pe oameni să-L cunoască pe Dumnezeu. Deci, dacă scrii pentru ascultare, e bine".

Legat oarecum de întrebarea de dinainte, am vorbit despre cei care te-au sprijinit, te-au ajutat. Vreau să-mi spui câte ceva şi despre cei care au pus bețe în roatele lucrului tău.

Am să dau o listă completă a lor. O să îi spun pe rând, pe nume, şi o să menţionez care ce funcţie are… Glumesc! Nu e de folos să dau nume. Deşi sunt destui care stau împotriva mea… Spre exemplu, cel care mi-e cel mai bun prieten la ora actuală a stat multă vreme departe de mine, căci părintelui său duhovnic nu îi plăcea raportarea mea la Ortodoxie. Şi-a schimbat duhovnicul şi suntem foarte buni prieteni. Dar, dacă nu ar fi primit canonul respectiv, legătura noastră ar fi fost mult mai bătrână… Într-un fel, eu fac alergie la Ortodoxia ruginită, la Ortodoxia convenţională, care se limitează doar la canoane lipsite de viaţă, adică Ortodoxia aceasta făţarnică, Ortodoxia formalistă, care riscă să devină anti-ortodoxie. Făcându-mi publică poziţia, adică netăcând, fiind gură-spartă, ca să spun aşa, au fost şi unii care mi-au pus anumite contre, dar, până la urmă, am văzut în toate mâna lui Dumnezeu, pentru că Dumnezeu mi-a arătat încă o dată că, suferind la criticile altora – puţine, dar existente –, arăt că sufletul meu nu e dăruit în întregime lui Hristos. Mie duhovnicul mi-a spus, când i-am dus o scrisoare în care cineva mă critica: „Tu nu trebuie să ţii cont de nimeni. Eu sunt duhovnicul tău şi dacă eu îţi spun că faci bine ce faci, fă în continuare, că eu dau socoteală în faţa lui Hristos pentru tine”.

Însă mi-a fost greu. Am multe bucurii, dar şi momente de tristeţe… M-a întristat, de exemplu, o fată care mi-a mulţumit şi răsmulţumit pentru cât am ajutat-o să lupte cu o anumită patimă. După câţiva ani, mi-a scris că nu-i place ce scriu, dar s-a folosit de cele scrise, uitând ceea ce ea însăşi îmi scrisese cu vreme în urmă. Mă dor lucrurile astea. Nu vreau să mi se mulţumească – da, sunt sătul de mulţumiri! Mulţumirea mie îmi pune un semn de întrebare, în sensul că cine azi îmi mulţumeşte, mâine s-ar putea să mă vorbească de rău. Atunci când sunt aplaudat la conferinţe, mă gândesc că oamenii care azi mă aplaudă, mâine pot să mă huiduiască. Asta am în cap când sunt aplaudat! Faptul că aceiaşi oameni care astăzi te iubesc, mâine pot să fie împotriva ta.

Îmi spunea un părinte că a fost trimis duhovnic la o mănăstire şi le-a zis maicilor: „S-ar putea ca într-o săptămână să mă goniţi” Şi, într-adevăr, după o săptămână l-au gonit, pentru că părintele a vrut să pună rânduială în mănăstirea respectivă. Şi chiar maica ce spusese, cu o săptămână în urmă: „Vai, părinte, Maica Domnului v-a trimis la noi!”, exact aceeaşi maică, peste o săptămână, i-a zis: „Vai, părinte, Maica Domnului te-a gonit de aici!” Or... mă bucur sincer când văd că pot să-i ajut pe alţii.

Despre cei care te critică?...

De obicei sunt cei care nu au răbdarea de a citi ce scriu. Unii s-au ridicat împotriva faptului că am abordat ca temă *Tinerii şi sexualitatea*, fără ca ei înşişi să vadă ce am scris, fără ca ei înşişi să vadă că sunt atâtea citate din Sfântul Nicodim Aghioritul sau învăţături creştine la care tinerii poate că altfel nu ajungeau. De obicei, se ridică împotriva cărţilor mele cei care nu înţeleg că omul, pentru a se apropia de Biserică, are nevoie de o anumită stare sufletească senină, nu crispată... Sunt oameni care au crescut în Biserică, eventual sunt familii în care li s-a impus oarecum religia pe pâine, şi nu pot să înţeleagă linia pe care merg eu. Dar ceea ce mă bucură e, totuşi, că duhovnicii, şi chiar cei din mănăstiri, au înţeles ce urmăresc, de fapt, cu cărţile mele. Dacă sunt oameni care stau împotriva mea, am pe cine să pomenesc la rugăciune, pentru că, până la urmă, aşa ne încercăm dragostea: în ce măsură putem să ne rugăm pentru cei care ne fac rău.

Prima carte de-a ta pe care am citit-o a fost „Jurnalul convertirii”, prima ediţie, cea apărută sub pseudonimul Pavel Crainic. Recunosc că m-a frapat şi o lungă perioadă m-a locuit efectiv acest „Jurnal al convertirii”. Apoi am avut aşa, un şoc, oarecum, când, la o mănăstire din Moldova, am dat peste „Dărâmarea idolilor” şi acolo, în lista cărţilor tale, am văzut că, de fapt, tu eşti şi autorul „Jurnalului”. Şi mi s-a părut nedrept ca tu să iei locul acelui Pavel Crainic, care a rămas pentru mine un nume extraordinar! Aş vrea să-mi spui de ce ai semnat cu pseudonim „Jurnalul”.

Pentru cine înţelege ascultarea de duhovnic, răspunsul meu va fi simplu. Duhovnicul m-a întrebat: „Vrei să fii preot, şi pentru asta trebuie să semnezi *Jurnalu*l cu pseudonim, sau vrei să-l semnezi cu numele tău, şi atunci nu vei fi hirotonit niciodată?” M-a lăsat să mă gândesc, m-am frământat toată noaptea. Nu ştiam ce să răspund, hotărârea era foarte importantă, eu ştiam, simţeam că Dumnezeu vrea să apară *Jurnalul* cu numele meu, dar tot acelaşi duhovnic îmi mai spusese de multe ori înainte: „Tu trebuie să fii preot!” Când ne-am revăzut, i-am zis: „Părinte, dumneavoastră sunteţi duhovnicul meu, dumneavoastră să hotărâţi!” Şi mi-a zis: „Tipăreşti cartea cu pseudonim”. Şi i-am zis: „Părinte, eu am

credința că vi se arată şi Maica Domnului şi vă spune să semnez *Jurnalul* cu numele meu". Şi mi-a zis: „Hai, lasă prostiile!"

După ce am făcut ascultare şi am tipărit cartea sub pseudonim, au început să vină scrisori de la oameni care voiau să ia legătura cu autorul *Jurnalului*. Şi când o femeie mi-a scris: „Duhovnicul de la seminarul din Arad îi îndeamnă pe seminarişti să citească *Jurnalul convertirii*. Vrem să vină autorul cărții la noi, să ne țină o conferință", m-am dus cu scrisoarea la duhovnic şi duhovnicul mi-a spus: „Tipăreşte cartea cu numele tău!" Or, am încercat să fac ascultare de duhovnic. Pe mine m-a frământat foarte serios gândul călugăriei şi, chiar dacă nu m-am călugărit, mi-am dorit ca în viața de familie să merg pe calea ascultării de duhovnic. Şi dacă duhovnicul aşa a zis, aşa am făcut. Când duhovnicul mi-a spus să tipăresc cu numele meu, am tipărit cu numele meu. Pentru cei cărora această ascultare li se pare un mod de subjugare a ucenicului, eu dau mărturie că ascultarea îți dă putere.

Dacă eu am scăpat de influențele yoghine s-a datorat faptului că mi-am pus sufletul în mâna duhovnicului, de fapt, în mâna lui Hristos, Care lucra şi lucrează prin duhovnic. Dar duhovnicul ne răspunde pe măsura credinței noastre, pe măsura dorinței noastre de a-L mărturisi pe Hristos. S-au dus mai mulți părinți la Părintele Iulian, la Prodromu, şi l-au întrebat ce să facă în problema ecumenismului. Şi doar unora le-a zis să lupte fățiş pentru păstrarea Ortodoxiei... Acelaşi duhovnic mie mi-a dat sfaturi foarte clare, la obiect. Fiecăruia duhovnicul îi dă cuvânt după măsura credinței lui.

Ai mai tipărit şi alte texte cu pseudonim?

Da, am mai scris, nu cărți întregi, diferite texte mai scurte. Poate că, cine ştie, dacă la un moment dat Dumnezeu va vrea, se va şti ale cui sunt... De exemplu, când a apărut în limba română prima oară *Viața Sfântului Iona din Odessa*, am vrut să scriu o predică despre Sfântul Iona şi am scris-o, dar am considerat că e mai potrivit să o pun sub pseudonim. Eu am predicat aproape doi ani de zile, duminică de duminică, sărbătoare de sărbătoare, dar n-am vrut să pun totuşi predica sub numele meu. Ei bine, după ce volumul cu Sfântul Iona a fost inclus într-o carte mai largă, despre sfințenia preoților de mir, am precizat că fusesem autorul predicii respective. Dacă folosesc pseudonimul, nu-l folosesc pentru a păcăli pe cineva, ci poate pentru că las textul respectiv în seama lui Dumnezeu.

Ne spui şi sub ce pseudonime te pot găsi cititorii?

Da, de ce nu, o să vă dau o listă completă, şi o s-o pun chiar eu pe Internet… Ce rost ar avea?

Pomeneai de preoție şi de acel imperativ al publicării „Jurnalului", cu condiția să nu te preoțeşti, în cazul în care semnezi cu numele tău. Te gândeşti serios la preoție?

M-am gândit, dar totul depinde de cum rânduieşte Dumnezeu. Duhovnicul mi-a spus acum să primesc preoția după terminarea doctoratului. Dar pentru mine preoția nu este un scop în sine. Câtă vreme mă gândeam că aşa Îl pot sluji şi mai bine pe Dumnezeu, mă frământam mult. Dar până la urmă îmi dau seama că eu am parte de o parohie foarte largă. Le zic în glumă prietenilor apropiați ai mei că eu sunt pastor şi am o turmă la care mulți preoți nu ajung. Şi-mi dau seama că a primi preoția înseamnă a-mi dedica o anumită parte din timp altarului.

Oricum, eu nu mă văd de fel ca preot de parohie, mă văd eventual ca preot misionar. Ştiu că sunt nevrednic pentru preoție, ştiu că sunt oprit de canoane pentru păcatele pe care le-am făcut. Consider că au fost date din lucrarea Duhului Sfânt canoanele respective, mi s-a spus că acum câțiva ani în Rusia a avut loc un sinod în care s-a discutat problema hirotonirii celor care au păcătuit înainte de a se apropia de Biserică şi Sinodul a îngăduit aceasta… Însă, sincer, problema aceasta nu consider că trebuie să o lămuresc eu. O las în seama lui Dumnezeu. Duhovnicul meu din Sfântul Munte, părintele Iulian, mi-a zis aşa: „Cei care au impedimente la hirotonie, dacă înțeleg preoția ca pe o jertfă şi dacă duhovnicul le zice să devină preoți şi episcopul îi primeşte, numai în condițiile în care ei acceptă preoția ca pe o mucenicie se face voia lui Dumnezeu prin hirotonirea lor". Or, eu cred că peste ani şi ani or să vină vremuri de prigoană, chiar dacă unora li se pare stupidă ideea aceasta, cred că or să vină noi încercări pentru Biserică, şi mi-aş dori să fiu hirotonit cu o zi înainte de prigoană, dacă va fi voia lui Dumnezeu. Dacă nu, să mor mirean, fără a fi neîmplinit cu ceva...

Da, dacă Dumnezeu mă vrea, îmi doresc tare mult să fiu preot în prigoană, pentru că îl am într-un fel ca model pe Sfântul Ciprian, care a fost vrăjitor înainte de convertire şi care a primit moarte mucenicească. Şi mi s-a întâmplat odată, de prăznuirea sfântului, să mă închin la moaşte şi, sărutându-le, o părticică din ele, o părticică foarte mică, să mi se lipească de buze. Şi a trebuit s-o mănânc, n-am avut ce face, nu puteam s-o arunc. Era atât de mică, că mi-era teamă că dacă pun degetul pe ea o pierd, şi mă simt aşa legat de Sfântul Ciprian şi la propriu, nu numai la figurat. Nu cred defel că asta e o soluție, să ne apucăm acum să mâncăm părticele de moaşte, dar mi-aş dori, sincer mi-aş dori ca Dumnezeu să-mi dea această bucurie, de a-L mărturisi jertfelnic, ca păstor de suflete.

Se poate trăi din scris?

Când m-am apucat să scriu, nu se putea trăi din scris şi, din punct de vedere material, ne-a fost extraordinar de greu. Când era soția însărcinată cu primul copil, uneori n-aveam ce mânca dimineața, decât pâine cu margarină şi cu ceai. Şi mi se rupea sufletul de tristețe. În fond, cartea *Despre înfruntarea necazurilor* e tocmai un efect al perioadei respective, de suferință, prin care am trecut. Am simțit, însă, că Dumnezeu ne va ajuta să depăşim această perioadă de încercare. Am devenit şi editor de carte şi am încercat şi eu să impun un anumit procent ca drepturi de autor, astfel încât să se poată trăi din scris, să nu fie scrisul o corvoadă prea mare pentru cei care vor să-L mărturisească pe Hristos, ci să le aducă şi venitul material care să poată să-i susțină. Adică să nu fie dependenți de bani, ci să fie dependenți doar de mărturia pe care o au de dat.

Te vei opri vreodată din scris?

Uneori îmi spun că nu. Recunosc, aş vrea să scriu până mor! Dacă s-ar putea să mor scriind, cred că ar fi ideal! Dar toate sunt în seama lui Dumnezeu şi poate că Dumnezeu, mâine, îmi va lua acest dar, şi, dacă mi-l va lua, nu va mai avea nici un rost să scriu. Poate Hristos va vrea ca mâine eu să fiu tâmplar sau să fac altă muncă, să mă reprofilez. Scopul meu nu e să fiu scriitor până la sfârşitul vieții mele. Scopul meu este să fac voia lui Dumnezeu! Dacă azi mi-ar cere Hristos: *Opreşte-te!*, m-aş opri. Scriam *Patericul mirenilor* şi mai aveam doar să-l corectez, înainte să-l trimit la tipar; atât, corecturi mai aveam de făcut, şi mi-a zis duhovnicul: „Nu eşti pregătit să faci corecturile respective!” Şi mi s-a părut stupid, recunosc, m-am mâhnit, oarecum, m-am şi mâniat puțin, am zis: „Cum adică nu sunt pregătit? După ce am scris o carte, să nu fac corecturile?” Mai aveam foarte puțin până să trimit cartea la tipar... Şi am lăsat-o la o parte o vreme... Prima oară m-a pus să mă opresc la jumătatea cărții, şi mi-a zis: „Nu eşti pregătit să scrii mai departe!” Am lăsat-o câteva luni, iar am scris, şi, când eram gata s-o termin, s-o trimit la tipar, mi-a zis: „Nu eşti pregătit să faci ultimele corecturi, las-o!” Şi am lăsat-o. Şi aşa aş lăsa şi mâine scrisul.

Ai făcut referire de nenumărate ori la relația aceasta cu duhovnicul. Vreau să te întreb, nu te-a ispitit niciodată ideea că, dacă duhovnicul nu e un om al scrisului, un intelectual, să zicem, un – termenul acesta – rasat al cuvântului, să nu dai ascultare sau să crezi: „Oare ştie duhovnicul mai bine decât mine cum să procedez în situații de genul acesta?”

Ba da... Numai că situațiile de genul acesta au fost foarte rare, pentru că, dimpotrivă, când am scris, de exemplu, *Dărâmarea idolilor*, mă suna duhovnicul zilnic şi mă întreba: „Cum îți merge? Despre ce scrii? Cum scrii?” Şi asta m-a ajutat foarte mult. Asta s-a întâmplat la *Dărâmarea idolilor*, acest antrenament. Zi de zi mă suna, şi la unu noaptea dacă nu putea mai devreme, să mă întrebe „Cum a mers azi?” A însemnat foarte mult pentru mine perioada respectivă, pentru că m-a ajutat să intru într-un anumit ritm de scris...

Eu acum scriu foarte, foarte uşor. Timp să am şi minte limpede! Când simt că am mintea limpede şi că pot să-L mărturisesc pe Hristos, scriu. Când nu, fac orice altceva. Citesc, mă plimb, mă joc cu copiii, mă uit la un film interesant, fac orice altceva. Pentru că mi se pare necinstit să scrii ceva ce va rămâne zeci sau sute de ani, poate, şi îi va vătăma pe alții. Nu prin vreo greşeală în învățătură, ci prin duhul în care ai prezentat învățătura respectivă.

Ne-am învățat să ne lăudăm cu Ortodoxia că are o comoară extraordinară şi că trebuie doar să repetăm ca papagalii ce-au zis Sfinții Părinți. Nu e deloc aşa! Trebuie să repetăm ce-au spus Sfinții Părinți fără să

schimbăm nici o cîrtă, dar modul în care prezentăm învățătura nu trebuie să fie sec. Învățătura Sfinților Părinți este plină de viață, cum e *Dogmatica* părintelui Stăniloae, de exemplu. Eu când am citit *Dogmatica* părintelui Stăniloae – eram în anul doi de facultate – mi s-a părut o lungă scrisoare de dragoste. Nu-mi venea să cred că citesc o carte de teologie, de filosofie religioasă, ca să spun așa! Era o largă, o vastă scrisoare de dragoste.

Succesul nu te-a făcut să devii o altă persoană? Cu alte cuvinte, nu ți s-a urcat la cap?

Uneori mi se urcă. Şi când mi se urcă, imediat mă loveşte Dumnezeu! Câtă vreme una din rugăciunile mele zilnice e: „Doamne, să se aleagă praful de toate planurile mele şi să fie în mine cu adevărat voia Ta!", când te rogi așa, te lași în seama lui Dumnezeu, și atunci Dumnezeu te ajută. Însă faptul că mulți îmi scriu cuvinte de mulțumire cu sinceră dragoste şi cu multă prietenie, înseamnă iubire, şi iubirea nu ți se urcă la cap. Cred că la cap ți se urcă laudele exagerate, neacoperite, dar iubirea te ajută să fii tu însuți. Pe mine m-au ajutat ecourile de la cititori.

Cât de mult te-ai schimbat în ultimii ani?

De la carte la carte. Asta se poate vedea şi din modul în care arăt. La o carte simt nevoia să fiu într-un fel, sunt într-un fel, se vede şi pe fața mea, şi în modul în care vorbesc. Eu nu ştiu ce carte urmează să scriu, eu nu ştiu ce-o să se întâmple cu mine luna viitoare, dar ştiu ceea ce vreau să fac în fiecare moment, şi încerc să fiu așa cum cred că trebuie să fiu.

Duhovnicul mă mustră că îmi schimb din când în când look-ul, ba am părul lung, ba am părul scurt, dar la mine părul lung sau părul scurt înseamnă foarte mult, înseamnă un mod în care eu mă raportez la viață. Şi nu e nimic accidental. Recunosc, mi s-a întâmplat să-mi dau jos barba. Mi-am dat jos barba, la un moment dat, făcând alergie la fățărnicia anumitor slujitori ai altarului, care una învață şi alta trăiesc. M-a durut atât de tare mărturia pe care o dau ei, încât mi-am dorit să fiu altfel! Şi, ca un copil, mi-am dat jos barba. N-am rezolvat nimic. Eu am vrut să-mi dau jos barba, să mă uit în oglindă şi să zic: „Danion, tu trebuie să fii altfel, nu trebuie să te laşi păcălit de forme fără fond", şi până la urmă mi-a părut rău că mi-am dat jos barba.

Cred că tinerii ortodocşi e bine să aibă barbă şi ca un semn al faptului că ei sunt extratereştri, adică ei aparțin altei lumi. Poate e mai bine pentru prietena ta să fii estetic, să fii ras, aranjat, dar tu trebuie să te gândeşti că în primul rând eşti ortodox. Eu mi-am dat jos barba şi la căsătorie. Soția m-a rugat, ca să nu o supăr pe soacră, şi eu am făcut acest mic compromis. Însă, în acelaşi timp, cred că nu trebuie să luăm lucrurile în tragic, pentru că sunt unii care au mare grijă de barba lor, să fie cât mai aranjată, cât mai lungă, şi, de fapt, viața lor duhovnicească e aproape nulă. Eu mă consider foarte la începutul vieții duhovniceşti, îmi permit ca atunci când mă întristează o chestie să-mi şi manifest tristețea respectivă şi, când văd că unii îşi fac idoli din barbă, mi-o dau jos. Asta pentru că sunt imatur duhovniceşte. Peste ani de zile sper să fiu altfel.

Dar este foarte important să-ți ştii lungul nasului – chiar dacă niciodată nu-l ştim exact. În principiu, ştim cam cât de tare Îl iubim pe Hristos. Eu am zis că sunt la începutul vieții creştine, după aproape 15 ani de Biserică, dar asta e, atâta sunt!

Când o să fiu altfel, când eu o să simt mai intens vinerea durere pentru că Hristos a fost răstignit, atunci viața mea va fi altfel. Însă eu observ acum o lipsă de acoperire în viața creştinilor, a faptului că ei postesc miercurea şi vinerea, dar nu se vede aproape deloc în modul în care trăiesc în zilele respective.

Ce faci în timpul liber?

Am descoperit de curând snowboard-ul. Am fost cu familia la schi, după Crăciun, şi mi-a plăcut tare de tot. Îmi place să ies în parc, merg cu copiii şi cu soția pe role, îmi place muntele foarte mult, îmi place marea. La Salonic, unde îmi fac doctoratul în *Patrologie*, am deseori ocazia să ajung pe malul mării şi îmi place foarte, foarte mult, că marea e ca un fel de ecou al sufletului uman, senin sau tulburat ... Cred că timpul liber e o comoară, pe care cei mai mulți tineri nu ştiu s-o folosească.

Regreți ceva din viața ta creştină?

Dacă regret ceva, dacă am câteva regrete în viața mea creştină… Regret că n-am ştiut să-mi folosesc mai bine timpul liber şi că n-am ştiut să fiu mai puțin ipocrit. Am ajuns odată la doctor pentru eforturile foarte mari pe care le făceam: citeam foarte mult, posteam foarte mult, mă rugam foarte mult – şi am ajuns la doctor, că aveam dureri foarte mari de cap. Şi doctorul mi-a zis: „Dacă nu renunți la modul ăsta de a fi, o să ajungi la spital". Şi duhovnicul a ştiut să-mi dea canon să fac jogging. Unul din cele mai neconvenționale canoane pe care le-am primit în viața mea a fost să fac jogging un sfert de oră pe zi. M-a ajutat foarte mult! Din păcate, ne-am învățat să privim viața foarte crispați. Duhovniceşte – numai să faci atâtea sute de metanii; făceam şi sute de metanii pe zi, chiar şi o mie, dar făceam şi un sfert de oră jogging. Nu e acelaşi lucru, nu-i deloc acelaşi lucru! Sunt unii care fac metanii pentru condiția fizică. Mi se pare o prostie. Pentru condiția fizică faci gimnastică, faci flotări, faci ce vrei! Pentru Hristos faci metanii.

Ce-ți lipseşte, la momentul ăsta?

Mai mult timp, în primul rând. Mi-a spus chiar duhovnicul zilele trecute că îi pare rău că nu am patru mâini, să scriu mai mult… Îmi pare rău că trec pe lângă mine anumite proiecte pe care nu le pot face decât acum. Eu nu puteam să scriu acum *Jurnalul convertirii*. Nu puteam să scriu acum *Despre înfruntarea necazurilor*, pentru că acum Dumnezeu a rânduit să am o viață mai uşoară din punct de vedere material… Cartea *Despre înfruntarea necazurilor* puteam să o scriu când eram cu pumnul în gură, sau când abia scăpasem din această încercare.

Ce-ți prisoseşte?

Gura mea îmi prisoseşte. Vorbesc prea mult, şi nu ce trebuie şi când trebuie.

Asta o constați tu sau ți-o zic alții?

Asta mi-o spune soția mea, mai ales soția mea, şi duhovnicul.

Ai amintit de planuri. Ce planuri are Danion, acum?

Vreau să termin comentariile la *Limonariu*, vreau să scriu o carte despre viața trupească în familia creştină, *Patul şi prejudecățile*...

Visezi tot cărți!

Daaa... Principalul vis al meu – separat de cărți –, principalul vis al vieții mele este ca, după o viață în care încerc să pun pe primul plan aproapele şi pe al doilea, familia, – pentru că de multe ori am de ales între a mă juca cu copiii şi a scrie, a sta cu familia sau a pleca la conferințe, a sta cu familia sau ... –, deci după o viață întreagă în care îl pun pe aproapele pe primul plan şi familia pe locul doi, când mor, să fiu împreună cu soția şi copiii în Împărăția Cerurilor! Asta îmi doresc cel mai tare, şi asta ar fi cea mai mare bucurie pe care mi-ar da-o Hristos! Nu fac târg cu El, nu negociem: „Eu scriu ca Tu să-mi mântuieşti copiii", dar cred că Hristos este Dumnezeul Iubirii şi că vrea să fim împreună în Împărăția Cerurilor. Ăsta e principalul meu vis! Să ajung acolo cu ei ...

Dumnezeu e un contabil foarte corect şi va ține seama de asta!...

Nuuu! Nu cred că e deloc corect, cred că dragostea Lui covârşeşte dreptatea, şi cred că datorită iubirii Lui în Rai m-aş simți acasă. Eu acasă mă simt în casa mea şi în Sfântul Munte Athos. Sunt două locuri în toată lumea în care mă simt acasă. Şi cred că al treilea e Raiul. Cred, nu ştiu cum e, dar cred! Sunt păcătos, sunt rău, sunt egoist, sunt mândru, sunt… sunt toate astea! Dar peste toate astea ştiu că Hristos e Fiul lui Dumnezeu, Care vrea să ne mântuim. Şi nu ştiu cum aş putea respinge dragostea Lui.

Mă tot leg de cuvinte. Cum vezi Raiul?

Am să răspund fără cuvinte. Tăcere profundă! Ce ai înțelege de aici? Nimic. Eu înțeleg Raiul ca împlinire. Cred că o să mă simt acolo ca atunci când mă împărtăşesc cu Sfintele Taine. Ca atunci când îmi iau în brațe soția şi copiii. Dar de o mie de ori mai frumos şi de o mie de ori mai intens.

Unde-ți găseşti liniştea?

În ochii copiilor mei, în brațele soției mele, în primul rând la scaunul de spovedanie şi în genunchi, la rugăciune.

Danion, ce păcate ai?

Îhmmm... Greu de zis! De curând m-am spovedit în Sfântul Munte Athos şi părintele mi-a zis: „Nu le vorbi celorlalți despre neputințele tale, ca să nu-i sminteşti". Aşa că sunt oarecum stânjenit de această întrebare, întrucât eu îi spusesem părintelui că mi se părea mai corect să vorbesc foarte mult despre neputințele mele şi păcatele mele şi greşelile mele, pentru că noi suferim de o viziune schizofrenică, în sensul în care citim în cărți cum se trăieşte creştineşte, lângă noi vedem că nu-i aşa, şi ne gândim că, dacă noi nu trăim ca în cărți, înseamnă că nu suntem ai lui Hristos. Nu-i aşa! Am primit odată o întrebare într-o conferință: „V-ați certat vreodată cu soția dumneavoastră?" „Da, bineînțeles! Şi nu doar o dată…" A fost răspunsul care l-a cam dezamăgit pe cel care a pus întrebarea respectivă. Şi păcatul pe care-l spovedesc cel mai des de câteva luni, de câțiva ani, e că nu arăt destulă dragoste soției mele şi nu arăt destulă dragoste copiilor mei. Mă lupt cu asta, dar chiar mă văd că sunt nepriceput! Prin asta nu vreau să fiu fățarnic, să spun că, vai, singurele mele păcate sunt astea…

Ce cărți citeşti, în afară de cele religioase?

Abia aştept să citesc Aldous Huxley, *Brave New World*, *Minunata lume nouă*, în traducerea apărută la *Polirom*. Când duhovnicul mi-a dat canon să citesc Tolstoi, *Învierea*, am crâcnit în sufletul meu față de ascultarea de duhovnic. Unu, fiindcă Sfântul Ioan din Kronstadt a scris foarte dur împotriva lui Tolstoi, care a susținut anumite erezii, şi doi, pentru că mi se părea o prostie să citesc Tolstoi în loc să citesc altceva, mai de folos. Şi totuşi, după ce am citit *Învierea*, am rămas profund marcat de cartea respectivă şi m-a ajutat să înțeleg aproapele cu alți ochi.

Nu am timp de literatură laică, mă doare lucrul acesta! Părintele Stăniloae spunea că voia să scrie un roman şi n-a mai apucat să-l scrie. Ei bine, şi eu vreau să scriu un roman. Şi ca să scrii trebuie să ai o oarecare experiență. Eu am scris teatru, piesa *Taina Iubirii*, fără să citesc foarte mult teatru la viața mea. Părintele Serafim Rose s-a dus cu câțiva frați din mănăstirea Sfântului Gherman să vadă *Romeo şi Julieta*, lucru care ar fi criticat de 20 de duhovnici din România zilelor noastre. Însă sunt de acord cu deschiderea culturală pe care o propune Părintele Serafim, care a şi urcat pe culmile sfințeniei.

Cred că în primele etape ale vieții duhovniceşti e bine să ne folosim şi de aceste *mâini* ale sufletului – literatura, filmele. Recomand tuturor filmul *Ostrovul*, un film despre care am citit că l-ar fi văzut jumătate din populația adultă a Rusiei… Eu vreau să scriu o carte despre filme. Părintele Andrei Kuraev a scris cartea *Filmul. Restartare prin teologie* şi mi-a ridicat oarecum mingea la fileu, astfel încât, dacă vor da unii cu pietre pentru ceea ce voi scrie, o să dea mai puțin după ce o să folosesc argumente din scrierile unui slujitor al Bisericii. Sunt unii care, dacă nu eşti preot, dacă nu eşti diacon, nu dau prea mulți bani pe tine şi se grăbesc să te critice. Mă bucur că a scris Părintele Andrei Kuraev o carte despre receptarea filmului din punct de vedere creştin, şi sper să scriu la rândul meu o carte despre filmele mele preferate.

Scrii despre teme la zi, teme foarte dezbătute la ora actuală.

Cu *Evanghelia după Iuda* am bătut recordul, ca să spun aşa. M-a chemat duhovnicul şi m-a întrebat: „Despre ce vrei să scrii: despre *Codul lui da Vinci*, *Evanghelia după Iuda* sau *Evangheliştii* Alinei Mungiu Pippidi?" Eu am scris despre Iuda şi am scris exact la timp... E o provocare să fii prompt!… Am fost exact pe vârful valului, ca să spun aşa!

Cred că trebuie să fim în pas cu provocările, să nu fim la o sută de paşi în urma lor. Am observat că oamenii Bisericii, din păcate, răspund la provocări care au apărut acum cinci ani, zece ani, douăzeci de ani, dar la nimic actual, adică combat erezii care au şi dispărut, eventual, fără să țină seama de ereziile de lângă ei.

Cum te informezi? Nu ai timp foarte mult pentru partea aceasta laică a lucrurilor, să citeşti literatură laică, să te uiți la televizor, să citeşti ziare... Cum ții pasul cu evenimentele la zi? Care sunt sursele tale de informare?

Uneori citesc ştirile din ziare, principalele ştiri de pe Internet… Dar nu ăsta e de fapt mersul lucrurilor! Cum mă informez? Vorbesc cu prietenii, vorbesc cu cititorii, mă ajută faptul că am sute de cititori în lista de messenger şi mai mulți în lista celor cu care corespondez pe Internet. Cititorii aceştia mă ajută, când apare o provocare reală, să fiu la curent: „Citeşte acolo, citeşte acolo, citeşte acolo...” Se mai repetă, de exemplu, patru-cinci sau zece cititori care îmi spun să citesc aceeaşi ştire din surse diferite; unii doar îmi indică linkul de pe Internet şi văd patru articole pe aceeaşi temă.

Până la urmă ți-ai creat o adevărată industrie informațională.

Da, Agenția de Informații, Serviciul meu de securitate, ca să spun aşa...

Ce filme preferi?

Nu pot să spun că există doar un anumit tip de filme care îmi plac; pot să spun că nu îmi plac cele horror, cele sexy sau porno. Mi-a recomandat un prieten un film ce conținea şi scene erotice, cu un actor de excepție, spunându-mi că merită văzut. Mi-am abătut atenția de pe ecran la fazele fierbinți, dar la urmă tot mi-a părut rău că mi-am pierdut timpul... Pe mine m-a marcat foarte tare *Gladiatorul*. Îmi pare rău că n-am văzut de prima oară secvența cenzurată în care creştinii sunt duşi la lei şi Maximus spune: „Săracii, aceştia vor muri primii”. Cred că dacă vedeam secvența aia îmi plăcea filmul şi mai tare! Îmi plac filmele de dragoste… Dar mai ales filmele în care apar confruntări, pentru că eu înțeleg viața ca o luptă, şi când văd *Gladiatorul* sau *Brave Heart*, văd viața mea duhovnicească.

A ajuns să-mi spună duhovnicul la spovedanie: „Nu te mai gândi atât de mult la William Wallace, că te gândeşti mai mult la el decât la Sfinții Bisericii”. William Wallace, acest erou al Scoției, a dus o viață deosebită… Exemplul oricărui erou, nu numai al neamului nostru, orice erou pe care l-au avut alte neamuri, îți poate folosi în viața duhovnicească, pentru că erou e cel care trăieşte pentru ceilalți, pentru țara sa, pentru neamul lui… De altfel, în *Brave New World* e o replică tare. În lumea viitorului, în care educația va fi manipulată total, copiii învață la şcoală că eroii sunt personaje negative, că au încercat să schimbe mersul societății… Replica mi-a rămas în minte… Unul din secretele faptului că n-am ruginit încă e că mă las furat de filmele istorice. Îmi place foarte mult să văd că au fost oameni care şi-au iubit din tot sufletul lor aproapele.

Cum îți păstrezi echilibrul timpului în vizionarea filmelor? Acum, cu invazia asta de filme, de CD-uri, de filme descărcabile de pe Internet, rişti să pierzi ore în şir în fața calculatorului.

Asta este o ispită foarte serioasă, de asta vreau să scriu şi o carte: *Televizorul, prieten sau duşman*, sau *prieten şi duşman*. În care să arăt că televizorul poate să ne fie şi prieten, dar de cele mai multe ori ne e duşman. Cred că e imposibil de fixat o rețetă standard pentru toți. Eu încerc să mă uit la filme ori ca să mă folosesc – şi ştiu că mă uit la filme care mi-au fost recomandate de alții şi sunt bune –, sau uneori, când mi-e rău de oboseală, şi atunci caut un mod de a mă odihni. Însă, practic, televizorul nu mă prea odihneşte, că tot la un ecran privesc. Eu sunt sătul de vizionarea ecranului calculatorului, chiar dacă scriu după metoda oarbă – fără să mă uit la taste –, privesc destul de mult monitorul.

Cred că e foarte important să ştim să ne găsim acest echilibru. Am avut, de exemplu, un an de zile în care nu m-am uitat nici măcar de două ori la televizor tot anul, şi mi-a fost foarte bine. Dar, tot aşa, am avut alți ani în care am văzut filme foarte frumoase, care m-au marcat, şi mi-a fost foarte bine. Ce regret – regret când mi se întâmplă să trec prin anumite încercări, ispite duhovniceşti şi atunci încerc să găsesc

răspunsuri în filme. Or, filmele nu pot da răspunsuri la problemele mele şi devin aşa, ca hipnotizat. Asta se întâmplă foarte rar, mi s-a întâmplat de câteva ori în zece ani de viaţă, dar mi s-a întâmplat.

Ce muzică asculţi?

Foarte variată. Nu am să fac o listă a albumelor mele preferate, mai ales că ceea ce îmi place mie mai mult nici nu e prea cunoscut în România. Dacă spun *Rembutsika*, n-a auzit nimeni. Sau *Denis Quinn*… Dar nu mi-e clar în ce măsură muzica pe care o ascult acum mi-ar fi fost de folos înainte să mă căsătoresc. De exemplu, eu acuma pot să ascult *Woman in Love*, Barbara Streissand, şi să-mi fie foarte drag, şi să dansez cu soţia mea şi să-mi fie foarte drag. Melodia îmi plăcea dinainte, dar înainte de a mă căsători, melodia respectivă putea stârni în mine şi patimă, patima desfrâului. Şi o stârnea, chiar dacă nu îmi dădeam seama. Aşa cum o stârnesc şi blues-urile *BEST OF*...

Eu cred că o să-mi placă *Scorpions*, *Still Loving You*, şi peste 50 de ani; poate mă înşel, dar aşa văd acum lucrurile. Şi nu cred că o să spun peste 50 de ani că nu-mi place, pentru că *Scorpions* sunt nişte rockeri care promovează nu ştiu ce viaţă desfrânată. Da, ei promovează o viaţă foarte desfrânată, mesajul lor e cum e, dar au şi anumite melodii sensibile.

De ce sunt sensibile, e prea mult de vorbit acum. Eu sincer cred că diavolul face să existe acest segment în muzica rock, blues-urile, cât se poate de sensibil, segment prin care să-i subjuge şi mai tare pe fani; după ce le tulbură mintea şi mai tare şi-i zăpăceşte cu tot felul de ritmuri ameţitoare, prin blues-uri le mai spală puţin creierul, cum e la şedinţele de meditaţie muzica aceea, aşa-zis transcendentală, care te face să pierzi şirul gândirii.

Dormi bine noaptea? Ai insomnii?

Depinde, depinde... De când am devenit creştin, cele mai multe insomnii le-am avut de emoţie, în noaptea de dinainte să mă împărtăşesc cu Sfintele Taine… Asta a durat până duhovnicul m-a chemat să mă împărtăşesc mai des. Nu puteam să dorm gândindu-mă că mă voi uni cu Hristos şi că viaţa mea se va schimba radical din ziua respectivă. Cred, de fiecare dată când mă împărtăşesc, că viaţa mea se va schimba radical, cred că Hristos mă poate ajuta să fiu al Lui. Am avut insomnii – când mă frământam la unele cărţi, de exemplu, la *Tinerii şi sexualitatea*, când mă criticau câţiva prieteni pentru că folosisem anumiţi termeni mai nepotriviţi, şi o abordare mai riscantă –, cum fusese la început. Şi nu voiam să ţin seama de criticile lor, voiam să scriu o carte pentru golani, dar într-o noapte, la rugăciune, mi-am dat seama: „Stai, că golanii nu citesc”. Nu poţi să scrii pentru golani o astfel de carte. Şi atunci mi-am dat seama că trebuie s-o schimb, şi am schimbat-o, şi a ajuns aşa cum a ajuns cartea asta, adică poate să se vândă şi la pangarele mănăstirilor. Am cenzurat puţin limbajul ei, dar mesajul esenţial a rămas acelaşi.

Şi aşa a ajuns să fie citită şi de tinerii de cartier. Una dintre primele cititoare ale cărţii a fost sora unuia dintre cei mai cunoscuţi hip-hop-eri din România, care a trecut prin închisoare, prin tot felul de peripeţii. Ea încerca să îşi dea seama cam ce efect poate avea cartea asupra tinerilor de cartier, şi spunea că, din cât cunoaşte din experienţa de familie cu fratele ei, medicamentul funcţionează.

Ce mâncare îţi place?

Am fost acum câteva zile cu nişte prieteni la un restaurant şi m-au întrebat ce comand. Şi au rămas şocaţi când le-am spus că mie mi-e indiferent, că pentru mine, sincer, era important faptul că sunt cu ei, de parcă era sărbătoare că eram cu ei şi cu soţia mea. Şi chiar mi-a fost indiferent. Cred că important e cu ce stare de suflet mănânci, nu ce mănânci. Dacă există însă ceva ce mănânc în mod deosebit, e dulcele, de orice fel, în cantităţi mari, şi m-am dus chiar la doctor, să văd dacă nu mănânc prea mult dulce. Şi analizele au arătat că nu...

Care e cel mai frumos cadou pe care l-ai primit vreodată?

Soţia mea!... E cadou de la Dumnezeu! Şi ea rămâne cadou, adică nu e ca şi cum Dumnezeu mi l-a dat o dată şi el expiră. După atâta vreme – şi trei naşteri – , văd că Dumnezeu îi mai dă ceva să mă surprindă, nu ştiu, parcă îi mai bagă ceva în vene, parcă îi schimbă bateriile...

Citeam undeva că, dacă nu se vor mai auzi colinde pe pământ, pământul va intra pe mâinile diavolilor. Îți plac colindele?

Îmi plac colindele care vestesc naşterea lui Hristos. Există şi colinde care au doar referiri la tot felul de obiceiuri populare, rupte de tot ce înseamnă Naşterea Mântuitorului, şi mi se par anti-colinde, dar orice colindă în care e cântată Naşterea lui Hristos mă bucură şi mă face să fiu copil, aşa cum sunt când zic *Îngeraşul* cu fiul meu. *Îngeraşul* e rugăciune pe care, de obicei, o zic copiii, dar pot s-o zică şi oamenii mari, că rugăciunea e ascultată şi bine primită. Cred că viețile noastre de creştini trebuie să fie nişte colinde.

Cum eşti în viața de familie? Ca soț, ca tată?

Beton!… Glumesc, nu ştiu ce să zic… Asta s-o spună soția şi copiii. Nu ştiu cum sunt, dar asta ştiu ei. Şi sunt curios să aflu. Sunt dificil ca soț, îmi dau seama că e greu să ai un soț ca mine, pentru că eu sunt plecat şi în Grecia, sau sunt plecat la conferințe de două ori pe an, în Postul Paştelui şi în Postul Crăciunului, soția rămâne singură cu trei copii… Diminețile o mai ajută mama ei, dar în rest e foarte greu, îmi dau seama că e dificil să fie măritată cu mine, dar mă iubeşte, mă încurajează şi asta înseamnă mult!

Dacă ar fi să începi să schimbi câte ceva în privința asta, cu ce ai începe?

În ce privință?

În viața de familie.

Dacă aş putea, aş începe să fac teme cu băiatul meu, pentru că e mai visător, aşa, mai aerian… El citeşte de când era mic, la patru ani şi jumătate a citit *Apostolul* la biserică, la botezul Iustinei, sora lui cea mică. A citit *Apostolul* pe care îl vedea pentru prima dată, fără greşeli… Spre mirarea multora… Pe atunci a primit canon de la duhovnic să citească zilnic un capitol din Noul Testament… Plăcându-i să citească foarte mult, la şcoală nu mai e la fel de atent, i se pare că ştie multe şi nu e bine… Să îl supraveghez la teme ar fi prioritatea, cu băiatul, şi apoi, doi – joacă mai multă cu fetele, care au trei ani şi patru ani şi simt tare multă nevoie de afecțiune.

Ce planuri ai pentru viitorul apropiat?

Sper să mă ajute Dumnezeu să am putere să vorbesc cum trebuie în conferințele care se apropie. În scurt timp începe Postul Paştelui, sper să termin cum trebuie comentariile la *Limonariu*, şi sper ca Dumnezeu să mă lumineze să pot scrie *Patul şi prejudecățile*, o lucrare despre viața sexuală în familia creştină.

Ai şi planuri eşuate?

Da, prima piesă de teatru pe care am scris-o s-a pierdut definitiv, exact când colegii mai mari de facultate vroiau să o pună în scenă, şi nu îmi făcusem mai multe cópii… Un alt exemplu: duhovnicul mi-a dat canon, mi-a dat ascultare să scriu teatru religios, şi am vrut să scriu *Codul lui Hristos*, o piesă în care să răstorn oarecum *Codul lui Da Vinci*, să prezint un univers în care suntem sufocați de coduri gen codul lui Da Vinci, de evanghelii după Iuda şi de texte necreştine sau pseudocreştine, o lume în care Hristosul cel adevărat al Bisericii e oarecum cenzurat şi marginalizat, şi redescoperirea Lui ar avea acelaşi impact pe care-l are descoperirea evangheliei lui Iuda astăzi, când se face atâta tam-tam, şi toți se regăsesc în aceste căi. Îmi pare rău că am abandonat proiectul… Eu cred că de fapt trăim într-o lume post-creştină, şi că descoperirea autenticei Evanghelii a Bisericii este şocantă şi extraordinară. Mie cuvântul *Hristos a Înviat!* mi se pare de o noutate extraordinară, chiar dacă noi ne-am blazat şi-l spunem răguşiți şi plictisiți.

Ai cărți pe care regreți că le-ai scris?

Da. Una. De fapt, nu am scris-o eu... E o carte de interviuri pe care le-am făcut cu un părinte din Moldova… O carte în care am abordat subiecte neconvenționale: fățărnicie, fariseism, dezordinea şi neorânduiala din unele mănăstiri, şi unii mi-au spus că această carte i-ar fi făcut rău părintelui respectiv. Alții s-au smintit de faptul că lucrurile erau spuse pe nume, în toată urâțenia lor, şi nu ştiu dacă a fost cel mai bun lucru pe care l-aş fi putut face în momentul respectiv. Mă gândesc uneori să tipăresc cartea fără numele părintelui, poate chiar fără numele meu, şi să văd impactul textului ca atare, indiferent de cine a fost cel care a întrebat sau cine a fost cel care a răspuns.

Un ultim cuvânt către cititori, sau otpustul la această carte.

Vă iubesc, mi-a venit aşa, spontan, în suflet! Şi am tăcut prima oară, acum două secunde, când mi-a venit să spun asta, dar de ce să tac? Eu mă rog zi de zi – şi mă bucur când se roagă şi soția mea, când e cu copiii acasă şi eu sunt departe – pentru toți care au citit sau citesc sau vor citi cărțile pe care le-am scris şi pentru toți cei care au auzit sau vor auzi cuvintele pe care le-am rostit spre slava lui Dumnezeu. Cei care citesc rândurile acestea au fost oarecum prinşi în rugăciunile mele şi în dragostea pe care le-o port. Vreau să ştie că suntem frați. Cei care mi-au scris deja au văzut că deşi mă iau cu formule de politețe, cu plural de politețe, eu le explic că fac alergie la pluralul de politețe, care mă constipă, şi abordez un ton direct şi în corespondență şi pe mail, şi în scrisori, ca şi în cărți. Regret că n-am mai mult timp să răspund pe larg tuturor scrisorilor. Duhovnicul – acelaşi duhovnic care acum câțiva ani mi-a zis: „Răspunde-le tuturor, ajută-i, fă bine cât poți!” –, acelaşi duhovnic mi-a spus acum: „Lasă corespondența şi ocupă-te mai mult de cărțile tale şi de doctorat”. Regret că nu mai am acelaşi timp de a fi alături de ei.

Dumnezeu ştie că-i port în suflet pe cei care-mi scriu. Vreau să ajungem cu toții în Rai! Cred că avem de dus o luptă efectiv nebună. Mie îmi plac filmele istorice, îmi plac bătăliile, în care unul bate zece duşmani, eu cred că avem de dus o luptă foarte grea.

Îmi spunea un pelerin în Sfântul Munte Athos că a avut un vis, a visat sfârşitul, el s-a simțit aşa, ca şi călcat în picioare de puterea Antihristului, dar a apucat să vadă picioarele sfinților care mergeau la mucenicie. Şi-mi spunea: „Şi mergeau cu atâta dârzenie, cu atâta bărbăție, deşi erau puțini, un mănunchi de oameni; mergeau cu un curaj nebun!”

Cred că trebuie să ne iubim foarte mult. Cred că o să vină o vreme a dezbinării, în care o să existe tot felul de bisericuțe, bisericuțe, „eu sunt bun, popa nu-i bun”, „popa al tău e rău”, „tu eşti rău, tu eşti fixist”, „tu eşti extremist”, „tu eşti laxist”, şi tot felul de acuze şi de dezbinări, aşa cum le-a trăit, de exemplu, Biserica noastră în prigoana comunistă, sau Biserica rusă, de exemplu, pe care diavolul a reuşit să o împartă în tot felul de secțiuni, grupulețe, grupuri, şi cred că doar dacă ne vom iubi sincer vom putea reuşi să depăşim acest duh al vrăjmaşului.

Când m-am întâlnit cu părintele Savatie Baştovoi, la o mănăstire, mi-a zis aşa: „Mă bucur că te-am cunoscut față către față, mă bucur că ne cunoaştem, ca de acum înainte să nu mai credem ceea ce spun unii sau alții despre celălalt”. Am înțeles de aici că au fost nişte binevoitori care s-au găsit să mă vorbească, dar m-a bucurat şi spontaneitatea părintelui în a le pune capac.

Cred că, dacă ne vom iubi sincer, vom înțelege că are celălalt bube, dar şi noi avem bube; are celălalt defecte, dar şi noi avem defecte; dacă noi nu-l iubim pe celălalt, de fapt nu-L iubim pe Hristos. Cred că trebuie să fim umăr lângă umăr.

Sunt topit de un cuvânt al Părintelui Arsenie Papacioc, legat de războiul duhovnicesc: „Şi când suntem singuri, suntem prea mulți!”… Cuvântul acesta mi-a dat şi-mi dă nădejde. Suntem singuri, într-adevăr, şi o să fim din ce în ce mai singuri, dar Hristos va fi alături de noi!

Amin!

Postfață:

Rebel pentru Hristos

Romeo Petraşciuc

La începutul acestei cărți, Danion Vasile vorbea de super-eroi, de acei oameni care, neaderând la îngrozitorul gust al epocii, ştiu să-şi recâştige libertatea. O libertate ce te scapă de impresionisme facile ori rătăciri păguboase, imprimând forță recuperatoare excursului către redobândirea statutului de *om* liber, de om reaşezat în iubire, în Hristos.

Şi tu eşti un erou, dacă ai ajuns la paginile finale ale acestei declarații comune de dragoste, a noastră şi, mai ales, a lui Hristos! Într-o lume care ştie foarte bine să îți ocupe timpul, tu ai găsit vreme să te apleci spre lectură. Nostalgia aceea a Paradisului, de care fac amintire mulți dintre cei aflați pe Cale, te-a contaminat şi pe tine. De fapt, nici unul din noi nu putem scăpa de ea, fie că vrem sau nu să recunoaştem. Toți avem vocația libertății la purtător. În generația aceasta a mergerii cu spatele către Împărăție, a discursurilor calofile şi stilizării excesive a minciunii, e o onoare să fii out-sider. E extraordinar, e o minune să fii rebel pentru Hristos, să fii tu cel ce schimbă lumea, cel ce revoluționează toate ale lumii. Fiecare tânăr, trăind responsabil, e o înfrângere pentru diavol, pentru cel care, necontenit, încearcă să ne subjuge libertatea, oferindu-ne surogatele de *libertăți* despre care am tot vorbit în această carte.

Trebuie să fii, la rândul tău, rebel să poți spune unele lucruri pe care le-a spus, aici, Danion Vasile. Şi, de ce să nu recunosc, şi să ridici anumite întrebări pe care lumea noastră creştină, din prea multă pudoare sau din exacerbat „bun simț", nu şi le mai pune cu voce tare. Or, cred că tocmai aceste lucruri, tratate cu omisiune sau evitate cu obstinație, cronicizează bolile de care suferă societatea şi generația aceasta negativist majusculară.

E vremea să ne dezintoxicăm de iluzii, să devenim super-eroi! Postura de erou e mulțumitoare doar pentru o parte din tineri. Vremurile de acum ne cer să fim rebeli până la capăt, să fim nonconformişti până la sfârşit! Ne-am prea cumetrit cu orice tentație cu care am venit în contact. Ne-am prea contaminat cu moda acestei lumi, a generației lui „mi se rupe în paişpe", generația lui „rangă şi mangă" sau a lui „lasă-mă să te las"! Hristos nu vrea să ne aplatizeze, înserieze, anihileze. El ne vrea aşa, *contrişti*, nonconformişti, neastâmpărați! Mai exact, ne vrea nebuni! El Însuşi ne spune aceasta! Într-adevăr, e o nebunie, acum, să vorbeşti de Hristos! Să-L mărturiseşti pe Hristos! Astăzi numai rebelii, cei neconformați cu lumea aceasta, nebunii o pot face! Vrei să fii liber şi rebel totodată? Cred că e o ofertă pe care ar trebui să o iei în calcul!

Dacă facem asta, Îl avem alături de noi, în orice înfruntare, pe Super-eroul rebelilor, pe Cel Care a schimbat lumea, umplând-o de curaj, de libertate. El are mereu la îndemână rețeta de desăvârşit super-eroi. Şi e foarte generos în a o dărui. E o cinste deosebită să fii numărat între rebelii Săi!

DANION VASILE – născut la 15 august 1974 în Bucureşti. Desfăşoară o intensă activitate apologetică (articole, cărți, conferințe şi emisiuni radiofonice). Este doctorand în Patrologie la Facultatea de Teologie din Universitatea Aristotel, Tesalonic.

SCRIERI (ultima ediție):

Tinerii şi sexualitatea. Repere pentru mileniul III **(Editura Egumenița, 2007),** ***Tinerii şi sexualitatea – Între iubire şi păcat*** **(Editura Egumenița, 2007),** ***Noi sfinți preoți de mir*** **(Editura Lucman, 2006),** ***Evanghelia versus Iuda*** **(Editura Sophia, 2006),** ***Jurnalul convertirii. De la zeița morții la Împăratul Vieții*** **(Editura Lucman, 2006),** ***Despre înfruntarea necazurilor*** **(Editura Lucman, 2006),** ***Despre reîncarnare şi invazia extraterestră*****, (Editura Egumenița, 2006),** ***Taina iubirii*** **(Editura Egumenița, 2006),** ***Despre horoscop, cutremure şi ghicirea viitorului*** **(Editura Lucman, 2006),** ***Despre înfruntarea***

bolii **(Editura Lucman, 2006),** ***Ne vorbesc părinții athoniți*** **(Editura Lucman, 2006),** ***Bucuria Crăciunului*** **(Editura Agapis, 2006),** ***Cum să ne creştem copiii*** **(Editura Lucman, 2006),** ***Tinerii şi sexualitatea – Întrebări şi răspunsuri*** **(Editura Lucman, 2006),** ***Tinerii şi sexualitatea – Păcate noi, păcate vechi*** **(Editura Egumenița, 2005),** ***Dărâmarea idolilor*** **(Editura Egumenița, 2005),** ***Patericul mirenilor. Pilde pentru secolul XXI*** **(Editura Egumenița, 2004),** ***Mângâiere pentru bolnavi*** **(Editura Egumenița, 2004),** ***Despre înaintemergătorii Antihristului*** **(Editura Cartea Ortodoxă, 2004),** ***Cartea nunții*** **(Editura Egumenița, 2004).**
(**Cărțile pot fi comandate la bunavestire@geniusnet.ro*****)***

În curs de apariție: *Limonariul pentru mireni*

Pentru corespondență: Str. Ion Minulescu, nr. 36, sector 3, cod 031216, Bucureşti

danionvasile@yahoo.com **www.danionvasile.ro**
www.sfaturiortodoxe.ro

Acest text a fost publicat, cu acordul autorului, pe
www.misiune-ortodoxa.ro